

14616.

JÁSZ NAGYKUN SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

Királdi Károly: Új köntöben;
(k.): Főiskolai tanítóképzés.
Dr. Tesléry Károly: Cigánytemetés.
Végh Pál: Tanulmányi kirándulások.
Vitéz Asztalos Sándor: Házilpari tan-
folyam a tanyán.
Karcagi: Lázadozó szülők.
A közigazgatási bizottságból.
A Kalász rt. választmányi ülése.
Hivatalos rész.
Irodalom. - Hírek.
Szerkesztői üzenetek.

RENTEI DEZSŐ
KÖNYVNYOMDÁJA
SZOLNOK

XXXI. ÉVFOLYAM 1. SZÁM. — 1938. JANUÁR.

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15. SZOLNOK TELEFON 113.

Raktáron lévő és azonnal szállítható
elemi népiskolai vezérkönyvek:

Tesléry: Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 2'—
	III. o. 3'—
	IV. o. 4'—
	V. o. 2'—
	VI. o. 3'—
Tesléry: Fogalmazási eredmények	II. o. 4'—
	III. o. 4'—
	IV. o. 4'—
Tesléry: Táblai rajzok	I. o. 3'—
	II. o. 3'—
	III. o. 3'—
	IV. o. 3'—

Quint—Drózdy: Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o. 6'80
	II. o. 6'—
Drózdy: Beszéd- és értelemgyakorlat	III. o. 6'80
	IV. o. 7'—
Drózdy: Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 3'20
	III. o. 4'50
	IV. o. 5'40
	V—VI. o. 7'—
Drózdy—Móra: A magyar fogalmazás tanítása	II—VI. o.
Drózdy: A földrajz tanítás vezérkönyve	IV. o. 8'—
Kaposy—Stolmár: Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o. 5'—
Bervaldszky—Tscheik: A rajzoktatás vezérkönyve	7'80
Szalatsy—Ferenczy: A történelem, polgári jogok	6'—
Jósvay—Schmidt: Az éneklés tanítása	5'60
Öveges: Vezérkönyv a „Betűvetés” ABC-hez	2'—
Straub—Vadász: Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II. o. 2'80
	III—IV. o. 2'80
	V—VI. o. 2'60
Tirpák: Az elemi népoktatás vezérkönyve	3'—
Tirpák: Beszélő rajzok I., II., III., IV.	à 1'—

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskolánkivüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos: Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált. Tanítóegyesület.	Felolvas szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY Felolvas kiadó: CSIKY ERNŐ	Előfizetési díjak és reklamációk Csiky Ernő egyes. pénztárhoz, a lap szellemi részére vonatkozó kérdések a szerkesztőség címeire Szolnok Ujvárosi Iskola küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza
Nyomatott: Rényi Dezső könyv- nyomdájában, Szolnok. Tel. 113.	Megjelenik havonként.	

ÚJ KÖNTÖSBEN

kopogtat be hozzád — Kedves Tanítótestvérem — a *Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Népművelés*. Általános óhaját teljesítünk azzal, hogy háromévtizedes kulturmunkában eltelt idő után, a mai kor fejlettebb izlésének megfelelő alakban, finomabb kivitelben helyezzük asztalodra. — Kétségtelen, áldozatot jelent ez a tanítói közösség részéről és mi, e nehéz időkben, amikor egymásután szűnnek meg az anyagiak miatt évtizedes multa visszatekintő laptársaink, mégis bizakodással tekintünk a jövőbe. Új és országos viszonylatban is kiváló, értékes munkatársakkal gyarapodva, felettes hatóságaink nagyértékű támogatását érezve, a Ti megértő kötelességteljesítetekben bizakodva, csüggedés nélkül nézünk a negyedik évtized elé.

Nem térünk új utakra, a szellem nem változik, a cél a régi: szolgálni a közös tanítói érdekeket, munkálni a tanítói egységet, ápolni a kartársi szeretet és az összetartozandóság érzését. Dolgozni mindnyájunk közös szent céljáért a magyar néplelek műveléseért, a magyar népkultúra szintjének emeléseért. Hinteni a magot, szolgálni a haladó neveléstudományt s közkinccsé tenni az újabb kutatások eredményeit.

Új, modernebb nyomdatechnikával készült s jobb beosztású hasábjainkon hirdetni és ápolni a vallásosság és hazaszeretet szent eszményeit. Tovább törni az ugart, erősíteni az élni akarást, hirdetni a feltámadást, ápolni, szolgálni a szebb, a jobb magyar jövőbe vetett rendíthetetlen hitet...

E nehéz és felelősségteljes munkájához kéri továbbra is támogatásodat, megértő szeretetedet és munkakészségedet — Kedves Tanítótestvérem — a negyedik évtized küszöbén, a *Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Népművelés*,

Királdi Károly
szerkesztő,

ORSZÁGOS RÉNYI-DEZSŐ
Hírlapok — folyóiratok
1938. évi 36. 76. sz.

Főiskolai tanítóképzés.

Amiért évtizedeken át hiába küzdött a magyar tanítóság, ami felett hosszú-hosszu éveken át végeláthatatlan vita folyt — a tanítói akadémia — a megvalósulás közelségébe jutott.

Dr. *Hóman Bálint* kultuszminiszter, aki a jövő generáció oktatásával és nevelésével foglalkozó intézményeinket néhány év alatt alapvető és korszerű reformjaival európai nivóra emelte, sort kerített az oly sok időn át mostohán kezelt tanítói kivánságra, a főiskolai tanítóképzésre is.

A kultuszminisztériumban törvényjavaslat készül a tanítóképzés átszervezéséről s rövidesen a törvényhozás elé kerül. Talán már szeptemberben valóság lesz a sokévtizedes kivánság.

A nagy idők megszülik a nagy embereket és valóra váltják a nagy eszméket, melyeket a haladó kor megkövetel. A különböző iskolák új tantervei, a tanügyi igazgatás átszervezése és a többi nagyszerű és korszakos reformjai mellé méltán sorakozik a tanítói akadémia megteremtése.

Hogy mi teszi ezt szükségessé arról már nem is beszélünk. Hogy szükséges, az ma már mindenki előtt kétségtelen. Hogy időszerű-e? Erre határozott igennel kell felelnünk! Elég csak arra a körülményre gondolnunk, hogy miniszteri rendelettel kellett a tanítói okleveleket osztályozni s még a jeles oklevelek boldog tulajdonosai is évek hosszú során át ették az állástalanok keserű kenyerét.

De a rohanó élet, a gyors iramu fejlődés is mind újabb és újabb követelményekkel lépett fel az ifju tanító-nemzedékekkel szemben. Képes-e a fokozott, sok oldalú követelményeknek mindenben megfelelni? Bir-e oly bölcséleti ismeretekkel, melyek lehetővé teszik, hogy a mai világnézeti zürzavarban kiismerje magát s a maga lábán, egyenesen tudjon járni? A nagyobb teherbirást biztosító legmagasabb felkészültség tehát a mai nyugtalan, nehéz, forrongó idők elodázhatatlan követelménye.

A tervezett tanítói akadémia két tagozatu. Az alsó tagozata, mely 4 évfolyam középiskolai jellegű tanítói liceum, melyet a középiskolával egyenrangú érettségi fejez be. Ezen általános műveltséget nyújtó liceumi érettségi lehetővé teszi a más, középiskolai érettségét kívánó pályákon való elhelyezkedést is. Különben is a tulajdonképpen 2 éves tanítói akadémiaira való felvételt, mely pedagógiai szakműveltséget és a faluvezetés tudományát fogja nyújtani, beható szelekció előzi meg, s az akadémiaira való felvétel sem lesz korlátlan, mert a számszerűen meghatározott akadémiai, csupán a szükségletnek megfelelő számban vehetnek fel hallgatókat s így az ott nyert diploma egyúttal elhelyezkedési lehetőséget, kenyeret is jelent.

Pálya lesz a tanítói pálya és egyenrangú tényező lesz a falu vezetésében a másik kettővel. Sok évtizedes surlódás szűnik meg ezzel a falu hivatott vezetői között és megszületik az a tekintély is, amely nélkül népet nevelni, de különösen népet vezetni nem lehet. (k.)

GYAKORLATI PEDAGÓGIA.

Megfigyelés, érzelmekre való hatás alapján önálló fogalmazás a népiskola V—VI. osztályában.

CIGÁNYTEMETÉS.

Tesléry Károly dr.-tól.

Nagy a kétségbeesés a zsigárdi alvégen, a cigánysoron, mert Pené Jancsi, az öreg primás halállal vívódik. A falunak apraja-nagyja élénken érdeklődik a közkedvelt cigány sorsa felől. Érthető is ez az állandó érdeklődés, hiszen annyi boldogságnak volt a cigányprimás szemtanuja. Nincs a faluban olyan család, ahol ne szerzett volna vigsgát, a szépen szóló hegedűje. Volt-e olyan lakodalom a faluban, ahol a lakodalmas menetnek ne ő és bandája huzta volna a láb alá valót. Volt-e a faluban olyan esküvő, ahol ne az ő muzsikájára jártak volna el a menyasszonyi táncot kopott hegedűjét mindenki ismerte, becsülte. Öröme-bánatra egyaránt használható volt. Hány legény temette el bánatát a szomorú nótákat hegedülő Pené Józsi mellett. Hány lányszoba ablakánál gyújtottak gyertyát, amikor megszólalt a hegedű siró, könnyörgő hangja.

Pené, a jó cigányhoz illően, mindig együtt érzett a boldogtalanokkal, szomorkodókkal és vigadókkal egyaránt.

Bandájának a felét már eltemette. Ilyenkor olyan bánatosan szólt a hegedűje, hogy szem nem maradt szárazon. Ilyenkor ő is vedük sirt a szenvedőkkel és nagy cseppekben pergett alá a könnye végig a hegedűjén... Megállt minden ilyen alkalommal a sir szájánál és leeresztett karokkal bámulta a búcsú-göröngyök koppanását. Hiába: meleg, megértő a cigány szíve is.

Szegény Pené, most ő áll a nagy ut előtt. Ott szenved egyszerű faágyán. Falon lóg a nyútt vonó mellett az ütött-kopott hegedűje, a legkedvesebb barátja, amelyik örömben-bánatban mindig kitarot mellett. A fájdalommal küzködő cigány megegyeszer magához kéri a hegedűjét, hogy megsimogassa, elbúcsúzzon tőle.

Józsi, az unokája akasztotta le a kopott hegedűt. Az öreg cigány magához ölte, szótlanul megsimogatta. Elfuló hangon zokogott az öreg cigány, vele együtt a nagy cigánycsalád.

Majd magához inteftte egyetlen iskolás unokáját a kis Pené Józsit és zokogó hangok között átadta a hegedűt azzal, hogy vigyázzon rá, szeresse úgy, mint ő szerette és hogy legyen vele ő is boldog nagyon...

A kis Pené Józsi, az öreg primás unokája iskolás gyermek volt, a VI-ik osztályt járta. Nem úgy cigányosan, hanem igazán, becsülettel. Különös, hogy ez a sötétképű, beteges kinézésű cigánygyermek az osztály dísz, büszkesége volt. Az osztály hallgatott rá. A kevésbeszédű, szegényes gunyába járó gyermek két mély fekete szeme olyan bársnyos, meleg tekintettel nézte végig a tanulóársait, hogy azok a meleg tekintetet szeretettel, ragaszkodással viszonzták. Nem is csoda, hogy tiz nap

óta, — amikor a Józsi gyerek. nagypapja betegsége miatt otthon maradt — másról nem is beszélnek, mint az öreg cigányprimás közeli eltávozásáról.

A cigányprimás vergődése, súlyos szenvedése ráült az egész falura. A bandája már előre gyászol. Egész nap az öreg füstös kis háza körül ólálkodnak. Várják a szegény öreg sorsának jobbrafordulását, pedig tudják, hogy a vég hamarosan be fog következni s a bandára nehéz feladat vár: az öreg primás kikisérése és a nótáinak siró hangja mellett való elbucuzás töle.

A községben nincs orvos. A szomszédos Pered községből jár át. Mindennap akad egy-egy gazda, aki áthozza az orvost saját költségén, hogy ezzel is lerója az öreg iránt érzett ragaszkodását.

Az öreg cigánnyal az egész falu együttérez és a beteg, a falu betege. Pénteken délelőtt futótűzként terjedt el a hír, hogy Pené órái és talán percei is megvannak számlálva. Az orvos kijelentette, hogy már ne jöjjenek érte, mert a halál közel van.

Az iskolásgyermekiek délután mind erről beszélgettek. Egymás között elmondták az otthon hallott véleményeket, ha már a halál elkerülhetetlen, legyen a távozása nyugodt és a temetés vasárnapra essék.

Milyen érdekes is a falu és annak kivánsága. Sokszor a fájdalmat okozó kivánságukban is van valami kis önzés és őszinteség. A mostani is az. Ott akar lenni az egész falu az utolsó uton és a búcsúzáson.

Félnégy órakor sorba állottak az osztályok és várták a litániára való harangszót. A beharangozás helyett megcsendült a lélekharang. Fájdalmasan süvít át a májusi levegőt a harang szava, hogy elvigye a hirt a határba is, hogy a falu öreg primása megszűnt élni, örömet szerezni, bánatot eloszlatni.

A gyermekek Pené Jóskára, az osztálytársukra gondoltak, akit igazán sajnáltak, mert kétszeresen árva lett. Nemrég édesapját, most meg a kenyérkereső nagypapját veszítette el.

Őszinte és közös volt a részvét az ittmaradt iránt. Másnap már mindenki tudni vélte a temetési szertartás mikénti lefolyását. A nagy cigánycsalád úgy határozott, hogy a temetés vasárnap délután a litánia után legyen. Sokan arról is tudtak, hogy a szomszéd falvak cigányai, cigányzenészei is felvonulnak a búcsúútra.

A falusiaknak különös beszéd tárgyát képezte, hogy a kántor ur megbetegedett s valószínű a fiatal tanító ur fogja az öreg primást temetni.

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb,
megbízható, szabottáru szaküzletel
Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők,
fehérneműek, kötöttáruk, ha-
risnya, ural- és női divatáruk,
női és leány felöltők, kabátok

S Z O L N O K

Kossuth-tér 8. Telefon 570

Ez az ő első temetése. Vajjon milyen lesz a búcsúztatója? Kiktől, hogyan fog búcsút venni?

A hírszerzőknek igazuk volt. A fiatal tanító ur készült a nagy temetésre, a búcsúztatóra. Neki is fájdalmas lesz a temetés, mert egyrészt sok kedves estét szerzett neki az öreg Pené, de másrészt azért is, mert nagyon szerette osztályának diszét: a kis Pené Jóskát.

Vasárnap óránként szóltak a harangok. Most ingyen szóltak, de annál bánatosabban siratták az öreg cigányprimást, aki évenként a karácsonyi éjjeli misén olyan szívhezszóan húzta a kóruson a harangok alatt a pásztorok üdvözlétét.

Morvay Lipót, a falu jószágos lelkű esperese megbeszélte a temetési szertartást a fiatal tanító urral, aki minisztránsokul is a kis Józsi legjobb barátjait választotta ki, hogy ezzel is kifejezést adjon az osztály részvétének.

A litániának is vége lett. Fekete csoportokban haladt a falu népe az alvég felé. A felvég teljesen kihalt. Mindenki ott akart lenni, hogyha az életben az öreg Pené csak egy percnyi örömet szerzett is valakinek, azt bucsuuton lerója.

Az esperes ur, a fiatal tanító urral, az egyházfival és az öt minisztráns fiuval megindult az alvég felé.

Az embertömeg utat csinált, hogy az egyház emberei megközelíthessék a bánat házát, amely előtt ott volt már a koporsó, rajta a kereszt és a nyütt vonó a kopott hegedűvel.

Felcsendült a „circum dederunt” szomorú akkordja, amelyet könny nélkül oly nehéz végighallgatni. A fiatal tanító ur fájdalmas hangon, meleg együttérző tekintettel énekelt.

Kezdetét vette a búcsúztatás. A tanító ur először az özvegységben lévő fia feleségétől búcsúztatta el az öreg primást, majd az unokára került a sor. A kis Józsi gyerek fájdalmasan, olyan bánatosan tekintett az éneklőre, akitől vigaszt várt a jövőjére. Sirni nem tudott. Hisz az elmúlt tizenkét nap alatt mást se csinált, mint siratta a jószágos nagypapát, aki annyi melegséggel és szeretettel volt iránta. Helyette sirt az egész falu.

Amikor azoktól búcsúztatta el, akik kedves hallgatói voltak a szép és mélabus régi magyar nótáinak, az éneklő tanító ur és esperes ur szemében is megjelentek a hála könnyei. Majd megindult a gyászmenet, szépen sorban, mintha mindenki arra gondolna, hogy az eltávozott melegszívű cigány iránt most rója le a halálját.

A hosszú uton a gyászinduló oly szomorúan hangzott, mintha minden akkordja a koporsóban fekvő helyett az utmenti háztól és annak lakóitól akarna elbucuzni.

Végre a gyászmenet a temetőbe ért.

A gyásznének és szertartás után hetven cigány hegedűje megrázóan húzta el az eltávozott kedves nótáit. Ujra együtt sirt Jóskával az egész

falú, amikor oly szivettépően csendül a dal utolsó szava, hogy „senkisémborul a koporsójára.”

A falú könnyesen, szótlánul megindult hazafelé. A kis Jóska melegen, őszintén átölelte a tanító urat, mintha az eltávozott helyett akarná megköszönni az őszinte részvétet és biztatást kérni bizonytalan jövője iránt.

Másnap az egész iskola még a temetés hatása alatt állott. A fiatal tanító urra a falú büszke lett, mert még a keményszívűeket is megrikatta őszinte bucsuztatójával.

A mi tanítónk nem bánta, hogy a temetésről beszélgetnek a gyermekek és hogy mindenkinek van valamilyen megfigyelése az eltávozottról, az ittmaradt kétszeres árváról, a falú zokogásáról . . .

A szokásos imádság után az osztály vezető tanuló kiosztották a fogalmazási irkát. A mi tanítónk csak ezt mondta: „Kedves gyermekeim! Tegnap mindannyian egy szomorú délutánnak voltunk a megfigyelői.

Elbucsuztunk attól, akit az egész falú kedvelt és akit mi is, a kis Jóska miatt is becsültünk. A szomorú délutánt írjátok le úgy, amint az a szívetekben megmaradt!”

A komoly munka kezdetét vette. Az alábbi három fogalmazási eredményt nyilvánította legjobbnak az osztály, mert szerintük ezek adták vissza legjobban a szomorú esemény leforgását.

Cigánytemetés.

Tegnap délután szegény Pené Józsi nagyapját, a falú öreg primását kísértük ki a temetőbe. A temetés nagyon szomorú volt. A bucsuztatón sirt az egész falú. Mindenki sajnálta az öreg cigányprimást és az árván itthagított unokáját. A gyászmenet alatt olyan szomorúan zúgtak a harangok, mintha azt zúgták volna: szegény öreg Penéért kár, kár . . . Bizony kár. A temetés alatt szomorú indulót húztak a vidéki és falubeli cigányok. A sírnál amikor az öreg primás nótáit húzták a cigányok, a kis Pené Jóska-val együtt sirt mindenki. Ilyen bánatos nótákat még sohasem hallottam. A szívem majd megszakadt, amikor a kis Pené Jóska úgy átölelte a mi jó tanító urunkat, mintha csak azt kérte volna: Jó tanítóm segíts, ne hagyj el! Mi sem fogjuk elhagyni, ha még a kenyérünket is meg kellene osztani vele.

„Ne félj Pené Jóska! Vele lesz az egész osztály.

Nagy Gábor.

Mindenki sirt a temetésen.

Nagy tömegben vonult tegnap az egész falú az alvégre, a cigánysorra. Az öreg Pené bácsit, a falú kedvencét, a híres cigányprimást temették. Én a szüleimmel voltam a temetésen. Nagyon sajnáltam a koporsó mellett a szegény Jóska-t, akinek csak már a beteges édesanyja maradt meg. A szomorú

bucsuztatón szüleim is sirtak. Egész uton sirtak a hegedűk. Sirták az öreg primást. A temetőben nagyon bánatos nótákat húztak, amikor a koporsót a sírba engedték. Szegény Jóska olyan keservesen zokogott, hogy az én szívem is összeszorult és én is vele sirtam. Ha mindenki annyira szeretne az öreg cigányt, akkor az unokáját a falú el nem hagyja. Jó az Isten, majd csak megsegíti a szegény árvát.

Balogh Dénes.

Szomorúan szóltak a harangok.

Akkor is, amikor temetésre harangoztak, akkor is amikor a gyászmenet alatt zúgtak. A falú öreg primását, Pené Józsi bácsit temették. Nehéz kenyér a cigánykenyér, különösen most, amikor minden drága. Mi lesz a szegény árvával. Ha én most gazdag ember lennék, a kis Jóska-t magamhoz venném. Nagyapja megérdemelné. Egész falú szeretne és megsirtatta. Most a nagy temetés után azonnal kellene gondolkodnunk, hogyan nevelhetnénk fel a kis Jóska-t, hogy ő belőle nagyapja hegedűjével az legyen, ami a nagyapja volt, a vármegye legelső primása. Ha mindenki akarja az lesz, mert Jóska szorgalmas és becsületes.

Erdélyi Klára.

Mind a három fogalmazás elsőrendű. A harmadik nem a temetési együttérzés nagyszerűségét, fájdalmát ecseteli, hanem az árva jövőjére gondol. Övé az érték, mert a legnehezebb kérdést akarja megoldani: az árva felneveltetését.

A hibajavítás a megszokott módon történt.

A tanulmányi kirándulások előkészítése, lebonyolítása és a tanításban való felhasználása.

Irta: Végh Pál.

A legrégebb iskolai emlékeim kis iskolai kirándulásokkal kapcsolatosak. Az első napok egyik délutánján sorbaálltunk s bebarangoltuk az iskola udvarát, meglátogattuk minden fáját, üdvözlöttük minden madárfészékét. Nemcsak a látottak felejthetetlenek, de az első iskolai napok büszke öntudata is élénken él elraktározott érzeteim között. De milyen felejthetetlen az, mikor második osztályos koromban az egyik délután be sem kellett menni az iskolába, csak egyenesen sorbaálltunk. Micsoda izgalom, szívdobogás! Mentünk mindig messzebb-messzebb az iskolától. Kert, rét, patak, hid jöttek egymásután. Itt megálltunk. Lelki szemem előtt most is látom melyik annak a folyónak a jobb partja, melyik a bal partja. A későbbi osztályokból az első mozgókép ránk mosolygó női arca, a vándor cirkusz medvéje és oroszlánja, a hosszú óriáskigyó mind-mind kitérőlheteretlen kép. Azóta sok szép vidékét bejártam a Csonkázásnak,

sok patakot, hidat, szebbnél-szebb mozifilmeket, állatkerteket láttam, de míg ezen utóbbi képek közül sok teljesen elmosódott emlékezetemből, addig azoknak a régi kis iskolai kirándulásoknak képei ma is élénken vetítődnek emlékezetem fehér vásznára.

A kirándulásokon nyújtott szemlélet mélyebb nyomokat hagy a gyermeki lélekben mint az iskolai könyvek és magyarázatok ezernyi szóhalmaza. Valóban úgy van, hogy a kirándulások pedagógiai jelentőségét kellőleg értékelni alig tudjuk. Az új tanterv szerkesztői is átlátva a kirándulások mérhetetlen fontosságát nagy szerepet juttatnak neki. Felette kívánatosnak tartja a szabadban való tanítást. Ide kell áthelyezni amikor és ahol lehet a tanításnak egy részét. Fel kell szabadítani az iskolát a szó tultengése alól. A kirándulásoknak az eddiginél nagyobb mértékben kell érvényesülni a népiskolai tanításban.

A kirándulás ünnepet csinál az iskolából. A szó szoros értelmében vett ünnep, hiszen templomba megyünk, Isten templomába a természetbe, hol Isten szól hozzánk az ő alkotásaiban, hogy azoknak szépségétől, romlatlanságától felüdülve új erőt nyerjünk. Itt még minden új, érintetlen, milyenek a természet alkotói. Ezer meg ezer új benyomás, új és új akarások tárulnak a gyermek elé, szívünk újra és újra megtelik a természet szépsége fölött érzett öröm érzésével. — Az egész gyermekre mérhetetlen hatással van a kirándulás. Fogékony lelkére épen úgy, mint akaratának önálló fejlődésére, irányítások elfogadására, jellemének képzésére. Az újjászületésnek, az egész emberré levésnek, az önbizalom felébresztésének legjobb iskolája a kirándulás. De hasznos a kirándulás a tanítóra nézve is, mert itt ismerheti meg igazán gyermekeit, mert itt szabadabban nyilatkozik meg azok egyénisége, gondolkodása, jelleme. Itt láthatja Istentől megáldott munkájának eredményét, mikor a jobbmódú megosztja kenyerét a szegénnyel, de láthatja a bűnre való hajlandóságot is, mikor a megrohant cukrosbódétól fizetés nélkül akar elszökni az, akiről eddig a legjobb véleményel voltunk. — Állapítsuk meg azért azt, hogy a kirándulásoknak nemcsak ismeretszerző, oktató, hanem főképen nevelő hatása van. — A kiránduláson a tanító a vezető, de neki mindenféle tekintetben vezetnie kell. Teljes énjére szükség van. Azt jelenti ez, hogy önfelegelme mellett szükség van előrelátására, körültekintésére, leleményességére, de mindenek fölött tanítványaival egybeforrasztó nagy szeretetére, mely arra is képessé teszi, hogy életét kockára tegye veszélyben levő

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

tanítványaiért. Még elképzelné is rettenetes, ha a ránk bizott drága kincsek közül csak eggyel is nem tudnánk elszámolni, vagy talán sérülten kellene azt átadni. — Isten mentsen meg ettől minden tanítótársamat. Éppen ezért minden kirándulás óriási felelősség is a tanító vállán mindaddig, míg csak újból át nem lépjük az iskola küszöbét. Itt említem meg, hogy feltétlen ragaszkodjunk a pontos időbeosztáshoz. A gyermek már előre mondja meg, hogy 7 órára fog hazaérni, de akkor 7 órára otthon is legyen, hogy a szülőket a felesleges aggodalomtól megmentsük.

Az új tanterv azt is felemlíti, hogy az első osztály kirándulásai az iskola és annak környékére, a második osztályé a község területére korlátozódnak, addig a harmadik, negyedik osztályoké már a község környékére, sőt a szomszédos községekre is kiterjed.

Feloszthatnánk a kirándulásokat szórakoztató, ismeretterjesztő, önállóságranevelő, akaratfejlesztő, jellemképző kirándulásokra. Az ilyen szigorú felosztás és rideg elhatárolás épen olyan lehetetlen, mintha a vezető azt tenné föl magában, hogy ezen a kiránduláson csak a földrajz körébe tartozó dolgokat figyelgeti meg s ugyanakkor gyönyörű, ritka természeti jelenségeket szóra sem méltatna. Olyan céllal indulhatunk, hogy ezen a kiránduláson a földrajzzal kapcsolatos dolgok megfigyelésére fektetem a fősúlyt, de nem szalasztok el egyetlen kínálkozó alkalmat sem olyan dolgok megfigyeltetésére, aminek tudom, hogy későbbi munkáimnál hasznát veszem. Egy-egy kirándulás több célt is szolgálhat, csak az a fontos: tudnom kell mit akarok ettől a kirándulástól elérni. — Ugyanarra a helyre többször is elvezethetjük gyermekeinket az évszak szerint, így ugyanazon területen szemlélhetik a változás okozta életet, hangulatokat.

(Vége köv.)

Háziipari tanfolyam a tanyán.

Télen a tanyai ember keze dologtalanul pihen. A család tehát lassan feléli a szorgosidő egész keresetét. Ha történetesen a tél hosszabbra nyulik, igen sok család kerül a legnagyobb nyomorba. Ilyen körülmények között vagyongyűjtésről beszélni nem is lehet. Első probléma tehát ezeket a dologtalan, pihenő kezeket munkára készíteni.

A földmivelő lakosság téli munkáltatása nemcsak az ő lassu vagyonosodását s ezzel az ország vagyonosodását viszi előbbre, de kulturális szempontból is nagy jelentőségű, mert a gondokkal, elkéséredéssel, gyűlölettel telített lélek nem tudja befogadni a nemesebb eszméket. Mi tanyai tanítók igen sokszor saját filléreinkkel tesszük lehetővé, hogy az ilyen nyomorult sorsban élő család gyermeke tanulhasson. De még így is sok gyermek marad el az iskolából, sok család a népművelési előadásokról, mert nincs cipője, rongyos a ruhája.

Az ország érdeke pedig azt kívánja, hogy a nép télen is dolgozzék, így a jobb jövedelmű nyári időszakban összegyűjtött vagyonkaja meg-

maradjon, gyarapodjon, a zsellérből feles-, majd bérlő, később törpebirtokos legyen.

A nagyrévi tanyákon is fennáll ez a kérdés és talán súlyosabb mértékben, mint másutt. Éppen ezért tárgyalásokat folytattam a szegedi háziipari felügyelő urral, milyen munkát lehetne bevezetni ide a tanyára, mely anyagi megerőltetés nélkül állandó jellegű keresetet biztosítana. Olyan munkával, melyet a lakosságnak kellene értékesíteni, nem érdemes kezdeni, mert sem anyagi befektetésük, sem kereskedői ügyességük nincsen, a piac is meglehetősen túl van terhelve.

Sikerült is találnunk egy kézimunkaipari céget, akivel szerződéses viszonyra léptünk, ugynevezett túllrátétes munkák készítésére. Ez a cég küldi az összes anyagot fonállal együtt s a betanított munkásnőknek csak a munkát kell elvégezni, melyért, ha kifogástalan, előre szerződésileg megállapított munkadíjat fizet. Némi hiba esetén csekély levonással. Most már csak az Iparügyi Miniszter Ur engedélyezésére volt szükség a tanfolyam megindításához.

A tanfolyam betanítására a mi pedagógiai vezetésünk mellett egy 11 hónapja dolgozó intelligensebb munkáslányt küldtek Szegedről.

A kellő megszervezés után rám hármlott a legnehezebb munka, a résztvevők összetoborzása. Sok rábeszéléssel, biztatással, ígérettel sikerült 45 beiratkozót összegyűjteni. Amikor a tanfolyam megindult, ebből csak 17 jelentkezett. Hiába, a mi népünk nem szeret, nem akar tanulni és nem is igen bizik az olyan ügyben, melyet még nem próbált.

Újból sorra kellett vennem a házakat és nagynehezen sikerült a hallgatók létszámát 32-re emelni. Ezek végig meg is maradtak.

Jellemző, hogy éppen azokat a családokat nem sikerült a tanulásra rábeszélni, ahol a legtöbb gyermek volt, s ahol a legnagyobb a nyomor. A tanfolyamon is inkább az értelmesebbek és jobb viszonyok között lévők vettek részt.

A hat hetes tanfolyam anyagát 30 növendék sikerrel végezte. Ezek közül cca a fele hajlandóan mutatkozik állandóan dolgozni. 7 kiváló művészi munkát teljesít.

A reményem az, hogy amikor ez a hét-nyolc munkásnő begyakorolja magát és hetenkint a 6-8 pengőt megkeresi, az érdeklődés azonnal megnövekszik s akik eddig hanyagul dolgoztak, komolyan nekifognak, akik pedig másokat lebeszéltek, fumigáltak az ügyet, sőt nevetségessé tették, lassan betörnek.

Nősgyeim!

Tavaszi női kabátot, kosztümöt, ruhát, pongyolát **fővárosi nivóju szaküzletben** vásárolhatja **olcsó szabott áron**

A „Nagyfőzsde” mellett

KEMÉNY JÓZSEF

ÁRUFORGALOM!

Telefon 3-11. sz. **SZOLNOK** Gorove-u. 19.

Leírtam ezt főleg azért, hogy rávilágítsak arra a hihetetlen nehéz munkára, melyet a tanyán működő tanítónak a túlzott konzervatívizmussal gondolkodó nép nevelése érdekében meg kell küzdenie.

Jellemző esetként felemlítem, hogy egyik asszony, kinek két kereső gyermeke van, segélyért fordult az országgyűlési képviselőhöz, aki hozzám utasította nagyon helyesen, véleményemtől téve függővé az ügy elintézését.

Mikor az asszonyt felszólítottam, hogy vegyen részt a tanfolyamon, inkább lemondott a segélyről, csak ne kelljen dolgozni. Az is jellemző, hogy a szülők beszélnek le lányukat erről a munkáról.

Pedig a tanyai nép gazdasági megsegítése igen fontos feladat, mert nélküle a tanító csak olyan munkát tud végezni a kultúra terjesztésében, mint a mázolómaster, az idő hamar lekoptatja minden fáradtságának eredményét, ha a nép nem érzi, hogy a boldogulása, jobb sorsra, kedvezőbb élete csak az iskolából kiindult eszmék, irányítások és munkák nyomán keletkezik. Tanyán az iskola legyen a központ, ide járjanak tanulni, tanácsot kérni, itt nyerjenek lelki vigaszt, legyen az a templomuk, de egyszersmind gazdasági boldogulásuknak erős támasza is.

Vitéz Asztalos Sándor.

Lázadozó szülők.

Együttes szülői értekezletünkön az immár agyonhangoztatott, de mindig hangoztatható és mindig hangoztatandó tétel körül csoportosította mondanivalóit a szónok: támogassák a szülők munkájában az iskolát. Legyen összhang a nevelésben. Igyekezzenek anyagi teljesítőképességük megerőltetése árán is mindent megtenni, hogy gyermekük elvégezhesse iskolai feladatait.

A hozzászólások során egy anya azzal fordult leánya tanítónőjéhez, hogy ő minden áldozatot meghoz, de suprikáláshoz való terítő-anyagot nem vesz, mert — úgymond — az uram azt mondta, hogy annak semmi hasznát nem lehet venni.

Amikor férje szavait idézte az asszony, kivehető volt, hogy otthon valóságos forradalmi hangulatban tárgyalták ezt az ügyet s az érvek — avagy talán az asztalra mért ökölcspapások — súlya alatt a nő férje elvi álláspontjára helyezkedett, azaz: inkább vesz a lányának köténekvalót, mert annak hasznát veszi, de terítőnekvalót soha.

Itt jöttek aztán az ellenérvek, hogy a tanterv értelmében *kötelező* a suprikálás; hogy nem sok anyag kell hozzá, 1 pengő 50 fillérből kitelik; hogy *régi magyar* kézimunka; hogy az elkészült holmi eladható, csak vizsgáig áll benne a szülők veritékes munkával keresett pénz... Hiába, a lázadó szülő szava halkult ugyan, de rendületlenül megmaradt férje álláspontján: inkább kötényt, mert annak hasznát lehet venni.

Nekem — bevallom — sejtelmem sincs arról, milyen is az a suprika, bár régen hallom emlegetni (zsupriká-nak is), hát megkérdeztem. A tani-

tónók válasza lesújtó volt: avult, divatjából kiment, izléstelen szaporátlan valami. Kár tanítani. Az sem áll, hogy *el lehet adni*. Nincs vevője.

Hát, hát — a szülőnek volt igaza. A lázadóznak! Hogy miért követelik mégis a tanítónők a suprikát és különösen a terítőt, annak oka talán az iskolalátogatóság szigora. De tévedhetek. Szeretnék erre feleletet, illetve helyreigazítást kapni e hasábokon.

Ha pedig a suprika valóban olyan, amilyennek tanítónőink mondják, legközelebbi gyűlésünkön javaslatot szeretnék hallani, — *régiség ide, magyarosság oda* — ennek a munkának az iskolából való kitéssékelésére

Karcagi

A Közigazgatási Bizottságból.

A januári közigazgatási bizottsági gyűlés dr. *Teslery Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő előadásában foglalkozott a vándortanítói intézmény további fejlesztésével.

Közérdeklődést keltett a kir. tanfelügyelő előadása, melyben a jászkiséri tanyavilág kulturális helyzetének javítása érdekében végzett munkáját s annak eredményét ismertette.

Két hétig tartó fáradságos munkával a helyszínen szedte össze azokat az adatokat, melyekre a továbbiaknál nélkülözhetetlenül szüksége van. Megtudjuk jelentéséből, hogy a jászkiséri határban 373 szétszórtan lévő tanyán 277 tanköteles gyermek él. A lakosság 10—20 holdas tanyákon gazdálkodik, józan, szorgalmas nép, amely cselédjeivel együtt 95 százalékban egész éven át a tanyán lakik. Nem tudják a nagy távolságban lévő belterületi iskolákba járni gyermekeiket. A nagy távolság, a feneketlen sár, a gyengébb ruházat miatt nem is lehet megkivánni, hogy naponként kétszer 10—12 km-es utat tegyének meg, pedig az iskola után nagy a vágyódásuk.

E 277 gyermek tanítását, hazafias és valláserkölcsös nevelését szintén a vándortanítói intézménnyel látja megoldhatónak. A karcagi és kunhegyesi mintára 10 tanyakörzetet állapított meg s az intézmény életrehívását úgy a község előljárással, mint a kultuszminisztériumban letárgyalta.

Dr. *Hertelendy Jenő* miniszteri tanácsos, osztályfőnök a legnagyobb megértéssel fogadta javaslatait s minden remény meg van arra, hogy Karcag, Kunhegyes s Jászkisér községek tanyavilágában a hosszú és fáradságos előkészítő és szervező munka után megindul a magyar kultúra áldástosztó munkája.

A vándortanítók kinevezése csak napok kérdése* s február hó 1-én Karcag megyei város határában 10, Kunhegyes község határában 8 és Jászkisér határában 5 vándortanító megkezdte áldásos munkáját.

A vándortanítók által oktatott tanyai tankötelesek a kir. tanfelügyelő vagy helyettese előtt rendszeres vizsgát fognak tenni. A következő

*Időközben már meg is történt. Szerk.

tanévben egy-egy körzetben 5—5 hónapon át rendszeres munkát fognak végezni a tanyákra kinevezett vándortanítók, akik nemcsak a tankötelesek tanításával és nevelésével fognak foglalkozni, hanem a felnőtteket is megtanítják mindarra a népiskolai alaptudományra, amelyre a tanyavilág felnőtteinek is nélkülözhetetlen szüksége van.

Osztatlan helyeslés kísérte dr. *Teslery Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő beszámolóját, aki jóleső érzéssel fűzte hozzá jelentéséhez azt az öröndetes tény, hogy ezzel ismét 23 jásznagykunszolnokvármegyei állás nélküli fiatal kartársunk fog a régen várt munkaalkalomhoz, a mindennapi kenyeret jelentő álláshoz hozzájutni.

EGYESÜLETI ÉLET

A Kalász Rt. választmányi gyűlése.

A magyar tanítóság egyedüli országos jellegű altruista gazdasági alakulata, a Kalász Könyvkiadó Rt. december 27-én d. u. 4 órakor tartotta igen nagyszámú érdeklődő jelenlétében idei második választmányi gyűlést a Tanítók Ferenc József Háza dísztermében.

Dr. *Pogány Frigyes* elnöki megnyitójában röviden vázolta a Kalász idei munkásságát és további összetartásra hívta fel a kartársakat. *Osztie Zoltán* vezérigazgató számolt be ezután a legutóbbi gyűlés óta történt fontosabb eseményekről. Tájékoztatta a választmányt a Kalász ideji működéséről, a forgalom és ezzel kapcsolatban a várható tiszta nyereség újabb 5 százalékot meghaladó emelkedéséről, az üzletágak alakulásáról, stb. Majd ismertette a vagyoni helyzetet s külön kiemelte, hogy a Kalász összes tartozásait kiegyenlítette. Rámutatott az egyes áruajták, különösen az irkák vásárlásának újabb nagyarányú emelkedésére. Beszámolt a nyomda további fejlődéséről és bejelentette, hogy a nyomda immár teljes egészében a Kalász tulajdonába került. Ismertette az idei segélyezéseket. E címen az Eötvös-alap 13.780— pengős részesedésén és az országos, valamint a vármegyei tanítóegyesületek támogatásán kívül 4.580— pengő került kiosztásra az erre ráutalt kartársak, tanítógyermek és özvegyek között. Ismertette a VII. és VIII. o. tankönyvekkel kapcsolatban a kultuszminisztérium közbenjöttével az Egyetemi Nyomda, a Franklin-Társulat és a Kalász között létrejött megállapodást. E megegyezés szerint már a VII. és VIII. o. tankönyveket közösen jelentetik meg. A piacot az 1935/36. iskolai év térfoglalása arányában birtokolják s e kulcs szerint történik a részesedés és a tankönyvek előállítás is. Bejelentette, hogy az új továbbképző népiskolai tankönyvek most készülnek és az iskolai év végére megjelennek. Kérte bevezetésüket a következő tanévre. Megemlékezett az irkák szabványosításáról és kérte a kartársakat, hogy továbbra is az eddigi szeretettel használják a Kalász irkákat, valamint egyéb kiadványokat. Dr. *Pogány Frigyes* elnök kiegészítő hozzászólása után a választmány a vezérigazgatónak a nyomda teljes megszerzéséért, a vállalat további fejlesztéséért és a gondos üzletvitelért őszinte elismerését fejezte ki. *Gyulay István* „Tudás, szociális érzés, műveltség” és *Lenkey István* „A tanulók önálló tevékenysége a mai iskolában” címen tartott gondolatokban gazdag, nagy érdeklődéssel kísért, mélyenszántó előadást. A választmányi gyűlés az elnök zárószavaival ért véget.

MEGHIVÓ.

A Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Általános Tanítóegyesület f. é. február 7-én d. e. 10 órakor tartja Szolnokon, a Városháza közgyűlési termében

évi rendes közgyűlését,

melyre kedves Kartársainkat szeretettel meghívjuk.

Tárgysorozat :

1. Himnusz.	iskola tanítóját helyhez kötni és az
2. Elnöki megnyitó, üdvözlések.	osztatlan iskola nevelő-oktató munkáját minél eredményesebbé tenni.
3. Titkári jelentés.	Előadja Kókai Béla mezőúri r. k. igazgató-tanító.
4. Számvizsgáló bizotts. jelentés.	8. Indítványok.
5. Számadás, költségvetés.	9. Szózat.
6. Egyesületi lapunk átszervezése.	
7. Hogyan lehetne az osztatlan Szolnok, 1938. január 25-én.	

TÓHELYI FERENC sk.

titkár.

FERENCZY KÁLMÁN sk.

elnök.

MEGHIVÓ.

A Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Általános Tanítóegyesület Temetkezési Alosztálya f. é. február 7-én délelőtt fél tíz órakor tartja Szolnokon, a Városháza közgyűlési termében

évi rendes taggyűlését,

melyre a tagokat és az érdeklődő Kartársakat tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat :

1. Elnöki megnyitó.	3. Pénztári jelentés.
2. Ellenőri jelentés.	4. Indítványok.
- Szolnok, 1938. január 25-én.

CSOMOR IRÉN sk.

jegyző.

TENKEY JÓZSEF sk.

elnök.

MEGHIVÓ.

A Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Általános Tanítóegyesület f. é. február 6-án délután 4 órakor Szolnokon, a Tiszaparti el. iskolában

választmányi gyűlést

tart, melyre a t. Tagokat tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat: a közgyűlési.
Szolnok, 1938. január 25-én.

TÓHELYI FERENC sk.

titkár.

FERENCZY KÁLMÁN sk.

elnök.

HIVATALOS RÉSZ.

4774—1937. sz.

Cserkészszövetség „Gyermeknaptárának” ajánlása.

Valamennyi áll. közs. izr. urad. isk. Tekintetes Igazgatójának, Vezető Tanítójának,

Állomáshelyén.

A Magyar Cserkészszövetség kiadásában megjelent az 1938. évi „Gyermeknaptár”.

A gyermeknaptár ez évben lépett 40. évfolyamába. Az elmúlt 40 év alatt mintegy három és félmillió példány jelent meg és egész nagy Magyarországon érezte jótékony hatását, nemesítette a gyermekeink és népünk erkölcsét és emberséges érzületét. A gyermeknaptár az eddigiekhez méltóan sorakozik s nemcsak az állatvédelmet szolgálja, de rámutat a szülői tiszteletre, anyák napjára s az elkövetkezendő Szent István év nagy jelentőségére. A gyermeknaptár az állat- és növényvédelmi oktatás hatékony eszköze, valamint a madarak és fák napjának rendezéséhez is anyagot nyújt.

A gyermeknaptárt, melynek ára 24 fillér, az iskolának, valamint azok tanulóinak megvételre ajánlom.

Szolnok, 1938. január 4-én.

A kir. tanf. hivatalból távol:
Dr. Kovács János s. k.
tanügyi titkár.

337—1938. sz.

Tárgy: „Horgosi-Karász” ösztöndíjalapítvány.

Valamennyi állami, községi, izr., urad. és társulati elemi iskola Tekintetes Igazgatójának, Iskolaszékének, valamint vezető Tanítójának.

Állomáshelyén.

A nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium f. hó 11-én kelt 25.258—1937. eln. B./3. ü. o. sz. rendelete alapján értesitem a tek. Cimet, hogy a Budapesti Közlöny egyik legközelebbi számában a Budapest Székesfőváros kezelése alatt álló „Horgosi-Karász ösztöndíj alapítvány”-nál megüresedett két ösztöndíjas hely elnyerésének feltételeit közlő pályázati hirdetemény jelenik meg.

Felhívom a Tekintetes Cimet, hogy a felügyelete alá tartozó népiskolákban a pályázat lényeges feltételeit haladék nélkül és a szokásos módon hirdesse ki.

Szolnok, 1938. évi január hó 20-án.

A kir. tanfelügyelő hivatalból távol:
Dr. Horváth Zoltán s. k.
tanügyi s. fogalmazó.

Valamennyi állami elemi iskola Tek. Igazgatóságának,

Állomáshelyén.

A válas- és közoktatásügyi Minister Urnak 820—4—106/1930. sz. körrendelete értelmében az elemi iskolai magánvizsga díjak felemeléséből eredő 10—10 pengő különbözet pedagógiai művek vásárlásának céljaira fizetendő a magánvizsgázók által.

Miután pedig több elemi iskolai igazgató részéről kétely merült fel aziránt, hogy összevont magánvizsgálat esetén ez a 10—10 pengő különbözet egy és ugyanazon magántanuló vizsgadíjakor minden egyes osztály után fizetendő-e a magántanuló által, avagy akárhány osztályból tesz az illető magánvizsgát e címen, csak egyszer 10 pengőt tartozik-e fizetni? — a vallás- és közoktatásügyi Minister Ur e tárgyban felterjesztésemre a 10.818—1937. sz. eln. rendeletében akként döntött, „hogy az összevont magánvizsgálat a népiskolákban egy vizsgálatnak tekintendő s így az összevont magánvizsgálat esetén a magántanuló csak egyszer 10 pengő díjkülönbözetet tartozik fizetni”.

Miről Igazgató Urat tudomás és miheztartás végett értesitem.
Szolnok, 1938. évi január hó 25-én.

A kir. tanfelügyelő helyett:
Dr. Kovács János s. k.
tanügyi titkár.

IRODALOM.

Rozmaringos Kertem címen jelent meg *Vajda Marietta* keszthelyi községi óvónő legújabb munkája. Másfélszáz oldalon gyermekversek, játékok, köszöntők, utánzó mozgások, játékos tornák, játékos jelenetek, párbeszéddek és szindarabok sorakoznak benne. Versei kedvesek, gördülékenyek, alaki szempontból is elsőrendűek. Tartalmuk a gyermekek érzésvilágának fejlesztésére kiválóan alkalmasak. Kifejezései magyarosak, a kicsinyek szellemi fejlettségéhez mérték. Sok-sok dalt találunk a vaskos kötetben hangjegyeikkel együtt. Kiváló szaktudással, gyakorlatias érzéssel megírt valóban hézagpótló munka ez, melynek minden óvónő kartársunk nagy hasznát veheti. Melegen ajánljuk, mert meggyőződésünk, hogy nehéz munkájukban segítségükre lesz s kicsinyek-nagyok örömeiket lelik benne. A kiállítása is izléses. Ára 4 P. Megrendelhető a szerzőnél (Keszthely, Vörösmarty-u. 4.) A pénz csekken is küldhető 28.286. sz. csekkszámára. Ez esetben bérmentesen szállítja.

H I R E K

Helyettesi megbízás. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur helyettes tanítóként alkalmazta *Zarka Gyula* okl. tanítót a tiszaföldvári-pusztahéki áll. el. iskolában.

Felhívjuk Kartársaink figyelmét februári gyűléseink meghívóira. Február 6-án délután 4 órakor választmányi gyűlés, 7-én délelőtt fél tízkor a **Temelkezési Alosztály taggyűlése s tíz órakor pedig közgyűlés.**

Vándortanítói megbízás. *Czifra István* szolnoki, *Szenci György* rákóczi-falvai, *Adamek József* jászberényi, *Tóth István* türkevei, *Nagy István* és *Szakács József* turkevei, *Balogh Endre* kismarjai, *Szecsey Mihály* debreceni, *Fodor Géza* nagykovácsi lakos okl. tanítók a **karcagi**; — *Tóvity Kálmán* és *Péter István* tiszapüspökii, *Kovács László* gyulai, *Zabolay Károly* kunszentmártoni, *Juhász Gábor* mezőturi, *Kun Imre* balsai, *Boros András* jászkeszérei, *Szécsy József* kunszentmártoni lakos, okl. tanítók a **kunhegyesi**; — *M. Nagy István* jászkeszérei, *Turcsányi Zoltán* tiszaföldvári, *Tóth István* jászkarajenői, *Szaszkó József* kunszentmártoni, *Tóth Béla* jászárokszállási lakos, okl. tanítók a jászkeszérei vándortanítói körzetbe nyertek helyettes-tanítói megbízást a vallás- és közoktatásügyi miniszter urtól.

Nyugdíjazás. *Both Ilona* tiszasülyi áll. tanítónőt és *Gaáli Sándor* jákóhalmai róm. kat. tanítót saját kérelmükre a miniszter ur nyugalomba helyezte.

Átosztás. *Dr. Dunsztné Molnár Erzsébet* tiszasülyi helyettes tanítónőt a szolnoki-ugari, *Bánhegyi Zoltán* jászberényi-sóshidi helyettes áll. tanítót a szegedi-keszori áll. el. iskolához osztattak be szolgálat-tételre.

Zenematiné. A szolnoki városi iskolán kívüli népművelési bizottság január 23-án budapesti zene- és énekművészek közreműködésével **renematinét** rendezett a Városi Színházban. A Bach-Bussoni, Scarlatti, Locatelli, Chopin, Paganini és Kodály klasszikus műveiben gyönyörködött két órán keresztül a színházat zsufolásig megtöltő közönség, amelyben a város minden társadalmi rétege képviselve volt. A szolnoki városi iskolán kívüli népművelési bizottság munkája, nagyon helyesen, a mesedélutánoktól kezdve az analfabéta tanfolyamok és ismeretterjesztő előadásokon, varró- és csipkeverő tanfolyamokon keresztül kiterjed a város intelligens társadalmi színtereinél is s az előadók között országos hírnévű tudósaink, politikusaink, egyetemi tanáraink nevével is gyakran találkozunk, akiknek meghallgatására a Városi Színház nézőtere is kicsinynek bizonyul. Nagy szeretettel ünnepelte a közönség ezuttal is — a kiváló előadó művészeket kivül — a népművelési bizottság agilis elnökét, *Kemény Lászlót* is, akinek a felejtethetlen zene- és énekművészet-élményt köszönhet.

Ezerpengős pályadij. A *Bárd Ferenc* és *Fia* budapesti könyv-

kiadó cég regénypályázatát hirdet, melynek célja, hogy irodalmi értékű új művel gyarapítsa a *Szépirodalmi Céh* sorozatot. Pályázni lehet minden eddig, még meg nem jelent és kiadónál le nem kötött regénnyel, melynek tárgya szabadon választható. A regény 320 oldalnál kevesebb nem lehet. A pályadíj, egyben az első kiadás díja 1000 P. A pályaművek jelíges levéllel küldendő a kiadó céghez, (Kossuth Lajos-u. 4.) ahol a közelebbi részletek is megtudhatók. A határidő szept. 1.

Kisgazda-asszonyképző tanfolyamot rendezett a Várm. Iskolán kívüli Népművelési Bizottság Fegyverneken. A tanfolyamnak, mely e nemben első volt az országban, 23 résztvevője volt, akik a tanfolyamot vezető *Prókay Miklósné* tanárnőtől öt hét alatt tökéletesen elsajátították mindazt, amire egy kisgazda-háziasszonynak szüksége van. Mint előadók értékes munkát végeztek: *Lankás Tibor* rk. lelkész, *Sándor Pálné* ref. lelkész neje és *Hámory Rezső* dr. községi orvos. A vizsgán a környék előkelősége is megjelent, akiknek nevében *gróf Szapáry Gyula* mondott köszönetet. A nagy érdeklődést kiváltott, gyakorlati értékű tanfolyamot — mint értesülünk — a vármegye több községében is megfogják rendezni.

Farsangi est. A szolnoki tanítósg jan. 8-án ismerkedési estre gyűlt a *Nemzeti Szálloda* éttermében, *dr. Tesléry Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő kezdeményezésére. Az ismerkedési esten ugyszólván teljes számban vett

részt a város és a közeli környék tanítósga s magukkal hozták családtagjaikat is. A nagy étterem zsufolásig megtelt és a táncolni akaró fiatalságnak bizony alig jutott hely. Jó hangulatban a kora reggeli órákig maradt együtt a társaság. Már itt határozatba ment, hogy a megismerést, a kartársi együttérzést és baráti kapcsolatot ápoló összejöveteleket rendszerezsítik, arra a vidéki kartársakat s a helybeli iskolák tanári testületeit is meghívják. Az első ilyen farsangi est február 1-én zajlott le. A Nemzeti Mozgó nagyméretű termét kellett kiüríteni, hogy a vacsorával kapcsolatos farsangi estre érkező helybeli és vidéki vendégeket el lehessen helyezni. Az izletes vacsora után — melyen több értékes köszöntő hangzott el — vigan ropták a táncot reggelig. A megrendezés fáradságos, nehéz munkáját *dr. Tesléry Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő végezte, illetve irányította nagy körültekintéssel.

Pályadíjat nyert tanító. Az *Evangélikus Nők Országos Szövetsége* országos pályázatát irt ki olyan hazafias, vallásos vagy erkölcsnevelő 1—2 felvonásos színművekre, mely alkalmas a serdüülő ifjuság műkedvelő előadásainak anyagául. Az első díjat a jelíges pályázaton vitéz *Asztalos Sándor* nagyrévi községi tanító „Nagy a te hited” című 2 felvonásos színművével nyerte meg. Lapunk munkatársának ez újabb sikeréhez szívesen gratulálunk.

Aki az Eötvös-Alap Önségélyző és Családjóléti Osztályába belép, nemcsak önmagáról és családjáról gondoskodott, hanem sok tanító-öbvegy és árva könnyelt is letörli!

Arckép elhelyezés a szolnoki Kolozsvári-u. óvodában. *Sztrinyiné Horváth Mária* ny. óvónő fél évszázaddal ezelőtt kezdte óvónői működését Szolnokon. 1895-ben került az akkor Háromrözsai ma Kolozsvári-u.-i áll óvodához s 1925-ig nevelte meleg szeretettel a rábizott kisdedeket. Utóda *Polónyi Jolán* áll. óvónő kezdeményezésére és rendezésében december 18-án a helybeli óvónői testület meleg ünneplésben részesítette nyugalomba vonult kartársát. Bájos gyermekek köszöntötték kedvesen az ünnepeltet s a megjelent vendégeket. *Tóhelyi Ferencné* az óvónők nevében emlékezett meg az elmúlt fél évszázadról, majd közvetlen szavakkal méltatta az ünnepelt díszesen elhelyezett fényképének jelentőségét. *Dr. Kovács János* tanügyi tiltkár, a kir. tanfelügyelő megbízásából, *P. Polikárp* r. k. plébános pedig hívei nevében méltatta az óvónő szeretetmunkáját. A volt tanítványok is módot találtak arra, hogy bensőséges megnyilatkozással üdvözlőjkék volt *óvónénijüket*.

A kereső nő problémája. A Bednárz Róbert prelátnak elnökle alatt álló keresztény tanügyi bizottság most tartotta rendes havi értekezletét *Cselényi Pál* dr. elnöklésével. *Ölveczky Pál*, a kereső nő problémáját rajzolta meg nagy élelátással. Kiemelte, hogy minden olyan törekvés, amely a nő kereseti lehetőségét akarja elvonni, jog-, erkölcs- és családvédelemellenes. Ma a nő, mint gondos családanya és hűséges hitvestárs, kétszeres munkát végez; tiszteletet érdemel, hogy

a férj szűkreszabott fizetését akarja kiegészíteni és családjának megélhetését biztosítani. Különbem sem lehet a munka jutalmát a szerint mérni, hogy kinek milyen a családi állapota. A fiatalság elhelyezésének egyik módja volna, ha a túlsúfolt osztálylétszámokat csökkentenék. Az elbocsátások csak felesleges módon fokoznák az amúgy is nyomasztó nyugdíjterheket, s különben sem biztos, hogy a tapasztalt tanítónőket, a helyükbe került fiatalok, kellőképpen tudnák-e helyettesíteni. Az anyák több lelki díszpozícióval rendelkeznek, vallásosabbak, meggyőződésesebbek és konzekvensebbek. Így nemzetpolitikai szempontból sem helyes lelki báziukat megingatni. Egy-két lelkiismeretlen miatt ne általánosítsanak. Az előadást *Cselényi Pál* dr. köszönte meg. Utána *Palócz András* dr. *Pirovszky Lajos* és *Kárpáti Ottó* ismertették a február 5-ik magyar est programját.

Nyugtázások. *Tagdíj címen:* *Török Jolán* 4 P. *Szanda, Módos Jenő, Czifra Sándor, Jancsó Kajetánné, Sztipits Bódogné, Szabó Béláné, Tóth Piroska, Polónyi Róza* 1—1 P. *Szolnok, Tóth Erzsébet* 4 P. *Kisujszállás, Antalóczy József* 4 P. *Ujházy Irén* 4 P. *Borkóles Béla* 2 P. *Várhegyi Györgyné* 4 P. *Várhegyi György* 4 P. *Magyari Károly* 4 P. *Jászberény, Tóth József, Tóth Józsefné, Molnárné. L. Ilona, Csatáry Lajos, Dobó Sándorné, Zöld Jánosné, Horváth Imre, Benedek József, Gondá János, dr. Gönczyné, G. Ilona, Kiss Ágnes, Szathmáry Gáborné, Vámos Lajos, Kosnár Lajos, Szakács*

János, Tóth Béláné, Bányai Lajosné, Nagy Gyuláné, Lőrincz János, Szaday Sándorné, Korda Julia, Szakács Jánosné, 4—4 P. Mezőtúr. Királdi Károly, 2 P. Mészáros Gyula, Mészáros Gyuláné, Jánossy Pálné 4—4 P. Csernyiné, K. Mária 6 P. Teleky Ella 1 P. Császár Ferencné 2 P. Szolnok, Vidra Pál, dr. Pádár Aladárné, Thiel Bernát, Barócsi Antalné, Péterffy Imréné, Páll József, Páll Józsefné, Petres László. vitéz Bakos Dénes, Tálás Ernő, Lörenthey Olga, Hengártner Józsa, Nagy Ferencné, Nagy Ferenc, vitéz Voloncs Ferenc, vitéz Voloncs Ferencné, Karácsony Virgil, Sztavenyik Vilma, Racskó Jánosné 2—2 P. Jászárokszallás, Vincze Imre 4 P. Pusztaszenttamás, Györgyné, J. Irén 10 P. Szolnok, Koncz Pálné 12 P. Fegyvernek, Fehér József 2 P. Fehér Józsefné 2 P. Törökszentmiklós, Zeller Ferenc 2 P. Zeller Ferencné 3 P. Kunszentmárton, Koósné, Sz. Ilona 2 P. Turkeve, Kocsis Ilona 4 P. Alsószászberek, Dobai József 4 P. Felsőszászberek, Papp Gábor Cibakháza 4 P. Csősz Klára 4 P. Oroszváry János 4 P. Kötelek, Kovács Imre 3 P. Törökszentmiklós, Glódeák Béláné 2 P. Mezőtúr, Józsa Erzsébet 2 P. Tizsasüly, Doroszlay Elek 8 P. Fegyvernek.

Temetkezési díj címen: Szanderne R. Gizella 2 P. 40 f. Debrecen, Méhes Gyula 2 P. Szolnok, Királdi Károly 1 P. 20 f. Csernyiné, K. Mária 1 P. 20 f. Szolnok, Magyarai Károly 3 P. 60 f. Jászberény, Lótos Ferenc 7 P. 20 f. Jászárokszallás, Gyurkicza Miklós 4 P. 80 f. Szolnok, Schlaghammer Gyuláné 4 P. 80 f. Bpest, Renner Ignác 9 P. 60 f. Esztergom, Kazay Benjámin 1 P. 20 f. Tiszaföldvár.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Munkatársainkhoz. Mivel lapunk ezután havonta jelenik meg, szeretettel kérjük munkatársainkat, hogy a lap részére szánt cikkeket, közleményeket minden hó 20-ig szíveskedjenek hozzánk juttatni. A régi kipróbált munkatársaink mellett szeretettel és érdeklődéssel várunk fiatal kartársaink írásait is. Készséggel adunk helyet a fiatal-ság megnyilatkozásainak ezután is. Új emberek, új meglátásai, új problémái mindig érdekesekek. Csúpan egy kérésünk van. Lehetőleg tömören írják mondanivalójukat. Egy-két nyomtatott hasábnan túl ne terjedjen. A folytatásokban közölt cikk sokat veszít értékéből. Mindig csak a papír egyik oldalára írjunk tintával és olvashatóan. **T. K.** Még egy kevés türelmet kérek. Most már havonta jelenünk meg a több terünk van. **B. L.** Szívesen vettem értékes soraidat. Keress fel gyakrabban! Igen? **A. S.** Újabb sikerednek öszintén örülök. A kért dolgot csak úgy tudom kívánságod szerint elintézni, ha közlöd a jeligét. Ugyanis zárt borítékban vannak. **Többeknek.** Készséggel adunk helyet minden eseménynek, ami a tanüggyel, iskolával, tanítóval kapcsolatos, ha az családi vonatkozásu is, csak röviden kérjük, az átírára nincs időnk. Kéziratot nem küldünk vissza csak kivitelesen és akkor is csak az esetben, ha bélyeges borítékot csatolnak.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadói áron:

Rényi Dezső

könyvesboltjában

Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plastikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa új plastikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos címere, 34×51 cm.	—'50
Hiszkegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—'60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, közepén magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4'—

Bárhol hirdetett iskolai, szépirodalmi vagy bármilyen szakkönyv megjelenés után eredeti bolti áron azonnal kapható!

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

Gyomai György: Bodor Lajos.

Dr. Kiss Mihály: Mi a kötelezettség a vándortanítónak a tanyai egészségügy, csecsemőgondozás, anya- és család-védelem érdekében?

Thiel Bernát: Tanító a modern nevelés szolgálatában.

Végh Pál: Tanulmányi kirándulások.

Tóth-Bagi Józsefné: Kegyelem a subrikának.

Markó Dezsőné: Válasz Korbáginak.

Mann Béla: Egy kis megfigyelés . . .

Soós J.: Dolosvárseny Tiszaföldváron.

Egyesületi élet - Hivatalos rész - Hírek.

RÉNYI DEZSŐ
KÖNYVTYONDÁJA
SZOLNOK.

XXXI. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM. — 1938. FEBRUÁR.

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15. SZOLNOK TELEFON 113.

Raktáron lévő és azonnal szállítható
elemi népiskolai vezérkönyvek:

Tesléry : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 2'—
	III. o. 3'—
	IV. o. 4'—
	V. o. 2'—
	VI. o. 3'—
Tesléry : Fogalmazási eredmények	II. o. 4'—
	III. o. 4'—
	IV. o. 4'—
Tesléry : Táblai rajzok	I. o. 3'—
	II. o. 3'—
	III. o. 3'—
	IV. o. 3'—

Quint—Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o. 6'80
	II. o. 6'—
Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	III. o. 6'80
	IV. o. 7'—
Drózdy : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 3'20
	III. o. 4'50
	IV. o. 5'40
	V—VI. o. 7'—
Drózdy—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	II—VI. o.
Drózdy : A földrajz tanítás vezérkönyve	IV. o. 8'—
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o. 5'—
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérkönyve	7'80
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok	6'—
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása	5'60
Óveges : Vezérkönyv a „Betűvetés” ABC-hez	2'—
Straub—Vadász : Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II. o. 2'80
	III—IV. o. 2'80
	V—VI. o. 2'60
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérkönyve	3'—
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	à 1'—
Kókai : Vezérkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben	2'—

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskolánkívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos: Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált. Tanítóegyesület.	Felolvasó szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY Főmunkatárs: GYOMAI GYÖRGY Felolvasó kiadó: CSIKY ERNŐ	Kiíratási díjak és reklámdíjak Csiky Ernő egyes. pénztárához, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség címére Szolnok, Újvárosi iskola küldendőek. Kéziratokat nem adunk vissza
Évi előfizetés 6 pengő	Megjelenik havonként.	

Bodor Lajos

Tudom elpirul a szived, mikor meglátod a neved a lap élén, kedves Lajos bátyám, mert örök életedben messzire kerültél az ünnepelés rózsaszín máglyáját. De amikor az érdemtelenek mellett fülsiketítve verik a nagydobokat, amikor a tehetségtelenek mellüket dőngelve követelik önmaguknak az elismerést, meg kell állni az élet rohanásában a Te nemes alakod előtt és gyöngybetűkkel kell Neved beleégetni minden igaz lélekbe. Te csendes, halk ember voltál mindig, kedves Lajos bátyám. A régi idők patinás, nagy eszméktől hevített tanítója voltál. Előtted egy volt szent: a munka. Egy volt értékes: a becsület. Egész életed a munka és becsület sziklagátjai közt hőmpölygött le. Igaz tanító voltál, amilyent lámpával kell keresni még egyet hetedhét határban.

A szinyérváraljai iskolától a Wodianer-díjjal hosszú volt az út. 1896-tól 1938-ig törted minden erőddel, kitartással, szeretettel a szegény magyar gyermekek lelkének hófehér ugarját. Csaknem félszázadig dolgoztál lélekzetvétel nélkül embertársaidért. Nem szóval, a munkáddal mutattál példát mindenkinek, hogy kell dolgozni azért a népért, melynek apostolává rendelt a sors.

Örökös munkában, észrevétlenül rohant el Fölötted az az idő, melynek egyik határkövének most megilletődve állunk. Rád gondolunk, de még nem bucsuzunk . . . Ha eljön az idő, Te elbucsuzatsz iskoládtól. Elköszönhetsz egy remegő pillantással a fehér falaktól, a tarka képektől, melyek annyi időn át mosolyogtak Rád. Végigcirógathatod a kopott, fekete táblát, melyre annyi szépet irtál. Megsimogathatod a buksi, szösze gyermekfejeket, melyekbe lelked felét öntötted. Lépteid Isten-Hozzádot kiálthatnak a folyosó kongó némaságába. De tőlünk ne bucsuzz akkor sem. Mi szeretettel, elfogódva fogunk Rád gondolni mindig. Mert igaz magyar tanító voltál, kedves Lajos bátyám, áldjon meg érte a jó Isten.

Gyomai György

KUNSAGI TANYÁK EGÉSZSÉGÜGYE.

Mi a kötelessége a vándor-tanítónak a tanyai egészségügy, a csecsemőgondozás, az anya- és családvédelem érdekében.

Irta és a karcagi vándor-tanítók 1938. január hó 29-én tartott értekezletén előadta:

Dr. KISS MIHÁLY m. kir. tisztiorvos.

Mélyen tisztelt Uraim!

Fennszárnyaló, ékesveretű beszéd helyett egyszerű, keresetlen, de szívem melegétől párás szavakkal szeretném üdvözölni Önöket apostoli utjuk kezdetén. A sok értékes szellemi utavalóhoz, melyeket a mai napon tarsolyukba gyömöszölnek, — engedjék meg, hogy a közegészségügy egyik szerény munkása is adhasson néhány hamuban sült pogácsát. Ne tudományos rendszerességgel kidolgozott tervet várjanak tőlem, inkább a földönjáró gyakorlati ember néhány idevágó tapasztalatának tanulságait.

Abban a magyar tanya problémájának minden munkása meg-egyezik, hogy a mi alföldi, közelebről tisztántulni tanyavilágunk állapota egészen sajátos, különleges. Minden mástól, hasonló települési formáktól lényegesen eltérő. Magam is jártam északon. Megfordultam dán, észt és finn kiscsászán tanyáin. Dániában elnéztem a kis keskenyvágyányu vasutat, mely egyik tanyát a másikkal összekötötte. Éppen akkor érkeztem az egyikbe, mikor a vasuti kocsi tartályaiba öntötték a tejet, hogy mennyit és milyen minőségűt, azt ráírták krétával a tartály oldalára. Megkérdeztem, nem lehetne-e evvel visszaélést elkövetni. Többet irni, mint amennyit beletöltenek. Fölözött zsirszegény tejet küldeni a szövetségi központba az odairt teljes tej helyett, — vezetőm felvilágosított, hogy ilyesmi soha — még kivételesen sem fordult elő. Nem is volna érdeke a dán kiscsászának, mert azonnal rájönne a turpisságra és végleg kizárnák a tejszállításból. Belefulladásra a saját zsirjába. Ugy itt, mint Finn- és Észtországban csodálkozva szemléltem a tanyánlakók magas kulturáját, életmódjuk magasrendűségét, s folyton éreztem, hogy mi kunsági tanyasi magyarok néhány évszázaddal maradtunk el északi rokonaink mögött.

Itt a mi tanyavilágunkban, ahol a birtokmegosztás olyan egyenletes és célszerű, még bokortanyák, tanyai központok sincsenek. *Vagy legalább nem vették őket észre.* A karcagihoz teljesen hasonló kisujszállási viszonyok között azonban öt tanyai központ van, mindenütt egy-egy tanyai iskolával. Ottani hivatalos látogatásaim alkalmával azt láttam, hogy igenis benépesíthetők ezen iskolák. Sőt egyik-másik túlszűfoltnak is mondható. Abba a régebbi megállapításba tehát valami hibának kellett becsuszni.

Bármint áll is a dolog, az bizonyos, hogy tanyai világunk kulturális, közegészségügyi és gazdasági állapotának legfőbb oka megközelítési nehézségekben, tehát az *utak hiányában* rejlik. A sártenger az, ami még a szomszédokat is annyira elválasztja egymástól. Jobban, mint a város északi részén lakót a déli soron élő atyafiától.

Ezen az állapoton természetesen mi nem tudunk segíteni. De számolnunk kell az adott helyzettel. Nemzeti és faji érdek manapság, mikor az egyke- és egyse-veszedelem fenyegeti nemzetőrzsünk fáját, hogy a tanyai magyarság, mint a fajta ma már el nem hanyagolható rezervoárja, mennyiségileg elegendő, minőségileg pedig életerős egyéneket adjon.

A fajmagyarság tudvalevőleg két főtényezőből tevődik össze: a kelet-balti finn-ugor és törökfajta elemekből. Mi kunok, mint azt városunk tudós fia, Németh Gyula budapesti egyetemi tanár, kikutatta, *a török rokonsághoz tartozunk. Korán sem vagyunk olyan szapora, sokgyerekes fajta, mint keletbalti testvéreink. Annál jobban kell tehát szolgálni a megszületettek védelmét.*

A védelem természetesen már *a születés előtt* kezdődik. Csak a legutóbbi időben vált lehetővé, hogy a mi kis tanyai magyarjaink megfelelő bábai és orvosi segítség mellett jöhetnek napvilágra. Egész garadával tudnám felsorakoztatni azokat a tragikus végű tapasztalatokat, melyeket e téren több, mint 15 éves hatósági orvosi működésem során gyűjtöttem. *Az újszülött halvaszületése, vagy pár nap alatti elpusztulása igen gyakran, a szülő édesanya egész életére szóló betegsége sokszor s néha szülés közbeni vagy utána vagy halála lett a következménye annak, hogy nem tudták a vajudót idejében bábai, illetőleg orvosi segítséghez juttatni.* Ha volt is fogat, mikorra a rossz utakon, a feneketlen sárban beevickéltek a lovak szülésznőt hozandó, illetőleg mikorra kijutottak, már késő volt.

Legelső sorban éppen a tanyai édesanyák számára állította fel Karcag városa, mintegy három hónappal ezelőtt, szülőotthonát, mely korszerű felszerelésével és szakértő személyzetével a tanyai cseléd-asszonyoknak teljesen díjmentesen áll rendelkezésére. Szülőotthonunk még új, a tanyai lakosság széles rétegei még nem fogadták be szeretetükbe úgy, ahogy megérdemelné. Azért kérem a helyről Önöket, hogy sok másirányu, magasztos célú elfoglaltságuk mellett vállalják azt a hivatást is, hogy odakint megszerettetik ezt az intézményt. Ennek a gyakorlati megvalósítása legcélszerűbben a következőképen történik: *Az áldott állapotban lévő asszonyokat már várandós állapotuk alatt rábeszéljük, hogy valami alkalmi kocsival jöjjenek be a városba és látogassanak el a Stefánia anya- és csecsemővédő intézet kedd délelőtti u. n. terhes rendelésére,*

Itt az intézet szülész-orvosa díjtalanul megvizsgálja őket, megállapítja, nem forog-e fent valami rendellenesség és kb. mikorra esedékes a szülés ideje. Utasítja, illetőleg ellátja tanáccsal, hogyan váltsa ki a szegénységi bizonyítványt felvilágosítja, hogy mikorra jöjjön be ismét szülésre a szülőotthonba. Természetesen a mondott időre — mindenképen — *megfelelő járműről kell gondoskodniok*, amit a gazda annyival inkább rendelkezésre kell, hogy bocsásson a szülőnőnek, mert akkor több gondja nem is lesz vele, mint a gyermekágy lezajlása után —

rendesen a szülés napjától 8 napra — ismét kiszállítja anyát és csecsemőt a tanyára.

Ha előzőleg az anya nem járt benn a Stefániában, de már a vajudás, a szülési fájdalmak megindultak — tapasztalat szerint — akkor is legjobb azonnal kocsira ültetni a vajudót és beszállítani a szülőotthonba. Még két hete sincs, hogy ismételen az lett az ujszülött halálának okozója, miszerint az anya félt kocsira ülni, s a férj inkább bábáért hajtott haza. A segítségül hívott szomszédasszony tehetetlenül állt a félig megszületett, de vállban fennakadt gyermek mellett, — talán próbált is segíteni, huzta fejénél fogva, — tény az, hogy a gyönyörű, több mint 4 kg-os fiugyermek meghalt. A megérkező bábának minden élesztési kísérlete immár hiabavalónak bizonyult.

A Szülőotthonban világrajött csecsemők a Stefánia védencei lesznek. Sajnos, ez idő szerint még a védőnői látogatásokat nem tudjuk kiterjeszteni a tanyai körzetekre, de — ha bejönnek — a gyerekekkel a hétfő vagy csütörtök délelőtti csecsemő tanácsadási órákra — szakértő orvostól kapnak egyéni utbaigazításokat a kis védenc táplálására, gondozására és ápolására vonatkozólag. Esetleg anyagi segítséget is. Szükség és lehetőség szerint cukrot vagy tejet.

És itt szeretném lelkükre kötni a tanító uraknak, hogy odakint se szünjenek meg hangoztatni azt a természeti törvény szerinti alapigazságot, hogy az élet első 9 hónapjában a csecsemő egyedüli célszerű tápláléka az áldott anyatej. Azt se a „csócsálás”, se a tehéntej nem pótolhatja. Tapasztalat szerint mesterségesen táplált csecsemők halálozási aránya jelentékenyen magasabb, mint a természetesen tápláltaké. Még a tehéntej sem pótolja az édesanyai emlőkből fakadó természetes nedűt. Ezek a jelenségek a két tejfeleség közötti élettani különbségekkel magyarázhatók. Minőségileg mindegyikben ugyanazon alkotórészek foglalhatók. A tehéntej azonban eredetileg a borju testének felépítésére készült. A borju növekedése pedig kb. négyszerte gyorsabb iramu, mint az emberi csecsemőé. Ennek megfelelően testépitő fehérje, az u. n. kazein, négyszerte nagyobb mennyiségben található a tehéntejben, mint a nőiben. Hasonlóak a viszonyok a testépitő sókat illetően. Viszont védőfehérje, az albumin, a tehéntejben jóval kevesebb.

Ha tehát a csecsemőt higitatlan tehéntejjel tápláljuk, ugyanaz a helyzet következik be, mint a házépítésnél, ha a kőmivesnek négyszerte

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb, megbízható, szabottáru szaküzlete!

Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők, fehérneműek, kötöttáru, harisnya, uri- és női divatáru, női és leány felöltők, kabátok

S Z O L N O K

Kossuth-tér 8. Telefon 570.

több építőanyagot szállítanak fel az állványra, mint amennyit fel tud dolgozni. Nem képes dolgozni tőle. Megakad a munka. A csecsemő pedig táplálkozási zavarokban tönkremegy.

Népünk anyáinak oktatói helyesen járnak el, ha még néhány gyermekvédelmi alapelvet mélyen bevésnek emlékezetükbe. Ezek: *nyári, meleg hónapokban nem szabad a gyermeket elválasztani!* Vagy tavasszal kell kezdeni fokozatosan az elválasztást, vagy meg kell várni az őszi hűvösebb napokat. Kánikulában elválasztott csecsemők több mint 90%-ban elpusztulnak. Tanyai asszonyaink között el van terjedve az a téves hit, hogy a felhevült, marokverő munkát végző anyák teje veszedelmes a magzatra. Ez nem áll. Mint annyi alaptalan mende-mondát, ezt is ki kell irtani a köztudatból.

A már elválasztott csecsemők táplálékát lehetőleg frissen kell készíteni, vagy hűvös helyen, jól befedve tartani. Erre különben később még visszatérek. Későbbben, mikor a légyveszedelmet tárgyalom. Itt még néhány tévhitre hívom fel az urak szíves figyelmét. Félévnél idősebb gyermek gyakran válik nyugtalanná, lázassá, beteggé. Azt szokták rá mondani, hogy a „fogzás” okozza a bajt. *Holott a tejfogak kihasadása élettani folyamat, nem betegség, lázzal nem jár.* Tehát a lázas csecsemőt mindenképpen orvoshoz kell juttatni, hogy nagyobb bajnak elejét vehessük. (Nagyon kívánatos lenne, ha tanító urak hőmérővel is felszerelnék magukat és megtanulnák, hogyan kell a gyermeket hőmérőzniök.) Tanyai népünk között az a mende-monda is el van terjedve, hogy a gyermekek betegségét a „kelevény” okozza. Ez a kelevény aztán szerintük a legkülönbözőbb tünetekben jelentkezik. A nyálkás, sőt véres hasmenés láttán éppugy, mint ótvar és bőrgennyedések esetén azt hangoztatják, hogy kelevénytől tisztul a gyermek. Sőt — szerintük — egyiket-másikat nem is szabad gyógyítani, mert a gyermek szemére megy a baj, ha pl. bőrön meggyógyítják. Mondanom sem kell, hogy e felfogás valami félreértésen alapszik. Küzdeni kell ellene. Nem csak azért, mert a törvény a 7 évesnél fiatalabb korban orvosi gyógykezelés nélkül elhalt gyermekek szüleit bünteti, hanem nemesebb értelemben vett fajvédelmi okokból.

Felnöttek köhögése is nagyon veszedelmes a gyermekekre. Köhögős embernek kis gyermeket megcsókolni vétek még akkor is, ha a köhögés nem tüdőgümőkórtól, hanem felnőtt szempontjából jelentéktelen garathuruttól vagy akár egyszerű náthától származik. A felnőtt ugyanis már mentességet, immunitást szerzett, de a kis gyermek ellentálló képessége még igen hiányos.

Meg kell jegyeznem hogy kuruzslási szokások vidékünkön csak szórványosan fordulnak elő. Ha mégis ilyesmivel találkozunk tanítói működésük közben, igen jó szolgálatot tesznek a tudománynak, ha részleteiben kivizsgálják, írásba foglalják és összegyűjtik őket. Magam is gyűjtöttem ezeket, sok értékes betekintést nyertem általuk a népi lélek és kultúra mélységeibe.

Aki a napfénynek, szabad levegőnek, a változatos őstermelő munkának jótékony hatását ismeri, azt hinné, hogy a mi tanyai népünk csupa életerő, edzettség, romolhatatlan őserő. Sajnos, a tapasztalat mást mutat. A foglalkozás egészségtanával foglalkozó szakirodalom megállapítása szerint a gümőkórnak, hevenyfertőző betegségeknek alföldi földmivelők közötti elterjedését nem is a foglalkozásnak, hanem egyéb egészséget befolyásoló tényezőknek tulajdonítja. Ilyenek általános megállapítás szerint: az egészségtelen lakás, az egészségtelen, nagyon egyoldalu, fontos tápanyagokban és vitaminokban szűkölködő táplálkozás, az alföldi por, a szeszfogyasztás és az egészségügyi ismeretek hiánya. Véleményem szerint még más, sajátos tényezők is hozzájárulnak ahhoz, hogy tanyai egészségügyünk fogyatékos.

Vessünk egy futó pillantást ezen tényezőkre. A lakóhely kétségtelenül egyike a legjelentősebbeknek. Lakásával a család, épp úgy, mint ruházódásával az egyén, mesterséges éghajlatot teremt maga körül abból a célból, hogy az időjárás ártalmas befolyásai ellen védekezzen. Mert ami éghajlatunk, bár „mérsékeltnek” nevezzük, rendkívül szélsőséges. Csupán a hőmérsékletre utalok. Nemrégiben észleltük, hogy a -22 C foku hidegre néhány nap leforgása alatt $+7$ foku meleg következett. A száraz hidegre következő nyirkos, ködös, olvadási enyhülés napjaiban egyszerűen üreseké válnak az iskola padjai és megtelt a város a felső légutak hurutos megbetegedéseivel. Gyermekek és felnőttek közül egyaránt sokan kerültek ágyba. Ilyen kilengések ellen védelmez a jó lakás. Könnyebb megjegyezhetés kedvéért a jó lakás feltételeit a következő leoninus versikében foglaltam össze:

Milyen a jó hajlék? Tágas. Legyen a fala száraz,

Tiszta, világos, erős. Jómeleg és levegős.

Tanyavilágunkban nincsenek ugyan már talajba süllyesztett, putriszerű földházak, melyeknek utolsó emléke az északi temető ma is lakott temetőcsősz kunyhója, de általában a mai tanyaházak sem felelnek meg ezen versbe szedett feltételeknek. A pítar, ahol a szabad tűzhely áll, a tűzelő körüli padkákkal, rendszeren lóistálló is egyszersmind. Ujabban valamennyire el van rekesztve a tűzelő a jászoltól. Építőanyag a vályog, ami ha jól ki van száradva és a tanya kellő magaslatra van építve, eléggé száraz falat alkot. A tanyaház már barátságosabb, bár nagyon kezdetleges berendezésű. Nagyrészt a boglya-kemence foglalja el. Ez a mi viszonyaink között, ahol tűzelőanyagban nagy a hiány, valóságos áldás. Nagy előnye, hogy egyenletes, huzamosabb ideig tartó meleget ad, hogy kívülről fűtik, egy-két dugatnyi szalmával vagy csutkaizékkal egész napra barátságossá teszi a szobát. Nagy hátránya azonban, hogy a szellőztetést nem szolgálja. Ha sokan tartózkodnak benne, pedig télen nemcsak a család, de a baromfiak, sőt néha a malacok is odabent melegednek, az ágy alatt, — sokszor válik szinte elviselhetetlenné a levegő. A parányi ablakokat nem szokták kinyitni. A levegőcsere a tűzelőre, va-

gyis az istállóra nyíló ajtó nyílásán bonyolódik le, úgy, ahogy. Bizony kevés itt az élenyodus üdítő levegő. Annál több a fűledt, szénsavas, különösen ha a mosott ruhát is itt teregetik ki száradni.

Nagy jövedője volna a mi népünknek, aki rá tudná szoktatni a rendszeres szellőztetésre.

A ház padlózata a legtöbb helyen döngölt agyagból áll, melynek tisztántartása is igen fogyatékos. A kis gyerek sokszor lekivánczol a kemencepatkáról vagy a sutból, ott mászkál a ház földjén, kezét beszenyeezi, aztán szájába veszi piszkos ujját, sokszor így juttatva száján keresztül szervezetébe a fertőzés okozó csiráját.

Vidékünkön a táplálkozás elég kiadós. A tanyai cselédség is hozzájut a kenyérhez és nagy kalória értékű szalonnához, meleg ételt, rendszeren lebbencset, krumpli levest, galuskát, fokhagyma vagy vereshagyma levest, borsó- vagy bablevest, vizi ciberét, apró káposztát, réपालevést is főznek odakint a tűzelőben, (vagy ahol van, a takaréktűzhelyen) de bizony ez a táplálkozás túlságosan egyoldalu. Főzelékfélék uri étel számba mennek. Gyümölcs még ősszel is ritkaság s feltűnő, hogy a felnőttek a tejet sem kedvelik. Gyerekek való ételnek tartják.

A tojást azonban, amit egyik életbuvárunk élettani drágaságok kincs-ládájának nevezett, mert még a tejnél is különb összetételű (vas is van benne, ami a tejből hiányzik), — a karcagi tanyai magyar is kedveli. Főleg rántotta formájában fogyasztja. Bár sokan inkább eladják, mert abból pénzelnek. Kérdeztem az egyik tanyai magyart, kommcenclős kocsis volt jógazda helyen, hogy cukrot fogyasztanak-e?

— Tartunk, tartottunk is mindig a kislánynak. Nagyon magával tehetetlen ember az már, aki nem ad cukrot a gyerekeknek.

— Hát aztán milyen formában eszi a kislány a cukrot?

— Vagy tejbe tesszük neki, vagy a vízbemártott cukrot kenyérre kenjük. Ha kicsi a gyerek, meg is csócsáljuk neki.

A felnőttek táplálkozási rendje általában a következő:

Fröstökre — nyári munkaidőben reggel 7 órakor, télen 8 órakor, kenyér-szalonna járja, amihez a vitamin-éhség öntudatlan kiegészítésképpen vereshagyma járul. Délben, mikor a városból kihallatszik a harangozás, (ugy mondják, hogy huzzák a levesnótát) akkor eszik a melegételt. Rendszeren vasfazékban főzött lebbencs kerül a ház közepére, körülüli a család apraja-nagyja és hosszúnyelű kanalakkal lassu tem-

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	A BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

póban eszegetnek belőle, fűkáják a levest, minden kanál után a bal kézben tartott kenyérből harapnak hozzá egy falatot. A jó lebbencsben kockára aprított krumplics és piritott szalonna is bőségesen foglaltatik a lebbencstésztán kívül. Izét a só és paprika adja meg. Jó tápláló étel és fogyasztása telíti a hasat, legalább is a teltség érzését kelti, különösen, ha utána kétszer-háromszor meghúzzák a cserépkorsó tartalmát, a kútvizet. Gyermek a korsó csecseből isznak, felnőttek a korsó száján. Az említett levesek csak ritkán váltják fel a lebbencset, inkább az olyan tanyákban, ahol az asszony is kint lakik. Az is előfordul, hogy levesnek egy kis vízi ciberét vagy keménymagos levest rögtönöznek s utána turós galuskát vagy derelyét esznek, feltűnően nagy mennyiségben. Városi ember tanyahasunak nevezi azokat, akik sok tésztát fogyasztanak. A vacsora megint kenyér-szalonnából áll, ismét vereshagymával. Télen disznóölés után, mert ellentétben a városban élő mezőgazdasági proletársággal, a legtöbb tanyasi ember, akár komenciós, akár szolgatanyás, általában tart, hizlal és öl egy-egy süldőt. Ilyenkor, míg tart belőle, disznóhúst esznek, a vitamint a savanyított káposzta, uborka vagy savanyított dinnye formájában eszik hozzá. A nagyobbacska gyerekek kedvelik a nyers sárgarépát is, meg a káposztatorzsát. Vasárnapi csemege télen a vászonfazékban főtt szemestengeri és a sültök, tavasszal a pattogatott kukorica.

Üdvös és kívánatos volna, ha étvendjüket változatosabbá tennék, ha a tanyákon meghonosítanák a gyümölcsös kerteket és ha a gyümölcsből a cselédeknek is jutna. Nyáron és ősszel nyersen, télen aszalvány vagy lekvár formájában. A méhészkedés széles körben való elterjesztése is nagyban hozzájárulna ahhoz, hogy tanyai magyarjaink változatosabb táplálékhoz jussanak. Most az a helyzet, hogy a legszebb tarlóvirággal ékes méhlegelőket idegenből hozott kaptárok népe éli föl.

Aratáskor, kapáláskor, amikor a magyar a legnehezebb munkákat végzi, a zsiros piritós és a nyárson sült szalonna az a kalóriadús táplálék, amely lehetővé teszi a legnagyobb erő kifejtését.

Eppen vármegyénk területén végzett kísérletekkel bizonyította be a budapesti tudományegyetem élettani intézete, hogy ez a munka, különösen a két hétig tartó aratási lendület összehasonlíthatatlanul több erő kifejtését kíván, mint a legnehezebb vasgyári munkásé. — Ilyen nagy erő kifejtésre természetesen csak jól táplálkozó ember képes, az is csak rövid időre.

(Folytatjuk)

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők

„Hungária“ rum- és likörgyár

SZOLNOK Sürögnycim: **Borösztreicher.** Telefon: 53.

Tanító a modern nevelés szolgálatában.

Az 1932-es „Tanterv és Utasítások” megjelenése óta a tanító minden iskolai és iskolán kívüli munkájában a magyar gyermeknek nemcsak a tanítására, hanem inkább a nevelésére is törekszik. A tanterv a nevelést a gyermek *erkölcsi és értelmi* nevelésében jelöli meg. Értelmi nevelést kap a gyermek az összes tantárgyak anyagának átadásakor. *Erkölcsi* nevelés alatt értjük a gyermek akaratának, jellemének, érzelmi világának, de különösen a vallásos és hazafias érzelmeknek a felkeltését, fejlesztését, helyes irányítását és alakítását. A kétféle nevelés együtt halad és egymástól el nem választható. A tanító a tananyag keretében — erkölcsi nevelés céljából — az ismeretek átadása alkalmával felhasznál minden olyan mozzanatot, mely alkalmas arra, hogy a gyermek érzelmi és erkölcsi világát, akaratát és jellemét kiművelje. Hiszen a népiskola előirt célja: „A hazának vallásos, erkölcsös, értelmes és öntudatosan hazafias polgárokat nevelni, kik az általános műveltség alapelemeit bírják és képesek arra, hogy ismereteiket a gyakorlati életben értékesítsék”.

E célkitűzés szellemében készült olvasókönyvek olvasmányai, költeményei igen alkalmasak az erkölcsi nevelésre és ezeket nevelési szempontból a hivatása magaslatán álló tanító értékesíti is, hiszen az olvasmánytárgyalásra való előkészülete alkalmával vázlatának egységei között ott szerepel a nevelői cél is.

Különösen a beszédgyakorlatok anyaga alkalmas az értelmi nevelésen kívül, vallás-erkölcsi, hazafias érzelmi nevelésre.

Az I. osztály tanítási egységei a szülői ház és környéke körül csoportosulnak. Ennek népéről és azok életéből veszi anyagát. Mind igen alkalmas a szülők, nagyszülők, testvérek, rokonok és a háztartásban alkalmazottak (szolgák, cselédek) iránti szeretetre, tiszteletre, megbecsülésre. Irántuk való szolgálatkészség, udvariasság, illem, engedelmesség stb. felkeltésére, nevelésére.

A lakás, szoba, annak butorzatáról való beszélgetésekkel kapcsolatban a szülői ház iránti szeretetre, a szülők, esetleg nagyszülők által szerzett butorok megbecsülésére, kiméltetére, azoknak a szobában való elhelyezésének szemléltetésével — már ezen a fokon is — helyes ízlésre, rendszeretetre, térszemléletre nevelhetjük a gyermekeket.

A II. osztályban a község és határa, keletkezése, illetve multja,

**Képkereket, képeket,
márkás porcellán és kerámiákat, kristályüvegeket**

legolcsóbban vásárolhatunk:

Tűzálló jénai „Durax”
főzőedények, kávéfőzők.

Halmágyi Sándor üzletében

(Kuhinka és Halmágy)

„Takarékosság”-ra is

Telefon: 512. **SZOLNOK** Baross-u. 10.

annak belső élete, társadalmi berendezkedése stb.-ből veszi témáját. Az értelmi nevelésen kívül itt a hazafiasságra, az erkölcsi belátásra, a munka szeretésére és megbecsülésére, a szociális érzelmek, az összetartozandóság felkeltésére és kiművelésére, egymás megbecsülésére és a tekintélytisztelet érzékeltetésére nyílik alkalma a tanítónak.

III. osztály anyaga a község és távolabbi környéke körül csoportosul. Ezen tananyag igen alkalmas a vallásos és hazafias, nemkülönböztetve az esztétikai érzelmek felébresztésére, állandó ápolására és mélyítésére. Ezen célból kiaknázunk minden történelmi, népművészeti és népköltészeti magyar helyi vonatkozást. Mélyítjük, öntudatosabbá tesszük a II. osztályban megkezdett erkölcsi nevelést.

A IV. osztály beszéd és értelmi tananyaga, érzelmi és erkölcsi nevelés szempontjából igen alkalmas az előbbi osztályokban lerakott nevelési alap bővítésére, mélyítésére. A történelmi vonatkozású anyag pedig, a vallásos és hazafias nevelés szempontjából felbecsülhetetlen.

Ezeréves történelmünk vig és szomorú napjai egymással váltakozva, a nemzet történelmére, jövő fejlődésére, a magyar élet kialakulására sorsdöntő és jelentőségünkben kimagasló eseményekből vannak összeállítva, kiválogatva. Ezekben a tanórákon a gyermekek lelkiileg beleolvadnak a magyar sorsközösségbe, egybeforrnak, közösen aggódnak és együtt sirnak. Istenhez fohászognak a haza jobb sorsáért. Együtt örülnek, lelkesednek vágyat és akarást éreznek a magyar múlt egy-egy dicsőséges eseménye kapcsán. Az ott szereplő történelmi nagyjaink, nagy asszonyaink követendő például szolgálnak úgy a fiuknak, mint a lányoknak, ha őket követésre méltó eszményekül állítjuk oda gyermekeink elé. Válasszanak ezen történelmi nagyságok közül maguknak ilyen követésméltó férfiakat, asszonyokat és igyekezzenek választott eszményképükhöz méltóan élni.

E hazafias és rendíthetetlen nemzeti öntudatra való nevelést folytathatjuk az V. és VI. osztályokban a történelmi órákon. Itt fejlesztjük, acélozzuk nagyjaink dicsőséges példáin keresztül, gyermekeink jellemét, akaratát.

A többi tantárgy is mind alkalmas nevelői céljaink megvalósítására. Hol tanulná meg a gyermek a pontosságot, az igazmondást, az igazságosságot, becsületességet jobban és szemléletesebben, mint a számolás és mérés keretében. Vagy a gyakorlati életet nem ezen tantárgy keretében ismeri meg a gyermek a legtárgyilagósbban? Az éneklés tanítása kapcsán éppen úgy nevelhetjük a gyermeket, mint pl. a rajzolás órán stb. Alig van tanítási egység, mely ne kínálkozna a gyermek értelmi nevelésén kívül akár érzelmi, akarati vagy jellem nevelésre. A hivatásos tanító ki is használja ezen nevelési lehetőségeket, mégis ha erkölcsi-nevelési eredmény szempontjából bíráljuk munkánkat, bizony az még sok kívánni valót hagy hátra. Ennek okát abban látom, hogy egy-egy osztály tanulóira a fent vázolt nevelői ráhatások majdnem mindig általa-

nosak s nem alkalmazkodnak az egyénhez, annak egyéniségéhez. Másrészt a család, az utca, a rossz példák stb. egyszerűen a környezet sok esetben romboló hatással vannak a gyermeki lélekre s amit a tanító épít, azt a rossz környezet lerombolja. Egyénileg vizsgálva a gyermeket, átöröklés folytán bizony sok-sok — a nevelés eredményességét gátló — tulajdonságot is örökölhet a gyermek, melyek szintén hátrányosan befolyásolják a tanító eredményes munkáját.

Az iskola és annak keretén belül minden tanító igyekszik a nevelés eredményességét gátló tényezőket szülői értekezletek rendezésével kiküszöbölni. Sajnos ezen igyekezet nem járhat teljes eredménnyel éppen azon elszomorító jelenségnél fogva, hogy a szülői értekezletről éppen azon szülők hiányoznak, akik legjobban rászorulnának a tanító irányítására. A szülői értekezleteken így csak általánosságban beszélhetünk a gyermeki nevelésről annál is inkább, mert nyilvánosan a gyermek és szülők önérzetét tekintve, nem boncolgathatjuk a nevelési problémákat. A gyermekek egyéni nevelésére célirányosabb ezen szülői értekezletek mellett a szülők és a gyermek környezetének a meglátogatása. A céltudatosan végzett szülői látogatás igen értékes pedagógiai szempontból úgy a tanítóra, mint a szülőre, de különösen a gyermeki lélek kiművelésére.

Ilyen látogatások alkalmával megismeri a tanító tanítványainak szüleit, azoknak gondolkodását, erkölcsi felfogását, családi életét, anyagi helyzetét. Megismeri a gyermek otthonát, környezetét amelyben a gondjaira bízott gyermek él és amely környezet kedvező és kedvezőtlen hatásaival befolyásolja lelki fejlődését.

A szülőkkel való közvetlen bizalmas és meghitt beszélgetések keretében a tanító olyan dolgokat tudhat meg tanítványairól, melyek nélkül a gyermeket, pusztán iskolai magatartás után ítélve, soha meg nem ismerte volna, mely dolgoknak eseményekről ismerete azonban feltétlenül szükséges ahhoz, hogy a tanító igazságos és a gyermek igazi egyéniségéhez mért bánásmódjával nemes nevelői célját elérje.

Másrészt viszont a szülők is megismerik gyermekük tanítóját. Egy ilyen látogatás után, hozzá bizalmasabbak lesznek. Egyöntetű elvek és módszer alapján igyekeznek mind a ketten egymást támogatva a gyermek érdekében a nevelői célt elérni.

A tanítónak alkalma nyílik a szülőket a helyes nevelői eljárás módzatairól kioktatni, mert sajnos mindenki neveli gyermekét, de igen

Nősgyeim!

A „Nagytőzsde” mellett

ÁRUFORGALOM!

Tavaszi női kabátot, kosztümöt, ruhát, pongyolát fővárosi nivóju szaküzletben vásárolhatja olcsó szabott áron

KEMÉNY JÓZSEF

Telefon 3-11. sz. SZOLNOK Gorove-u. 19.

kevés azon szülőknek a száma, akik ezt a végtelen kényes és fontos feladatot helyesen tudják végezni.

Tanító és szülő között az első látogatás után megszületik az a lelket összekötő kapocs, melynek a nevelés eredményessége szempontjából sorsdöntő jelentősége van annál is inkább, mert nagyban hozzájárul a tanítói tekintély emeléséhez és a tanítói munka megbecsüléséhez. Minden gyermek ösztönszerűleg megérzi a szülők és tanító közötti ezen kapcsolatot, melynek kedvező hatása nevelési szempontból pótolhatatlan.

A jó gyermek örül, hogy tanítója felkeresi otthonában és tudomást szerez otthoni magaviseletéről és tanusított szorgalmáról és ezért igyekszik továbbra is becsületos munkával szüleinek és tanítójának örömet szerezni; még jobb lenni. A kevésbé jókat gondolkodóba ejti egy-egy helytelen cselekedetük elkövetése előtt az a szoros kapcsolat, mely meg van otthona, környezete és tanítója között.

A szülők látogatása, mint látjuk, nélkülözhetetlen tényező a becsületos, jellemes magyar lélek kiművelésére és előfeltétele az értelmi és érzelmi nevelés eredményességének. Csak a személyesen szerzett tapasztalatok által lesz módunkban a gyermeket a rosszhatásoktól megóvni és őt a nemzet öntudatos polgárává nevelni.

Felmerülhet az a kérdés is, vajjon egy 60—70-es létszámú osztályban számon tudja-e a tanító tartani pontosan minden egyes tanítványáról szerzett összes benyomásait? Szerintem nem. Feltétlenül jegyzeteket kell készíteni, hogy nagy körültekintéssel összegyűjtött adatait el ne felejtse, össze ne zavarja. Mint minden tanítói munka, ez is bizonyos rendszereséget kíván, hogy eredményhez vezessen. Ezért ajánlom egy „Törzslap”-nak a felfektetését minden gyermekről már az I. osztályban, amelybe évenként, tehát 6 éven keresztül volnának bejegyezve minden gyermek családi és egyéb adatai. Ezen törzslapokat az I. oszt. tanító, ha az iskolában álló rendszer van, évvégén átadja a II. oszt. tanítójának ki e lapokon keresztül azokat áttanulmányozva, még a nyár folyamán megismerheti tanítványait.

A törzslapot 3 részre osztom. Első rész tartalmazza a gyermek *anyakönyvi adatait* és a *családra* vonatkozó adatokat. (Szülők neve, kora, munkabírása, gyermekek száma, neve és kora, család anyagi helyzete, lakás egészségi állapota, tagjai közül irni-olvasni nem tud. családra vonatkozó egyéb feljegyzések.)

A második rész vonatkozna — hat évre felosztva — a gyermek *testi és szellemi fejlődésére*; a harmadik rész tartalmazná a tanító fontosabb nevelői eljárását szintén hat évenként, a hat osztálynak megfelelően.

A *gyermek testi fejlődésére* vonatkozóan évenként feljegyezzük: magasságát, súlyát, tápláltságát, ruházatát, tisztaságát, hőmérsékletét, esetleges testi fogatkozásait és milyen betegségeken esett át. Helyet biztosíthatunk még az egyéb feljegyzéseknek is

A *gyermek szellemi fejlődésének* és jellemének rovatát Weszely Ödön az alábbi rovatok szerint ajánlja vezetni:

- 1.) Temperamentuma: (lehet epés, csendes, meggondolt)
- 2.) Tehetség foka: (lehet normális, tehetséges, abnormis.)
(lehet számoló, zenei vagy rajz tehetség.)
- 3.) Felfogása: (lehet vizuális, akusztikus, motorikus és vegyes.)
- 4.) Emlékezete: (lehet kép, szín, alak, tárgy emlékezet)
(lehet gyorsan, lassan, nehezen tanuló.)
- 5.) Beszéd és beszélőképesség: (lehet hebegő, dadogó, selyp, gyorsan vagy lassan beszélő, hadaró, akadozó stb.)
- 6.) Érzelem, akarat: (lehet gyenge, erős, habozó, érzékeny, hideg, számító.)
- 7.) Munkakedve: (lehet tevékeny, henye, gyors vagy lassú munkás.)
- 8.) Alkalmazkodás: (lehet alkalmazkodó, szembeszálló, alázatos.)
- 9.) Művelődése: (lehet takarékos, barátkozó, ájtatos, ezermester stb.)
- 10.) Egyéb észlelések: —.

Egy gyermek részére szóló törzslaphoz hat évre teljesen elégséges egy félív papír. Tehát nem nagy megterhelést jelent. A tanítónak igaz, dolga van vele, de ezen munkáját bőven kárpótolja az általa elért nevelési eredmény, mely végeredményében munka-megosztást jelent. Nagy előnye, hogy rendszert, tervszerűséget vittünk általa a nevelésbe. Törzslapok használata mellett a tanító elsősorban mint megfigyelő vesz részt nevelői munkájában. Adatokat gyűjt és ezen adatok figyelembe vételével gyakorolja nevelői tevékenységét, mely tevékenység nem lesz, nem lehet általános, hanem inkább egyéni. De csoportokra is oszthatja tanítványait. Külön csoportokra oszthatja őket pl. felfogási típusuk szerint: a vizuális-akusztikus és motorikus típusúakat külön is ültetheti, s tanítói nevelői munkája közben alkalmazkodik ezen csoportokhoz. Egyénenként másképpen ítélkezik egy epés, ingerlékeny, másképp a csendes és másképpen a meggondolt temperamentumú gyermek cselekedete fölött. A lassu vagy henye munkást a munka gyorsabb végzésére biztatja, a gyors munkást nagyobb pontosságra, vagy lelkiismeretességre szoktatja. Az abnormis tehetségükről különösen gondoskodik; a gyengéket gyámolítja, a kiválókat tehetségük kibontakozásában elősegíti. A törzslap első oldala, mely a családra vonatkozó adatokat tartalmazza, a tanító szociális tevékenkedésében iskolán kívüli munkájában szolgál útmutatásul.

Igy lesz az iskola ama aranyhíd, mely a családtól átvett gyermeket átvezeti — az értelem és érzelem világán át — a nemzet nagy egyetemességébe, ahol az értelmével, tudásával, jellemével, becsületességével erős akaratával, öntudatával és szociális lelkével a szenvedő hazának hasznos és építő munkása lesz.

Bismark szerint, a német tanító értékes munkája tette hatalmassá Németországot. Nekünk magyar tanítóknak a haza jelen szomorúságában nem lehet más feladatunk, mint megfeszített munkával dolgozni, hogy a gyermek megnemesedett lelkén át eljuthassunk egy boldogabb dicső nagy Magyarországhoz. Ezt parancsolja Isten és haza.

Thiel Bernát.

A tanulmányi kirándulások előkészítése, lebonyolítása és a tanításban való felhasználása.

Irta: Végh Pál.

(Folytatás.)

A tanulmányi kirándulások előkészítőjének első teendője kikeresni az alkalmas kiránduló helyet. Fő, hogy alkalmas legyen a föltett cél elérésére. megtaláljuk mindazt, mit szemléltetni akarunk. Vannak akik azt hiszik, csak az a jó kiránduló hely, ahol erdőt, hegyet, völgyet találunk. Nagy, sik rétek, kis füzes vagy nyárfás, dombocska, vagy vízmosás is nagyon alkalmas lehet kirándulási helyül. Ha messzebbre megyünk, sohse induljunk el úgy, hogy a vezető a terepet előre ne ismerje. Mások bemondása kellemetlen meglepetéseket okozhat, sokkal hosszabb az út, mint azt nekünk bemondták, gyermekeink kifáradnak, a sok pihenő keresztülhuzza programmunkat s ha ennivalót sem vittünk, étlen-szomjan kell gyermekeinket gyalogoltatnunk. Készítsünk magunknak programvázlatot. Előre beosztjuk a pihenőket. Lépjünk érintkezésbe a különböző hatóságokkal, tulajdonosokkal s előre intézzünk el mindent, így az engedélyeket s esetleges támogatást.

Mindig gondoljunk a rossz idő esetére is. Nincs sajnálatosabb látvány, mint egy elázott kiránduló gyermekcsapat. Előre készítsük gyermekeinket a kirándulásra, tájékoztassuk őket annak céljáról, előre hívjuk fel figyelmüket, keltsük fel érdeklődésüket a kiránduláson megfigyelhető dolgokra. Oktassuk ki őket a viselkedésre s jól tesszük, ha kisebb csoportokra, törzsekre osztjuk fel őket, melyek vezetőjéül egy-egy nagyobb tanulót bizunk meg. Vigyázzunk a ránk bízott kicsinyek egészségére, azért ne mulasszuk el ellenőrizni azok ruházatait, helyes öltözködését. — Lényeges dolog a költség megállapítása is. Jó ha a nagyobbak közül 2—3-at beleavatunk ebbe, akik segídeknek a pénz összegyűjtésében s ezekkel elkészíthetjük a kirándulás számadását is. Ne felejtkezünk meg a jó magaviseletű, szorgalmas, de szegénysorsu gyermekeinkről sem.

Külön élvezet a gyermekeknek, ha a kirándulási ebéd ott föl a helyszínen. 40—50 fillérből nagyszerű kétfogásos ebédet lehet kihozni. Gulyásleves és tejberizs nem nagy költséggel készül s vagy egyiket, vagy a másikat, de inkább mind a kettőt minden gyerek szereti. 2 nagy bográcsot sem olyan nehéz előkeríteni s valaki mindég akad ezek elkészítésére is.

Végül a gyülekezési hely az iskola legyen. Kedves dolog, ha a gyermekek elhívják szülőiket is az indulásra. Az iskola udvarán rövid kis ünnepélyt szoktam tartani, amikor egyházi ének, ima, zászlótisztelgés után a szülőkhöz intézett pár mondattal megmagyarázom a kirándulás fontosságát s célját, megnyugtatom őket, hogy gyermekeiknek nem lehet semmi bajuk, vidám nóta szóval, élen az iskola zászlajával indulunk.

Óránkénti menetelésünk a pihenőt is beleszámítva 3 km. legyen. Vagyis minden 3 km. után az óra hátralevő részét pihenésre fordítsuk. Legyünk tekintettel a gyenge, fejlődő szervezetre. Utközben új dolgokat tanulhatunk. Kis megyei térképünkön ellenőrizhetjük, hogy hol és jó irányban megyünk-e. Nagyobb fiukkal esetleg megismertetjük a 75.000-es vagy 25.000-es térképet is. —

A pihenő nem azt jelenti, hogy kiengedtük kezünkől a vezetést. Senki sem mehet el engedelmünk nélkül a pihenő helyről, az evéshez, iváshoz is csak engedelmünkkel lehet hozzáfogni. Itt megbeszélhetjük a közös jeleket, kéz és füttyjeleket is. Már utközben azon törekszünk, hogy gyermekeink nyitott szemmel járjanak. Felhívjuk figyelmüket a természeti erők romboló és alkotó munkáira, a káros állatok pusztítására, a hasznosak védelmére, megismertetjük a mérges és gyógy-növényeket. Indítékat adhatunk növények, bogarak gyűjtésére s kedvelt játék a pillangófogás. Utközben megállunk beszélgetni János bácsival, kérdéseket intézünk hozzá a gazdaságtan köréből: vetésforgó, talajelőkészítés, növénygondozás stb.-ről. Ha egy kis pihenőt tartunk 10 öl hosszú spárgával 3—4 fíu hamarosan fölmérheti mekkora ez a földje János bácsinak. Külön élvezet, ha összetalálkoznak más iskolával s alkalom adódik a nemes versenyre is. Mikor valami szép témát látunk, felhívjuk figyelmüket, milyen nagyszerű fogalmazást lehetne erről írni. Különösen használjuk ki a történelmi helyek nevelő értékét. Rendezzünk itt rövid kis hazafias ünnepséget, ide vágó versek elmondásával, énekszámokkal s a vezető méltató szavaival.

A délután a játékos tanulása, a tornáé s a vidám gondtalan játéké legyen. Élvezetes játék az elsősegélynyújtás gyakorlása, amikor 8—10 gyermeket szétküldünk a fűben zsebükben egy cédulácskával, melyre rá van írva az öt ért baleset. Ezzel jajgatására elindulnak a többiek s megkezdődik az elsősegély alkalmazása lábtörésnél, ficamodásoknál, vérzéseknel, fehér és pirosarcu ájulásnál, gázmérgezésnél, vízbefulásnál stb. Leányok a kötözést látják el. Mindegyiket ellenőrizzük.

A testgyakorlás köréből különösen a staféta-szerű verseny, játékok kedveltek ilyenkor, de nagyon kedves játék alkalmas terepen fiuknál a számléolvasás, zászlórablás is.

Hazamenés előtt rendbehozzuk helyünket, a szemetet összeszedjük, lássák, hogy rendszerető gyerekek voltak itt. Számonvesszük gyerekeinket, figyelmeztetjük őket holmijaik számbavevésére. A talált tárgyak gazdáját megkeressük, az ügyes szorgalmas fiainkat, leányainkat megdicséreljük, nótázással indulunk hazafelé.

Hacsak lehet az iskolaudvaron az elinduláshoz hasonlóan ének, ima, zászlótisztelgéssel fejezzük be a kirándulást s pár szóval átadjuk a szülőknél gyermekeiket. A kirándulást lehetőleg olyan napra tegyük, hogy az utána következő nap szünet legyen s ezen kipihenhessék fáradalmaikat.

Már fentebb is említettem, hogy megfigyeltünk mindent, aminek

későbbi tanításainkban hasznát vesszük. A tervszerűen lebonyolított kirándulásból sokáig élösködhetünk és sokféle hasznát vehetjük. Igyekezünk a látottakból minél többet beváltani. A kitűzött céllal kapcsolatosan bőséges anyagot kaptunk. Az első tanítási napon megtárgyaljuk az egész kirándulást. A jó tanulságokat kiemeljük, a hibákat sem palástoljuk el. Vágyat ébresztünk más vidékek megismerésére. Megállapítatjuk, hogy az utazás a legjobb tanulási mód. Meg kell emlékeznünk arról, hogy hazánkat a föld eme legszebb országát nagy nagy költőnk Isten kalapja legszebb bokrétájának mondta. E gyönyörű bokrétát gonosz kezek megtepázták s legszebb, legértékesebb virágait kitepték. Az elszakított országrészekben nem járhatnak magyar gyerekek kiránduló csoportjai. Ha járnak is, némán, szomorúan lehorgasztott fővel. A szép magyar dal s magyar imádság nem hagyhatja el kicsiny ajkukat. Tanítsuk meg gyermeinket imádkozni Nagy-Magyarországért a szabad természetben, Istennek e gyönyörű templomában. (Vége.)

Kegyelem a subrikának!

A „Lázadó szülőkről” író kedves „Karcagi” engedje meg, hogy cikkére pár szóval válaszoljak.

A szülők lázadásának oka tehát az 1 P 50 fillérbe kerülő subrikás terítő volt, amelyre az apa nem akart pénzt adni, azt hangoztatva, hogy inkább vesz köténynek valót, mert annak hasznát veszik, de a terítőnek soha!

Egyetértek a cikkíróval abban, hogy a szülőknek igaza van; nem lehet követelni, hogy a keservesen szerzett pénzüket olyanra adják, aminek nem veszik hasznát. De a tévedés ott van, hogy az ő lázadásuk nem a subrika, hanem a felesleges terítő ellen irányul. Ez pedig könnyen leszerelhető ha a tanítónő a kis lánynak az óhajtott kötényen, vagy párnahuzaton tanítja meg, amire nekik szükségük van. Miért ragaszkodik a terítőhöz, mikor a tanterv (l. 521 old.) világosan megmondja, hogy terítőt csak akkor készítessünk, ha anyagi nehézségbe nem ütközik. Már pedig, aki tisztában van a subrika vagy ősi nevén „mesterkélés” lényegével, az tudja, hogy azt minden olyan vászon vagy szövetdarabon meg lehet tanítani, amelyből a szál kihúzható, tehát számtalan olyan darabon alkalmazható, amelynek gyakorlati haszna van.

Nagyobb és elszomorítóbb baj azonban az illető tanítónő kritikája: „avult, divatjából kiment, izléstelen, szaporátlan valami. Kár tanítani”.

Nem akarok kedves kolleganőimmal vitatkozni, csak arra kérem, forgassák egy kicsit Malonyay vagy Undi Mária népművészetünkkel foglalkozó munkáit, rá fognak jönni, hogy elismert művészberek mennyire másképpen vélekednek róla. Még jobb volna, ha kezükbe vennének egy régi szép darabot, én hiszem hogy közelebb férközne a szívükhöz a le-sajnálta, szegény subrika!

Hogy avult, divatjamult? Ebben részben igazuk van. A mi népünk, különösen az alföldi, ujabban tényleg elfordult az ősi hagyományoktól s inkább az olcsóbb, selejtes bolti portékák után kapkod. De éppen azért kell tervszerű munkával terjeszteni közöttük, megszerettetni velük ezeket a régi értékes kézimunkákat. Az sem áll, hogy nem lehet eladni! A mezőkövesdi asszonyok elárasztják ma is vidékünket himzett ruhákkal, amelynek diszítésénél a legszebb az elejének színes subrikája. Sokszor ez békíti meg az embert a színes kiáltó színezésével. Az erdélyi asszonyok is hűségesekek maradtak hozzá, s csupa öröm nézni a subrikált ingujjait, törülközőiket. Ugyanakkor gondoljunk a mi alföldi leányaink, iskolásgyermekeink szegényes fehérműjére, amelyen csak néha kerül egy kis olcsó bolti disz, de az anyjuk keze-munkája alig-alig. Ne mondják azt nekem, hogy ma drágább az idő, nehezebbek a viszonyok. A nyáron Erdély egyik legszegényebb vidékén jártam. Nem talákoztam oly szegény gyermekkel, akinek az ingét, ruháját nem diszítette az anyja egy kis szálánvarrottal, vagy egy kis subrikával. Nem pénz kell ehhez, hanem szorgalom és a női léleknek szép után való vágyakozása. Ezt kell nevelni, fejleszteni a mi alföldi asszonyainkban.

Hogy a subrika szaporátlan, az igaz. De ezen az alapon halálra ítélnéljük akkor a keresztszemes, a szálánvarrott, az írásos, a vagdalásos, és a többi értékes munkákat is. Ezek bizony időt és türelmet kívánnak, de aztán egy szálánvarrott vagy subrikás párnahuzat többet is ér minden fejlett izlésű ember szemében, mint tíz „mille-fleure”-ös garnitúra.

Kegyelem tehát a subrikának! Ki ne tessékéljék az iskoláinkból, hisz ez is a magyar népművészet gyermeke, s ma fontosabb, mint valaha hogy annak minden darabját kincsként őrizzük és a hozzájuk való ragaszkodást az utódok lelkébe bele neveljük. Hozzánemértés, közöny, vagy kényelemszeretet miatt el ne sikkadjon egy sem a kezünk között! Ma sorsdöntő időkben élünk. Jól mondja egyik neves írónk, hogy a magyarság ügye azon fordul meg, hogy megteremtődik-e az egységes magyar szellem, lesz-e egy egészségesebb magyar nemzedék? Nemcsak más férfiakra, hanem más nőkre is van szükség! Nekünk magyar tanítónőknek ma több, mint kötelességünk, Istentől kapott missziónk, egy jobb, hitben mélyebb, lelkiekben gazdagabb, életrevalóbb leánygenerációt nevelni és a magyar szellem, magyar művészet minden kincsét ennek az öntudatosabb, kezemunkájában szorgalmasabb, izlésében fejlettebb nemzedéknek a számára átmenteni.

Tóth-Bagi Józsefné

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb

SZOLNOK, TELEFON 302.

Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

Válasz Karcaginak.

A „Népművelés“ januári száma „Lázadó szülők“ cím alatt a fonalas-munka tanítással kapcsolatos véleményeket hozott nyilvánosságra, hozzászólást, kérdéseire feleletet várva. — Az ismertetett dologra vonatkozó nézeteimet az alábbiakban vázolom.

Először is: a lázadó szülőnek igaza volt, amikor a ránézve értéktelen terítő helyett köténynek valót akart kézimunka anyagnak venni. Lássuk, mit mond a Tanterv: „Lánc, száröltés és suprikával készíthetünk egy kis terítőcskét; ha ez anyagi, vagy időbeli nehézségekbe ütköznék (ami valószínű), úgy díszítsük ezekkel a különben tervbevett köténykét...“ Nem az a fontos, hogy terítőt készítsen a tanuló, hanem az, hogy a tantervi anyagot megtanulja. Ritka szövésű, egyenletes szálú házivászonból készült kötény e célra igen alkalmas. A himzések, díszöltések izléses elhelyezése és elosztása a tanítónő feladata. A kötényen találunk helyet a suprikának is.

A szülőt valótlán ígéretekkel nem lehet megnyugtatni. Az is tudja, hogy gyakorlatlan tanuló munkája még nem alkalmas értékesítésre. Tehát ezért nem akad vevő a terítőre s nem azért, mintha a kivarrás avult, divatjamult lenne.

A suprika, vagy mesterkélés a szálak egyirányu kihuzása és a megmaradt szálaknak minta szerint való kivarrása által keletkezett különböző szélességű áttörés. Szálvonásos varrott munka néven is említik. Nem annyira önálló díszítés, mint inkább himzett minták kiegészítő része vagy kerete. Keskeny háziszöttes vásznak összeállításánál mint betétet alkalmazták. Ujabban olcsó, silány gyári csipkével helyettesítik. Valamikor igen elterjedt és kedvelt díszítő eljárás volt. Készítették fehér, egy- és többszínű változatokban. A népviseletek eltűnése után feledésbe ment, mint annyi más himzés. Nemzeti értékeink és a népművészetek lelkes kutatói és hívei terelték a figyelmet a pusztuló népi munkák szépségére. Így került a Tantervbe a suprika is. S ime most a Tantervből a vádlatok padjára jutott — ártatlanul.

Akik a fonalas munkák nagy nevelői és gyakorlati értékét ismerjük, a tanítására kiszabott órák számának felemelését sürgetjük évtizedek óta. Az anyagból nem törölni, hanem azt a munkaiskola szellemének megfelelően bővíteni kell. Cikkirő által ismertetett eset szomorú következménye annak az iskolapolitikának, amely a fonalas munka tanítását még mindig mellék-tantárgyként szerepelteti mind a nép-, mind a felső oktatásban. Még valamit.

A magyar tanítóóság sohasem fog azzal, hogy „régiség ide — magyarosság oda“ egyetlen nemzeti értéket kihagyni a Tantervből. A mi feladatunk építeni még a romokon és romokból is! Isten óvjon attól, hogy mi is beálljunk népi és nemzeti hagyományaink és örökségeink rombolói közé!

Markóth Dezsőné.

Egy kis megfigyelés . . .

Zsufolásig megtelt terem egyik sarkából néztem a mosolygó arcokat s hallgattam a vig csevegést, mintha minden gond és bánat s az életnek sok-sok kellemetlensége tűnt volna el a nemzet napszamosai életéből ezen az éjszakán.

Szemlélődéseim közben eltűnődtem azon, hogy egy hívó szóra mily nagyszámu tanítóóság jött össze megyénkből Szolnokon. Mi okozhatta ezt a megmozdulást? A kíváncsiság, a szórakozni vágyás, vagy a disznótoros vacsora buzditotta kartársaimat, hogy fáradtságot nem kimélve igyekezzenek a meghívásnak eleget tenni?

Az elhangzott szónoklatokból ítélve a meghívásnak háttérben a tanítói egységek összefogása s ennek eredményes kivitele után a megye tanítóóságának kulturális erőfokozása, majd ezt követően a tanítói tekintély megszilárdítása és emelése volt az indító ok.

Ugy gondolom, hogy új Vezérünk, ki jól ismeri hazánk minden vidékét, társadalmi életét, megérkezése után megállapíthatta, hogy hazánk egyetlen vidékén sem volt oly nagy szükség a tanítói tekintély megszilárdítására és fellendítésére mint itt, ahol nem a munka, hanem a holdak száma és az anyagi jólét adja meg a tekintélyt.

A tanügy az, amely mindenkit érdekel. Ezzel a nagy, de szétszórt testülettel erkölcsi érzésből is minden polgárnak baráti kapcsolatot kell fenntartania.

Mi történne azon esetben, ha — mint most, — a megye ezer tanítója egy hívó szóra a vezető mellé állva, a közigazgatási vagy egyházi vezetők által tervezett bármilyen közügyben az illető hatóságot támogatná? Azt hiszem ez csak az ügy előbbrevitelét segítené hathatósabban. Viszont mily bátran és lelkesedve igyekezne kivívni a magyar tanító, az őt megillető kívánalmakat, ha maga mellett érezné a közigazgatás és egyházfokozottabb támogatását. Egyik hatóságnak sem kellene félnie attól, hogy tekintélye csorbul, hiszen a magyar tanítóóság szerény és nem törekszik hatalomra, de az őt megillető helyet igyekszik a maga részére biztosítani.

További érdeklődéseim közben meglepett a jelenlévők nyugodt arca. Önkénytelenül összehasonlítottam egy iskolalátogatással. Istenem mily nagy különbség! Itt mindenki mosolyog, jókedvűen felel, ha véletlenül egy-két kérdést tesz fel dr. Tesléry Károly tanügyi tanácsos ur, ki örömtől lelkesedő arccal s magyaros házigazda szivességével látja el tanítóit.

Ott kint milyen más! Ha megérkezik, már egy percen belül izgatottan adják tovább a hírt. Itt van! Megjött! Mindenki ideges. Izgalom önti el a lelkeket, a kapkodás lesz urrá mindenkin.

Nem lehetne-e ezt a látogatást is épp oly örömmel, szeretettel s valóságos vágyakozással várni? De igen! Amilyen szeretettel járta körül a Tanácsos ur a fehér asztalokat, éppen olyan szeretettel jön közénk

hivatalból is. Épp oly szívesen tárgyal velünk a fehér gyermeki lelkek előtt, mint a terített fehér asztaloknál. A baj csak az, hogy keveset érintkezünk feletteseinkkel és csak hosszú évek múltán ismerjük meg egymást.

Mennyi egészséges gondolat, mennyi megvalósításra váró eszme enyészik el amiatt, hogy nincs meg az összetartás, mennyi ferde ítélet hangzik el, mert nem ismerjük eléggé egymást!

Mindnyájan érezzük, hogy valaminek történnie kell az összefogás érdekében, mert ahelyett, hogy tekintélyünk emelkedne, a utóbbi években rohamosan csökkent. Példa erre a segédtanítói rendszer, amikor egy kezdő tanító kénytelen a béres és útkaparó fizetésének megfelelő összeggel megelégedni s abból tengetni munkával terhelt életét. A világháború és az azt követő idők igazolják a tanító sokoldalú képességét, amikor a századok, zászlóaljok vezetésétől kezdve, közigazgatási és társadalmi vezetéseket bíztak a magyar tanítóságra eredménnyel.

A megkezdett összejöveteleket nemcsak hogy fokozni és meghonosítani kell, hanem fejleszteni és olyan nivóra kell emelni, melyen keresztül bebizonyíthatjuk azt, hogy jogosan kívánjuk meg azt a tekintélyt, melyet állásunk és nemzetnevelői munkánk méltán megérdemel.

Hiszem azt, hogy a következő összejöveteleinkre felfigyelnek mindazok a tényezők, kiknek úgy hivatalbeli, mint erkölcsi kötelességük a magyar tanítóságot minden megmozdulásában támogatni s igyekezni fognak összejöveteleink nivóját megjelenésükkel is emelni.

Jászladány.

Mann Béla.

Dalosverseny Tiszaföldváron.

A legutóbbi Szabolcska Mihály emlék-dalosverseny Tiszaföldváron 1936. pünkösd másodnapján volt. A tiszai alsójárás községeinek iskolái és dalkörei a helybeli és vidéki társadalmi osztályok nagyszámú megjelenésével vettek részt.

A dalosverseny az idén május havában lesz. Az előkészületek úgy az elemi iskolák, valamint a dalkörök részéről megtörténtek. A felhívások kiküldése után a benevezések már megkezdődtek. A verseny iránt az idén is úgy, mint a múltban nagy érdeklődés mutatkozik.

Az elemi iskolákhoz a járáskör elnöksége az alábbi felhívást adta ki:

A tiszai alsójárás községeinek iskolái vármegyénkben uttörő munkát végeztek akkor, amikor az évenként megismétlődő iskolai énekversenyeket rendszeresítették. A tapasztalat bizonyítja, hogy ezeknek az énekversenyeknek pedagógiai értékük van, mert nemcsak a tanítót, de a gyermekeket is a nemes verseny fokozott munkakifejtésére ösztönzi. A gyermek lelkében felkelti a jóért, szépért való törekvés érzését, amely alapját képezi az életre való nevelésnek.

Szép és hasznos kirándulás emlékeit örökíti meg a gyermek szívében, ahol a fegyelmezetség, bajtársiasság előnyeit megismeri. Szolgálatot tesz a magyar dalkulturának, mert az iskolai énekversenyen résztvevő tanulók felnőtt korukban is szívesen lesznek támogatói a falusi ének-karoknak, amelyeknek a létért való hősies küzdelmét mi falusiak leptenyomon tapasztalhatjuk.

E súlyos tények nemcsak az iskolai énekversenyek megtartását, de annak további fejlesztését is indokoltá teszik. Ezért szeretettel kérjük Kartársainkat, hogy ez évben is a régi lelkesedéssel, ambícióval vegyenek részt iskoláikkal a Tiszaföldváron május havában, járási tanítógyűléssel kapcsolatos járási elemi iskolai énekversenyen. E versenyen való részvétel nemcsak az első és a többi díjazott iskolának jelent dicsőséget, elismerést, de dicséretet érdemel minden résztvevő buzgalma, mely bizonyosságot tesz arról, hogy jobbak azoknál, akik talán kényelemből, vagy más el nem fogadható okból a versenyen nem vesznek részt.

Az énekverseny A.) és B.) csoport kötött darabját azzal a kéréssel küldjük meg, hogy a község bel- és külterületén minden jellegű felsőbb osztályt vezető Kartársnő, illetőleg Kartárs részére egy-egy példányt átadni sziveskedjék.

A verseny alapszabálya a Népművelés 1936. évi jan.—febr. 1—2. szám 4—6. oldalán található.

Ezen elemi iskolai énekversenyen résztvehet bármely jellegű elemi iskola egy vagy több csoporttal. Lehet fiú vagy leány, de kívánatosabb a vegyes csoport. Csakis elemi iskolai tanköteles korban levő tanulók versenyezhetnek. Benevezési határidő április 15-ig bezárólag. (Soós József járásköri elnökhöz Tiszaföldvár.)

A verseny A.) és B.) csoportból áll. A.) a nagyobb létszámmal bíró iskolák tartoznak. A.) csoportban a létszám legkevesebb 30, legtöbb 50 tanuló lehet. B.) csoportban a létszám 16, legtöbb 25 tanuló lehet.

Ugy az A.) mint a B.) csoportnak a kijelölt kötött és egy-egy szabadon választott darabot kell bemutatnia. A kötött darab két szólamú, a szabadon választott darab is ezévből csak kétszólamú lehet.

Fuvar költség és étkezéssről minden iskola maga gondoskodik. Gyülekezés a Kossuth-utcai állami elemi iskolában lesz. A verseny napját később közöljük.

Tiszaföldvár. 1938. évi február hó 4-én.

Sikolya Albert s. k.

járásköri jegyző.

P. H.

Soós József s. k.

járásköri elnök.

Aki az Eötvös-Alap Önségélyző és Családjóléti Osztályába belép, nemcsak önmagáról és családjáról gondoskodott, hanem sok tanító-özvegy és árva könnyeit is letörli!

EGYESÜLETI ÉLET

Előfizetési felhívás!

Általános kívánság volt, hogy hivatalos lapunk, mely egyuttal a kir. tanfelügyelőség hivatalos lapja is, havonta jelenjék meg. Közözhaj volt a lap terjedelmének növelése is, hogy kitűzött célját, a tanítói érdekek védelmét, a tanítóság anyagi és erkölcsi előmenetelét, a magyar népnevelésügy színvonalának emelését, az új nevelési-tanítási gondolatok terjesztését eredményesebben szolgálhassa.

Lapunk a három évtized előtt vállalt kötelezettségét, nehéz viszonyok között is, mindig hiven teljesítette. Az adott viszonyok között, ha szerény keretek között is, de becsülettel kivette részét abból a munkából, melyek az utóbbi évek tanítói vívmányait eredményezték.

Az egyetemes népnevelési érdekért dolgozó s a tanítói kar erkölcsi és anyagi jobb jövőjéért küzdő tanügyi lapunkra továbbra is szükségünk van.

Lapunkat nemcsak fenntartani, de fejleszteni is akarjuk s így nem tehetjük függővé attól a körülménytől, hogy egyesületünk tagjai miként tesznek eleget tagdíj-fizetési kötelezettségüknek.

Látni akarjuk, kikre számíthatunk a jövőben, kik állanak mellénk, kik hajlandók anyagi áldozatra is a kari becsület, a kartársi összetartás, az önművelés, a haladás, a szebb magyar jövő érdekében kifejtendő munkánkban.

Ugy érezzük, gondolatban, érzésben egyek vagyunk Veletek. Bizton reméljük, hogy elhatározásunk megértő támogatásra talál s nincs vármegyénkben tanító, aki lapunk fennmaradását nem óhajtja.

Az előfizetési díjat évi 6 P-ben állapítottuk meg. Tudjuk, hogy áldozatot jelent, de azt is tudjuk, hogy a magyar tanító mindenkor megértette a kor szavát, a tanítói közügy és saját érdekében továbbra is munkálkodni akar s áldozatra is kész.

Tudja, érzi, hogy áldozatos munka nélkül nincs eredmény, nem lehet siker.

Lapunk jelen számához postai befizetési lapokat csatoltunk s kérjük kartársainkat, sziveskedjenek az előfizetési díjat az egyesület pénztárába befizetni, mert lapunk következő számaint már csak előfizetőinknek küldheljük meg.

A befizetési lap hátsó oldalán feltétlenül sziveskedjenek kifejezetten megjelölni az összeg rendeltetését, hogy az esetleges félreértéseknek, zavaroknak elejét vehessük.

Kartársi szíves üdvözléssel:

Szolnok, 1938. március 1.

az Elnökség.

KÖZGYŰLÉSÜNK.

A vármegyénk Általános Tanítóegyesülete február hó 7-én közgyűlést tartott Szolnokon. A városháza nagy tanácsterme megtelt az érdek-

lődő kartársakkal, akik nem törődve a mostoha időjárás kellemetlenségeivel, igyekeztek a kartársi együttérzésüknek megjelenésükkel is kifejezést adni.

A közgyűlést megelőzően a Temetkezési Alosztály tartott közgyűlést Tenkey József elnöklése alatt. Az elnök részletesen beszámolt ennek a minden támogatást megérdemlő altruista egyesülésnek évi munkájáról.

Meggyőző számadatokkal alátámasztott beszédben hívta fel a Kartársakat a belépésre. Kimutatta, hogy az új alapszabály a régi vármegyei kartársak részére is lehetővé tette a belépést és akik annakidején elmulasztották, most nagyobb anyagi áldozat nélkül tagjai lehetnek.

Csiky Ernő pénztáros terjesztette ezután elő a zárszámadást és a költségvetést, melyet a közgyűlés elfogadott s a pénztárosnak önzetlen munkájáért köszönetet mondott.

Ezután a vármegyei Általános Tanítóegyesület közgyűlése vette kezdetét.

Ferenczy Kálmán elnöki megnyitójában kartársi összetartásra, önfeláldozó hazafias munkára, a magyar rög szeretetére buzdította a kartársakat.

Utána Galla Endre, az Állami Tanítók Országos Egyesülete nevében üdvözölte a közgyűlést. Ismertette a lefolyt év tanügyi eseményeit, vívmányait.

Tóhelyi Ferenc a vármegyei tanítóegyesület évi munkájáról számolt be részletesen.

Ferenczy Kálmán elnök javaslatot terjesztett elő az Internátusi Alapnak tanítói üdülőtér céljaira való felhasználása ügyében. Javaslatára névszerinti szavazással elhatározta a közgyűlés, hogy az indítványhoz hozzájárul, bizottságot küld ki helyszíni szemlére és az esetleges vételre vonatkozó javaslat előterjesztésére.

Ugyancsak elfogadta a közgyűlés, az elnök javaslatára, egy önszégyező egylet, alosztály, létesítését, mely hivatva lesz az anyagilag bajba jutott kartársak megsegítésére. Ezen alosztály működése Szolnokon indulna meg s a vidéki tantestületek, vagy tantestületi tagok később csatlakozhatnának. Az alapszabály kidolgozására bizottságot küldtek ki.

Tárgyalta a közgyűlés az Egyesület tulajdonát képező tanügyi folyóirat a Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Népművelés előfizetési alapra való átszervezésének ügyét, amit az tett szükségessé, hogy — sajnos — százával vannak olyan tagjaink, akik éveken át nem fizetnek tagdíjat s a nem fizető tagoknak minden ellenérték nélkül, tagdíjban küldött lapszámok oly teherként nehezedenek az Egyesületre, hogy azon feltétlenül segíteni kellett. Az előfizetési díjat évi 6 P-ben állapította meg, majd a szerkesztő munkájának támogatására 10 tagból álló bizottságot választott.

Az őszi választmányi gyűlés a hátralékoknak birói uton való behajtását határozta el. A határozatát azonban ezideig nem határozták meg. A közgyűlés a határozathoz hozzájárult azzal, hogy mielőtt a dolgot birói

*A tervezetet a jövő számunkban részletesen ismertetjük. Szerk.

utra terelné, felkéri *dr. Teslery Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelőt, lépjen közbe, hívja fel, illetve figyelmeztesse a hátralékosokat tartozásuk rendezésére s ha ennek sem lenne meg a kívánt eredménye, ugy a határozatot minden tekintet nélkül végrehajtja s magára vessen, akit kellemetlenség ér.

Kókai Béla mezőfuri igazgató-tanító tartott ezután értékes előadást a tanyai tanító helyhezkötésének nagy fontosságáról.

Moldoványi Gábor, az Eötvös-Alap alelnöke meggyőző szavakkal ismertette az egyesület jótékony működését, az Eötvös-Alap támogatására, tagjai közé való belépésre hívta fel a vármegye tanítóságát.

A közgyűlés a Himnusz hangjaival ért véget. Utána barátságos társas-ebéd volt az Acsay-étteremben.

HIVATALOS RÉSZ.

985—1938. sz.

Tárgy: Iskolai füzetek szabványosítása.

Valamennyi állami, községi, izraelita és uradalmi elemi iskola Tek. Igazgatóságának, Iskolaszékének, vezető Tanítójának és valamennyi iparostanonciskola Tek. Felügyelőbizottságának, Állomáshelyén.

Felhivom a tek. Címet, hogy a szabványosított iskolai füzetek és egyéb iskolai tanszerek kötelező használatának elrendelése tárgyában kiadott 108 231—1938. IX. sz. vk. miniszteri rendelet (megjelent a Hivatalos Közlöny f. évi 3. számában) végrehajtásáról gondoskodjék.

Hivatalom iskolalátogató tagjai és a körzeti iskolafelügyelők iskolalátogatásai alkalmával ellenőrizni fogják, hogy az iskola nem szerezte-e be a tanulókkal nem engedélyezett, vagy talán nem is szabványosított füzeteket, vagy tanszert. A rendeletnek tudatos vagy szándékos áthágása fegyelmi megtorlást von maga után.

Szolnok, 1938. évi február hó 15-én.

A kir. tanfelügyelő szabadságon:

Dr. Kovács János s. k.
tanügyi titkár.

1200—1938. sz.

Tárgy: Iskolai célokra szolgáló postai értékcsikk és vasuti fuvarlevél űrlapok rendelkezésére bocsátása.

Valamennyi elemi iskola Tekintetes Igazgatóságának,

Állomáshelyén.

Felhivom a tek. Cím figyelmét a Hivatalos Közlöny 1938. évi 4.

számában megjelent 43.000—1938. sz. vkminiszteri körrendeletre s kérem, hogy azt a tantestület tagjaival közölje és hasson oda, hogy az iskolai oktatási célokra kijelölt postai és vasuti űrlapokat az illetékes tanerők az oktatás gyakorlatiassága érdekében, iskolai használatra bevezessék. Ezen űrlapok rendes postai vagy vasuti forgalomban való használata azonban tilos.

Szolnok, 1938. évi február hó 18-án.

A kir. tanfelügyelő szabadságon:

Dr. Kovács János s. k.
tanügyi titkár.

H I R E K

Eötvös-émlékünnep. Bárá Eötvös József halálának évfordulóján, febr. 2-án, kegyeletes ünnepélyt rendezett a Magyarországi Tanítók Eötvös-Alapja a Magyar Tudományos Akadémia heti üléstermében. Az ünnepségen a családot *Eötvös Rolanda és Ilona* bárónők képviselték. A kultuskormányt *bárá dr. Wlassits Gyula* államtitkár és *dr. Hertelendy Jenő* min. tanácsos képviselték. A főváros részéről *Felkay Ferenc* tanácsnok jelent meg. Az ünnepélyt *Rákos István* kir. tanácsos, az Eötvös Alap elnöke nyitotta meg, mely után *dr. Kósa Kálmán* miniszteri osztályfőnök tartott magasszárnyalásu ünnepi beszédet „A magyar tanítók tanítója” címmel. A nagy tetszéssel fogadott beszédben a magyar tanítóképzéssel is foglalkozott, melyet Eötvös József báró szellemében kell megoldani. A budapesti áll. tanítóképző énekszámái után *Lontai Margit* színművészeti főiskolai növendék *Sik Sándor*: Tanítók ünnepén című mély hatást keltő költeményét adta elő.

Katolikus pedagógiai világkongresszus. A katolikus pedagógusok világszövetsége idei ülését Budapesten fogja tartani augusztus 16-án és 17-én. A világszövetség vezértitkára *Péter Henrik* Bécsi tanár Budapesten a kongresszus előkészítő bizottságával már megtárgyalta a rendezés körülményeit. Magyar részről a kongresszuson *dr. Hóman Bálint* vallás és közoktatásügyi miniszter és *dr. Kornis Gyula* fognak előadásokat tartani. A budapesti előkészítő bizottság elnöke *dr. Zibolen Endre* gimn. igazgató, tanügyi főtanácsos.

Értesítés. Közöljük olvasóinkkal, hogy a *Tóth M.*: „Jávorfából Furulyácska” c. énektanítási vezérkönyv első kiadása fogytán van. Miután azonban más kiadványok sürgős megjelentetése a könyv kiadójának tevékenységét egyideig más irányba foglalja le, azért az énektanítási vezérkönyv kiadására egyelőre nem kerülhet a sor, miért is mindazok, kik a kitűnően bevált könyvet még az első kiadás kedvezményes árán

be akarják szerezni, alábbi címre küldjék el megrendelésüket. A könyv az egész népiskolai anyag módszeres feldolgozását adja és ezenkívül 200 énekből álló lapgyűjteményt. Ára lapunk olvasói részére kedvezményesen 4 P. Megrendelhető: *Lázár Károly tanárnál Sárospatakon*, vagy bármely jobb könyvkereskedésben.

Pályázat aratóünnep leírására.

A *Barázda Magyar Néplap* (Pozsony, Ventur ut 15.) pályázatot hirdet egy falusi aratóünnepély leírására. A pályázat az aratóünnepélyek kivesző félben levő szokását o hajtja a díjazandó munkák segítségével felujítani. Ezért az ősi magyar aratási emlékek és mozzanatok felevenítését kívánja a pályázóktól. Első díj 400, második díj 200, harmadik díj 100 csehkorona. A szerző nevét és címét jelíggel ellátott zárt borítékban kell mellékelni. A pályázat határideje május 1.

A **KANSZ** az **illetmények viszaállításáért**. A Közszolgálati Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége f. hó 2-án gyűlést tartott, melyen több fontosabb kérdés került tárgyalás alá. Az ülést *Arató Gyula* ny. h. államtitkár vezette, aki beszámolt a legutóbbi időben folytatott tárgyalásokról. Utána *Dr. Ja-*

vorniczky Jenő vezértitkár ismertette a vidéki szervek jelentéseit, melyek napról-napra súlyosodó helyzetről számolnak be és sürgetik ennek megjavítását. Jelentésében megállapította, hogy a megélhetési indexszám októbertől januárig 26 százalékkal emelkedett. Indokolt tehát a kérelem, hogy az illetménycsökkentő rendeleteket sürgősen hatályon kívül helyezzék s ennek elérése céljából a többi érdekképviselőkkel együtt újabb mozgalmat indítsanak. Kérni fogják a kényszernyugdíjazásra vonatkozó rendelkezések megszüntetését s a nagyobb vidéki városok lakbérosztályának újabb megállapítását. Újabb lépéseket határoztak el a női közalkalmazottak szerzett jogainak megvédése, a családi pótlék felemelése és a nyugdíjasok szanalási levonásának megszüntetése érdekében is.

A **Magyar Tanítók Évkönyve 1938–39. évre** *Bene Lajos* szerkesztésében, május hó első felében jelenik meg a szokásos gazdag tartalommal. Terjedelme kb. 20 nyomtatott iv lesz, a megszokott izléses vászonkötésben. Előjegyezni lehet a szerzőnél (Budapest, II. Rózsahegy u. 8.) március 15-ig, 3 P. 60 f-es árban. A bolti ára 5 P. lesz.

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur *Markóth Dezsőt* a Szolnok-templomtéri, — *Gyomai Györgyöt* a Szolnok Bóhn-telepi és külterületi, *Kiss Károlyt* a Jászberény VIII. ker., *Vitárius Endrét* a jászberényi kült. II. számú, *Bagi Ferencet* a Jászladány-központi, *vitéz Bakos Dénest* a Jászárokszállás külterületi, *Szalay Istvánt* a törökszentmiklói II. számú, *Jankó Károlyt* a törökszentmiklói III. számú körzetbe, *Horváth Imrét* a mezőturi Kossuth-utcai, *Kosnár Lajost* a mezőturi Rákóczi-utcai, *Tömösközy Józsefet* a mezőturi I. sz., *Gyöngyösi Józsefet* a mezőturi II. sz. körzetbe igazgatókká nevezte ki. Gratulálunk.

Kinevezés. *Tóhelyi Ferenc* szolnoki cukorgyári társ. tanítót, lapunk munkatársát és egyesületünk titkárát igazgatói címmel tüntette ki iskolafenntartója. Gratulálunk.

Ezerpengős pályadíj magyar regényre. A Bárd Ferenc és Fia budapesti könyvkiadó cég regény-pályázatot hirdet, amelynek célja, hogy irodalmi értékű új művel gyarapítsa a *Szépirodalmi Céh sorozatot*. Pályázni lehet minden eddig még meg nem jelent és kiadónál le nem kötött regénnyel, amelynek tárgya szabadon választható. A regény 320 oldalnál kevesebb nem lehet. A beküldés határideje szeptember 1. A pályadíj és egyben az első kiadás díja 1000 pengő. A pályamű gépirásban, névtelenül, jelíggel ellátva a Bárd Ferenc és Fia (Kossuth Lajos-utca 4.) céghez küldendő,

ahol a pályázatra vonatkozó részletek is megtudhatók.

Előfizetés a Népművelésre: Renner Á. József 6 P. Szajol, Ferenczy Kálmán 6 P. Szolnok, Tóth Margit 4 P. Gyalupuszta, Mérki Teréz 3 P. Törökszentmiklós.

Nyugtázások. — Csekk számla 57.480. Tagdíj címen: Tarján József, Csatáry Emil, Gyenes Margit, Padányi Margit, Sándor Irén, Schmidt Irén, dr. Borbély Lászlóné, Török Kálmánné 4—4 P. Méhes Gyula 2 P. Szolnok, Ring Károly, Ring Károlyné, Józsy Ferencné, Szentiványi Béláné, Kiss Károly, Kiss Károlyné, Ruzs János, Benyovszky Jolán, Benyovszky Ida, Skoda Mária, Skoda Ilona, Magyar Károlyné, Báthory Vilmosné, Szegedy Jánosné, Koncsek Jánosné, Blénessy Jánosné, Perényi Margit, Keszthelyi Ferenc, Mocsáry József, Koháry Ilona, Jankovics Béláné, Bathó Róza, Szentiványi Kálmánné, Vásárhelyi Mária, Németh Mária, László József 2—2 P. Jászberény, Heves-nagykunsági ref. tanítóegyesület 5 P. Zala József 4 P. Zala Józsefné 4 P. Jászladány, Kovács Imre 3 P. Sáringer János 6 P. Sajtós Imre 2 P. Törökszentmiklós, Barcsay Mária, Florenczné, Sz. Ilona, Halasy Sándor, Kálmán Katalin, Kiss Sándor, Kiss Sándorné, Markóth Dezsőné, Mogyorósy János, Turi Margit, Vida Gyula, Vida Gyuláné, Szakall János 2—2 P. Tiszaföldvár, Molnár Árpád 4 P. Kisujszállás, Királdi Károlyné 2 P. Angyal Sándor 2 P. Jánossy Pálné 4 P. Halmágyi

Sport- és gyermek-kocsik nagy választéka!	<p style="text-align: center;">LUSZTIG RÓZSI BŐRDISZMŰ-, ILLATSZER-, JÁTEKÁRU SZOLNOK Baross-u. Hasznos-ház Áruforgalom tagja. Telefonszám 519.</p>	Sportcikkek tenisz ütők, labdák, cipők
---	---	--

Sándorné 2 P. Horváth Gyula 2 P. Szolnok, Kretsmár Margit 2 P. Pusztagyenda, Dobai József 2 P. Felsőszászberek, Csiky Anna 4 P. Szajol, Szigethyné, R. Ilona 4 P. Besenyszög, Iklódy Zsuzsanna 4 P. Jász Kisér, Soós József. Soós Józsefné, Sikolya Albert, Kerekes Eszter, Angyal Mária, Mantuánó Janka, Tiszaföldvár, Racskó Jánosné, Thiel Bernát, Petres László, v. Voloncs Ferenc, v. Voloncs Ferencné, v. Bakos Dénes, Páll József, Páll Józsefné, Tálás Ernő, Nagy Ferenc, Nagy Ferencné, dr. Pádár Aladárné, özv. Baróczy Antalné. Lörenthey Olga, Hengartner Józsa, Karácsonyi Virgil, Vidra Pál, Péterfy Imréné, Szta-venyik Vilma, 2—2 P. Jászárók-szállás, Nedeczky Margit Kun szentmárton, Bagi Ferenc, Jászládány, Kaplonyi József, Kaplonyi Józsefné, Szurgyi Pál, Róczy Nándorné, Hajdu Lászlóné, Horváth Lajosné, Konti Julia, Renner Lászlóné, Kovács Nándor, Kovács Nándorné, Oldall István, Oldall Istvánné, Farkas László, Kerényi Sándor, Burgessné, D. Jolán 4—4 P. Rákóczifalva, Horváthné, M. Jolán 4 P. Turgony, Ferenczy Kálmán, Ferenczy Kálmánné, Ürmösyné, S. Mária, Brindáné, L. Mária, Gyarmati Ferencné, Rákos Ferencné, Csernay Károlyné, Csomor Irén, Koltay Anna, Farkas Tivadarné, dr. Magay Miklósné, Vajay József, Gyomai György Mann Barna, Gombkötő Márta 4—4 P. Csontos Sándor 1 P. Angyal Sándorné 4 P. Szolnok, Szécsy Márton, Szécsy Mártonné Török-szentmiklós, Gulyás Károly Kun-

szentmárton 4—4 P. Juhász Kálmán 25 P. Kuncsorba, Dr. Gergely Ferencné 3 P. Angyal Sándor, Angyal Sándorné, Halmágyi Sándorné, Császár Ferencné 2—2 P. Cserny Béláné, Kemenes Mátyás 4—4 P. Szolnok, Keve Andorné 2 P. Turkeve, Jancsó Jolán 4 P. Dévaványa, Kretschmár Margit, 2 P. Pusztagyenda, Csizmadia Mária, Derecsényi Ilona, Fucsek Valéria, Mendelényi Elvira, Thiel Bernátné, Lótos Ferenc, Lótos Ferencné, Racskó János, Jászárók-szállás, Mérki Andor, Bakos Jolán, Máthé János, Máthé Jánosné, Nyilas János, Sándor Béla, Szöllőssyné, J. Vilma Tizsakürt, Bogyo Béla Jászfelsőszentgyörgy, Mérki Teréz, Törökszentmiklós, 4—4 P. Szalay Irma 5 P. Pusztakengyel.

Temetkezési díj címén. Méhes Gyula 2 P. Szolnok, Magyar Gyula 7 P. 20 f. Mezőtur, Csontos Sándor, 2 P. 20 f. Szolnok Feiszthammel Károly 2'40 P. Szajol, Zala József 7'20 P. Jászládány, Királdi Károlyné, Halmágyi Sándorné 1'20—1'20 P. Szolnok, Ring Károly, Ring Károlyné, Benyovszky Ida, Benyovszky Jolán, Skoda Mária, Vásárhelyi Mária, Szentirmay Kálmánné 2'40—2'40 P. Jászberény Cserny Béláné 1'20 P. Jánossy Pálné 4 P. Sztipics Bódogné, 4 P. Mérki Teréz 1'20 P. Törökszentmiklós, Borsódy Vidorné 12 P. Nagykörű, Méhes Gyula 2 P. Szolnok.

Nyomatott

Rényi Dezső könyvnyomdájában,
Szolnok, Gorove-u. 15. Tel. 113.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadási árakon:

Rényi Dezső

könyvesboltjában

Szolnok, Gorove-u. Aruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos címere, 34×51 mm.	—50
Hiskegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, közepén magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	1'—

Bárhol hirdetett iskolai, szöpiru-
dalmi vagy bármilyen szakkönyv
megjelenés után eredeti belfi
áron azonnal kapható!

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

Gyomai György: Március.

Dr. Kiss Mihály: Kunságtanyák egészségügye.

Czifra Sándor: A gazdaságtan gyak. oktatása.

Vármegyénk népoktatása számokban.

Királdi Károly: A Vendégforgalmi Ujság és a tanítótság.

Bod Lajos: Megint a subrikáról.

Dunaháti Mészáros Gyula: Hol építsük fel
üdülházunkat?

Egyesületi élet — Irodalom

Hírek, nyugtázások — Szerkesztői üzenetek.

MÉNTI BEZÓG
KÖNYVNYOMDÁJA
SZOLNOK.

XXXI. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM. — 1938. MÁRCIUS.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadói áron:

Rényi Dezső

könyvesboltjában
Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos cimere, 34×51 cm.	—'50
Hiszekegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—'60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, középen magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4'—

Bárhol hirdetett iskolai, szépirodalmi vagy bármilyen szakkönyv megjelenés után eredeti bolti áron azonnal kapható!

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskolánkívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált. Tanítóegyesület.	Felolvas szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY Főmunkatárs: GYOMAI GYÖRGY Felolvas kiadó: CSIKY ERNŐ	Előfizetési díjak és reklámelők Csiky Ernő egyes. pénztárához, a lap szerkesztésére vonatkozó közlemények a szerkesztőség címeire Szolnok, Újvárosi iskola küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza
Évi előfizetés 6 pengő	Megjelenik havonként.	

Március.

Petőfi hónapja. A rügybeszökkenések, ujjászületések ragyogó ideje. Talpra, dörög a költő szava mindenek fölébe. Talpra, sügja a napsugár aranysárga szavával a fekete mezőknek, a rögágyakban alvó magoknak, a rozsdás ágakon kábultan didergő rügyeknek. És a sügő szóra a fekete mezők megmozdulnak. A rögek nagyot nyujtózokodnak. Lerázzák magukról a hosszú alvás pihéit. Búgó szavukkal felköltik a karjukban szunyókáló magokat. A rügyek lassan felnyitják szempilláikat. Belekacagnak az aranyfénybe. Zöld ruhát húz föl a rét. Ibolyával tüzi tele mellét a domb. És a nagy alvás után diadalmas harsogással indul meg az új élet.

A tavasz a rügybeszökkenések, ujjászületések ragyogó ideje az iskolák életében is. Alig dugta ki fejét a téli takaró alól az új élet hóvirághírnöke a vándortanítói intézmény, megkezdődnek az iskola-látogatások, a nagy megbeszélések, a pedagógiai szemináriumok. A márciusi nap aranysárga szavával beszél a tantermekbe is. — Talpra, írja a meszes, poros falra rózsaszín ujjával. És fokozott erővel, ujjászületve folyik tovább a nemzetnevelés nagy és nemes munkája.

Március, Petőfi hónapja, a Nemzeti Dal bölcsőjének ringatója, boríts virágsátort minden magyar iskola fölé. Öntsd teli szeretettel a tantermet. Öntsd csordultig lelkesedéssel a tanítói sziveket, hogy olyan fiakat nevelhessenek ennek a szerencsétlen Magyar Hazának, mint azok a régi márciusi ifjak voltak.

Gyomai György.

KUNSÁGI TANYÁK EGÉSZSÉGÜGYE.

Mi a kötelessége a vándor-tanítónak a tanyai egészségügy, a csecsemőgondozás, az anya- és családvédelem érdekében.

Irla és a karcagi vándor-tanítók 1938. január hó 29-én tartott értekezletén előadta:

Dr. KISS MIHÁLY m. kir. tisztiorvos.

(Folytatás).

Általában a tanyasi nép — a gazdáktól eltekintve — három társadalmi osztályra oszlik, u. m.:

1. kommenciós cseléd, kinek a gazdája negyedévenként méri a bért,
2. szolgatanyás, akinek kevesebb a kommenciója, de takarásra és kapálásra elhagyja a gazdáját és ekkor keresi meg az élelmét,
3. a szabadtanyás, aki bért nem kap, csak lakást és tűzrevalót és téli jószággondozásért 1 q buzát.

A kommenciós cseléd évi bére 14–16 q buza, 2–3 q árpa, 1 hold tengeriföld, 320 □-öl veteményföld, 40 kg. szalonna, 40 kg. só, 40 kg. főzelék, 1 pár csizma, 40–50 P készpénz.

A szolgatanyás bére kb. 8 q buza, 30–40 kg szalonna, ugyanannyi só, főzelék, 1 pár csizma és 30–40 P. készpénz. A többit aratással és kapálással maga keresi meg. Ilyen familiákban a gyerek, ha már munkaképes, legalább a liba vagy disznó mellé lehet állítani, valóságos áldás, mert az apa bérét növeli 2–3 q buzával, vagy pedig más gazdához állítják el. Aki nem családotól szegődik be a gazdához, az bennkoszton van és bérén kívül 1 hathetes malacot is, mosás fejében pedig 1 szekerszalmát és 2 kg szappant is kap.

A fenti bérek pénzre átszámítva nem nagy összegre rugnak, de mindenesetre legalább kétszerese annak, amit a dunántuli uradalmak fizetnek cselédeknek, ez a bér teszi lehetővé tanyai magyarjaink jobb táplálkozását.

Ruházkodásuk azonban nagyon fogyatékos. Régente nagyon szegény ember számba ment az, akinek még bundája sem volt. Hideg télen bunda és báránybőr sapka nélkül el sem lehet indulni a tanyából. Önöknek lesz alkalmuk megállapítani, hogy melyik adatszolgáltatónak van igaza. Annak-e, aki azt állítja, hogy ujabban nagyon megfogyatkozott a bunda-tulajdonos tanyai magyarok száma, vagy annak, aki szerint „ma is van bundája minden rendes embernek”.

Általában azonban, különösen a családos cselédembernek, különösen míg aprósak a gyerekei, nagyon gyéren jut ruházkodásra. Akit a munka nem szólít ki a tanyából, azért tölti az egész telet a sutban, vagy a kemencepatkán, mert nincs se lábbelije, se meleg felső ruhája. Ez a benttartózkodás karöltve a fentebb vázolt nagyon egyoldalú táplálkozással, lényegesen leszállítja a szervezet ellentálló erejét és növeli a fertőző betegségekre való hajlandóságot. A tanyavilágunkban a szeszfogyasztás mint egészségre ártalmas tényező, nem játszik jelentékeny

szerepet. Annál inkább a környezet behatása. Pár szót kell szólnom a tulzsfoltosság kérdéséről.

Zsufoltnak vesszük azt a lakóhelyiséget, ahol 10 m³ lég tér és 4 m² felület nem jut egy felnőtt lakóra. Ennek a betartása épp olyan fontos az ott lakók egészsége szempontjából, mint a lakás tisztántartása. Sajnos, az utóbbira nincs meg sem a készség, de a fentebb vázolt körülmények miatt a lehetőség sem. Az utolsó 10 esztendőben a gümőkóros megbetegedések és halálozások száma ugy a városban mint a külterületen, lényeges és fokozatos csökkenést mutat. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a nép hivatásos vezetői a *tüdővést* megelőző tanításokat abbahagyják és szem elől eltévesztik.

A hevenyfertőző betegségek közül a *hasihagymáz* az, amely az utóbbi időben feltűnően szorul kifele a tanyavilágba. Mióta a védőoltásokat a város területén nagy arányokban végrehajtjuk, a bacillusgazdákat felkutatjuk és megpróbáljuk ártalmatlanná tenni és nem utolsó sorban mióta a város belterületén az általunk kezdeményezett udvartisztasági ellenőrzéseket végezzük, a hasihagymáz eseteket mindinkább a tanyák világából kapjuk. Érdekes pl., hogy míg a legszegényebb és fertőzésnek legjobban kitett városi lakosság, a több mint másfélezer lakosu cigányváros, népe közül egyetlen egy tifuzos megbetegedést sem kaptunk, addig a tanyáról 13-at, az összes megbetegedéseknek 38,23 %-át. S mind a három tifuzos halálesetünk tanyai eredetű volt.

Járványtannal foglalkozó tudósaink kétségbevonhatatlanul kimutatták, hogy a hasihagymáz fertőzések közvetítői a legyek. Azok viszik a bacillusgazda ürülékéről a baktériumokat az egészségesek ételére. Ebben a tekintetben a tanyai világban szinte elképpeszítő állapotokat szemlélhetünk. Megfelelő illemhely alig van. 800 megvizsgált tanya közül 10 helyen találtunk valamicsodás árnyékszékét. A legyek száma pedig egész légió, mert a trágyatárolás teljesen észszerűlten és ártalmas. Szabályszerű trágyatárolási berendezkedést alig találunk széles e határban. Pedig az eddigi vizsgálatok szerint az u. n. kifutós vagy tipratós eljárással nemcsak a trágya értékes sói maradnak meg több, mint 90 %-ban, de a légyálcák sem találnak kedvező táptalajt, tenyészőhelyet a megélhetésre.

Ezt a tipratós eljárást röviden ismertetem azokkal a szavakkal, melyeket egy szakképzett kisujszállási kisgazda (Pólya Lajos ur) mondott el nekem tipratójának megtekintésekor.

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők

„Hungária“ rum- és likörgyár

SZOLNOK Sürgöncim: **Borösztreicher.** Telefon: 53.

„Magasan fekszik ez a trágyatelep, hogy a csapadékvíz alá ne folyjon. Fala agyaggal van döngölve. A gödör közepén trágyalékut van elhelyezve, a gödör feneké menedékesen lejt a kút felé. Itt gyűl össze a trágyalé. A kutra malomkővet tettünk, s a kő közepén vasrács van. A trágyatelep nagyon fontos kelléke a kifutó, vagyis a korláttal körülkerített tiprató. Minden szemét és trágya idekerül a korláton belülré. Naponta el kell teregetni. Ide hajtjuk ki a szarvasmarhát az év minden napján, még télen is, ha az idő nem tulságosan zord és zimankós, reggeli itatástól (kb. 7—8 órától) a délutáni etetésig (kb. 2—3 óráig). Egyik marha nyugtalanítja a másikat, úgy hogy állandóan mozognak, tiporják a trágyát. Lovat nem hajtunk ide, mert az felvágna.

Aljától a tetejéig egyformán nyirkos minden rétege. Nyári kihordáskor egyenlően érett, értékes, egynemű trágyát raknak a szekerekre.”

Még az u. n. szarvas-módra való trágyatárolási rendszer, ami pedig a trágya értékes sóinak több mint 80 %-át elvesziti, sem található meg a határunkban. Legfeljebb elvétve. Ebben a kérdésben az a feltűnő, hogy a mezőgazdasági érdek teljesen azonos a közegészségügyi érdekekkel. *Ha tehát megfelelő, céltudatos kioktatással sikerülne gazdáinkat és azok cselédeit meggyőzni arról, hogy a tanyavilágban tipratós-rendszer szerint kezeljék az állati hulladékot, akkor elérnénk azt, hogy a humuszképző, legjobb földjavító, az istállótrágya, megsokszorozná a föld hozamát, másfelől szinte elvonnék a légyveszedelem életét.* Ez a repülő piszok az manapság, amely meleg napokon vastagon megüli a tanyai ember hiányosan takart táplálékát. Mindenbe bele torkoskodik. Beszenyeezi a gyermek számára félretett, de fedetlen tejet. Okozza a nyári bélhurutot, a vérhasi és a felnőttek tifuszát. Az ellenük való küzdelem tehát, amely adva van a hulladéktárolás említett célszerű módjában, nemcsak egészségügyi, de társadalmi és fajvédelmi szempontból felbecsülhetetlen fontosságú.

Nem állítom azt, hogy a tanyavilágban mintegy varázsütésre megszűnnék ez a járványos betegség, mihelyt minden tanyán felváltaná a mait a megfelelő árnyékszék és tipratós rendszerű trágyatárolás. De azt igenis állítom, hogy ez az az út, amelyen alföldi városaink ezen eleddig minden nyár közepén fellépő járványt kitartó munkával lassanként ki tudjuk irtani.

Természetesen egyéb forrása is van a tifusznak. Idetartoznak a tanyai kutak. A kutépités külhatárban éppenséggel nem felel meg azon kívánalmaknak, amit szakembereink helyesen megépitett kuttól követelnek. Sőt az igazat megvallva, én nem is ismerek a tanyavilágban olyan kutat, amely e szempontból kifogástalan volna. A mi tájjelleget adó gémeskutjaink falazata nem vízzáróan összevakolt beton gyűrűkből készült, sőt cementbe ágyazott téglafalat sem lehet találni. Közönségesen porral töltik ki a téglák közét. A környék sem olyan, hogy kívülről a befolyó szennyezést megakadályozza. Csak nemrégiben láttam egy tifuszos tanyában azt a széles, trágyából készített utat, melyen a jószágot a kut melletti vályuhoz

hajtják itatni. Talán a szarvasmarhák lábának kimélése szempontjából megfelelő az utnak ilyenvaló kipárnázása, de ilyen körülmények között a kut környéki trágyának az aknába való bejutása szinte elkerülhetetlen. Holott törvényes rendelkezés írja elő, hogy az ivóvizet szolgáltató kut környékén (legalább 10 méteres sugáru körben) szennyező berendezést létesíteni nem szabad. A kutat jól záró fedéllel kell ellátni és környékét olyanképpen kell feltölteni, hogy az elhasznált víz a kutba vissza ne folyhasson. Olyan helyeken pedig, ahol a kuthoz itatásra állatokat is hajtának, hogy az állatok a talajt sárrá ne tapossák, a kut környékét kavicssal, kővel vagy téglával kell burkolni. Az állat itatásra szolgáló vályut a kuttól legalább 5 m. távolságra szabad csak elhelyezni.

Miután ezen szabályokat semmibe sem veszik, a megvizsgált tanyai kutakban minduntalan találnak nagy mennyiségben rothadó szerves anyagokat, klórt, ami emberi vagy állati vizelettől származik; bakteriológiailag pedig Coli bacillust, ami a typhus jelenlétének elfogadott mutatója. A tanyai tifusz kérdésről sokat lehetne még beszélni, de az idő rövidsége miatt csupán egy kirívó, megtörtént esetre hívom fel szives figyelmüket.

Egy szolgatanyás analfabéta feleségéről van szó, akik két év óta tartunk nyilván mint typhus terjesztő bacillusgazdát. Hiába oktattuk ki barátságosan több ízben a veszedelemre, amit ezen állapotánál fogva magában rejt, hiába jelöltük meg a módokat, amivel környezetét ezen veszedelemtől megkímélheti, hiába kényszerítettük gazdáját arra, hogy számára kifogástalan árnyékszék építsen, és lássa el azt állandóan készenlétben tartott fertőtlenítőszerrel... ez az asszony egyszerűen nem hiszi el, hogy ürülékével terjeszti a hasihagymázt. Ott végzi kis és nagy szükségletét, ahol az éppen ráér. S ennek a következménye az, hogy tavaly a vele egy tanyán lakók közül négyen, az idén pedig öten betegedtek meg ebben a betegségben, s az idén mind a három hasihagymázos halálozásnak ő volt a közvetett okozója... *Láthatják az urak, hogy a felvilágosításnak, a közegészségügyi kultúra terjesztésének milyen feladatai várnak önökre most induló apostoli munkájuk során.*

A himlőellenes oltások és újraoltások kötelező végrehajtásával elértük azt, hogy hazánk területéről ezt a súlyos következményekkel és sok halálozással járó járványos betegséget sikerült teljesen kiirtani. Most egy másik járványos betegség ellen rendelte el belügyi kormányzatunk a kötelező oltást és újraoltást a himlőéhez hasonló módszer szerint. Ez a betegség a roncsoló toroklob és torokgyík, a diphteria. Vármegyénkben, így városunk területén is, nem új dolog ez a védőoltás, magam is több, mint 10.000 gyermeket beoltottam az utolsó 4 esztendő folyamán ezen betegségek ellen. Most azonban az új törvényes rendelkezés szerint önkönek is aktív részt kell venni ezen munkában. A tanév megnyitásától számított 4 héten belül kell újraoltásban részesíteni minden első osztályba beiratkozott 7. életévükben levő gyermeket. Közölniök kell a beiratkozott tanulók gondviselőivel, akiket írásban figyelmeztetnek, hogy a

tanuló a megjelölt időben tiszta testtel és lehetőleg tiszta fehérműben jelenjék meg az oltáson. E helyről is kérem önöket, hogy ezen feladatuk elvégzésében, mint más, „az idő előrehaladott volta miatt” itt nem érinthető közegészségügyi munkánkban, sziveskedjenek segítségünkre lenni.

Karcag m. város tanyavilágában a legutóbbi népszámlálás adatai szerint 5775 lélek él, ebből mindennapi iskolaköteles 693. A 6 évesnél idősebb analfabéta pedig 972, az egészségügyi ismeretek szempontjából analfabétának nevezhető számát nem tünteti fel a statisztika. Az elmondottak alapján világos, hogy azok többen vannak az irni-olvasni nemtudóknál.

Hivatásukat, magasztos feladatukat, himnuszterdemlő elszántságukat, úgy érzem, akkor koszoruzza a jól megérdemelt palma, ha ezeket a lehangoló jelenségeket derüssé, napsugarassá változtatják át. Óázist fakasztanak a sivatag helyén. Kiirtják a műveletlenség, illetőleg egyoldalú népi kultúra őserdőjét. Természetesen csak az ártalmas hajtásokat.

Ha ez sikerül önöknek, megfordíthatjuk azt a klasszikus közmondást, mely szerint a történelem az élet tanító mestere. Akkor önnök a tanító mesterek válnak a jövő történelmének formálóivá. Így töltik be magasztos hivatásukat . . .

(Vége).

A gazdaságtan gyakorlati oktatásáról.

A Néptanítók Lapja f. é. 4-iki számában dr. Gally Rezső cikket írt „A gyakorlati oktatás fontossága.” címmel. Úgy gondolom, hogy értékes megállapításaival időszerű, érdemes foglalkozni. Én is, — mint akinek szívégye a gazdaságtan — hadd mondjak el egyet-mást erről a témáról.

Az új tanterv az egyes tantárgyaknál mindenütt a gyakorlati oktatást vezette be. Nagyon helyesen. Itt tehát el is végezzük a magunkét. Az elért eredményekről most nem célok beszélni.

Sokkal nagyobb a baj ott, hogy amikor a nép egyszerű fiai az elemi iskola falait elhagyják, a sok elméleti oktatás mellett nem nyújt az iskola nekik oly gyakorlati tudást, hogy az életben a saját lábukon megtudjanak állani. Írás, olvasás, számolás stb. ez mind kell az életben, de ez még nem ad nekik kenyeret.

A miniszteri rendelet világosan előírja a gazdaságtan gyakorlati oktatását, módot is ad erre. (Iskola mellett kert legyen.) Tehát itt nincs baj. A baj ott van, hogy ezt nem váltjuk be 100 %-ban. A miniszteri rendelet nem tesz különbséget egyszerű falusi és városi iskolák között. Ezek egyformán az életre nevelnek. Aki ezek közül ipari, kereskedelmi pályára kerül, úgy kevésbé fogja a gazdasági gyakorlati ismereteknek hasznát venni. Ellenben a szegényebb néposztály gyermekei nagy hasznát vennék ebbeli tudásuknak, még ha házuk, kertjük földjük nincs is. Milyen szociális célt kíván az állam szolgálni például akkor, amikor a nincsteleneknek házhelyet, vagy veteményes kerteket osztott szét egy-

szerű jelentkezésre. Hol vannak ezek? Igen sokan tuladtak rajta, vagy mással dolgoztatják be, bérbe vannak, vagy felibe dolgoztatják be. 5—10 pengőt kap érte, vagy 60—70 kg. búzát. Levonva belőle az adót s más egyebet, ráfizet. Nem ezért adta, hanem azért, hogy legalább a nyári szükségletét azon előteremtse, saját szorgalmával.

Hogy van az, hogy a mi dolgos népünk huzódik a földdel való bánástól? Hiszen mi földművelő nép volnánk?! Alighanem ott a hiba, hogy hiányzik a gyakorlati tudás hozzá. A magyar ember szereti a földjét. Ez igaz. Azért veszi a földet, erre gyűjtögeti a pénzét. De csak azért, mert ezzel növeli a vagyonát. Tehát a vagyont gyűjti. Arra azonban, hogy egy hold földjén 7—8 mázsa buza helyett 16—18 mázsa is teremhetne, arra nem gondol, sok nem is hiszi. Pedig ez volna az igazi földszeretet! A kukorica vetőmagját az udvaron válogatja ki „a legszebb csövet” holott az a cső maga volt a száron. Tehát fordítottját teszi annak, amit kellene tenni. Lóherét (nem lucernát) a világért sem vetne, mert a mag drága. Pedig az a legkitünőbb takarmány volna.

10—30 hold föld mellett veszi a gyümölcsöt, zöldségféléket, uborkát, dinnyét. Ez nála természetes. El sem tudja képzelni, hogy neki magának ezekből annyit lehetne termelni, hogy eladni is lehetne. Sokat lehetne irni arról, hogy miért nyomorog a mi népünk sokszor a van mellett. Miért válnak meg földjüktől, miért küldik fiaikat tanult pályára, leányaikat városba adják férjhez, fizetéses emberhez. A szülők kihalása után így kerül eladásra a szeretett föld, az ősi birtok, mert a fiu nem megy vissza gazdálkodni.

A földtől való távolodás, — más foglalkozási ágakban való elhelyezkedés így tultermelést hozott létre. Ez szülte viszont a munkanélküliséget, amely bár csökkenőben van, mégis szükséges vele foglalkozni. Engedjék meg nekem azt, hogy 20 évi vidéki, s 12 év városi tanítói tapasztalataimat itt röviden elmondhassam.

Képzőnknek szép nagy kertje volt, ahol a növendékek a konyhakerti és gyümölcsészeti dolgokat gyakorlatilag saját maguk, egy tanár, s egy igen ügyes kertész segédletével végeztük. Mindent magunk. Bizony sokszor kifakadtunk, hogy mi mindent megcsináltak velünk. Hát ezért jöttünk mi tanítóképzőbe? Minek ez a tanítónak. Megértették velünk, s megszerették velünk a gyakorlati gazdaságtant. Értettünk a méhészethez, a fagondozáshoz, és a konyhakerti növények termesztéséhez. Így kerültünk állásba. Egyik-másik (magam is) kicsi kis faluba. Magam

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb,
megbízható, szabottáru szaküzlete!

Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők,
fehérműek, kötöttáruk, ha-
risnya, url- és női divatáruk,
női és leány felöltők, kabátok

SZOLNOK

Kossuth-tér 8. Telefon 570.

voltam. Kertem, földem volt. Tünődtem, mit lehet itt kezdeni. Az idő sürgetett. Tennem kellett valamit. Egymagam nem bírtam volna, igénybe kellett vennem növendékeimet. Először a fákat hoztuk rendbe, azután a kertet. Ami utban volt, kivetettük és más helyre ültettük, vagy nemes fák jöttek a helyébe. Széles nagy utat készítettünk. Táblákra osztottuk, majd azt ágyakra. Mindent zsinór mellett, legnagyobb pontossággal. Tanítványaim feszült figyelemmel várták az eredményt. Mindent előbb magam végeztem, aztán rájuk bíztam. Később csak irányítottam a munkát. Volt munka bőven. Januárban készült a melegágy. Hónapos retket és salátát neveltünk. Március elején másik melegágy. Paprika, paradicsom, karaláb, kelkáposzta, jókori és késői káposzta, szekfü, viola, s más virágmagvakkal. Együtt mentünk szedni az erdőbe vadrózsát magastörzsű rózsáknak. Megtanulták a palántanevelést, annak kiültetését, locsolását, gondozását. Tőlem tudták meg, hogyan kell bulgármódra paprikát termelni. Hogyan kell paradicsomot elültetni, herélni, karózni, hogy sokat teremjen. Hogyan kell korai tököt, dinnyét termelni, valamint sok más egyebet, amit az ember a háztartásban felhasznál, — vagy jó pénzen értékesíthet. A tanítói kertben tehát céltudatos és korszerű gazdálkodás folyt. Nem volt a gazdálkodásnak oly ága, ami legalább kicsinyben be nem lett volna mutatva. Tehén-, borju-neveléstől, baromfi- és nyultenyésztéstől, neveléstől, a gyümölcs- répa- és kaportermelésig mindent láttak.

Itt tanulták meg miért és hogy kell ásni, mikor kell kapálni. Hogy kell télen esőt fogni, nváron eső vizet a földbe megtartani és sok-sok egyebet.

Soha sem csináltam ennek külön propogandát a felnőttek körében. Ezt elvégezték a gyerekek, akik a látottakról odahaza beszámoltak. A felnőtt, tudjuk, röstelkedik ilyen helyre eljönni, szétnézni, — bár voltak ilyenek is — de tanácsot nem kér. Inkább néz és hallgat. Sokszor láttam, — amikor kertemben dolgoztam — a palánkom nyilásán keresztül figyeltek, mit csinállok, mi van, s hogy van a kertemben. Lehetséges, ha nyitott volna kertem, nem keltett volna oly érdeklődést mint így. Lassan jelentkezik az eredmény. Meg kezdődik a nemes verseny. Megindult a primórtermelés, az okszerű baromfitenyésztés s a számos fajgyümölcs-termelés. A példa hat, a példa vonz. Céloamat elértem. Ha erre gondolok, mindig boldognak érzem magamat, hogy így is szolgálhattam embertársaimat. Segítettem magamon is, mert mindenem meg volt. Segítettem másokat jobb megélhetéshez jutni. Lekötöttem hasznos munkával sok dologtalan kezét.

Az iskolák kertje ezt kell, hogy szolgálja. Mintakertészet, mintagazdaság legyen, a kert, a gyakorlóterület. Mert csak így felel meg a rendeltetésének. Így válik majd — a gazdaságtan tanításunk gyakorlativá, s ha ezt nem tesszük meg, népünk jóléte nem fog emelkedni, hanem elproletárosodik, ami egyaránt veszedelmet jelent mindnyájunknak.

Czifra Sándor.

Vármegyénk népoktatása számokban.

Vármegyénk népoktatásügyi statisztikájának közreadásával több oldalról megnyilvánuló érdeklődésnek teszünk eleget.

A vármegye területén működő iskolákra, tanítókra és tanulókra vonatkozó, áttekinthetően csoportosított adatok nemcsak vármegyénk népoktatásügyének fejlődését mutatják be szemléltető módon, hanem a tanügy munkásainak érdekes és tanulságos olvasmányát is képezik e gyakran csak nagy utánjárással megszerezhető megbízható adatok.

A Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei elemi népiskolákba beírt tanulók osztályok szerinti megoszlása :

Sorszám	A község, város ill. járás neve	Az elemi népiskolába beírt tanulók								Összes tanulók száma
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
		osztályba jár								
I. Járasok :										
1	Jászsági alsó	1304	1032	1050	969	731	471	—	—	5557
2	Jászsági felső	1353	1243	1196	1041	861	561	—	—	6255
3	Központi	725	672	599	561	470	356	—	—	3383
4	Tiszai-alsó	1324	1121	1127	1003	788	451	—	—	5814
5	Tiszai-felső	1563	1259	1272	1101	859	543	—	—	6597
6	Tiszai-közép	1538	1327	1222	1150	914	584	—	—	6735
Összesen :		7807	6654	6466	5825	4623	2966	—	—	34341
II. Megyei városok :										
1	Jászberény	769	679	694	621	447	363	—	—	3573
2	Karcag	796	597	518	433	301	155	—	—	2800
3	Kisujszállás	395	300	309	305	233	164	—	—	1706
4	Mezőtur	631	638	541	542	472	317	—	—	3141
5	Szolnok	742	743	701	732	418	300	111	82	3829
6	Turkeve	385	340	318	281	222	158	—	—	1674
Összesen :		3688	3297	3081	2914	2093	1457	111	82	16723
Járasok összesen		7807	6654	6466	5825	4623	2966	—	—	24341
M. városok összesen		3688	3297	3081	2914	2093	1457	111	82	16723
Összesen :		11495	9951	9547	8739	6716	4423	111	82	51064

mindennapi tanköteles iratkozott be.

ANYÁK NAPJÁRA — ANYÁK LAPJÁT!

**A Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei elemi népiskolába beírt
mindennapi tanulók vallási megoszlása a következő:**

Sorszám	Megyei járás ill. város megnevezése	róm. kat.	gör. kat.	ref.	ág. ev.	uniárius	gör. kel.	izraelita	baptista	egyéb	Összesen
		vallásu tanulók száma									
I. Járások :											
1	Jászsági alsó	5190	6	329	—	—	1	31	—	—	5557
2	Jászsági felső	6196	1	28	1	—	1	28	—	—	6255
3	Központi	3046	2	317	10	—	3	5	—	—	3383
4	Tiszai-alsó	4246	5	1346	205	—	—	11	1	—	5814
5	Tiszai-felső	2391	1	4151	13	—	1	40	—	—	6597
6	Tiszai-közép	4519	6	2150	8	—	1	44	7	—	6735
Összesen :		25588	21	8321	237	—	7	159	8	—	34341
II. Megyei városok :											
1	Jászberény	3349	1	184	5	—	—	32	2	—	3573
2	Karcag	684	4	2021	7	—	1	65	12	6	2800
3	Kisujszállás	226	1	1475	1	—	—	3	—	—	1706
4	Mezőtur	519	3	2490	93	—	—	26	6	—	3141
5	Szolnok	3429	2	284	40	6	1	67	—	—	3829
6	Turkeve	170	—	1477	8	—	2	17	—	—	1674
Összesen :		8377	11	7931	154	10	4	210	20	6	16723
Járások összesen		25588	21	8321	237	—	7	159	8	—	34341
M. városok összesen		8377	11	7931	154	10	4	210	20	6	16723
Összesen :		33965	32	16252	391	10	11	369	28	6	51064

**A Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanítóinak minőség,
nem és vallás szerinti megoszlása.**

Sorszám	Jelleg	Rendés	Segéd	Helyettes	Összesen			Róm. k.	Gör. k.	Ref.	Ev.	Unit.	Izr.	Összesen
					Férfi	Nő	Összesen							
1	Állami	288	36	58	382	173	209	382	270	12	84	10	6	382
2	Községi	40	4	—	44	25	19	44	32	2	8	2	—	44
3	Róm. kat.	257	19	15	291	178	113	291	291	—	—	—	—	291
4	Református	183	15	5	203	132	71	203	—	—	203	—	—	203
5	Ág. ev.	2	1	—	3	2	1	3	—	—	—	—	—	3
6	Izraelita	13	—	—	13	9	4	13	—	—	—	3	—	13
7	Urad rk.	7	—	—	7	6	1	7	7	—	—	—	13	13
8	Urad magán	8	—	2	10	5	5	10	10	—	—	—	—	10
9	Alapítv. rk.	1	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	1
10	Társulati	1	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Összesen :		800	75	80	955	531	424	955	612	14	295	15	6	955

**A vármegye területén működő népiskolai tanítóknak
iskolajelleg szerinti megoszlása a következő:**

Sorszám	Az elemi iskolák jellege	Tanerők száma		
		férfi	nő	összesen
1	Állami iskolában tanít	160	204	364
2	Községi	25	19	44
3	Róm. kat. " "	184	113	297
4	Ref. " "	132	72	204
5	Ág. h. ev. " "	2	1	3
6	Izraelita " "	9	4	13
7	Magán " "	5	5	10
8	Társulati " "	1	—	1
Összesen ;		518	418	936

A Vendégforgalmi Ujság és a tanítószág.

A Budapesten megjelenő Vendégforgalmi Ujság nyílt levelet intézett dr. *Hóman Bálint* kultuszminiszterhez, amelyben a lap szerkesztője, *Iovag dr. Leidl Henrik* — arra a jövátéhetetlen hátrányra mutat rá, mely abból származik, hogy „nagy tömege a magyar kultúra elsővonalbeli testőrségének nem ismeri a Duna két partján épült metropolist”. Majd így folytatja: „Nagyméltóságod tudja legjobban, hogy azok a néhányesztendőes gyermekek, akik az áldott kis magyar falvak iskolapadjaiban felszivják magukba a magyar élet első impresszióit, azok minden tudásukat, egész életre szóló felkészültségüket, meglátási készségüket, és azt lehetne mondani: teljes vitalitásukat annak a magyar tanítóknak az eszéből, lelkéből és szájából veszik át, aki ott áll előttük, az iskolapadok előtt és oktatja őket heroikus erőfeszítéssel arra, amit ő is tud, ő is tapasztalt. Eppen itt van azonban a fájdalmas probléma; mit mondhat, *Kegyelmes Uram*, az a szegény tanító az ország fővárosáról a reá bízott gyermekeseknek, aki még soha Budapesten nem volt, aki nem vette át személyes impressziók alapján a saját lelkébe az ország középpontjának élethangulatát, mérhetetlen kulturáját, tapasztalatait és tanulságait?”

„Meg nem alkuvó élethivatási programpontjaink közé ezennel felvesszük — írja — annak a mozgalomnak a megindítását, hogy a magyar tanítóknak, minden magyar tanítóknak alaposan és jól, sürgősen meg kell ismernie Magyarországot és a magyar élet középpontját, a magyar fővárost, Budapestet. Nem vagyunk egyedül, *Kegyelmes Uram* — írja tovább nyílt levelében a Vendégforgalmi Ujság felelős szerkesztője — mert egészen bizonyos, hogy midőn e sorok megjelennek, *Magyarország Vallás- és Köz-*

oktatásügyi Minisztere már mellénk állott ebben az ideális és gyakorlati célkitűzésben."

A továbbiakban rámutat arra, hogy a szomszédos államok annyira fontos feladatuknak tekintik, hogy az országuk fővárosát a tanítósággal megismertessék, hogy turnusokban, állami költségen viszik egyhetes tartózkodásra tanítóikat fővárosukba. A magyar kultúra felsőbbrendűsége szempontjából is szükséges, hogy Magyarország nemcsak hasonló, de szélesebbkörű és jobb módon oldja meg Budapest megismertetését a magyar tanítósággal. Mélyen átérezve ennek az ügynek jelentőségét, kéri a kultuszminisztert, hogy soronkívül tegye meg a kezdeményező lépéseket ebben az ügyben, hogy a magyar tanító mielőbb, ebben a vonatkozásban is igazi és hivatott magyar tanítónővé válhasson...

A Vendéfgorgalmi Ujság kiadóhivatala dicséretes példával jár elől abban, hogy a vidék tanítósága megismerhesse az ország fővárosát, Budapestet. A nyári szünidőben 10 tanítót lát vendégül Budapesten három napra, megfelelő programmal és ellátással. A Fortait Utazási és Menetjegy Iroda Rt. ugyanily feltételekkel 30 tanítót lát vendégül. A társadalmi megmozdulás, melyet a Vendéfgorgalmi Ujság megindított, minden dicséretet megérdemel...

Régi és állandó kérése az a tanítóságnak, melyet legutóbb a Szövetség is feliratban szorgalmazott, hogy éppen úgy, mint a szomszédországokban, nyári szünidőre engedélyezendő olcsó vagy ingyenes menetjegyekkel tegyék lehetővé az ország tanítóságának, hogy hazája földjét, nevezetesebb városait saját szemével láthassa és megismerhesse. A sok kérés, a sok cikk és felszólalás azonban eredménytelen maradt. A MÁV. érthetetlen pénzügyi politikája mellett ezren és ezren még a féláru kedvezményes jegyet sem válthatták ki.

A Szövetség, hogy e lehetetlen helyzetben segítsen, évek óta minden nyáron tanulmányi csoportokat szervez s így turnusokban igyekszik lehetővé tenni a vidék tanítóságának, hogy az ország fővárosát és annak nevezetességeit megismerhesse. Dicséretreméltó kezdeményezése folytán több száz tanító ismerhette és szerethette meg hazánk gyönyörű fővárosát.

Értesülésünk szerint a kultuskormány is élénk érdeklődést tanúsít az ügy iránt s remény van rá, hogy komoly elhatározások érlelődnek a folyamatban lévő adatbeszerzések során.

Örvendenénk, ha valóra válnék vágyunk s kormányhatósági megoldást nyerne ezen elsőrendű népnevelési probléma is. Örülnénk, ha minden tanító boldog szívvel várhatná a szünidőt, amikor elindulhat, hogy megismerje az édes hazai földet, hogy saját szemével lássa a csodás Balatont, hogy meghajtsa fejét az egri vár fokán, Gárdonyi Géza sirja előtt, hogy gyönyörködhessen a hortobágyi délibáb-ban, hogy lássa a csodavárost, amelynek szépsége ezreket és ezreket vonz hozzánk a világ minden részéből, amelynél nincs szebb a föld kerekén, amely varázslatosan megkapó, amely egyetlen, s amely a miénk!

Királdi Károly.

Megint a subrikáról. *)

Nem szeretném bő lére ereszteni ezt a dolgot; mert már kissé sok is volt ebből a jóból, de — sajnos — ab ovo kell kezdenem, azaz a *Lázadó szülők* című cikkem születésénél. Itt pedig két alapvető hibát követtem el. Először is: csak egy tanítónőtől — még hozzá nyugdíjastól — kérdezősködtem a subrika felől, és mégis tanítónők-et említettem; másodszor pedig az *izléstelen* epiteton ornanst is ráolvastam a vádlottak padján ártatlanul szomorkodó subrikára. Holott ezt az illető tanítónő igazán nem mondta. [Azóta a többbit is elfelejtette.]

Meg kell mondanom azt is, hogy éreztem cikkem hevenyészett voltát, s ezért nem irtam alá — szokásom ellenére — a nevemet. Ugy vélem azonban, hogy intencióm, illetve jószándékom úgy is kiviláglik belőle: ha a subrika olyan, amilyennek hallottam, vigyük keresztül a tantervből való törlését; ne terheljük vele tanítónőinket, akiknek így is bőségesen kijut — főként a lázadó szülők anyagiassága és nyakassága miatt — a kézimunkatanítás áldásaiból.

És mi történt?

Azok a tanítónők, akikkel egy fedél alatt munkálkodom, kegyetlenül megharagudtak rám. Azt mondták, kipellengéreztem őket, mint akik nem szeretik, nem becsülik a subrikát, ezt a régi szép magyar diszitómunkát, és tehernek érzik annak tanítását, amelynek pedig annyi nevelőértéke van! Satöbbi.

A Népművelésben visszhang gyanánt megjelent két szép cikk, mely olaj volt a tűzre. Hullt az átok szegény fejemre özönével, amit annyival is inkább megérdemeltem, mivel — ígéretem ellenére — nem siettem helyreigazító cikkel jóvátenni tévedésemet, hanem ime, mostanig késtem vele.

Az eddig mondottakkal már tulajdonképen el is intéztem a dolgot, de most megint megszegem az ígéretemet. Azt ígértem ugyanis haragvó kolleganőimnek, hogy nem irom meg, milyen szép és minden elismerést megérdemlő kézimunkakiállítást rendez a mi iskolánk minden évben — éppen az ő jóvoltukból — és most lám, még meg is irtam.

Azóta egy felsőbb iskolai szaktanárnő megint nem valami hízogően szólt a subrikáról, de nem hiszek neki. Először: mert közben megismertem a subrikát, másodszor: a Népművelés két cikke következtében, amelyek az én botlásomnak — vagy mondjuk: henyéségemnek — köszönhetik életüket és amelyekért érdemes volt a harag ellenszenvét a fejemre gyűjteni. Hogy egy banális hasonlattal éljek: így lesz az esőből sár, s a sárból fű, virág-tenyészet.

Karcag.

Bod Lajos.

*) A vitát ezzel — úgy hiszem közmegelegedésre — le is zártuk. Szerk.

Hol építsük fel üdülőházunkat?

A legutóbbi vármegyei tanítói gyűlésen az elnökség kérdést intézett a jelen voltakhoz, hogy célszerűnek tartanák-e, ha az egyesület a tanítói otthon részére tartalékolt pénzünkből a Balaton mentén egy üdülőházat létesítene, — illetve erre a célra egy villát vásárolna — hol a tanítóság, turnusokban — egy kis pihenést és üdülést találna tíz hónapi fáradságos munkája után.

A határozat igen volt. Azért az elnökség gondoskodott, hogy a terv minél hamarabb valóra váljon. Egy két tagból álló bizottság leutazott a Balatonra s igyekezett egy olyan villát nézni, mely a mi céljainknak, pénzünknek és igényünknek megfelel.

A kiküldöttek végig járták a Balaton partját. Nézték több helyen villát. Kisebb villát, mely céljainknak és pénzünknek megfelelt volna, nem találtak. 30—40—50 ezer stb. pengős villák vannak csak eladók, de ezek is tehermentesek s legtöbbször örökösök kínálják eladásra.

A kiküldöttek itthon beszámoltak az eredményről. Az elnökség úgy határozott, hogy 20—25 ezer pengős adósságot nem vállalhat az egyesület.

Felvetődött ugyanakkor egy másik eszme: Parádfürdő mellett kell telket venni s ott építeni.

Ebben az ügyben is történt intézkedés. Az eredmény: Parádfürdő közvetlen szomszédságában — a Parád felőli részen — a fürdőparkkal határos telek négy részre parcellázva eladó.

Egy-egy telek 200 □-öl az országútra néz, kb. 23 m. hosszú fronttal az utra. A telek magasan fekszik, igen szép kilátás nyílik a vidékre, a végében patak folyik. Erre a telekre a pénzünkből egy 5—6 szobás villát lehetne építeni. A telek ára □-ölenként 10 pengő.

Máshelyen a fürdőtől távolabb kb. 1 km-re 6—7 pengő □-öle a teleknek, van 2—3 pengőért is, de ezek vizenyősek.

Az elnökség még ebben az ügyben nem döntött. Különben is a végleges döntés a közgyűlés dolga.

Részünkről a Parádfürdőn való építkezés kedvezőbb tanító szempontból. Ez a vidék hegyek közt fekszik, jó levegője, fürdője, gyógyfürdője, kirándulási és szórakozási lehetőségei vannak.

**Képkereteket, képeket,
márkás porcellán és kerá-
miákat, kristályüvegeket**

legolcsóbban vásárolhatunk:

Halmágyi Sándor üzletében

(Kuhinka és Halmágyi)

Tűzálló jénai „Durax”
főzőedények, kávéfőzők.

„Takarékosság”-ra is

Telefon: 512. **SZOLNOK** Baross-u. 10.

A másik szempont pedig az, hogy legfeljebb 2—3 ezer pengős kölcsön felvételével ideálisan meg lehetne oldani.

A 2—3 ezer pengős adósság letörlesztésére pedig tanító testréreinkhez fordulnánk. — *Nem Töletek kérjük a pénzt! — Csak munkátokat kérjük!* — mint a multban. *Ha annyi sok mindenért tudunk anyagi áldozatot hozni, az egyszer önmagunkért is tegyük meg!*

Egy-egy iskola rendezzen még ez év folyamán egy-egy iskolai ünnepélyt erre a célra. Így adja tanubizonyosságát a tanítói közösség iránti szeretetének. Ezzel tekintélyt szerez önön magának, mert Széchenyivel mondom: „amely ország gazdag az szabad is” van tekintélye, ez áll az egyedekre és a közületekre is.

Ha azt akarjátok, hogy a tanítói név több megbecsülésnek örvendjen: „Hass!, Alkoss!” és „Gyarapíts!”

Dunaháti Mészáros Gyula.

EGYESÜLETI ÉLET

ÖNSEGÉLYZŐ ALOSZTÁLYUNK.

A február havában megtartott Vármegyei Általános Tanítóegyesület közgyűlése elhatározta, hogy a Temetkezési Alosztályhoz hasonlóan, Önszegélyző Alosztályt létesít. Az alapszabálytervezet kidolgozására egy bizottságot küldött ki.

A bizottság munkájával elkészült s azt március hó 11-én dr. *Tesléry Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő és a Tanítóegyesület vezetősége előtt ismertette, s ugyanott az alapszabálytervezet szövegezésében is megállapodtak.

A tervezet fontosabb részleteit az alábbiakban közöljük.

Az Önszegélyző célja egy komolyabb tőkét összehozni, hogy tagjait igen olcsó kamattal részletviszafizetéses kölcsönhöz juttassa. Az Önszegélyző felállítása tehát nem üzleti vállalkozás, mert vagyont nem gyűjt, tőkét nem tartalékol, vezetői tiszteletbeli állást töltenek be.

Tagjai lehetnek Jász-Nagykun-Szolnok vármegye területén működő mindazok a tanítók, tanítónők és ovónők, továbbá a tagok nem tanító házastársai, akik az Önszegélyző pénztárába egyszer s mindenkorra 25 pengő belépési díj és 3 éven keresztül havi 1 pengő hozzájárulási díjat befizetnek. A 25 pengő befizetési díj fizethető egyszerre vagy 5 havi 5 pengős részletben. A tagok felhatalmazzák igazgatójukat a levonások eszközésére, ha házastársukkal lépnek be, a házastárs díja is a tag (tanítótag) fizetéséből kerül levonásba.

Csak oly iskolaegység tanerői léphetnek be az Önszegélyzőbe, amely iskolaegység igazgatója a belépési, hozzájárulási és a részletviszafizetési kölcsön levonására kötelezettséget vállal úgy a maga, mint jogutóda ne-

vében anyagi felelősséggel mindaddig, míg csak az Önszegélyzőnek követelése van.

Megszünik a tagság, ha a tag 3 év után 1 évi felmondással kilép, ha a vármegyéből más állomáshelyre távozik, nyugdíjazás és elhalálozás esetén. Minden esetben a tagnak vagy jogutódjának az általa befizetett összeg teljes visszatérítésére van igénye. Kamat megtérítésre senki nem tarthat igényt.

Tagfelvételtől az igazgatótanács dönt, Csak oly tag számíthat felvételre, akinek a fizetése az igazgató kezeihez fut be.

Az érdekelt iskolaegységek igazgatóiból álló igazgatóválasztmányban az a testület, amely 10 taggal lép be, a tantestület által titkosan választott még 1 taggal képviselteti magát, illetve minden megkezdett 10 tag után még 1 tagot delegál.

Az Önszegélyző a tagokra alig észrevehető terhet ró. Ezzel szemben a tagoknak olcsó kölcsönrel való megsegítése oly nagy érték, amit nem kell bővebben magyarázni.

Dr. Teslery Károly tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelőnek, aki ennek az intézménynek nemcsak tagja, és támogatója de életrehívója is, a tanító egység, az összefogás és összetartás nagy erejét óhajtja kiaknázni a tanítótestvér anyagi megsegítésére.

Kérjük az iskolák igazgatóit, hogy legközelebbi gyűlésükön ezt megtárgyalni, észrevételeiket, esetleg módosító indítványait velünk közölni s a kizárólag szociális célokat szolgáló intézményt jóindulatu segítő munkájukkal tető alá hozni sziveskedjenek.

Az Állami Tanítók Egyesületének választmányi ülése.

Az Állami Tanítók Óvónők Országos Egyesületének központi választmánya 19-én gyűlést tartott a Tanítók Ferenc József Házának dísztermében.

Galla Endre országos elnök megnyitójában megemlékezett arról, hogy a tanítóképzés reformjáról szóló törvényjavaslat a képviselőház elé került s ebből az alkalomból a választmány üdvözlő távirattal fordult *Hóman Bálint* kultuszminiszterhez és munkatársaihoz.

A főtitkári jelentés a nevelésügyi bizottság évi programjának, valamint az egyesület ezévi foglalkozási tervének előterjesztése után, több hozzászólás hangzott el, amelyek szóvátették az állami tanítók sérelmeit.

Több felszólaló sérelmezte, hogy a törvények határozott rendelkezése

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	A BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

zése ellenére, számos okleveles tanító, mint ideiglenesen alkalmazott helyettes tanító működik s e minőségben szomorú anyagi helyzetben él, a szünetidőre díjazást nem kap és szolgálati idejét elveszti.

Szöbahozták az állami elemi iskolák aránytalanul kis igazgatói pótlékait, mellyel kapcsolatban a választmány egyhangulag kérte, hogy a többi iskolafajok igazgatói pótlékainak mintájára, állítsák vissza az elemi iskolák igazgatóinak korábbi díjait is.

Végül kérték, hogy *szüntessék meg azokat az ideiglenesnek jelzett levonásokat, amelyek mind a tényleges, mind a nyugdíjas tisztviselők fizetéseit érintik.* Hivatkoznak arra, hogy *a legutóbb elhangzott kormánynyilatkozatok szerint a nemzetjövödelmek szaporodtak, viszont a megélhetési indexszám emelkedett, így tehát a levonások megszüntetése valamennyi tisztviselő léteérdeke.*

Előfizetési felhívás!

Általános kívánság volt, hogy hivatalos lapunk, mely egyuttal a kir. tanfelügyelőség hivatalos lapja is, havonta jelenjék meg. Közöhasznú volt a lap terjedelmének növelése is, hogy kitűzött célját, a tanítói érdekek védelmét, a tanítóság anyagi és erkölcsi előmenetelét, a magyar népnevelésügy színvonalának emelését, az új nevelési-tanítási gondolatok terjesztését eredményesebben szolgálhassa.

Lapunk a három évtized előtt vállalt kötelezettségét, nehéz viszonyok között is, mindig hiven teljesítette. Az adott viszonyok között, ha szerény keretek között is, de becsülettel kivette részét abból a munkából, melyek az utóbbi évek tanítói vívmányait eredményezték.

Az egyetemes népnevelési érdekért dolgozó s a tanítói kar erkölcsi és anyagi jobb jövőjeért küzdő tanügyi lapunkra továbbra is szükségünk van.

Lapunkat nemcsak fenntartani, de fejleszteni is akarjuk s így nem tehetjük függővé attól a körülménytől, hogy egyesületünk tagjai miként tesznek eleget tagdíjfizetési kötelezettségüknek.

Látni akarjuk, kikre számíthatunk a jövőben, kik állanak mellénk kik hajlandók anyagi áldozatra is a kari becsület, a kartársi összetartás az önművelés, haladás, a szebb magyar jövő érdekében kifejtendő munkánkban.

Ugy érezzük, gondolatban, érzésben egyek vagyunk Veletek. Bizton reméljük, hogy elhatározásunk megértő támogatásra talál s nincs vármegyénkben tanító, aki lapunk fennmaradását nem óhajtja.

Sport- és gyermek- kocsik nagy választéka!	LUSZTIG RÓZSI BÓRDISZMŰ-, ILLATSZER-, JÁTÉKÁRU SZOLNOK Baross-u. Hasznos-ház Áruforgalom tagja. Telefonszám 519.	Sportcikkek tenisz ütők, labdák, cipők
---	--	---

Az előfizetési díjat évi 6 P-ben állapítottuk meg. Tudjuk, hogy áldozatot jelent, de azt is tudjuk, hogy a magyar tanító mindenkor megértette a kor szavát, a tanítói közügy és saját érdekében továbbra is munkálkodni akar s áldozatra is kész.

Tudja, érzi, hogy áldozatos munka nélkül nincs eredmény, nem lehet siker.

Kérjük kartársainkat, sziveskedjenek, az előfizetési díjat az egyesület pénztárába a küldött befizetési lapon befizetni, mert lapunk következő számaint már csak az előfizetőknek küldhetjük meg.

A befizetési lap hátsó oldalán feltétlenül **sziveskedjenek kifejezetten megjelölni az összeg rendeltetését**, hogy az esetleges félreértéseknek, zavaroknak elejét vehessük.

Kartársi szives üdvözléssel:

az Elnökség.

HIVATALOS RÉSZ.

1574—1938. sz.

Tárgy: Légoltalmi Liga alakulása.

Valamennyi állami, községi, izraelita és uradalmi elemi, továbbá valamennyi önálló gazdasági népiskola tek. Igazgatóságának.

Állomáshelyén.

A tanker. kir. Főigazgató urnak f. évi február hó 20-án 535—1937—8. körirata alapján értesitem a tek. Címet, hogy a társadalom minden rétegére kiterjedő és annak élet- és vagyónbiztonságát szolgáló politikamentes társadalmi egyesületet képező Légoltalmi Liga, mely a Kormányzó Ur Öfömméltósága legfőbb védnöksége alatt áll és melynek Országos Elnöksége a múlt év december 5-én Budapesten József királyi herceg Öfensége elnöksége alatt alakult meg, minden vegyes dandár területével azonos Liga kerületeket alkot, amelyeken belül helyi csoportok alakulnak.

A légvédelmi törvény értelmében a Liga tagja lehet minden 14. életévét betöltött magyar állampolgár nemre való tekintet nélkül.

Vannak alapító tagok, ezeknek tagsági díja 500 P-től feljebb egyszer s mindenkorra, pártoló tagok évente 20 pengőtől feljebb és rendes tagok évi 2 pengőtől feljebb terjedő összeg befizetésével. Ezen összegek havi részletekben is fizethetők. (Rendes tagság havi 20 filléres részletekben.)

Felkérem a tek. Címet, hogy a vezetése és felügyelete alatt álló iskolák tantestületeit felhívni sziveskedjék, hogy a Légoltalmi Liga nemzetmentő munkáját hathatósan támogassák és abba egyenként is lépjenek be tagokul.

Szolnok, 1938. március hó 8-án.

Kir. tanfelügyelő helyett:

Dr. Kovács János
tanügyi titkár.

2028—1938. sz.

Tárgy: Nem állami tanítói állásokra vonatkozó pályázati hirdetmények szabályozása.

Valamennyi államsegélyes nem állami iskola
Tekintetes Iskolaszékének,

Állomáshelyeiken.

Tudomás és mihez tartás véget értesitem a tek. Iskolaszéknek, miszerint a vk. miniszter ur 84.182/1937. sz. a. kelt rendeletével felmerült esetekből kifolyólag közölte a vármegyei közigazgatási bizottsággal, hogy amennyiben az iskolafenntartók a 73.374/34. sz. rendeletében foglaltakat a jövőben is figyelmen kívül hagyják, a megválasztott tanítók részére a szabályszerűen megszövegezett új pályázati hirdetmény alapján megjelentő új választásig, illetve a tanév végéig csak helyettes tanítói államsegélyt fog engedélyezni és kiutalni. A pályázati hirdetményben semmi olyan közlés nem lehet, amely a pályázókra elriasztólag hathat.

A jövőre nézve megengedi a Miniszter Ur, hogy az egyes iskolafenntartók a megüresedett tanítói állásokra a pályázatot — az előírt három heti határidővel — előzetesen kikérendő engedély kézhezvétele előtt is meghirdethessék. Ily esetekben azonban a pályázati hirdetményben közlendő, hogy a tényleg és jogilag megüresedett tanítói állás az engedély elnyerésétől feltételezetten fog betöltetni.

Szolnok, 1948. évi március hó 22-én.

A kir. tanfelügyelő hivatalból távol:

Dr. Kovács János

tanügyi titkár.

IRODALOM.

A „Magyar Kórus“ legújabb száma az Eucharisztikus kongresszus és a Szent Év egyházzenei előkészítését szolgálja. Mihalovics Zsigmond és Pantol Márton cikkeivel, valamint kótamellékleteivel. A tiz Szt. Istvánt és a magyar szenteket dicsőítő énekkari mű között minden kar megtalálja a közös ünnepekké való kapcsolódás lehetőségeit. Bárdos Lajos és Kertész Gyula nagybőjti és husvéti kórusműveivel, amint a szövegrészben is számontartják az egyházi zeneélet minden jelenségét. Pompás farsangi melléklet, melyben Deák-Bárdos György az énekkari gyakorlat karakterisztikus alakjait gyűjti csokorba Keve Gyula szellemes rajzaival. Igen tanulságos cikk a most készült 11 egyházi ének-hanglemez (köztük a Kongresszusi himnusz és a többi kötelezően előírt ének hanglemezei) sorozatról szóló ismertetés és hanglemez utáni tömeg-énektanítás módszerét bemutató írás. A negyedévenként megjelenő, kiválóan szerkesztett folyóirat egyes száma 2'40 P, évi előfizetés 9—P. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest I. Fery Oszkár u. 55.

Az előfizetési díjat évi 6 P-ben állapítottuk meg. Tudjuk, hogy áldozatot jelent, de azt is tudjuk, hogy a magyar tanító mindenkor megértette a kor szavát, a tanítói közügy és saját érdekében továbbra is munkálkodni akar s áldozatra is kész.

Tudja, érzi, hogy áldozatos munka nélkül nincs eredmény, nem lehet siker.

Kérjük kartársainkat, sziveskedjenek, az előfizetési díjat az egyesület pénztárába a küldött befizetési lapon befizetni, mert lapunk következő számait már csak az előfizetőknek küldhetjük meg.

A befizetési lap hátsó oldalán feltétlenül **sziveskedjenek kifejezetten megjelölni az összeg rendeltetését**, hogy az esetleges félreértéseknek, zavaroknak elejét vehessük.

Kartársi szives üdvözléssel:

az Elnökség.

HIVATALOS RÉSZ.

1574—1938. sz.

Tárgy: Légoltalmi Liga alakulása.

Valamennyi állami, községi, izraelita és uradalmi elemi, továbbá valamennyi önálló gazdasági népiskola tek. Igazgatóságának.

Allomáshelyén.

A tanker. kir. Főigazgató urnak f. évi február hó 20-án 535—1937—8. körirata alapján értesitem a tek. Címet, hogy a társadalom minden rétegére kiterjedő és annak élet- és vagyonbiztonságát szolgáló politikamentes társadalmi egyesületet képező Légoltalmi Liga, mely a Kormányzó Ur Öfömméltósága legfőbb védnöksége alatt áll és melynek Országos Elnöksége a múlt év december 5-én Budapesten József királyi herceg Öfönsége elnöksége alatt alakult meg, minden vegyes dandár területével azonos Liga kerületeket alkot, amelyeken belül helyi csoportok alakulnak.

A légvédelmi törvény értelmében a Liga tagja lehet minden 14. életévét betöltött magyar állampolgár nemre való tekintet nélkül.

Vannak alapító tagok, ezeknek tagsági díja 500 P-től feljebb egyszer s mindenkorra, pártoló tagok évente 20 pengőtől feljebb és rendes tagok évi 2 pengőtől feljebb terjedő összeg befizetésével. Ezen összegek havi részletekben is fizethetők. (Rendes tagság havi 20 filléres részletekben.)

Felkérem a tek. Címet, hogy a vezetése és felügyelete alatt álló iskolák tantestületeit felhívni sziveskedjék, hogy a Légoltalmi Liga nemzetmentő munkáját hathatósan támogassák és abba egyenként is lépjenek be tagokul.

Szolnok, 1938. március hó 8-án.

Kir. tanfelügyelő helyett:
Dr. Kovács János
tanügyi titkár.

2028—1938. sz.

Tárgy: Nem állami tanítói állásokra vonatkozó pályázati hirdetmények szabályozása.

*Valamennyi államsegélyes nem állami iskola
Tekintetes Iskolaszékének,*

Allomáshelyeiken.

Tudomás és mihez tartás véget értesitem a tek. Iskolaszéket, miszerint a vk. miniszter ur 84.182/1937. sz. a. kelt rendeletével felmerült esetekből kifolyólag közölte a vármegyei közigazgatási bizottsággal, hogy amennyiben az iskolafenntartók a 73.374/34. sz. rendeletében foglaltakat a jövőben is figyelmen kívül hagyják, a megválasztott tanítók részére a szabályszerűen megszövegezett új pályázati hirdetmény alapján megejtendő új választásig, illetve a tanév végéig csak helyettes tanítói államsegélyt fog engedélyezni és kiutalni. A pályázati hirdetményben semmi olyan közlés nem lehet, amely a pályázókra elriasztólag hathat.

A jövőre nézve megengedi a Miniszter Ur, hogy az egyes iskolafenntartók a megüresedett tanítói állásokra a pályázatot — az előirt három heti határidővel — előzetesen kikérendő engedély kézhezvétele előtt is meghirdethessék. Ily esetekben azonban a pályázati hirdetményben közzendő, hogy a tényleg és jogilag megüresedett tanítói állás az engedély elnyerésétől feltételezetten fog betölteni.

Szolnok, 1948. évi március hó 22-én.

A kir. tanfelügyelő hivatalból távol:
Dr. Kovács János
tanügyi titkár.

IRODALOM.

A „Magyar Kórus“ legújabb száma az Eucharisztikus kongresszus és a Szent Év egyházzenei előkészítését szolgálja. *Mihalovics Zsigmond* és *Pantol Márton* cikkeivel, valamint kótamellékleteivel. A tiz Szt. Istvánt és a magyar szenteket dicsőítő énekkari mű között minden kar megtalálja a közös ünnepekbe való kapcsolódás lehetőségeit. *Bárdos Lajos* és *Kertész Gyula* nagybőjti és husvéti kórusműveivel, amint a szövegrészben is számontartják az egyházi zeneélet minden jelenségét. *Pompás farsangi melléklet*, melyben *Deák-Bárdos György* az énekkari gyakorlat karakterisztikus alakjait gyűjti csokorba *Keve Gyula* szellemes rajzaival. Igen tanulságos cikk a most készült 11 egyházi ének-hanglemez (köztük a Kongresszusi himnusz és a többi kötelezően előirt ének hanglemezei) sorozatról szóló ismertetés és hanglemez utáni tömeg-énektanítás módszerét bemutató írás. A negyedévenként megjelenő, kiválóan szerkesztett folyóirat egyes száma 2'40 P, évi előfizetés 9'—P. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest I. Fery Oszkár u. 55.

A törvényhatósági bizottság hálája. A vármegye törvényhatósági bizottsága a f. hó 21-én tartott gyűlésében *Gaál István* ref. esperes a vándor-iskolák működésének megkezdésével kapcsolatban, emelkedett szavakkal mutatott rá azok nagyszemélyi fontosságára. Kifejtette, hogy milyen nagy jelentősége van annak, hogy Szolnok megyében 23 vándortanító szórja a szellemi élet kincseit és hozza felszínre a magyar tanyai nép istenadta tehetőségét. Indítványozta, hogy a törvényhatóság fejezze ki háláját dr. *Hóman Bálint* kultuszminiszternek, aki lehetővé tette, hogy a magyar tanyavilágba is beköltözhetett a kultúra. Meleg, elismerő szavakkal méltatta dr. *Hertelendy Jenő* miniszteri tanácsos és dr. *Tesléry Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő érdemeit, eredményes szervező munkásságát is. Az indítványt egyhangú lelkesedéssel tette magáévá a közgyűlés.

Eljegyzés. *Geley Juszta* ref. tanítónőt eljegyezte *Szücs Gábor* földbirtokos Törökszentmiklóson. Sok boldogságot kívánunk!

Egyházi kinevezés. Dr. Szmrecsányi Lajos, az egri érsek *Viezer József* tiszapüspöki plébánost bold-

vai c. apáttá és hevesi főesperessé Dr. *Böthy Lajos* érseki tanácsost, törökszentmiklósi plébánost a törökszentmiklósi kerület esperesévé, *Tóth István* fegyverneki plébánost pedig a kerület helyettes esperesévé nevezte ki.

Egymillió munkaórát ajánl fel a magyar egyetemi ifjúság a kormánynak. A debreceni márc. 15-iki ünnepségen az egyetemi ifjúság szónoka kijelentette, hogy a magyar ifjúság nem adhat aranyat a haza oltárára, de tőle telhetően segítségére siet a kormánynak, hogy céljait a nemzet érdekében valóra válthassa. Ezért egymillió munkaórát ajánlanak fel a kormánynak azzal, hogy akár fizikai, akár szellemi téren igénybe vehesse a beruházási program végrehajtása során.

Kereszt kifüggesztés. Rövid és bensőséges ünnepély keretében függesztették ki a szeretet megható szimbolumát Szolnokon, f. é. márc. hó 23-án, az újvárosi ovodában. Tóhelyi Ferencné áll. óvónő rendezésében alkalmi köszöntő fogadta a városrész közkedvelt r. k. lelkesztését dr. Csömög Gáspárt, ki-megszentelte a szülők adakozásából beszerzett szép feszületet,

majd magyar papi lelkének bensőséges átérzésével beszélt a megjelent vendégekhez s a kis ovodásokhoz. Ismertette a kereszt jelentőségét. Őva intette a közönséget a különböző álkeresztektől, melyek nem a szeretet, hanem a gyűlölet jelképei. Krisztusifenséggel hirdette, hogy csak ez a kereszt lehet az ezeréves magyar haza szimboluma, mert egyedül ez jelképezi a krisztusi értelemben vett felebaráti szeretetet. A lelkipásztor lelki mélységeket megrezegtető szavait nagy átérzéssel hallgatták a megjelentek, majd felcsendült a gyermekek alkalmi éneke.

Jézuska, Jézuska! szent kereszted fája
Gyötrődő lelkünknek mennyei virága.
Szeretetet hint szét, szeretetet arat...
Hisszük és valljuk: a mennyei akarát.

Pályázat kórusművekre. A Magyar Dalosegyesületek Orsz. Szövetsége a f. évi június hó 25 és 26-án Székesfehérvárott a Szent István-évvvel kapcsolatban dalosversenyt rendez. A dalosversenyen és dalosünnepen előadandó kórusművekre pályázatot hirdet. Éspedig egy férfi — vagy vegyeskari Szent István-himnuszra, valamint hét különböző versenycsoport férfi — illetőleg vegyeskari műveire. A pályázati hirdetmény az egyesület központ irodájában (IV. Reáltanoda-u. 7.) sz. a. szereshető be.

Gárdonyi arcképe. Az Orsz. Gárdonyi Géza irodalmi társaság elkészítette *Gárdonyi Géza* arcképét. A művészi rézkarc 62x42 cm méretű. Prihoda István kiváló festőművész alkotása. Bolti ára 12 P. Iskolák, tantestületek részére az Orsz. Gárdonyi Géza Irodalmi

társaság 4'50 P-ért küldi. Kívánatos, hogy minden magyar iskolában ott függjön *Gárdonyi Géza* arcképe, annak a magyar írónak arcképe, aki örökszepségű írásaival nagy dicsőséget szerzett a tanítói névnek. Megrendelhető az irodalmi társaságnál Budapest, Magyar u. 38. A pénz előzetes beküldése esetén bérmentesen küldik.

Halálozás. *Császár Ferenc* ny. áll. ig. tanító a f. hó 12-én Szolnokon 58 éves korában elhunyt. A háborus fáradalmaktól és a hosszú hadifogság szenvedéseitől megviselt szervezete nem engedte, hogy becsületes tanítói-nevelői munkájával kiérdemelt nyugdíját sokáig élvezhesse. Volt tanítványainak és a szolnoki tanítóságának osztatlan részvéte mellett kísértük utolsó útjára a szolnoki új temetőbe, március 14-én. — Adjon az Ur csendes pihenést neki az édes hazai földben, melyért oly sokat szenvedett. A hátramaradottaknak pedig megnyugvást, enyhülést és vigaszt.

A tanyai pótlékért. A Magyar Róna c. szaklap mozgalmat indított a tanyai tanítók működési pótlékáért. Rámutat a tanyai tanító felelősségteljes munkájára, értékeli azt a hősiesség küzdelmet, amit a tanyai tanítóság kifejt a termelés és értékesítés fejlesztéséért, a gazdatársadalom boldogulásáért. A kulturától elzart, tanyákon működő tanítók számára, a művelt nyugati államokban, a gyarmatokon élő tisztviselők és katonákéhoz hasonló működési pótlék engedélyezését kívánta. Leszögezi, hogy a gazdatársadalomnak bizalma

Nősgyeim!

Tavaszi női kabátot, kosztümöt, ruhát, pongyolát fővárosi nivóju szaküzletemben vásárolhatja olcsó szabott áron

A „Nagyfőzse” mellett

ÁRUFORGALOM!

KEMÉNY JÓZSEF

Telefon 3-11. sz. SZOLNOK Gorove-u. 19.

és mindenirányu baja elsősorban a tanyai tanítónál talál megértésre, felkarolásra és támogatásra. S ezzel szemben sokszor a legszükségesebb cikkek beszerzése is aránytalanul nagyobb kiadásába, fáradságába kerül, mint a szerencsésebb helyzetben lévő városi kartársának. A kulturszükségletek kielégítése pedig ugyszólván lehetetlen. A gyermeknevelés gondját megkönnyítette a szegedi internátus s így nem is gondol nagy összegekre. Havi 10—20 P. tanyai működési pótlék némi ellenértékül szolgálna azért a munkáért, melyet a tanyai tanító minden kultúrától távol, önfeláldozóan végez.

A Katolikus Háziasszonyok Orsz. Szövetsége emlékirattal fordult dr. Hóman Bálint vallás- és közoktatási miniszterhez, melyben az új „gyakorlati irányu középiskolával” és annak tantervével foglalkozik. A benyújtott törvényjavaslatban előirányzott 30—40 liceumot kevésnek tartja, mert a leányközépiskolások legnagyobb része nem juthat hozzá a liceumnak családi életre nevelő tantervi ujtásaihoz s mivel pedig erre a nőnevelésnél feltétlenül szükség van, arra kéri a minisztert, hogy a háztartási és családi nevelést ne korlátozzák erre az egy iskola-fajra. Rámutat az emlékirat, hogy a dolgozó nők, akik a gazdasági középiskolákból kerülnek majd ki, ugyancsak igénylik a családi életet s így ezeknek sokkal tökéletesebb, háztartási ismeretekre van szükségük, mert idejüknek és energiájuknak egy kisebb részével kell a családjuk teljes munkakö-

rét ellátniok. Az emlékirat a javaslatnak oly értelmű kiegészítését kéri, hogy a háztartásgazdasági szakképzést, a főzés és házimunkák tanítását, a higiénia és a gyermeknevelés tantárgyait minden magyar leánynevelő iskolában tegyék kötelezővé.

Pályázat magyar ünneplő ruhára. A Vitézi Rend és a Magyar Öltözködési Mozgalom országos bizottsága a Szent István-éueucharisztikus-év alkalmából férfi és női ünneplő ruhákra együttes pályázatot irt ki. Az ünneplő ruháknak polgári áruknak, a mai korba illőknek és jellegzetes magyar ruháknak kell lenniök. A pályázat titkos, azon bárki résztvehet. A pályaműveket április 20-án, déli 12 óráig lehet „Tervpályázat” jelzéssel az országos bizottságához címezve az Iparművészeti Főiskola portásához beküldeni (Budapest, Kinizsy-utca 31.) A részletes pályázati föltételek ott megkaphatók. A bizottság pályázatot irt ki a középiskolai tanulók számára is. Ennek a pályázatnak a feltételei az illetékes tankerületi kir. főigazgatóságoknál, valamint az iskolák igazgatóságánál tekinthetők meg. A két pályázatra pályadíjul tizenkét rend magyar ünneplő ruhát tűztek ki.

Temetkezési Alosztály figyelmébe! Felkérem az Alosztály tagjait, hogy f. évi március 12-én elhalt Császár Ferenc szolnoki áll. tanító után 1 P. 20 fillért, 7 éven aluli tagok 0 P. 60 fillért az Alosztály pénztárába befizetni szivesek legyenek. Ugyancsak felkérem a tagokat, hogy hátralékaikat rendezni szivesek legyenek.

Csiky Ernő pénztáros

**LAPUNKAT IS
TÁMOGATJA,**

ha a benne hirdető,
feltétlenül megbizha-
tó cégeknél vásárol!

Nyugtázások. — Csekkszámla 57.480. Előfizetés a Népművelésre:
Jankó Károly 6 P. Pusztateenyő,
Soós József 6 P. Tiszaföldvár,
Boross Ilona 4 P. Kunhegyes,
Dobai József 3 P. Felsőszászberek,
Mihályfalvi József 6 P. Turkeve,
Vincze Imre 6 P. Pusztaszenttamás,
Róder Margit 2 P. Tiszajárkony,
Csingér Terézia 2 P. Jánoshida,
Koczka József 3 P. Szolnok,
vitéz Bányai Kálmán 6 P. Szolnok,
Nedeczky Margit 4 P. Kunszentmárton,
Máté János 3 P. Tiszakürt,
Róm. kath. Iskola 6 P. Mesterszállás,
Orosz György 6 P. Szolnok,
Vida Gyula 6 P. Tiszaföldvár,
Nagy Kálmán 6 P. Turkeve,
Gárdonyi Jenő 6 P. Törökszentmiklós,
Szabó Ilona 3 P. Jászfelsőszentgyörgy,
Thiel Bernát 6 P. Jászárokszállás,
Sáringer János 3 P. Törökszentmiklós,
vitéz Iványi Károly,
Martikány István 3—3 P. Kunszentmárton,
dr. Kerekes Sándorné 1 P. 50 f. Szolnok,
Kocsis Ilona 2 P. Alsószászberek.

Tagdíj cimen: Koós Andorné 2 P. Turkeve,
Kardos Bertalan,
Kardos Bertalanné 4—4 P. Szolnok,
Csingér Terézia 4 P. Jánoshida,
Dobai József 2 P. Horváth Pál 8 P. Felsőszászberek,
Barabás Irén 4 P. Kunszentmárton,
Kovács Imre 2 P., Ungerné B. Mária 2 P.

Az elemi és polgári iskola különbözeti vizsgái. A kultuszminiszter szabályozta az elemi iskola felsőbb, V—VIII. osztályaiból, a polgári iskolába való átiratkozás feltételeit. Az V—VI. osztályos tanulók, ha jó eredménnyel végeztek s tanulási idejükben megszakítás nincsen, különbözeti vizsgát tehetnek s a polgári iskola II. illetve III. osztályába iratkozhatnak. Az elemi iskola VII—VIII. osztályát végzett tanulók, ha a polgári iskolába, mint rendes tanulók akarnak felvételt nyerni, engedélyt kaphatnak a népiskola VI. osztályát végzettek számára előirt különbözeti vizsgálatra s ennek sikere esetén felvehetők a polgári iskola III. osztályába. Azok a tanulók, akik a népiskola VIII. osztályát sikerrel elvégezték a továbbképző iskola látogatása alól felmenthetők, az iparos és kereskedő-tanonc iskola felvételénél pedig úgy kezelendők, mint azok, akik a polgári iskola IV. osztályát végezték el. Egyéb tekintetben a népiskola VIII. osztálynak elvégzése nem egyenlő értékű a polgári iskola negyedik osztályával.

Madárkitömés. Fenti cimen Csath András dobozi kartársunk, aki a Magyar Ornitologus Szövetség dísztagja, gyakorlati útmutatókat magában foglaló könyvecskét adott ki, melyben részletesen leírja mindazokat a tudnivalókat, melyeknek ismeretében a tanító maga is minden nagyobb fáradság s kiadás nélkül végezhet madárkitömést. A könyvecske ára 1 P. Megrendelhető a szerzőnél.

Jankó Károly, 4 P. Jankó Károlyné 4 P. Törökszentmiklós, Máté Gábor 4 P. Pusztapó, vitéz Bányai Kálmán 4 P. Szolnok, Gárdonyi Jenőné 4 P. Törökszentmiklós, Magyary Gyuláné 4 P. Budapest. Szeifné, R. Irén 4 P. Pusztagyenda, Kocsis Ilona 8 P. Alsószászberek.

Temetkezési díj címen: Horváth Ferencné 1 P. 20 f. Gödöllő, Császár Ferencné 9 P. 60 f. Szolnok, Benyovszky Jolán, Benyovszky Ida, Szentirmay Kálmánné, Vásárhelyi Mária, Skoda Mária, Ring Károlyné. Ring Károly 1 P. 20 – 1 P. 20 f. Jászberény, Gosztonyi Sándor 3 P. 60 f. Szolnok, Magyary Gyuláné 1 P. 20 f. Budapest.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Munkatársainknak. A lapot minden hó 20-án zárjuk s azért arra kérjük munkatársainkat, sziveskedjenek közleményeiket a fent említett határidő előtt beküldeni.

Olvasható kézirással, mindig csak a papir egyik oldalára irjanak. Mondanivalójukat lehetőleg tömören adják elő, úgy hogy egy-másfél oldalnál több ne legyen. Sziveskedjenek a szükséges bélyeget felragasztani a küldeményeikre, mert

a hiányzó portót kétszeresét szedik be rajtunk büntetésképpen.

B. L. Még idejében jött. Szívesen tettem. A beígért cikkekre számitok. Üdv! **T. B. J.** Ne nehezteljen, hogy akarata ellenére nével hoztam írását. Ilyen szellemes és talpraesetten megírt cikk írójának kár volna a homályban maradni. Keressen fel gyakrabban. Örömmel látom munkatársaink között.

H. J. Későn érkezett. Az áprilisi számban sorra kerül. Április elsején jelenünk meg s így még aktuális. Szívesen látjuk munkatársaink között.

Gy. J. A lapunk évi előfizetése 6 P. Ebben nincs benne az egyesületi tagdíj. Éppen az volt a baj, hogy a tagok a tagdíjban kapták, rengeteg példányszámot kellett nyomtatni és kiküldeni, a tagdíj pedig nem folyt be. Most csak az előfizetőknek fogjuk küldeni és így természetesen csak annyi példányt nyomtatunk, amennyi előfizetőnk van s így a lap pontos megjelenése anyagilag biztosítva van. Aki a lapot nem akarja előfizetni, az visszaküldi. Az elfogadás az előfizetés kötelezettségével jár.

Nyomatott

Rényi Dezső könyvnyomdájában,
Szolnok, Gorove-u. 15. Tel. 113.

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb

SZOLNOK, TELEFON 302.

Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15.

SZOLNOK

TELEFON 113.

**Raktáron lévő és azonnal szállítható
elemi népiskolai vezérkönyvek:**

Tesléry : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 2
	III. o. 3
	IV. o. 4
	V. o. 2
	VI. o. 3
	II. o. 4
Tesléry : Fogalmazási eredmények	III. o. 4
	IV. o. 4
	I. o. 3
Tesléry : Táblai rajzok	II. o. 3
	III. o. 3
	IV. o. 3
	I. o. 680
Quint—Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	II. o. 6
Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	III. o. 680
	IV. o. 7
Drózdy : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 320
	III. o. 450
	IV. o. 540
	V—VI. o. 7
	II—VI. o.
Drózdy—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	IV. o. 8
Drózdy : A földrajztanítás vezérkönyve	III—IV. o. 5
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	780
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérkönyve	6
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok	560
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása	2
Óveges : Vezérkönyv a „Betűvetés” ABC-hez	I—II o. 280
Straub—Vadász : Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	III—IV. o. 280
	V—VI. o. 260
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérkönyve	3
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	a 1
Kókai : Vezérkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben	2

JÁSZ-NAGYKUN-SZÖLŐK VÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

Szemes Gábor: A gyakorlati irányú középiskola és a tanítóképző akadémia.

Hajmásy József: Feltámadott ... i leluga!

Szők Károly: Mi a vándortanító feladata a tanyai néppel és a közigazgatással kapcsolatban?

(k.): Dr. Hóman Bálint üdvözlése,

—: Vármegyénk népoktatása számok alapján.

Vajay József: Mosolyok.

Egyesületi élet. — Hivatalos rész.

Hírek, nyugtázások.

RÉNYI DEZSŐ
KÖNYVYOMDÁJA
SZOLNOK.

XXXI. ÉVFOLYAM, 4. SZÁM. — 1938. ÁPRILIS.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadói áron:

Rényi Dezső

könyvesboltjában
Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkel	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkel	26'—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkel	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkel	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkel	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos cimere, 34×51 cm.	—'50
Hiszkegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—'60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, közepén magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4'—

Bárhol hirdetett iskolai, szépirodalmi vagy bármilyen szakkönyv megjelenés után eredeti bolti áron azonnal kapható!

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskolánkívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált. Tanítóegyesület.	Felolvas szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY Főmunkatárs: GYOMAI GYÖRGY Felolvas kiadó: CSIKY ERNŐ	Előfizetési díjak és reklámok Csiky Ernő egyes. p. intézetéhez, a lap szellemi részlege vonatkozó közlemények a szerkesztőség címeire Szolnok, Ujjfalu iskolai küldendők. Kéziratokat nem adjunk vissza
Évi előfizetés 6 pengő	Megjelenik havonként.	

A gyakorlati irányú középiskola és a tanítóképző akadémia.

A középiskolai (liceumi) érettségire épített akadémiai tanítóképzést bensőséges lélekörömmel köszöntve, vessünk egy futó pillantást tanítói rendünk képzésének törvényesen rendezett multjára. Az 1868. XXXVIII. t.c. keltette életre a 3 éves tanítóképzőt, melynek végeztével 1 évi gyakorlatot folytatott a jelölt valamelyik iskolában és csak azután jelentkezett a képesítő-vizsgálatra. Az 1881. évtől kezdve a tanítóképző 4 évfolyamu és gyakorló-iskolával van ellátva. A világháború után a 86,377—1920. VIII. 6. sz. VKM. r. a haladó és minden szempontból többet követelő élet parancsára a képzés idejét már 6 esztendőben állapította meg. Az ország rendkívül nehéz anyagi viszonyai miatt azonban a némes törekvés nem valósulhatott meg. Ezért a 81,986—1923. sz. VKM. r. a tanítóképzés eredetileg 6 esztendőre tervezett idejét 5 évre volt kénytelen csökkenteni. A tanítóképzés munkája ebben a mederben folyt napjainkig is, a középiskola, vagy a polgári iskola IV. osztályára alapítva. A mult ez iskolájának növendékei egyidőben kapták az általános képzést a nevelésre és tanításra való képzéssel.

A tanítóképzés reformjának oka a vonatkozó törvényjavaslat indokolása szerint kettős. Magával hozta ezt egyfelől a *neveléstudomány* fejlődése. A régebbi célokhoz szabott képzettséggel a gyermektanulmányozás adta új feladatok már nem oldhatók meg sikeresen, a mai idők tanítóinak a régieknél nagyobb, több pedagógiai felkészültségre van szükségük. De az *általános műveltség*, valamint a nemzeti művelődés terén is a mindennapi életkörülmények megváltozása, a haladó kultúra, a technikai világkép alakulása, a falu, a község, a város életének új szelleme, kulturális gazdagodása, a nemzeti élet, a nemzeti közösség tudatosabb szolgálása, több tudást, magasabb színvonalat követel tanítóinktól.

A neveléstudományok fejlődésén s a tanítóóság *sokoldalú munkakörének* mindjobban való bővülésén kívül a magasabbrendű felkészülés megvalósítása kívánatos volt azért is, hogy e nehéz pálya munkásai nemes hivatásukhoz, faluvezető tisztükhöz méltóan „*magasabb társadalmi értékelést*” (törv. jav. ind.) teremthessenek önmaguknak.

A reformok megvalósítását óhajtotta a magyar *tanítóóság* egyetemessége és a *tanítóképző-intézeti tanárok* rendje is. A magasabb igényű gyakorlati leánynevelés rendezetlen kérdése ugyancsak siettetette az új tanító- s tanítónőképzés életre hívását. De indítékot adott a külföldi államok iskolarendszere is. A legtöbb államban a 6 éves (4+2) képzés valósult meg. Az utolsó 2 esztendőben főiskolai, akadémiai jelleggel, sőt némely államban a pedagógiai kiképzés tisztán az egyetemre terelődött. Az egyetemi képzés azonban nem vált be.

Az új tanítóképzés helye a magyar közoktatásügy rendszerében. Az új tanítónevelés rendszerét annak legalaposabb ismerői készítették, akik évtizedekig cselekvő részesei voltak a képzői, illetőleg népiszkolai oktató-nevelő munkának. Meghagyták a régiből azt, ami abban értékes, belevitték s hozzáadták a meglévő alaphoz a hiányzó értékeket. U. n. alsó és felső tagozatra különítették el a mai tanítóképzőt.

De nézzük középiskoláink mai rendszerét. Az 1934. XI. t. c. az egyetemes fiu- és leánygimnáziumot teremtette meg. Ezt követte kultuszminiszterünknek a tanítóóság s a nemzetnevelés szempontjából örökéletű alkotása: a gyakorlati irányú középiskolákra és a tanítóképzésre való törvényjavaslata. E szerint a középiskolának 3 faja van: 1. az 1934. XI. t. c.-ben szabályozott elméleti irányú gimnázium, 2. ennek a törv.-nek második részében szabályozott *gyakorlati irányú liceum*, 3. ennek a törv.-nek harmadik részében szabályozott gyakorlati irányú gazdasági, ipari és kereskedelmi középiskola.

A törvényjavaslat a mostani tanítóképző-intézeteket fokozatosan liceumokká, tehát gyakorlati középiskolákká alakítja át, már az 1938—39. tanév kezdetétől.

A liceum-nak 4 osztálya lesz. Első évfolyamára az vehető fel, aki valamely gimnázium, vagy polg. isk. IV. o.-ját sikerrel elvégezte. A liceum feladata, hogy a tanulót vallásos alapon és nemzeti szellemben erkölcsös polgárrá nevelje, gyakorlati irányú műveltséghez, a fiutanolót ezenfelül gazdasági, a leánytanulót háztartási ismeretekhez jutassa, továbbá a családi és iskolai gyermekneveléshez szükséges alapismeretek tanításával magasabb nevelési szaktanulmányokra előkészítse s végül főiskolai szaktanulmányokra képessé tegye.

A négyéves liceumi tanulmányokat *érettségi vizsgálat* fejezi be. A törv. jav. szerint ez az érettségi képesít mindazoknak az állásoknak a betöltésére, melyeket az 1883. I. t. c. a középiskolai érettségi birtokosainak megad, képesít továbbá a tanítóképző akadémiákon, ugyancsak az egyetemek és jogakadémiák, a hittudományi főiskolák kivételével főiskolákon,

végül a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem közgazdaságtudományi karának közgazdasági és kereskedelmi osztályán, valamint a gazdasági szaktanárképző-intézetben folytatandó tanulmányokra.

A liceum növendékei a képzés első pillanatától kezdve olyan nevelési szellemben élnek, hogy vérukké, második természetükké válják a gyermekek szeretete. Alakuljon ki bennük az az apostoli lelkiület, melynek egyetlen szenvedélye: a nevelés. Ezért nem lehetett volna a tanítóképzés alapja a gimnáziumi érettségi. Különbözik az új gyakorlati középiskola és a gimnázium között minőségi különbség nincs. „Az egyetem felé ez a középiskola nem képesít, de a főiskolák és pályák tekintetében egyenrangú a gimnáziummal”. (Hóman Bálint parlamenti beszédeiből.)

Természetesen a fiu- és leányliceumok tantervi célkitűzései és anyaga egymástól némileg különbözik. A nevelésre és háztartásra vonatkozólag tanulandó ismereteik összhangban állanak a jó családjával és háziasszony feladatkörével is. A liceum leányai megtanulják a csecsemőápolást, az egészségvédelmi munkákat, varrnak, kézimunkáznak iskolájukban, egyszóval gyakorlatilag és elvitázhatatlanul értékes ismereteknek lehetnek részesei. De az érettségi vizsgálat megnyitja a továbbtanulás útját (polg. isk. tanárnő, tanítóúő, énektanárnő, rajztanárnő, testnevelő-tanárnő, stb.) avagy szükség esetén a hivatalok ajtáit is.

A tanítóképző és tanítónőképző akadémia nem különálló főiskola, az csak a liceummal, internátussal és gyakorló-népiszkolával együtt állítható fel. Feladata: „A liceumban a nevelési alapismeretek tanításával tanítói hivatásra már előkészített tanító- és tanítóúő jelölteknek vallásos alapon és a magyar nemzeti művelődés szellemében folyó népnevelésre szakszerű elméleti és gyakorlati tanítással kiképezze”. (Törv. jav.) Csak azok iratkozhatnak be hallgatóinak, akiknek liceumi érettségi bizonyítványuk jeles- vagy jórendű. Az akadémia 2 évfolyamu és teljesen egyenrangú a gazdasági, jogi, avagy más akadémiákkal. Hallgatói mindannyian kötelesek az akadémia internátusában bentlakni. „Az együttlakás és az ezzel kapcsolatos nevelési élmények a szoktatás, a közösségtudat kifejlődése, az egyéni érdek háttérbe szorítása és az internátusi élet sok más velejárója kétségkívül ugyanazokat az eredményeket érleli meg, melyeket a katonai és a papi nevelés terén eddig is tapasztaltunk.” (Törv. jav. ind.)

A mostani 55 tanítóképző-intézet mindegyike átalakulhat liceummá, ha azt a fenntartók kívánják, de tanítóképző akadémiát csak 40 liceummal

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők

„Hungária” rum- és likőrgyár

SZOLNOK Sürgöncim: Borösztreicher. Telefon: 53.

kapcsolatban engedélyez a törvényjavaslat. Az akadémia egy-egy évfolyamába pedig 25 hallgatónál több nem vehető fel, azaz így évente legfeljebb 1000 tanítói oklevél kerül kiadásra. Ez a zárt létszám idővel megszünteti az állásnélküliek nagy számát.

A törv. jav. 9 §-a szerint a tanítóképző akadémián hit- és erkölcs-tant, elméleti és gyakorlati nevelési, magyar művelődési és társadalmi, gazdasági és egészségügyi ismereteket, továbbá éneket, zenét és testnevelést tanulnak a tanítójelöltek. Az akadémia II. évfolyamának sikeres elvégzése után a hallgatók írásbeli, szóbeli és gyakorlati részből álló államisvizsgálatot tesznek és ennek sikeres kiállása után kapják meg a népközlői tanítói állásra képesítő oklevelüket.

A magasabb kultúra után vágyódó, kulturkincseket olthatatlanul szomjuhozó magyar tanítóság örömmel fogadta a tanítóképző-akadémiának a megteremtését. 20.000 magyar tanító szive dobbant össze s telt meg a köszönet és hála mélyeséges érzelmével a magyar kultúra legfőbb örökének, *Hóman Bálint* kultuszminiszter urnak ama örökértékű cselekedete előtt, mellyel az említett törvényjavaslatokat a magyar parlament asztalára helyezte. De nemcsak mi, a népközlői munkásai vettük ezt köszönettel és hálával, hanem a magyar törvényhozók tábora is — amint azt a parlamenti vita szelleme igazolja — „megértéssel, helyesléssel, bizalommal és szakszerű kritikával” kísérte.

Ez új törvényektől remélni lehet, hogy a magyar közéletben a munka értékelése elfoglalja a maga méltó helyét, az ujonnan teremtetett gyakorlati irányú középiskola megszünteti a gimnáziumok beteges túlszűfoltóságát és csökkenteni az állásnélküli oklevelesek számát. A tanítóképzés új rendje pedig elmélyíti és alaposabbá teszi a jövő tanítónemzedékének általános műveltségét, pedagógiai szakképzettségét, mindezek alapján pedig: nemzetnevelői munkásságát, a vallás-erkölcsi alapon nyugvó keresztény és magyar világnézetű, egységes nemzetnek alakítását. Ezekon kívül pedig emelni fogja a társadalomban való tekintélyét és a falu gyakran emlegetett vezetőjének: a papnak, orvosnak, jegyzőnek velük egyenlő megbecsülésben részesülő munkatársává teszi a népművelő és faluvezetői magas hivatásuk teljesítésében.

Illesse köszönet és hála elsősorban a magyar kultúra legfőbb örét, *dr. Hóman Bálint* m. kir. vallás és közoktatásügyi miniszter urat, továbbá nagyvonalú kulturpolitikai elgondolásának leglelkesebb munkatársait: *dr. Kósa Kálmán* miniszteri osztályfőnök urat, a neveléspolitikai osztály vezetőjét, *dr. Huszti József* egyetemi tanár urat, az Országos Közoktatásügyi Tanács alelnökét, *dr. Loczka Alajos* tanügyi tanácsos, egyetemi m. tanár urat, az Orsz. Közokt. Tanács ü. v. igazgatóját és *dr. Huszka János* miniszteri osztálytanácsos urat, valamint mindazokat, akik ennek a magas hivatású reformpolitikának eddig is szószólói és fanatikus hívei voltak.

Jászberény.

Szemes Gábor

áll. tanítóképző-intézeti tanár.

Feltámadott . . . Alleluja!

Irta: *Hajmásy József*

Szólnak a harangok . . . Megszokott, kedves hangjuk ezerszeres zsongással zúg végig a levegőégen s mintha a melódiák örömköntőset öltötte volna magára, hangjuk egy óriási harangzenekarrá olvad össze, hogy muzsikájukban ezer, meg ezer szív örüljön fenséges gyönyörűségben, mert husvét napjára győzedelmi hajnal virradt . . .

Szinte éreztük az Olajfák-hegyeinek balzsamos illatát a tavaszi életet ígérő hajnalon, amikor a földre fényt árasztott: az örök Igazság Napja, a . . . föltámadt Messiás!

Az Istenember már végigjárta, végigszenvedte a bűnös emberekért a keresztut fájdalmas, megható állomásait; kínos gyötrelmek után kereszt-halált halt . . . eltemettetett . . . ám husvét virradatán: „Betelt, mi meg volt írva, dicső lett Jézus sirja, a fényes angyal hirdeti, hogy már a sir Őt nem fedi”. Megváltásunkat bevégezve, megdicsőült, az Ige . . . az Eszme . . . Feltámadott . . . Alleluja!

Szólnak a harangok . . . beszélnek . . . csengésük szinte a szívembe markol s úgy érzem, nekem csilingelnek, nekem mesélnek, nekünk: tanítóknak! Szinte látom az elragadóan nagyszerűvé nőtt harangzenekar ezernyi hangszerét, amint csengve-bongva harsogják a tanítóélet szimfóniáját.

Zengik régmúlt idők himnuszát . . . mesélnek elődökről, kiknek mélyen barázdált volt az arca, keserű ízű a kenyeré, kiknek a szenvedés könnyeitől csillogott a szeme, kik öszfűrtű fejükkel s jószágos lélekkel hajoltak fölénk, midőn először vettük kezünkbe a palavesszőt.

Zengietek ódát meghalt vezérekről, kik miértünk vezették harcba a névtelen tanítóelődöket! . . . Zengietek dicshimnuszot nekik, kik nagyobb megbecsülést és tiszteletet, nagyobb darab kenyeret s jobb izűt harcoltak ki az új erők számára!

Szóljatok, husvét harangok . . . s állítsátok csatasorba a tanító-erőket! Hívjátok egy táborba a tanítóságot! . . . harsogjatok riadót az alvók fülébe és riasszatok föl a tanítóság közömbös táborát, hogy végre egy szívvel, egy lélekkel, acélos karral, hatalmas szóval vihessük előre ügyünket s egyek legyünk ne csak a sikerek élvezetében, de a küzdelemben is.

Konduljatok, harangok! . . . Zugjatok tüzet, — a lélek tüzét! Hadd hevüljön, hadd izzon a tanítói szív s lélek, mert szegény csonka hazánk-nak méltó harcosai kell hogy legyünk! Mi a jelen és a jövő oszlopai vagyunk, hadd égjen tehát a tűz, a lélek tüze, mely acélossá tesz jellemet, szívet egyaránt. Fel tehát a hősi munkára! Ne csüggedjünk, csak előre!

A feltámadt isteni Mesternek szerény apostolai, küzdő katonái esedezünk adjon erőt, kitartást, a fáradságos munkához. Esdjünk a Megdicsőülthöz: legyen a lankadók Bátorítója; az elesettek Gyámola; a gyengék Erősítője; a kétségbeesettek Reménye. Fohászkodjunk a legfőbb Tanítóhoz: hevítse át szentséges Szíve örök lángjának tűzével a magyar

tanítóóság lelkét, hogy a gondjaikra bizott gyermekeseregnek adhassanak abból annyit, hogy ez a láng egész életükben forrása lehessen a magyar haza iránti szeretetüknek.

Ha tüzet fogtunk a Szentírásból kipattanó szikrától, gyujtsuk annál lángra hitvilágunk mécsesét, adjuk tovább a tüzet, hogy nyomában száz-
ezernyi mécsesláng gyuljon ki az ifju magyar generáció lelkében, világító fáklyaként hirdetve . . . a feltámadást. Legyünk fáklyavivő stafétái a feltámadás misztériumának, *igazi nevelő-tanítói szívvel hirdessük a magyar feltámadást!*

Csilingeljetez harangok! . . . csak csilingeljetez! Lágyan csengő, édesbús zenétekkel fonjátok körül a tanítósziveket! Ringassátok őket a szép jövő közelségének boldog tudatába, hiszen mi, magyarok már hosszú esztendőkön keresztül járjuk a Kálváriát. A magyar Golgota: . . . Trianon! Itt feszítették meg a magyar Igazságot . . .

Megnyugvással viseljük el magyar sorsunkat, szenvedésünket, mert: „Az a nép, mely békével tűrte a szenvedéseket, még sohasem veszett el”. A magyar halálból lesz . . . magyar feltámadás! A magyar tanítóóság egyeteme reménykedve, magyar hittel, magyar lelkesedéssel, akarással és kitartással, magyar szívvvel és lélekkel, fáradhatatlanul, karöltve, közösen munkálkodik azon, hogy csonka országunk a trianoni halálból föltámadjon! Adja a magyarok Istene, hogy a magyar jövő teljesezésében mihamarább elmondhassuk szegény, felfeszített hazánkról is, örömhanganzen zenedezvén: *Föltámadott! . . . Alleluja!*

Mi a tanyai vándortanító feladata a tanyai néppel és a közigazgatással kapcsolatban?

SZÜK KÁROLY községi főjegyző előadása a Kunhegyes község határában rendszeresített vándortanítói intézmény tanítóinak értekezletén.

Mielőtt a számomra megadott tárgykör elgondolásom szerinti ismertetéséhez hozzáfognék, vagyis hogy mi a feladata a tanyai vándortanító-
nak a néppel s a közigazgatással kapcsolatban, legyen szabad rövid pár szóban kitérnem néhány távolabb állónak látszó, de a tárgyhoz szorosan hozzátartozó kérdésnek ismertetésére.

Ma különösen divatos, hogy ugymondjam, felkapott téma a falukutató és ezzel kapcsolatban a falusi és tanyai állapotoknak a boncoltatása, nyílt szín elé vitele. Sajnos a legtöbb esetben hozzánemértő hirlaptudósítók, hatásvadászát céljából elferdített szemszögből, csupán csak a szenzációkeltés kedvéért éppen a legkirívóbb eseteket színezik ki. Csaknem mindig rosszindulatu beállításban. Ezek a közlemények a legtöbbször nem nevezhetők még az ismertetett ügy hü képének sem, nemhogy általánosításra alkalmasak volnának.

Nagyon ritka az oly eset, mint a mostani alkalom is, ahol az ember jóindulatu közeledést lát a falu népe, és a tanyavilág felé és éppen ezért különösen jóleső érzés tölti el az én lelkemet, akkor, amidőn közreműködhetem szerény tehetségemmel egy olyan munkában, amely százszázalékig a falu és a tanyai lakosság sorsának javítását, kulturájának emelését és általában életszínvonalának megjavítását tűzte ki feladatául.

Alábbi rövid vázlatomban igyekeztem a legteljesebb tárgyalatosság hangján hozzászólni, a falu és tanyavilág kérdéséhez. Nem kívánom szépiteni sem a jelenlegi, — kétségtelen elmaradott, — állapotot, de visszont kerülni fogom — ami talán érthető is részemről — az általam is tapasztalt hiányok nagymérvű kiszinezését is.

Mindenek előtt különbséget kell tennünk az alföldön található különböző tanyarendszer, tanyai települések, tanyai csoportulások között. Kunhegyes község az 1930 évi népszámlálás adatai szerinti 10.896 főnyi lakosságból 2. 778 lélek lakik külterületen, vagyis összes lakosságának körülbelül egynegyedrésze. Ha e népszámlálási adatokat 10 évenként visszamenőleg vesszük figyelembe azt látjuk, hogy ez az arány nem található meg sem az 1920, sem pedig az azt megelőzően az 1910. évi népszámlálásnál. Amennyiben 1910-ben a belterületi 7.589 fővel szemben a külterületen 2.243, 1920-ban a belterületi 8.433-al szemben 2.586 és az 1930 évi 8.118 belterületi lakossággal szemben 2.778 fő a külterületi lakosok száma. Vagyis a külterületi lakosság sokkal kisebb arányban szaporodott, mint a belterületi lakosság. Aminek az az egyszerű magyarázata, hogy állandó, tehát egész életét egyhelyen kint, a saját ingatlanán leélő lakosság száma aránylag kevés. A nagyobbbrész a folyton vándorló átmenetileg itt tartózkodó gazdasági cselédek, béresek, tanyások felesművelők és haszonbérlelőkből adódik.

Lakosságunk ez a része nem csoportos tanyarendszerben vagy majorokban él együtt, hanem az egész határ területén csaknem arányosan ugynevezett csillagrendszer-szerűen szétszórta. Ennek a tanyarendszer kialakulásának alapja a község jó birtokmegosztási viszonyában keresendő. Amit igazol az a körülmény is, hogy inkább sűrűbben vannak a tanyák az ugynevezett gyócsi részen és ritkábban az aranyosi és kolbászi részen mégpedig azért, mert a szegényebb néposztály az ugynevezett törpe vagy kisbirtokosok földjei vannak a gyócsi határrészen, míg a nagyobb 50—100 holdas, vagy 100 holdon felüli kisbirtokosok ingatlanai pedig az aranyosi

Nősgyeim!

Tavaszi női kabátot, kosztümöt, ruhát, pengolyát fővárosi nivóju szaküzletben vásárolhatja olcsó szabott áron

A „Nagyfőzede” mellett

KEMÉNY JÓZSEF

ÁRUFORGALOM!

Telefon 3-11. sz. **SZOLNOK** Gorove-u. 19.

és kolbászi részen vannak. Nagybirtok hiányában majorszerű település községünk határában nincs — és természetesen sincsenek zárt egységet képező és már a kisközség fogalmának határán mozgó csoportos települések sem, mint például a szomszéd Tiszaderzs községhez tartozó Derzstomaj lakott hely. Amely zárt települések magvát a környező nagybirtokok szolgálatából kilépett cselédsége képezi.

Ezen különböző tanyai csoportosulásoknak megfelelően természetesen más és más azok lakósága is.

Míg az ugynevezett majorszerű településnél a lakosság kizárólag gazdasági cseléd, vagy egyéb urasági alkalmazott, addig a zárt egységet képező csoportos tanyai településeknél már egy kisebb falu lakósága minden társadalmi rétegéhez tartozó egyedek megtalálhatók. Ezzel szemben a községünk határához hasonló szétszórtan élő tanyai lakosság kifejezetten a mezőgazdaság körébe tartozó törpe, vagy kisbirtokos, felesművelő, haszonbérő, tanyás és gazdasági cselédek sorából adódik. Különösen fontos szerepet játszik e körülmény a tanyai lakosság gondolkodásmódjának kialakulásában, amely kérdéssel bővebben majd annál a kérdésnél kívánok foglalkozni, ahol a vándortanítónak, mint a tanyavilág politikai élete irányítójának hivatásával kapcsolatban fogok szólni.

A falu és tanyasi lakosság közötti kapcsolatok kérdésével foglalkozók közül nem egy esetben még a szakemberek is szeretik általános igazságként leszögezni azon megállapításukat, hogy a tanyai lakosság adóztatása csaknem száz százalékig a belterületi lakosság érdekében történik, vagyis hogy az anyaközség javára történt megadóztatásuk ellenében magától az anyaközségtől vajmi kevés ellenszolgáltatásban részesülnek. Itt is a már előbb említett tanyai lakosság fajtája szerint kell különbséget tennünk.

Régebben még az ugynevezett másodosztályú keresetiadóval a mezőgazdasági cselédek és munkások is meg voltak adóztatva. Ma azonban már az alkalmazottak keresetiadója ezt a legszegényebb népréteget és így a tanyai lakosságnak tulnyomó részét, az adózás alól mentesíti és ugyanígy mentesülnek az ugynevezett és községünk határában különösen alkalmazott tanyások is. Maradnak tehát azok a tanyai lakosok, akik mint birtokosok kint élnek a község határában saját ingatlanjaikon, akik az adózás terén a belterületen élő lakossággal szemben tényleg hátrányban maradnak. A bérlőket és feleket ugyanis nem lehet ezekkel azonos elbírálás alá venni, mert azok mint idegen vándorló bérlők, szorosabban nem tartoznak a községhez, tehát nem östelepések, helyes megjelölés szerint nem bennszülöttek és nincs is közelebbi állandó kapcsolat személyük és az anyaközség között.

Nem akarom ezzel a különbség-tevéssel azt a látszatot kelteni, mintha nem volna indokolt az anyaközségnek a tanyán lakó gazdasági cselédek és ugynevezett tanyások életszínvonala emelésével való foglalkozás erkölcsi kötelessége, de csupán csak arra kívántam rávilágítani,

hogy nem lehet általános érvényű igazságként kimondani azt, hogy a legjobban megadóztatott földbirtok tulajdonosai kapják a legkevesebb ellenszolgáltatást az általuk fizetett adókért az anyaközségtől.

Most pedig nézzük meg ezek után, hogy mit nyújt ma a közigazgatás a tanyai lakosságnak?

E kérdésnél is azt kell tekintenünk, hogy községünk határában a tanyák a legjobb esetben is általában véve többszáz méterre, de nem egy esetben 1—2 kilométernyi távolságra vannak egymástól. — Itt tehát jegyzői kirendeltségeket, értékesítő szövetkezeteket, orvosi, Stefánia vagy védőnői rendelészeket, fiók gyógyszerárakat, gazda- vagy földművesköröket, nagyobb méretű tanyai iskolákat létesíteni, nemcsak céltalan, de lehetetlen is, illetve az e célra hozandó anyagi áldozat nem volna arányban azzal az előnnyel, amit ezek az intézmények a tanyai lakosoknak nyújtani tudnának. Ugy járnának ezek az intézmények, mint az 1920-as évek végén teoretikus alapon minden realitás nélkül nagy anyagi áldozatokkal felépített és ma a nagy távolság miatti elnéptelenedés következtében üresen tátongó, zárt ajtójú tanyai iskolák.

Ugyanis az esetek 60—80 százalékában, amíg a tanyai lakosság az ő tanyai lakhelyétől az említett intézményhez eljutna, csaknem annyi fáradsággal bejut az anyaközségbe is. Most ha azt vesszük figyelembe, hogy ezek az aránylag primitív intézmények részben bizonyos időhöz kötöttségük következtében csak esetenként állhatnak a tanyai lakosság rendelkezésére és akkor is felszerelésük hiányosabb és egyszerűbb volta következtében csak korlátozott mértékben tudják az igényeket kielégíteni, úgy vélem, hogy ha a tanyai lakosok az anyaközségbe jönnek ezen intézmények igénybevétele céljából, a nagyobb távolság okozta fáradságtöbbletéért kárpótolva vannak azzal, hogy ez irányú igényeiket az anyaközségben bármikor és fokozottabb mértékben, illetve kívánságuk szerint elégíthetik ki.

Nem lehet figyelmen kívül hagyni azon körülményt sem, hogy a hetipiac napja a tanyai lakosság életében a vasárnapkal azonos ünnepnapszámba megy, mit igen találóan „kaskásünnep”-nek hív lakosságunk és amit, hacsak mozogni bír, el nem mulasztana, amikor minden ez irányú szükségleteit ki tudja és ki szokta elégíteni.

A mai helyzet szerint tehát a közigazgatás nyújtani tudja a tanyai lakosságnak anyagi helyzete és társadalmi állásának megfelelően orvosi

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

illetve ingyen orvosi rendelést, ingyen gyógykezelést, szükség esetén a helyszínen ingyen orvost, ingyen bábát, hetenkint kétszer mezőreink utján postakézbesítést, mezőrendőrségünk utján a lehetőség szerint a külső rend biztosítását és a község anyagi erejéhez mérten, közdülő utaik karbantartását.

(Folytatjuk.)

Dr. Hóman Bálint kultuszminiszter üdvözlése.

Mult számunkban röviden beszámoltunk arról, hogy a vármegyénk törvényhatósága, a vándor-iskolák intézményének Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében való meghonosítása, illetve megszervezéseért *Dr. Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszternek háláját és köszönetét fejezte ki.

Ezen egyhangu lelkesedéssel hozott határozatát *Gaal István* török-szentmiklósi ref. esperes indítványára mondotta ki, aki osztatlan érdeklődéssel kísért és nagy figyelemmel hallgatott, remekbeszabott beszédében többek között a következőket mondotta:

„Az Alispán Ur Öméltósága évnegyedes jelentéséből mindnyájan nagy örömmel olvashattuk azt az igen nagy jelentőségű kulturális intézkedést, mely által az Alföld nagy pusztáin, sok tekintetben még mindig eléggé magára hagyatott tanyavilág életébe, így közelebbről Karczag, Kunhegyes és Jászkisér szétszórt tanyáinak világába belépett a magyar vándor-tanító.

A nemzet szellemi ingatlanának sáfárai művelés alá veszik a tarlót és a szellemi élet gazdag kincseit szétszórják a szíken, a természeti élet világossága mellett felgyújtják a szellemi élet világosságát is.

Az alföldi tanyák magyar népének Isten áldotta képességeit felszínre hozzák, irányt mutatnak a betűvetésben, szárnyat adnak az olvasásban, formába öntik az okos értelemben, s megrögzítik, megnemesítik, a hazafias és valláserkölcsi gondolkodás kifejlesztésében.

Nagy fontosságú dolog ez, mert ennek a világnak tulhajtott realitása, mely igen sokszor csak az anyagi élet önzésében csucosodik ki, szükséges dolog, hogy ellensúlyoztassék a magasabb élet idealizmusával.

Nagy érték a magyar föld s annak ringó kalásza; ennek azonban párosulnia kell a másik nagy értékkel, mely ezért a földért hozott áldozatos szeretetben nyilvánul meg.

Nagy érték a föld népének ereje a rög megmunkálásában, a kitartó verejtékben, de ennek a testi erőnek a nemzet életére, magatartására és jövődjére nézve akkor van teljes jelentősége, hogyha az azzal a lelki erővel párosul, mely erős tud lenni az erkölcsi élet tisztaságának megtartásában, hitének imádságában s veszedelem idején vére áldozatában.

Mert a nemzet életében az a kultúra, mely az anyagi önzésben szikkad meg, a halált jelenti, — de az a kultúra, amely hazafias és valláserkölcsi étellel van átitatva, maga az élet. A magyar vándor-tanító ezt

a kulturát viszi az Alföld pusztáiba s ez által a nemzet életét és jövődjét erősíti.

Nagyon örülök, hogy vármegyénk agilis kir. tanfelügyelője *Dr. Tesléry Károly* ur meglátta ennek szükségét, — nagyon örülök, hogy ezt az ő meglátását *Dr. Hertelendy Jenő* miniszteri tanácsos ur helyesnek ítélte és azt felkarolta — s teljes elismeréssel vagyok *Dr. Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak, hogy a gondolatot magáévá tette s az Alföldre a vándor-tanítókat elküldte.

Mély tisztelettel javaslom, hogy Vármegyénk Törvényhatósága *Dr. Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter ur Öméltóságának mai ülése alkalmából ezért a nagyjelentőségű kulturális intézkedéséért hálás köszönetét és teljes elismerését fejezze ki“.

A vármegye Közigazgatási Bizottsága örömmel tette magáévá az indítványt. Háláját és köszönetét nyilvánította *Dr. Hóman Bálint* kultuszminiszternek, akinek a magyar népoktatásügy fejlesztése és új alapokra helyezése korszakot jelent népoktatásügyünk történetében. Meleg elismerő szavak hangzottak el *Dr. Hertelendy Jenő* miniszteri tanácsos és *Dr. Tesléry Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő munkásságáról, akik az eszme valóráváltása, a kivitel és megszervezés fáradságos és körültekintő munkájával érdemelték ki a vármegye elismerését.

Mi e vármegye tanítósa hálájának szerény virágszálaít helyezük a köszönő, elismerő okiratok mellé, hogy kifejezzük vele tanítói szívünk igaz örömét azokban az első percekben, amikor a magyar nemzeti kultúra acél ekevasa először mélyed az eddig műveletlen földbe, hogy jól megmunkálva, szűz talajába elvesse a hit, a tudás és a hazaszeretet mustármagjait. (k)

Vármegyénk népoktatása számokban.

Lapunk márciusi számában közölt kimutatások kiegészítésül közreadjuk a mai, áprilisi állapotot feltüntető táblázatot is.

Előző számunkban az első, második és harmadik táblázat a *januári* adatokat tartalmazta, míg a negyedik kimutatás a tanév eleji, *októberi* állapotot tüntette fel. Ezt az összehasonlíthatás céljából közöltük. Tévedés folytán azonban lemaradt róla a magyarázó szöveg.

Bár az első pillanatra is megállapítható volt, hogy ez más, *korábbi időpont* adatait tartalmazza, mégis szükségesnek véljük ezt az érthetőség szempontjából, itt is megemlíteni, pótolni.

Ha ezen októberi kimutatás és mai számunkban közölt táblázat végösszegeit összevetjük, jóleső örömmel állapíthatjuk meg a tanév folyamán a tanítók számában beállott jelentékeny szaporodást. A vármegyében működő tanítók száma ugyanis 936-tól 977-re emelkedett!

Mindenképpen örvendetes tény ez, mert nemcsak a zsufolt osztályok megosztását, s ezzel a mélyebben szántó, eredményesebb munka lehetőségét, hanem sok új iskola szervezését is jelenti.

Az iskola jellege	száma			A tanítók											
	Iskolák	Tanterem	Tanerők	minősége				neme		vallása					
				rendes	segéd	helyettes	kisegítő	férfi	nő	róm. kat.	gör. kat.	ref.	ág. ev.	unit.	izrt.
Allami	146	279	403	287	36	80	—	195	208	277	12	98	10	6	—
Községi	26	42	44	42	2	—	—	25	19	32	2	8	2	—	—
Róm. kat.	77	269	293	257	18	3	15	178	115	293	—	—	—	—	—
Református	42	198	201	181	15	1	4	131	70	—	—	201	—	—	—
Ág. ev.	2	3	3	2	1	—	—	2	1	—	—	—	3	—	—
Izraelita	8	13	12	12	—	—	—	9	3	—	—	—	—	—	12
Urad. rk.	7	7	8	7	—	1	—	6	2	9	—	—	—	—	—
Urad. magán	9	9	10	8	—	2	—	5	5	8	—	—	1	—	—
Alapítv. rk.	1	1	2	1	—	1	—	1	1	2	—	—	—	—	—
Társulati	1	1	1	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—
Összesen:	319	822	977	798	72	88	19	553	424	622	14	307	16	6	12

KIMUTATÁS

a vármegye területén működő népiskolákról nem és vallás szerint az 1937/38. tanévben az 1938. április 1. i állapotnak megfelelően.

TARCA

MOSOLYOK

Irta: VAJAY JÓZSEF

A pedagógusok lélek-reflektora napjainkban fokozott mértékben fordul a nevelés felé. Az iskolákban a nevelés gondolata épp úgy jelen van, mint a tanító egyéniségéből kiáradó jóságos mosoly. Pedig, — hej, — néha a mosolynak is el kell halványodni, ha csak átmenetileg is. Itt van például a Berec Jóska esete. Fekete, füstös képű gyerek. A jó tanulók közé tartozik, szófogadó, engedelmes és minden gyerekes csintalansága mellett is állítani mertem volna róla, hogy a lelke fehér, mint templomba menő lányok kezében az összehajtogatott zsebkendő. És tegnap panaszolja Ritter, a boltos, hogy egy Berec nevű harmadik osztályos tanuló ellopta a fia karikáját.

— Hm, a Berec Jóska karikát lopott — ismételttem magamban és nem akartam belenyugodni. Utána jártam. A lopás így történt: Ritter Bandi a Mészáros-erdő szélén karikázott. Egyszer csak eldobta a fűbe és lepke után futott. Berec felkapta a karikát és tovább iramodott vele. Ritter Bandi később már együtt szaladt Bereccel egy új szinészárnyú lepke után, de már akkor Berecnél nem volt karika... Így mesélte el Hasznos Róza, a hatodik osztályos szemtanu...

Gyereklelket terhelő vétek az ilyesmi, de magában foglalja az elmulasztás bűnét. Ha pedig bűn, tenni kell ellene.

Másnap benyitok az osztályba. Nem mosolygok, mint máskor szoktam. A gyerekek felállnak, köszönnek. Már látják az arcomon, hogy történt valami. Nem mosolyogtam. Ezért volt nagyobb a csend, mint máskor szokott.

— Imádkozzunk!... Leülhettek!...

Fiuk, lányok vegyest. Nagy, figyelő szemükkel kísérik minden mozdulatomat. Kiosztom a csendesfoglalkozásokat. A kezek a padban, könyveket, füzeteket halásznak elő, a szemek rajtam.

— Berec jöjj hozzám! — mondom komoran.

A gyerek füle piros lesz. Az ő lelkiismerete nyugodt, de érzi, hogy vele van valami bajom. Áll előttem s gonkolkozik. Halkan szólok hozzá: — Gyere közelebb! Amit most mondok, nem akarom, hogy a többiek hallják... (Pedig dehogy is nem akarom. Éppen az a példom,

**Képkereteket, képeket,
márkás porcellán és kerámiákat,
kristályüvegeket**

legolcsóbban vásárolhatunk:

Halmágyi Sándor üzletében

(Kuhinka és Halmágyi)

Tűzálló jénai „Durax”
főzőedények, kávéfőzők.

„Takarékosság”-ra is

Telefon: 512. **SZOLNOK** Baross-u. 10.

hogy ezt a szalmaszálnyi esetet fává növesszem és tudom, hogy titokbukokban óriássá nő a parányi is.)

— Hol játszottál tegnap?

Halkan, röviden felel. Lopva nézi a szemem. Fél, de nem tudja mitől. Most teszem tudatossá bűnét. Suttogva mondja:

— A kiserdő mellett...

— Mit játszottál?

— Golyóztunk Fejes Pistával, meg Ritter Bandival...

— Nekem egy kislány azt mondta, hogy karikázni is látott.

A gyermek lesütött szemmel érzi, hogy engem a karika érdekel. Kis ideig áll, aztán kinyögi, hogy később karikázott.

— Kié volt a karika?

— Ritter Bandié.

— Bandi adta a karikát, hogy játszával vele?

— Nem.

— Csak úgy elvetted tőle?

Csend. — Berec Jóska érzi már hibáját. Kezdi a lélegzetét aprózni. Kicsit várok, hogy nyugodtan gondolkozhasson, mert mostani érzései utáltatják meg vele az eltulajdonítást.

A többi gyerek szeme a könyvben, füzetben, de a fülek felénk vannak hegyeződve. Csak egyes szavakat hallanak, amiket nekik szánok.

— Tudod, hogyha valakitől elveszünk valamit mit csinálunk?

Látom, hogy tudja, mert a szeméből két forró könnycsepp gurul végig az arcán.

— Hozd ki a hittankönyved!

— Soha olyan engedelmességet. Alázatosan teszi elem a könyvet.

— Keresd meg benne a tizparancsolatot!... Tedd oda az ujjad, amelyik parancs ellen vétettél!

Berec a hetedik parancsolathoz bökk. Piszkosabb a keze, mint szabadna, de most nem veszem észre. Tompán hangzik a szavam:

— Mit loptál te?

A csend az osztályban halotti. Boros Ilonának köhögnie kellene, apró öklét a szájához szorítja és úgy fojtja el. Tekintetem Berec lesütött szemhéján nyugszik. Küszködve magával, de kitöri a szót:

— Karikát.

— Miből vette Bandi édesapja a karikát?

— Pénzből.

— Te mikor a karikát elvetted, mit vettél el?

— Pénzt...

Csend. Hosszu csend. Iszonyu ereje van a csendnek bizonyos alkalmakkor. A csendben felviharzik a lelkiismeret és üt, vág, korbácsol. Nevelő ember kezében segítő társ a csend...

— Barátkoznak-e azzal az emberek, aki lop? Szeretik-e?...

Berec Jóska könnyei sűrűn hullnak. A gyermekek nem tudják pontosan, mit tárgyalunk, de látják a siró Jóska arcát, mind szomorú.

Hangosabban mondom, hogy mindenki hallja:

— Ezzel a tetteddel megbántottad az Istent és az embert. Mit kell tennünk, ha valakit megbántottunk?

— Bocsá... na... tot... kell... kér...

Én folytatom tovább: — És az okozott kárt meg kell téríteni. Meg van még a karika?

— Nincs.

— Hol van?

— Az erdőnél... elszaladtunk... ott felejtettem... aztán nem lett meg...

— Hogy teszed jóvá bűnödöt Bandi édesapjának?

Figyelmem kell nagyon, hogy meghalljam szavait.

— Bocsá... natot... kérek...

Egy névjegyre pár magyarázó sort irtam Ritternek s a bús fiút útnak indítottam vele. Szomorú út volt ez neki. Lehajtott fejjel bandukolt a poros úton. Az ablakon néztem utána, de hamar eltakarták előlem a kizöldült bokrok...

Tanítottam tovább. A gyerekek lesték a gondolataimat, mindenki szépen felelt. Egyszer amint kinézek, látom, hogy egy fiucska szalad az iskola felé. Tudtam, hogy futva fog visszajönni. Lihegve köszön s egy cédulát ad át. Ritter irta. Átfutottam s azután ránéztem Berecre. Megsimogattam s mosolyogva mondtam, hogy most már ismét szeretlek. A gyermekek látva mosolyomat, ők is mosolyogtak. Boldog volt mosolyuk. Berec mosolya is...

Másnap mikor beléptem a terembe, egy szál duplaszirmu fehér orgona volt az asztalomon. — Ki hozta? — kérdeztem. Boldog mosollyal állt fel Berec Jóska és suttogva mondta: én.

EGYESÜLETI ÉLET

Szövetségtanácsí gyűlés.

Az Egyetemes Tanítószövetség elnöki tanácsa április 11-én tartotta husvétii gyűlését, amelyen az ország minden részéből megjelentek a tanító-egyesületek elnökei és képviselői.

Berkényi Károly elnök hangsúlyozta, hogy a tanítóképző akadémiáról szóló törvény a tanítószövetség régi vágyát, a főiskolai tanítóképzést valósította meg. A népoktatási kar őszinte örömeinek adott kifejezést az elnök és meleg szavakkal méltatta Hóman Bálint kultuszminiszter korszakos jelentőségű törvényalkotásait, amelyek megfelelő színvonalra emelik a magyar

népoktatást. Rendkívül fontos, hogy a mai súlyos időkben a tanító, mint a falu és nép vezetője, korszerű felkészültségével *helyes irányba tudja terelni a közgondolkodást, hogy a világnézeti zűrzavarban el ne kallódjanak a nemzet legbecsesebb értékei.*

A gyűlés résztvevői lelkesen ünnepelték a kultuszminisztert, majd *Sugár Béla* ismertette a középiskola reformjáról és a főiskolai tanítóképzésről szóló törvényjavaslatot, amely nemcsak tanügyi, hanem társadalmi és politikai téren is szabadabbá tette a tanítóság előtt az utat, megnyitva az anyagi boldogulás jobb lehetőségeit is. Nagy örömmel állapította meg, hogy az országgyűlés mindkét házában, pártkülönbőség nélkül, eddig nem tapasztalt meleg elismeréssel emlékeztek meg a magyar tanítóságról.

Az előadáshoz *Kerék Péter, Rozsonday István, Csernai Mátyás, Rédey Gyula, Farkas Gyula* és *Bendeffy László* szólt hozzá, tolmácsolva a tanítóság háláját *Hóman Bálint* kultuszminister iránt. Köszönetüket fejezték ki *Berkényi Károly* elnöknek és *Galla Endre* tb. elnöknek is a reform érdekében végzett lelkes munkásságukért.

Földes Ferenc a főtítkári jelentésben ismertette az Egyetemes Tanítószövetség tevékenységét és annak eredményeit. Bejelentette, hogy a helyettes tanítók a jövőben a nyári hónapokra is megkapják törvényes illetményeiket. A népiskola nyolcadik osztályu bizonyítványát a tanoncszerződéseknél egyenértékűvé tették a IV. osztályu polgári iskolai bizonyítvánnyal. A gyűlés köszönetét fejezte ki *Mocsáry Lászlónak, Ekamp Nándornak* és *Péterhidi Józsefnek* a szabadegyetem vezetéséért.

Marikovszky Gyula főpénztáros ismertette a Szövetség anyagi helyzetét, *Magyar József, Deák István, Farkas Gyula, Zeke Gábor, Fazekas János* és *Róth Kálmán* hozzászólása után *Moldoványi Gábor* alelnök beszélt még, majd a gyűlés elhatározta, hogy a *fizetéscsökkentő rendeletek visszavonását kéri.*

Utána társasbéd volt a Tanítók Házában.

A Kalász rt. gyűlései.

A husvéti tanítógyűlések során április 11-én d. u. tartotta a Kalász Könyvkiadó Részvénytársaság az ország minden részéből összesereglett nagyszámu tag jelenlétében a Tanítók Ferenc József Háza disztermében választmányi gyűlését, majd évi rendes közgyűlését.

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb, megbízható, szabottáru szaküzlete!
Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők, fehérneműek, kötöttáruk, harisnya, url- és női divatáruk, női és leány felöltők, kabátok

SZOLNOK

Kossuth-tér 8. Telefon 570.

Rákos István elnöki megnyitójában további megértő együttműködésre hívta fel a kartársakat.

Osztie Zoltán terjesztette ezután elő jelentését az elmúlt időszakról. Számszerű adatokkal igazolta, hogy a Kalász eredeti célkitűzéseinek megfelelően évről-évre jelentősebb összeget fordít adományokra és segélyezésekre. 1937-ben ez az összeg 20.600 pengőt tett ki. Ebből egyedül az Eötvös-Alapnak 14.850 pengő jutott. Tehát tiszta nyeresége 55 %-át segélyezésekre fordította. A nyereség fennmaradt részéből a részvényesek 5 %-os osztalékot, az országos és vármegyei tanítóegyesületek az alapszabályszerű tartalékolás és az *Osztie Béla* segélyalap dotálása után 1200 pengőt kapnak. Az üzleti forgalom növekedése az irkák újabb jelentős térfoglalásának és a nyomda szép fejlődésének köszönhető.

Bejelentette, hogy a Kalász kiadásában már készülnek a legújabb miniszteri rendelet alapján az 1938/39. iskolai év elejétől használandó szabványosított irkák. Ugyancsak folyamatban vannak a továbbképző iskolák új tankönyvsorozatának kiadásával kapcsolatos munkálatok. A jövő iskolai év elejére e könyvek feltétlenül megjelennek. Kérte a választmány tagjainak további támogatását. Végül kegyeletes szavakkal adózott a legutóbbi gyűlés óta elhunyt tagtársak emlékének.

Farkas Gyula alelnök bejelentette, hogy a tavalyi határozat alapján háromtagu küldöttség kereste fel a gyűlést megelőzően a vállalat nagynevű megalapítójának, néhai *Osztie Béla* vezérigazgatónak sirját és őzinte kegyelete jeléül elhelyezte a tanítóság koszoruját.

Jankovits Miklós dr. „A tanító személyisége” *Deli Lajos* pedig „A továbbképző iskolák az életnevelés szolgálatában” címen tartott magasröptű, mindvégig lebilincselő, igen tanulságos előadást.

A választmányi gyűlést követő évi rendes közgyűlésen *dr. Pogány Frigyes* elnöki megnyitója után *Osztie Zoltán* terjesztette elő az igazgatóság jelentését és a zárószámadásokat. Ezek szerint az elmúlt üzletév tiszta nyeresége 37.320 P 87 fillér. A közgyűlés a jelentést, a zárószámadásokat, a nyereségfelosztási javaslatot a felügyelőbizottság jelentése után egyhanguan elfogadta. Megadta a felmentvényt az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak s a vezérigazgatónak, a jogtanácsosnak és a tisztviselői karnak eredményes, szakavatott munkásságáért köszönetet mondott. A választások során a kilépő igazgatósági, felügyelőbizottsági és választmányi tagokat további 3 évre újból megválasztotta. Az alapszabályok néhány §-ának módosítása után a közgyűlés az elnök zárószavaival ért véget.

Sport- és
gyermek-
kocsik nagy
választéka!

LUSZTIG RÓZSI

BÓRDISZMŰ-, ILLATSZER-, JÁTÉKÁRU

SZOLNOK

Baross-u. Hasznos-ház

Aruforgalom tagja.

Telefonszám 519.

Sportcikkek
tenisz ütők,
labdák,
cipők

HIVATALOS RÉSZ.

2136—1938. sz.

Tárgy: Hajókirándulás.

*Valamennyi állami, községi, társulati, izraelita és magán
elemi iskola Tekintetes Igazgatóságának, iskolaszékének,
illetve vezető Tanítójának,*

Állomáshelyén,

A m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi Miniszter ur a 48.747—IX.—1937. sz. alatt a Vk. Miniszter Urhoz intézett átiratában a M. Kir. Folyam és Tengerhajózási R. T. iskolai hajókirándulásokkal való támogatását ajánlja figyelembe, azzal, hogy az M. F. T. R. az egyetlen magyar és tulajdonképpen állami érdekeltségű hajózási vállalat, amelynek anyagi felvirágztatása az államkincstárnak is elsőrendű érdeke.

Ezt az álláspontot a Vk. Miniszter Ur magáévá tette. A nm. Vk. Miniszter Ur 32.336—1938. V. 1. ü. o. sz. rendelete alapján felkérem a tek. Címet, hogy a jövőben az iskolai hajókirándulásokat magyar hajókon, nevezetesen a szóbanforgó társaság hajóin rendezzék.

Ennek kapcsán értesitem továbbá a tek. Címet, hogy nevezett társaság egy, esetleg többnapos dunai hajókirándulásokra vonatkozó ismertető körlevelét jelen Vk.-miniszteri rendeletre való hivatkozással a tek. Cím vezetője alatt álló iskola részére közvetlenül megküldi.

Szolnok, 1938. évi március hó 24-én.

A kir. tanfelügyelő helyett:

Dr. Kovács János
tanügyi titkár.

2560—1938. szám.

Tárgy: Szünidei testnevelési tanfolyamon való részvétel.

*Valamennyi állami, községi, izraelita és uradalmi
el. iskola tek. Igazgatóságának, Iskolaszékének, valamint
vezető Tanítójának,*

Állomáshelyén.

A VKMiniszter ur engedélyével a m. kir. Testnevelési Főiskola f. évi július hó 4—24-ig a középfokú polgári, kereskedelmi stb. iskolákban testnevelést tanító tanárok, tanárnők, továbbá az elemi iskolai tanítók, tanítónők stb. részére továbbképző tanfolyamot rendez, amelyen a középfokú iskolai testnevelés köréből a modern gimnasztikai módszerek, ritmikus és zenés torna, szabadtéri testgyakorlatok, iskolai játékok, nemzeti és néptáncok, — a tanítók és tanítónők részére rendezett tanfolyam anyagát pedig a népiskolák testnevelési anyagának oktató és gyakorlati módszeres feldolgozása fogják képezni.

A gyakorlati órák kiegészítéséül elméleti órákat is fognak tartani,

melynek keretében az új testnevelési törekvések is megvilágítást nyernek. A résztvevők az elméleti előadásokat közösen hallgatják, míg a gyakorlati tanítás nemenként külön csoportokban történik.

A tanfolyam díja, — a tanfolyamon való részvételt igazoló bizonyítvánnyal együtt 25 P, mely a tanfolyam megkezdésekor fizetendő. A résztvevők a tanfolyam tartama alatt a főiskola internátusában 50 pengő lefizetése ellenében kedvezményes elszállásolást és ellátást (naponta háromszori étkezés) élvezhetnek.

A tanfolyamon résztvenni óhajtó tanárok, tanárnők legkésőbb f. évj. június hó 20-ig, a tanítók és tanítónők pedig június hó 15-ig jelentkezhetnek a főiskola igazgatóságánál (Budapest, I. ker. Győri-ut 13.) annak feltüntetésével, hogy lakás és ellátás kedvezményére igényt tartanak-e?

Tekintettel arra, hogy a tanfolyam megrendezése az egyetemes magyar testnevelés érdekét szolgálja, felhívom a Tekintetes Címet, hogy az érdekelt tanerőket a tanfolyamon való részvételre szorgalmazza.

Szolnok, 1938. április hó 12-én.

Kir. tanfelügyelő szabadságon:

Dr. Horváth Zoltán
tanügyi segédfoglalmazó.

2590—1938.

Tárgy: KMAC panasza az autók országúton való megdobálása tárgyában.

*Valamennyi állami, községi, izraelita, uradalmi el. iskola
tek. Igazgatójának, Tanítójának!*

Állomáshelyén.

A Királyi Magyar Automobil Club és Társclubjainak Országos Központi Szervezete panasszal fordult a VK Miniszter urhoz, hogy az országúton és a községeken áthaladó gépjárműveket az iskolásgyermek parittyával, kövel dobálják és ezzel a szépen fejlődő idegenforgalmat veszélyeztetik.

A VK Miniszter urnak f. hó 6-án kelt 60.157—1938. VI. ü. o. számú rendeletére felhívom a tek. Címet, jelentse hozzám f. évi május hó 20-ig, hogy a fenti tárgyban kelt és a Hivatalos Közlöny 1930. évi 12. számában közölt 820—05—204/1930. VIII. d. ü. o. számú vkminiszteri rendeletben foglaltaknak eleget tett-e?

Felhívom egyben a tek. Címet, hogy a 820—05—204/1930. VKM. rendelet utasításainak fokozottabb mértékben szerezzen érvényt és kövessen el hatáskörében minden lehető, hogy a tanulógyermeknek ezek, a személy és vagyonbiztoságot, népkulturánk hírnévét és az idegenforgalmat is rendkívül károsan befolyásoló visszaélései mielőbb megszűnjenek.

Szolnok, 1938. április hó 14-én.

Kir. tanfelügyelő szabadságon:

Dr. Horváth Zoltán
tanügyi segédfoglalmazó.

IRODALOM

Molnár János: *Trianon okai és következményei.* Budapest, 1937. Hollóssy-könyvnyomtató. 72 lap. Ára 1 P.

A könyvecske lelkes szerzője, *A morajló világ* c. fejezetben a világ-háborút megelőző kornak uralkodó szellemével foglalkozik, majd vázolja a területhódító törekvéseket, a szövetségeknek a kialakulását. Megkapó képet fest a háború előestéjéről s a trónörökös tragikus haláláról. *A Lángoló világ* c. részben a hadüzenet bonyodalmaival és ennek későbbi fejleményeit elemzi. Ezután rátér a háború történetének vázlatos tárgyalására, a Szerb harctér, Oroszok a Kárpátokban, az orosz harctér, a francia-német harctér izgalmas képeit festi meg, majd az oláhok erdélyi betörését, a bolgár- és török harcteret ismerteti. Röviden, de érdeklődést keltő módon is a légi- és tengeri háborúról, majd megismeretti olvasóival a háború szomorú mérlegét. *A vonagló világ* c. részben megmutatja a béke utjait, de beszámol a front és a front mögötti zavarokról, a vörös-uralom és az ellenforradalom képeiről. *A megfeszített Hungária* c. gyászos sorokban a magyar Golgotát: Trianont, háborús veszteségeinket ismerteti. *A felfegyvezett Európa* c. alatt nemzetünket körülvevő veszedelmekre hívja fel a figyelmet, végül igaz honszerető lélekkel mutatja meg a feltámadás utjait.

A szerző valóban tanító lélekkel mutatkozik be olvasóinak, „minden sorával a magyar öntudatot, a jogos magyar önérzetet istápolja s a boldogabb magyar jövőt szolgálja.”

Jászberény.

Szemes Gábor.

HIREK

Kérelem. *Felkérjük kartársainkat hogy az előfizetési díjakat sziveskedjenek az Egyesület pénztárosa címére utalványon, vagy csekkapon beküldeni, hogy a lap küldésében zavar ne álljon be, Ismét felhívjuk szives figyelmüket arra, hogy a lap nem tagdíjban jár. Csak azok igényelhetik, akik arra előfizetnek. Előfizetési díj évi 6 P. Aki tehát a lapot nem óhajtja előfizetni, az küldje vissza. Az utalványon vagy a csekkapon kérjük a küldött összeg rendeltetését világosan feltüntetni. Tagdíj-e az vagy pedig előfizetési díj? Az előfizetési díjakat lehetőleg egész, fél- vagy negyedévi részletben kérjük beküldeni, mert másként a könyvelés és nyilvántartás nehézkes és körülményes.*

Báró Wlassits Gyula szobra. Néhai báró *Wlassits Gyula* nagynevű kultuszminiszter, halálának első évfordulóján kegyeletes emlékünnepele keretében leplezték le a kerepesi temetőben az elhunyt fehér márványból készült sírelmét s rajta báró *Wlassits Gyula* mellszobrát, *Istók János* szobrászművész alkotását. A kultuszminiszterium nevében *Szily Kálmán* államtitkár, a Magyar Tudományos Akadémia nevében *Voinovich Géza* titkár helyezett koszorút az emlékműre.

Új napközi Otthon. A kultuskormány rendelkezésére egyes ovodákat napközi otthonokká alakítanak át. Szolnokon is megkez-

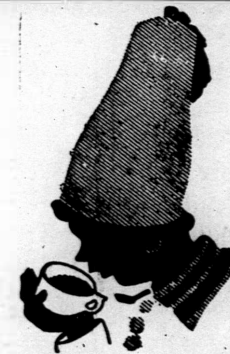
dődött az átszervezési munka. Elsőnek az újvárosi ovodát alakítják át napközi otthonná, melyben egyelőre 50 szegénysorsu gyermek nyer majd elhelyezést és kap teljes ellátást.

Nyudijazás. *Markóth Dezső* né homoki áll. tanítónőt, lapunk munkatársát, a vallás- és közoktatásügyi miniszter, saját kérésére, nyugalomba helyezte. Őszintén kívánjuk, hogy nyugdíját teljes egészségben, sokáig élvezze.

Halálozás. *Kardosné Balla Olga* szolnoki izr. tanítónő március hó 30-án tragikus hirtelenséggel Budapesten elhunyt. Pápán helyezték nyugalomra április hó 1-én. Nyugodjék békében!

Pályázat. A Magyarország Tanítók Eötvös-Alapja ezuton is felhívja tagjai figyelmét a Néptanítók Lapja 7. számában közzétett pályázati hirdetésére. Egyben közli, hogy csak a pályázati feltételeknek minden tekintetben megfelelő kérvényeket veheti figyelembe.

Királyi herceg és tanítónő házassága. *Albrecht* királyi herceg május 9-én oltárhoz vezeti *Bocskay Katalin* tanítónőt, aki a hortobágyi cserepespusztai iskolában tanított. A királyi herceg hortobágyi vadászatai alkalmával ismerkedett meg *Bocskay Katalinnal*, az ismeretségből vonzalom, szerelem fejlődött s boldog nász tesz pontot a ritka érdekességű, szerelmi regény végére. A menyasszony násznagyi

MEINL GYULA

KÁVÉBEHOZATALI R. T.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÜZLETE
közismert minőségárui mindig frissen
SZOLNOKI FIÓKÜZLETÜNKBEN IS BESZEREZHETŐK!

SZOLNOK, TEL. 318. SZAPÁRY-U. 2.

tisztét dr. Hóman Bálint kultusz-miniszter, mint a tanítónő kartársunk legfőbb hivatali felettese vállalta.

A felekezeti iskolák beírási díjai. A törvényes rendeletek szerint a felekezeti iskolák a beírási díjak 50%-át, internátusi célokra a főtanfelügyelői hivatalokhoz küldik be. Félreértés folytán egyes iskolák nem 50, hanem 60%-ot küldöttek be internátusi célra. Most a hercegprímás körlevelében figyelmezteti az iskolák igazgatóit, hogy az eredeti törvényes rendelkezéseket tartsák be és a díjak 50 %-át küldjék be az illetékes egyházmegyei főtanfelügyelőséghez.

Mesterverseny-győztes tanító.

A *Rádiótechnika* című rádiószaklap mesterversenyt rendezett rádióamatőrök és technikusok részére. Az egy évig tartó verseny folyamán szakproblémákat és bonyolult feladatokat kellett megfejtetniük a pályázóknak. — Alapos készültség, magasabb fokú matematikai ismeretek és kiváló szaktudás kellett ahhoz, hogy a feladatokat sikerrel fejthessék meg a pályázók. Éppen ezért a szakkörökben is nagy meglepetést keltett az eredmény. Az első a pécsi adóállomás egyik rádió-mérnöke lett, míg a második, kevés pontszámmal mögötte, *Rátkay György* kengyeltenyőszigeti áll. tanító kartársunk.

Ezzel kapcsolatosan a *Nemzeti Jövők* a következőket írja: A verseny erkölcsi győztese tulajdonképpen *Rátkay György*. Huszonkilencéves fiatalember. A feleségével együtt, aki szintén helyettes tanítónő, a kengyeltenyőszigeti is-

kolában él. Semmiféle eszköz nem állott rendelkezésre a bonyolult kérdések megoldásához. Hetenként egyszer kap postát, szakkönyvtár sem állott rendelkezésére, nem kísérletezhetett laboratóriumában, ugyyszólván egyetlen eszköze egy logarléc volt s neki csaknem minden fantáziájával kellett megoldani, semmit se kérdezhetett meg senkitől. Óriási teljesítményét mutatja az, hogy az egyik feladat megoldásánál — csakugy mellékesen — a differenciál-integrál számítás egy új változatát találta fel. A zseniális fiatalember az országos siker ösztökélésére most szeretné tanulmányait tovább folytatni a Műegyetemen. Ha feleségét Pestkörnyékre helyeznék s számára tanulmányi ösztöndíjat adnának a magyar rádiótechnikának ez a legnagyobb ígérete elindulhatna azon az uton, ahol világraszóló sikerek várhatnak rá.

Eddig a *Nemzeti Jövők*. Az elismeréshez és sikerhez mi is örömmel és szívesen gratulálunk!

Kitüntetés. Lapunk zártakor vettük a hirt, hogy a Magyar Tudományos Akadémia *Tenkey József* szolnoki áll. isk. igazgatót, egyesületünk alelnökét a Wodianer-díjjal tüntette ki. Örömmel közöljük ez eseményt, addig is, amíg azzal legközelebbi számunkban bővebben foglalkozhatunk.

Temetkezési alosztály figyelmébe! Felkérem az alosztály tagjait, hogy a f. évi március hó 12-én elhalt Császár Ferenc szolnoki áll. tanító után 1 P. 20 fillért, 7 éven aluli tagok után 60 fillért az Alosztály pénztárába befizetni szívesek legyenek. Ugyancsak felkérem a tagokat hátralékaik szíves rendezésére. *Csiky Ernő* pénztáros,

Nyugtázások. — Csekkszámla 57.480. Előfizetés a Népművelésre: Kerekes József 3 P. Törökszentmiklós, Horváth Ferencné Turgony, Izr. el. isk. Szolnok, Fejes Vilma Jászberény, Szilvássy Eleonóra Szolnok, Bacskó Margit Tiszaföldvár, Uradalmi népiskola Szandapuszta, Áll. isk. Tantestület Szolnok—Rákóczi-ut, Kaplonyi József Rákóczi-falva, Szilágyi Lajos Karcag, Szabóné, K. Mária, Vajay József Szolnok, Korda Julia Mezőtúr, Schäfflerné F. Gizella, Baghy Ferenc Jászládány, Mérki Andor Tiszakürt, Csomor Irén, Halmágyi Sándorné Szolnok, Feiszthámmel Károly Szajol, Antal Mária Jászládány, Adrián Margit Törökszentmiklós, Zeller Ferenc Kunszentmárton, Újvárosi áll. isk. Szolnok, Wendl Anna, Tiszaföldvár, Szalay István Pusztakengyel, Forgó Pál Szelevény, Horváth Jolán Szolnok, VIII. ker. áll. isk. Tantestület Jászberény, Gál Róza Kisujszállás, Róm. Kath. Iskola Mezőtúr, Horváth Pál Felsőszászberek, Csatáry Lajos Mezőtúr, 6—6 P. Pomázi Magdolna Jászládány, Teleky Ella Szolnok, Vass Andor Cibakháza, Magyar Károly Jászberény, Poócs Kálmán Karcag, Viczián Ilona Szolnok, dr. Nagy Lajos Karcag, Bogyó Béla Jászfelsőszentgyörgy, Schieszler Hugó Szajol, Érpárti Mária

Kunszentmárton. Somogyi Erzsébet Pusztapó, Kovács Imre Törökszentmiklós, Barcsay Mária Tiszaföldvár, Kerényi Sándor Rákóczi-falva, Angyal Sándor Szolnok, Hajmágy József Jászberény, Angyal Mária, Kerekes Eszter, Mantuánó Janka Tiszaföldvár, Bakos Jplán Tiszakürt, Debreceni László Turkeve, Benda Balázs Abádszalók, Lázár Bertalan Pusztagyenda, 3—3 P. Molnár Árpád Turgony, Kun Lajos, Szentiványi Béla Jászberény, 4—4 P. Nagy Margit Tiszakürt, v. Nagy Lajosné, Bódi Istvánné, Andersen Aladárné 2—2 P. Szolnok, Kiss Teréz Kenderes, Domján József Tiszaug, Szabó Béláné, Markóth Dezső, v. Haám Sándorné, Hunyor Ilona, Kerekes Sándorné, Pethes Gyuláné 1 P. 50 f.—1 B. 50 f, Szolnok. Társ, isk. 6 P. Mann Barna 2 P. Szolnok, Tóth Margit 2 P. Gyalupuszta, Tóth József 6 P. Molnár Győző 6 P. Mezőtúr, Ref. isk. Tantestület 3 P. Kunmadaras.

Tagdíj címen: Horváth Jolán, Vajay Józsefné, Szathmáry Lajosné, dr. Rimóczy Józsefné, Muhy Mária, Ferenczy Sándorné, Koczka József, Kovács Lászlóné, Csiky Ernő 2—2 P. Szegedy Istvánné, dr. Tóth Gáborné, Sebestyén Mária, Nyitrai Leona 4—4 P. Királdi Károly, dr. Gergely Ferencné, Csernyiné, K. Mária 2—2 P. Szolnok, Kmetykó Pál

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb

SZOLNOK, TELEFON 302.

Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

Tizzasüly, Madarász Lipót Szolnok 16 P. Török Jolán Szandapuszta, Boross Ilona Kunhegyes, Vitárius Endre Boldogháza, 6–6 P. Iklódy Zsuzsanna Jászakisér, Kreskayné B. Ilona Derzstomaj 2–2 P. Kretsmár Margit, pusztagyenda, Timpfel Ilona Tiszabő, Csősz Klára Kőtelek, Töröcsik Mária, Buress Gizella, Juhay Erzsébet Kunmadaras 4–4 P. Oroszvály János Kőtelek, Schmidt Pálné Kunszentmárton, Kovács Imre Törökszentmiklós 2–2 P. Fátyol Jenő Törökszentmiklós 3 P. Baghy Ferenc 4 P. Jászládány, Schieszler Hugó 2 P. Szajol, Kiss Teréz 4 P. Kenderes, Horváth Gyula 3 P. Szolnok, Kun Lajosné 4 P. Karcag, Wagner Anna 4 P. Fehér József 2 P. Fehér Józsefné 2 P. Tippmann Ilona 5 P. Tippmann Gizella 5 P. Gárdonyi Jenőné 4 P. Törökszentmiklós, Hereskó Mózes 4 P. Karcag, Koós Andorné 2 P. Turkeve, Somogyi Erzsébet 4 P. Mezőtúr, Péntek Józsefné 2 P. Karcag, Dobai József 2 P. Felsőszászberek, Herceg Ilona 10 P. Jászládány, Szentiványi Béla 2 P. Kun Lajos 2 P. Jászberény, Antal Mária, 4 P. Varga Mária 4 P. Jászládány, Kalas Zoltán 4 P. Jászberény, Furcsik Aurelia 16 P. Tiszapüspöki, Sóthyné, Ny. Erzsébet 8 P., Lukátsné, R. Etel 16 P. Besenyszög, Szécseiné, H. Malvin 8 P. Mezőtúr, Szeiff Károlyné 10 P. Pusztagyenda, Nagy Irén 4 P. Dévaványa, Simon Lőrinc, Molnár Mihály, Molnár Mihályné 4–4 P. Tiszapüspöki, Czanikné, G. Szeréna 4 P. Vezseny, Makkár László 4 P. Makkár Lászlóné 4 P. Szele-

vény, Szőke Kálmán 3 P. Tizzaszentimre, Koncza Ilona 2 P. Tiszaroff, Józsa Erzsébet 2 P. Tizzasüly, Szabó Ilona 2 P. Jászfelsőszentgyörgy, Nagyné, V. Gizella 4 P. Jászládány. Tóhelyi Ferencné 4 P. Szolnok. Tóth Margit 2 P. Gyalupuszta, Grünfeld Berta 4 P. Turkeve.

Temetkezési díj címen: Mérki Andor 4 P. 80 f. Tizsakürt, Bacsókó Gyula 7 P. 20 f. Szolnok, Muhy Sándorné, Muhy Mária, Vajay Józsefné, Horváth Jolán, Szathmáry Lajosné, dr. Rimóczy Józsefné, Ferenczy Sándorné, Szegedy Istvánné, Ferenczy Kálmán, Ferenczy Kálmánné, Vajay József, Gombkötő Márta 1 P. 20 f. Csiky Ernő, Koczka József, Brindáné, L. Mária, Gyarmati Ferencné, Koltay Anna 2 P. 40 f. Szolnok, Pongó Jánosné 4 P. 40 f. Szajol, Csukás Mihály 2 P. 40 f. Debrecen, Nyitray Leona 4 P. 80 f. Királdi Károly és Károlyné 4 P. 40 f. Jánosy Pálné 2 P. Halmágyi Sándorné 1 P. 20 f. Csernyiné, K. Mária 1 P. 20 f. Szolnok, vitéz Iványi Károly 2 P. 40 f. Baloghné F. Irma, Bátky Antal, Érpárti Mária, Hajagos Józsefné, Martikány István, 1 P. 20 f. Kunszentmárton, Bedő Sándorné 3 P. 60 f. Kisujszállás, Kopasz Sándor 1 P. 20 f. Kunmadaras, Renner József 1 P. 20 f. Szajol, Soós József 7 P. 20 f. Sikolya Albert, Kerekes Eszter, Angyal Mária, 1 P. 20 f. Tiszaföldvár, Ország Pál 1 P. 20 f. Bpest, Tóhelyi Ferenc 19 P. 20 f. Szolnok, dr. Halmos Andor 3 P. 60 f. Szekszárd, Nyilas János 10 P. Tizsakürt.

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15.

SZOLNOK

TELEFON 113.

Raktáron lévő és azonnal szállítható elemi népiskolai vezérkönyvek:

Tesléry : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o.	2'—
	III. o.	3'—
	IV. o.	4'—
	V. o.	2'—
	VI. o.	3'—
Tesléry : Fogalmazási eredmények	II. o.	4'—
	III. o.	4'—
	IV. o.	4'—
Tesléry : Táblai rajzok	I. o.	3'—
	II. o.	3'—
	III. o.	3'—
	IV. o.	3'—
Quint—Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o.	6'80
	II. o.	6'—
Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	III. o.	6'80
	IV. o.	7'—
Drózdy : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o.	3'20
	III. o.	4'50
	IV. o.	5'40
	V—VI. o.	7'—
Drózdy—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	II—VI. o.	
Drózdy : A földrajz tanítás vezérkönyve	IV. o.	8'—
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o.	5'—
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérkönyve		7'80
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok		6'—
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása		5'60
Óveges : Vezérkönyv a „Betűvetés” ABC-hez		2'—
Straub—Vadász : Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II. o.	2'80
	III—IV. o.	2'80
	V—VI. o.	2'60
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérkönyve		3'—
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	a	1'—
Kókai : Vezérkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben		2'—

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

Királdi Károly: Tenkey József.

Gyomai György: A múlt. — A jövő.

Szék Károly: Mi a vándortanító feladata a tanyai néppel és a közigazgatással kapcsolatban?

Kiss József: Vizsgarend.

Gyomai György: Pedagógiai események.

Iskolásgyermek az iskolaszemélyzetben.

Csontos Sándor: Jullika iskolája megy.

Hivatalos rész. — Irodalom. — Hírek.

NÉNYI DEZSŐ
KÖNYVNYOMDÁJA
SZOLNOK.

XXXI. ÉVFOLYAM, 5. SZÁM. — 1938. MÁJUS.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskolánkívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos
Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált.
Tanítóegyesület.Felolvas szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY
Főmunkatárs: GYOMAI GYÖRGY
Felolvas kiadó: CSIKY ERNŐElőfizetési díjak és reklámok
Csiky Ernő egyes. népszerűsítő
a lap szellemi részére vonatkozó
közlemények a szerkesztőség
címeire Szolnok, Ujvárosi lakó
kijelölés.
Kéziratokat nem adunk vissza

Évi előfizetés 6 pengő

Megjelenik havonként.

Tenkey József.

Ünnep volt. Meleg, bensőséges ün-
nep. A tanítói munka, a magyar ta-
nitóság megbecsülésének ünnepe. A
magyar tanítók Nobel-díját, a Wodi-
áner-díjat, a Wlassics és Berzeviczy-
díjat nyújtotta át József királyi herceg
őfensége a Magyar Tudományos Aka-
démian, a f. hó 25-én, ünnepélyes ke-
retek között, az ország négy legkiválóbb
tanítójának.

E nap az egész tanitóság örömné-
pe. Lélekben mindnyájan ott vagyunk
a Magyar Tudományos Akadémia di-
szes csarnokában és áhitattal hallgat-
juk a tanítói munka megbecsülését
hirdető, legmagasabb és legilletékesebb
helyről jövő elismerő szavakat.

Ma fokozottabb az örömünk, mert a legkiválóbb négy egyike nagyon
közel áll szívünkhöz. Ismerjük, becsüljük, szeretjük mindnyájan.

Tenkey József kartársunk örömeiben őszinte és igaz szívvel osztozik a
vármegyei tanitósága.

Szerénysége, fedhetetlen jelleme, izzó magyarsága, jószívűsége igaz és
áldozatkész kartársi szeretete rég közismert mindnyájunk előtt.

Szorgalmas munkásságának e legmagasabb elismerése őszinte örömmel
tölt el. Megnyugvást kelt bennünk a tudat, hogy a komoly, céltudatos
munka, mint igazi érték, elismerésre talált.

Szeretettel, igaz nagybecsüléssel köszöntjük őt ugyanis mint jóbarátun-
kat, ugyanis mint Berzeviczy-díjas büszkeségünket.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadói áron:

Rényi Dezső
könyvesboltjában
Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos cimere, 34×51 cm.	—'50
Hiskegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—'60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, középen magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4'—

Bárhon hirdetett iskolai, szépiro-
dalmi vagy bármilyen szakkönyv
megjelenés után eredeti bolti
áron azonnal kapható!

A kedves, dombos Dunántulon ringott bölcsője. Csáktornyan kelt jeles oklevele 1898-ban. Türiéről, hol működését megkezdte a balatonfüredi Erzsébet Szeretet Házhoz került, ahol 1905 ig működött. Azóta Szolnokon fejt ki értékes munkásságot.

A világháború vérzivatarában is becsületet szerez a tanítói névnek. A Kárpátok hófödte bércein épp úgy ott találjuk, mint Doberdó halál-szikláin között. Többször ömlik vére a drága hazai földért, míg sebesülései alkalmatlanná teszik a harcra. Testi erőben megfogyatkozva, de megacélozódott, töretlen lélekkel találjuk újra a tanteremben, hogy a szó, a példa meggyőző erejével folytassa a harcot a szebb, boldogabb magyar jövőért.

A Petőfi-utcai, a Rákóczi-uti, majd a Tisza-parti áll. iskoláknak lesz kiváló és megbecsült értéke, majd a Sárosi iskola igazgatója.

Kívánságát az ifjú iparos nemzedék oktatásából, neveléséből is. Husz éven át fáradság az iparos-társadalom szellemi nivójának emelésén. Jelenleg is mint a felügyelő-bizottság alelnöke fejt ki értékes munkásságot.

Hat éve odaadó munkával felfekteti a szolnoki tankötelesek törzskönyvét.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter bizalma folytán tagja a hármas bizottságnak, mely felelőségteljes tisztet becsületos jözan meggondolással és lelkiismeretesen tölt be.

1935-ben a központi járás iskolafelügyelői teendőinek ellátásával bizza meg a miniszter. A rábízott tanítóság értékes munkatársát, atyai jóbarátját szerette, tisztelte benne.

De részt vesz minden társadalmi megmozdulásban és megbecsült munkása a tanítói közéletnek is. Közel 30 év óta választmányi tag, jelenleg is közszerepben álló alelnöke a vármegyei ált. tanítóegyesületnek és elnöke a tanítói temetkezési egyesületnek.

Becsületos tanítói munkáját 40. szolgálati évével befejezi ugyan Tenkey József barátunk, de erős a meggyőződésünk, hogy értékes munkásságát nem tagadja meg tőlünk és minden szépért és nemesért hevülő igazi tanítói lelke elhozza ezután is közénk, hogy példájával ösztönözzön, hogy erőt öntsön a csüggedőkbe, hogy tanuljunk tőle dolgozni csendben, de fáradhatatlanul azért a szebb jövőért, melynek hajnalpirja már megjelent a magyar égbolton s mely boldog izgalomba hozza minden tanító szívét.

Királdi Károly.

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők

„Hungária“ rum- és likörgyár

SZOLNOK Sürgőnycim: Borösztreicher. Telefon: 53.

A MULT. — A JÖVŐ

Irta: Gyomai György.

Főiskolai tanítóképzés . . .

Amikor leírom ezt a két szót, mint a fekete villám cikázik el előttem a mult. Látom a régi idők dohos, földes iskolaszobáját, mely egyuttal a tanító lakása is. A mesterné asszony a szoba hátsó részében éppen káposztát rak egy füstös fazékba. Közben villámló szemekkel lesi az ajtó magas küszöbén bebotladozó gyerekeket, rendes nagy szalmacsóvát és jó nagy darab fát hoznak tűzrevalónak. Mert ez a természetben tűzifáhozás fizetés fejében jár a mesternek, amit szigoruan kell mérlegezni minden nap. Férjura az asztal mellett nagy műértelemmel nyesegeti a ludtollakat, melyet a gyerekek hoznak az íráshoz. Meg is nyálazza a végüket és az előirt járandóságot, a tollak felét kiválasztva, a többit kiosztja a nebulók közt. Mikor aztán a ludtollak mind hegyesek és összegyűlekezett a társaság, a mester úr feláll. Kiballag a toronyhoz. Megnyálazza a markát. Megfogja a harangkötelet. És húzza, húzza sokáig a vastag kötelet, míg vége nincs a strófának. Mert ez is a mester feladata ám, a kántorkodással és a halottkémeleléssel együtt. A harangozás szabályszerű befejezése után megkezdődik az oktatás. A mester és tanítványai nagy fennszóval átismélik amit eddig tanultak: Kis igenyes egy punktummal: i. Egyenes a szára, jobbra a pofája: b. Rektor uram nagy fabotja: l. Hátatokon összetörve: z. Szívvel-lélekkel fújja a sereg a szép, szívetterítő rigmusokat. Majd mikor jóllaknak csordultig káposztaszaggal, nagyokat nyeldesve áttérnek az új anyagra. Kö-a-ka-pö-u-pu-kapu.

Hirtelen dobszó hangzik az utcáról be. Egyszerre abbamarad a nótázás. Mindenki figyel. Mit dobolnak? A kikiáltó szava ércesen hasít a fülekbe: Tudtára adatik mindenkinek, aki a csordásnak, meg a mesternek gabonával, vagy más étellel tartozik, még máma megadja . . . A tanító és a felesége összenéznek. Az asszony fát rak a káposzta alá. Az ura előkeresi a báránybórsipkát. A hónuk alá kanyarítanak egy-egy zsákot. S a gyerekeket hazabocsátva, elindulnak a fizetésért. — Beállítanak szégyenlősen az első adós portájára, aki vasvillaszemekkel, szitkokkal, mint az alamizsnát önti zsákjukba a járandóságot. Mennek a másik magyarhoz innen, majd tovább, végig a falun, hogy bevasalják az elmaradt komenciót. Így szedik össze a sonkát, csirkét, söt, hust, faggyut. Mikor a zsák jó félig van, hazacipelik. Kirakodnak belőle. S újból megkezdik a körsétát.

Főiskolai tanítóképzés . . .

A fiatalok nem is értik, mily hosszú és mily meredek volt ettől az ősi iskolától az út a ma iskolájáig. A fiatalok nem is tudják megérteni, mennyi küzdelem és rengeteg gyűlésezés, kilíncselés után valósult meg az első fixfizetés amit ma ők elsején oly természetes mozdulattal gyűrnek bankjegyek alakjában a zsebbe. Nem is álmodják, mily keservesen ke-

A kedves, dombos Dunántulon ringott bölcsője. Csáktornyan kelt jeles oklevele 1898-ban. Türről, hol működését megkezdte a balatonfüredi Erzsébet Szeretet Házhoz került, ahol 1905-ig működött. Azóta Szolnokon fejt ki értékes munkásságot.

A világháború vérzivatarában is becsületet szerez a tanítói névnek. A Kárpátok hófölte bércein épp úgy ott találjuk, mint Doberdó halál-szikláin között. Többször ömlik vére a drága hazai földért, míg sebesülései alkalmatlanná teszik a harcra. Testi erőben megfoghatkozva, de megacélozódott, töretlen lélekkel találjuk újra a tanteremben, hogy a szó, a példa meggyőző erejével folytassa a harcot a szebb, boldogabb magyar jövőért.

A Petőfi-utcai, a Rákóczi-uti, majd a Tisza-parti áll. iskoláknak lesz kiváló és megbecsült értéke, majd a Sipos-téri iskola igazgatója.

Kiveszi részét az ifju iparos nemzedék oktatásából, neveléséből is. Husz éven át fárad az iparos-társadalom szellemi nivójának emelésén. Jelenleg is mint a felügyelő-bizottság alelnöke fejt ki értékes munkásságot.

Hat éve odaadó munkával felfekteti a szolnoki tankötelesek törzskönyvét.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter bizalma folytán tagja a hármas bizottságnak, mely felelőségteljes tisztet becsületes józan meggondolással és lelkiismeretesen tölt be.

1935-ben a központi járás iskolafelügyelői teendőinek ellátásával bizza meg a miniszter. A rábizott tanítóság értékes munkatársát, atyai jóbarátját szerette, tisztelte benne.

De részt vesz minden társadalmi megmozdulásban és megbecsült munkása a tanítói közéletnek is. Közel 30 év óta választmányi tag, jelenleg is közszeretben álló alelnöke a vármegyei ált. tanítóegyesületnek és elnöke a tanítói temetkezési egyesületnek.

Becsületes tanítói munkáját 40. szolgálati évével befejezi ugyan Tenkey József barátunk, de erős a meggyőződésünk, hogy értékes munkásságát nem tagadja meg tőlünk és minden szépért és nemesért hevülő igazi tanítói lelke elhozza ezután is közénk, hogy példájával ösztönözzön, hogy erőt öntsön a csüggedőkbe, hogy tanuljunk tőle dolgozni csendben, de fáradhatatlanul azért a szebb jövőért, melynek hajnalpirja már megjelent a magyar égbolton s mely boldog izgalomba hozza minden tanító szívét.

Királdi Károly.

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők

„Hungária” rum- és likörgyár

SZOLNOK Sürgöncim: Borösztreicher. Telefon: 53.

A MULT. — A JÖVŐ

Írta: Gyomai György.

Főiskolai tanítóképzés . . .

Amikor leírom ezt a két szót, mint a fekete villám cikázik el előttem a mult. Látom a régi idők dohos, földes iskolaszobáját, mely egyuttal a tanító lakása is. A mesterné asszony a szoba hátsó részében éppen káposztát rak egy füstös fazékba. Közben villámló szemekkel lesi az ajtó magas küszöbén bebotladozó gyerekeket, rendes nagy szalmaesővát és jó nagy darab fát hoznak tűzrevalónak. Mert ez a természetbeni tűzforrás fizetés fejében jár a mesternek, amit szigoruan kell mérlegelni minden nap. Férjuram az asztal mellett nagy műértelemmel nyesegeti a ludtollakat, melyet a gyerekek hoznak az íráshoz. Meg is nyalazza a végüket és az előirt járandóságot, a tollak felét kiválasztva, a többit kiosztja a nebulók közt. Mikor aztán a ludtollak mind hegyesek és összegyülekezett a társaság, a mester úr feláll. Kiballag a toronyhoz. Megnyalazza a markát. Megfogja a harangkötelet. És húzza, húzza sokáig a vastag kötelet, míg vége nincs a strófának. Mert ez is a mester feladata ám, a kántorkodással és a halottkémeleléssel együtt. A harangozás szabályszerű befejezése után megkezdődik az oktatás. A mester és tanítványai nagy fennszóval átismélik amit eddig tanultak: Kis igényes egy pontummal: i. Egyenes a szára, jobbra a pofája: b. Rektor uram nagy fabotja: j. Háta-tokon összetörve: z. Szívvel-lélekkel fújja a sereg a szép, sziveterítő rigmusokat. Majd mikor jóllaknak csordultig káposztaszaggal, nagyokat nyeldesve áttérnek az új anyagra. Kö-a-ka-pó-u-pu-kapu.

Hirtelen dobszó hangzik az utcáról be. Egyszerre abbamarad a nó-tázás. Mindenki figyel. Mit dobolnak? A kikiáltó szava ércesen hasit a fülekbe: Tudlara adatik mindenkinek, aki a csordásnak, meg a mesternek gabonával, vagy más étellel tartozik, még máma megadja . . . A tanító és a felesége összenéznek. Az asszony fát rak a káposztára alá. Az ura előkeresi a báránybőrsipkát. A hónuk alá kanyarítanak egy-egy zsá-kot. S a gyerekeket hazabocsátva, elindulnak a fizetésért. — Beállítanak szegyenlősen az első adós portájára, aki vasvillaszemekkel, szirkokkal, mint az alamizsnát önti zsákjukba a járandóságot. Mennek a másik magyarhoz innen, majd tovább, végig a falun, hogy bevasalják az elmaradt komenciót. Így szedik össze a sonkát, csirkét, sőt, hust, faggyut. Mikor a zsák jó félig van, hazacipelik. Kirakodnak belőle. S ujból megkezdik a körsétát.

Főiskolai tanítóképzés . . .

A fiatalok nem is értik, mily hosszú és mily meredek volt ettől az ősi iskolától az út a ma iskolájáig. A fiatalok nem is tudják megérteni, mennyi küzdelem és rengeteg gyűlésezés, kilincselés után valósult meg az első fixfizetés amit ma ők elsején oly természetes mozdulattal gyűrnek bankjegyek alakjában a zsebbe. Nem is álmodják, mily keservesen ke-

rült az öreg tanítók kérges markába az első nyugdíj. Nem is sejtik a mai fiatalok, mennyi szó és tintatenger folyt szét az országban, míg a tanító megkapta ezt az egy szót, hogy: tisztviselő, vagy amíg kiverekedte magának az érettségi nivóval való egyenértékelést, a többi tisztviselővel egyenlő fizetési osztályba sorolást, a vasuti arcképes igazolványt, vagy a hetedik fizetési osztályt. A ma tanítója előtt mindezek oly természetes adottságoknak tűnnek föl, mint például az, hogy a kutya a lábán sétál, nem a fülén és nem is gondol azokra a rég porló, vagy bottal sétáló öregekre, akik milliószor gyűléseztek, vagonszámra vitték a minisztériumba a memorandumokat, a kérvényeket, a határozatokat, akik végigkilincselték az összes képviselőket, államtitkárokat, míg be nem láttatták, hogy amit kérnek, azt voltaképpen a haladás kéri az ország számára. — Hány ankét, vita, újságcikk és szónoklat után született meg mindezek után a tanítói munka megkoronázása, az iskolafelügyelői intézmény, azt a közelmúltban láthatta mindenki. Szemünk előtt kelt ki végül a minisztérium fészkeben az oktatásügy egyik legjobban várt jövevénye, a főiskolai tanítóképzés megvalósítása, mellyel ismét beteljesül a magyar tanítóság egyik legszebb álma.

Főiskolai tanítóképzés . . .

Két szó csupán és kicsoda végtelen távolságok nyílnak meg a gondolkodók előtt. A tanító megnövekedése, a falu felemelkedése, a műveltség zászlójának diadalmasabb lobogása, mint a selyemfátyol usznak ez után a két szó után a közoktatásügyi minisztérium palotájától a kis falusi iskoláig.

A népoktatásügy 1868-óta nem fejlődött annyit, mint az utolsó néhány esztendőben. Kiváló kulturpolitikuskaink érdeme ez, akiket nem is fog soha elfelejteni a história s akikre tisztelettel néz föl minden magyar tanító.

Néma tapsok, láthatatlan kendőlobogtatások üdvözlik a magyar tanító akadémiát az egész országból. Az ünneplők sorába beáll vármegyénk tanítósa is, szeretettel zárva szívébe dr. *Hóman Bálint* és munkatársai nevét.

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb, megbízható, szabottáru szaküzlete!
Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők,
fehérneműek, kötöttárúk, harisnya, ur- és női divatárúk,
női és leány felöltők, kabátok

S Z O L N O K

Kossuth-tér 8. Telefon 570.

Mi a tanyai vándortanító feladata a tanyai néppel és a közigazgatással kapcsolatban?

SZÜK KÁROLY községi főjegyző előadása a Kunhegyes község határában rendszeresített vándortanítói intézmény tanítóinak értekezletén.

(Folytatás).

Kétségtelen, hogy ez a közszolgáltatás sok kívánnivalót hagy maga után, azonban ennek bővítése, illetve javítása olyan anyagi áldozatokkal járna, amely anyagi áldozat nem lenne arányban ezen szolgáltatás terén elérhető javítással. Egyetlen egy volna, ami óriási lépéssel vinné előbbre a tanyai lakosság életszínvonalának emelését és ami alapja lenne és ami főkérdése a szétszórtan élő tanyai lakosság életének: a jó közlekedési utak megteremtése, legalább is a főbb utvonalak mentén, úgy hogy a tanyai lakosság ha nem is minden dülőuton, de az anyaközségbe sugárszerűen bevezető jó, kövezett utakon közelíthesse meg az anyaközséget, ez azonban köztudomás szerint belátható időn belül nem lesz megoldható, különösen ma, amikor kőbányáink alig vannak.

Eljutottunk tehát ezek után ahhoz a tárgykörhöz, melynek ismertetésére megbízást kaptam, hogy a mai kezdetleges tanyai közigazgatás és alacsony színvonalon élő tanyai nép életébe hogyan kapcsolódhat bele a tanyai vándortanító és képes lesz-e erre javító hatással lenni? A válasz nem vitás! A tanyai vándortanító működése csak áldás lehet ugy a tanyai nép életére és a tanyai lakosság és az anyaközség közötti kapcsolatot kimélyítése, mint a tanyai lakosok életszínvonalának emelése és megjavítása terén is. Az elérhető eredmény pedig csaknem kizárólag a tanyai vándortanító egyéniségétől függ. Meg tudja-e magát szeretetni a tanyai lakossággal, meg tudja-e ő szeretni a tanyai lakosságot, a kérdés körül fordul meg minden. Éppen ezért szükséges, hogy a vándortanító szeretettel, megértéssel és jóindulattal közeledjen a tanyai lakosság felé, lássa abban fajtájának egy segítésre szoruló rétegét és ne lenézze a tanyai lakosságot, hanem ereszkedjen le annak a gondolatvilágába, értesse meg annak keservét, panaszát, próbáljon vele közös életet élni, próbáljon meg leszállni arra az életszínvonalra, melyen az él, hogy megtudja érteni és át tudja érezni annak az egyszerű embernek gondolatvilágát. Ne csodálkozzon azon, ha idegenkedéssel és ellenszenvvel fogadják, mert ismerjük el, hogy a magyar parasztembert annyi keserűség, annyi csalódás érte, annyiszor cserbenhagyta, annyiszor becsapta és annyiszor félrevezette éppen a vezetésre hivatott társadalmi osztály, hogy nem lehet csodálkozni azon, ha idegenkedéssel, és tartózkodással, sőt merem állítani nem egy esetben ellenszenvvel viseltetik az úgynevezett nadrágos ember iránt.

A vándortanító a pedagógiai kötelességének teljesítésén kívül akkor fogja hivatását száz százalékban betölteni, ha:

1. mint magánember a tanyán a faji öntudat és a nemzeti eszme előharcosa,

2. ha mint közfunkcionárius az állami és társadalmi rend öre,

3. ha mint leventeoktató az ifjuság mintaképe,

4. ha mint iskolán kívüli népművelő a felnőttek törvényt magyarázója, és végül, de nem utolsó sorban és fontosság tekintetében is nem utolsó helyen,

5. ha mint politikai exponens is száz százalékgig valóra tudja váltani azokat a reményeket, amelyeket a közigazgatás az ő tanyai működéséhez fűz.

Ha most ezeket a kérdéseket vizsgálat tárgyává tesszük, kétségtelen, hogy első helyen áll a faji öntudat és a nemzeti eszme munkálására való elhivatása.

(ad. 1.) Dacára minden megcsonkításunknak, mindazoknak a szenvedéseknek és megpróbáltatásoknak, amelyben a magyar nemzet él, a faji öntudat és a nemzeti eszmékhez való ragaszkodás a legkevésbé van kifejlődve az egyszerű alföldi magyar ember lelkében. Ennek valószínű oka az, hogy az oláh megszállástól eltekintve nem szenvedett azért soha, hogy ő magyar, nem látta a fajok közötti harc megnyilvánulását, a magánéletben és ennek megfelelően nem acélosodott, nem edződött lelkében az a tudat, hogy azt a földet, amelyen él és azt a kenyeret, amellyel magát és családját fenntartja esetleg éppen magyarsága miatt el is veszítheti. Egészen más a faji öntudata és más a nemzeti érzése egy olyan embernek, aki nemzetiségi vidéken él. A faji és nemzeti öntudat azért nem veszett ki ezeknek a lelkéből sem, sőt nem tud elveszni ez az érzés évszázadok múltán sem.

Igen érdekes példáról hallottam a közelmúltban ezzel kapcsolatban.

Egy sváb községben egy egyszerű magyarnak vélt kereskedő cég-tábláján a név fonetikusán is Delegáz-nak volt kiírva, és amikor egy a nemzetiségi vidékeket járó s a magyar eszméket, faji öntudatot hirdető izzólelkű ember az igazi magyarság egy névtelen apostola érdeklődött aziránt, hogy milyen származású és hova való, azt a választ kapta, hogy tudomása szerint már elődei is több emberöltő óta abban a községben laktak. Hallott valamit ugyan arról, hogy évszázadokkal ezelőtt vándorolt be a család abba a községbe, de azért ő már magyar. Régi okmányok felmutatása után felvilágosította az érdeklődő, hogy ősei francia bevándorlók voltak, de örömeinek adott kifejezést, hogy a sváb környezet dacára is milyen jó magyarrá vált. Néhány hónap múlva a sváb falu ma-

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	A BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

gyar kereskedőjének cég-tábláján a legtökéletesebb francia helyesírással új felirat ékeskedett: „De La Casse” (ejtsd: Dö La Kassz) és büszkén vallotta magát francia származásúnak. Ime egy példa a szunnyadó faji öntudat felébredésének.

Ugyanez a faji öntudat ha szinte tudat alattian is, de él a legegyszerűbb falusi, vagy tanyasi ember lelkében is, csak nincs aki foglalkozzon vele, nincs aki élesztgesse azt, nincs aki figyelmeztesse a veszélyre, mely környezi, a nemzetköziség, a vallástalanság, a kommunizmus lélek-rabló és nemzeti eszméket megölő veszedelmeire, Ezért válik aztán kö-zömbössé fajtája és hazája iránt.

(ad. 2.) Ha pedig a vándortanító hivatását abból a szempontból vesszük vizsgálat tárgyává, hogy milyen hatást tud kifejteni, mint köz-funkcionárius, önkéntelenül is állami tisztviselői mivolta kell, hogy eszünkbe jusson. Tehát azt a magatartást kell vizsgálat tárgyává tennünk' melyet a lakosság körében kenyéradó gazdájával az állammal szemben kell tanusítania. Nem akarom ezzel azt kifejezésre juttatni, hogy magával a kormányhatalommal szemben milyen álláspontra kell helyezkednie, mert ez már a vándortanítónak mint politikai exponensnek a működési körébe tartozik, hanem mint állami közfunkcionáriust úgy tekintem mint az állami és társadalmi rend örét, akinek a pedagógiai nevelés után a faji öntudat ébrentartása és fejlesztése mellett egyik legfontosabb kötelessége és mondhatnám, hogy az utóbb említett elhivatásának egyenes kö-vetkezménye az állami és társadalmi rend biztonságán való felügyelet, a tanyavilág közszellemének oly módon való kialakítása, hogy a nemzeti öntudat fejlesztésével a jogrend, köz és magán, személy és vagyónbizton-ság hűséges katonájává, védőjévé nevelje a tanyavilág népét, hogy egy a nemzeti eszméktől áthatott olyan erős, józangondolkodású generáció fej-lődjön ki, amelyre a magyar társadalom minden rétege, mint a magyar televény ősforrására mindenkor biztosan számíthat, minden az ezeréves Magyarországot veszélyeztető nyílt támadással, vagy megmértelmező akna-munkával szemben. Ehhez a tanyai vándortanító természetszerűleg csak előre jól kitervezett munkával és esetleg csak évek hosszú során jut el. Ezeknek az eszméknek az alapját már az ifju nemzedék lelkébe kell le-rakni és ezen eszmék magvetésére legmegfelelőbb idő, legkedvezőbb al-kalom az ifjusággal való foglalkozás.

(ad. 3.) Itt következik a fentebb említett sorrendben annak a kér-désnek a megvilágítása, hogy milyen legyen a tanyai vándortanító mint leventeoktató?

Ma is elvitázhatatlanul örökérvényű igazság a régi görög közmondás: „Ép testben ép lélek"! Ez az évezredekken át fenmaradt megállapítás is bizonyítéka annak, hogy az ifjuság testi nevelése is épp olyan fontos, mint a lélekkel való foglalkozás. Mint ahogy a test és a lélek együtt-működése nélkül az élet elképzelhetetlen, ugyanugy szervesen összefügg a tanyai vándortanító pedagógiai munkája a test nevelésével, és éppen

ezért fogunk sulyt helyezni arra, hogy a tanyai vándortanítói körzetekben a levante kiképzést — amikor arra a megfelelő feltételek meglesznek — a vándortanítók vegyék át.

Büszkén hangoztatom, hogy a levante kiképzés községünkben mintaszerű. A vármegye területén — a nagyobb határu községek között — Kunhegyes község volt az első, ahol az egész határra nézve tanyai csoportok alakításával a levante kiképzést kiterjesztette. Az alap tehát megvan és ezt tökéletessé tenni és e téren megkövetelhető kívánalmakat a maximumra emelni a vándortanítóknak már annyival is inkább könnyebb lesz, mert ők az eddigi tanyai oktatótól eltérően nem csak vasárnap látják és foglalkoznak a gyermekekkel, hanem közöttük élve a hétköznapokon is figyelemmel kísérhetik azok életét szellemi, erkölcsi tulajdonságukat és így a reájuk bízott ifjuság életének teljes ismeretében foglalkozhatnak velük intenzívebben a levante kiképzés keretében. Kétségtelen, hogy amint az iskolai nevelés terén a fősúly az elméleti oktatáson van, úgy a levante kiképzés idején foglalkozási idő nagyobb részét a testnevelésre kell fordítani. Legyen a tanyai vándortanító magánélete is erkölcsileg tehetősen tiszta, legyen józanéletű, hogy levanteinek mintaképe lehessen. Nem áll hivatása magaslatán az a levanteoktató, aki a reábizott levanték lelki életével foglalkozni nem tud vagy nem akar.

Tulajdonképpen itt kapcsolódik be a közigazgatás, mint ilyen, a tanyai vándortanító működésébe, illetve mint levante oktató jut szorosabb kapcsolatba a közigazgatással és ő pedig mint közigazgatási ember a tanya világ lakosságával.

Ebben a minőségben azonban csak a tanyai lakosság fiatalabb rétegével jön kapcsolatba, míg a felnőtteket mint iskolán kívüli népművelésnek vezetője hozhatja közelebb a közigazgatáshoz.

(ad. 4.) Ennél a pontnál jutottunk az előbb említett és általam megállapított sorrend szerint ahhoz a kérdéshez, hogy miként tud a tanyai vándortanító szolgálatába állani a közigazgatásnak, mint az iskolán kívüli népművelés tanyai exponense.

Kétségtelen, hogy különbséget kell tennünk a faluban bent lakók iskolán kívüli népművelése és a tanyai lakosság iskolán kívüli népművelése között. A faluban élő ember általános ismerete vagyis műveltsége sokkal magasabb színvonalon áll a tanyai lakosénál. A tanyai iskolán kívüli népművelés nagy százalékát az irni olvasni tanítás fogja képezni.

(Vége köv.)

Sport- és gyermek-kocsik nagy választéka!	<p style="text-align: center;">LUSZTIG RÓZSI BÓRDISZMŰ-, ILLATSZER-, JÁTÉKÁRU SZOLNOK Baross-u. Hasznos-ház Áruforgalom tagja. Telefonszám 519.</p>	Sportcikkek tenisz ütők, labdák, cipők
---	---	---

VIZSGAREND.

Az évváró vizsgálat elejétől-végig a derült, kedves és lelekemelő ünnepély jellegét öltse. De ne legyen puszta parádé, üres mutatvány!

Adjon képet a nagyközönségnek az iskolában meghonosított rendről, fegyelemről. Gyönyörködtessen a gyermek képességeinek, ügyességeinek bemutatásával. — Hiven mutassa a gyermek tanultságát, értelmi fejlettségét.

Igy olvasom ezt a Tanterv 119. oldalán, amikor vizsgarendem összeállításához készülök.

Három óra idő áll rendelkezésemre. Három osztályom van: III., IV. és V—VI. o.

Lepereg lelkem előtt az egész évi anyag úgy, amint azt a most folyó összefoglalások során — nagy egységekben — újból átrostálom.

Keresem osztályonként azt, ami ebben az évben az osztályban új anyag volt. A vizsgán megjelenő szakembereket elsősorban az fogja érdekelni, hogy mi vésődött az év folyamán a kis elmékbe. Mi és hogyan? A szülők érdeklődési köreire figyelve azt keresem, ami őket a *mi községünk* gazdasági és erkölcsi életével kapcsolatban érdekelheti. De van itt egy titkos tervem is!

A vizsgámon a gyermekek feleletein keresztül — mint faluvezető — tanítani is akarok. Persze, észrevétlenül!

Gyermekeim fejlettségi fokát ismerem. Tudom előre, hogy mindenik tud majd felelni. Nem fog egy se megszégyenülni.

Ünnep lesz a vizsga. Az igazság ünnepe.

A művelődés útján haladó nagy nemzetcsalád tavaszi, virágos ünnepe.

VIZSGAREND.

I. rész: a tanteremben.

(A falakon a felső sorban a történelmi képek *időrendben*. Alatta Magyarország tájegységeinek színes gyűjteményképei, utazási plakátok. Térképek. A képsor között vadvirágból font girland, amelyet összekötözött fűz vesszőkre tegnap csináltunk nagy-nagy buzgalommal. Az asztalon egyetlen csokor virág a sok-sok lim-lom helyett.)

8 óra: ima, egyházi ének, harmónium kísérettel. *Hittan*.

Vendégek üdvözlése. (Bücsú a hitoktató úrtól.)

8 ó 30 *Utazás vármegyénk földjén.* (A jászkunok származása, letelepedése, áttérése, mai élete.)

Utazzuk be hazánk szép vidékeit! (IV. o.) A tájegységek mutatása térképen. Élet a Balaton partján nyáron és télen. (Vers: Balaton.)

Járjuk be a nagy világot! (V—IV.) o.)

Európa országai: délen, nyugaton, északon, keleten.

Barátaink, ellenségeink. Rokonaink országai.

Részletesebben: mikor és hogyan egyesült Ausztria Németországgal? (Kereskedelmi kapcsolataink a külfölddel.)

A revízióról. (Vers: Magyar visszhang.)

9 óra: Olvasás. III. o. Hernyóírtás Virágéknál.

IV. o. A madárfészek. (Vers: Ne bánts a madarat!)

V—VI. o. Magyar népviselet. (Vers: Magyart a magyarnak!)

9 ó 20 Számolás-mérés. Egyszeregy. Számolás fejen. (Bemelegítés.)

III. o. Bevásárlás a zöldségpiacon.

IV—VI. o. Szállítsunk gyümölcsöt Bécsbe! (Szállítási terv összeállítása.)

III—VI. o. mérés. (A táblára rajzolom István gazda tanyaföldjét, amely parcellákra van osztva. Számítsuk ki István gazda tanyaföldjének területét!)

A III—IV. o. megnevezi az idomokat, segít mérni.

Az V—VI. o. elmondja a számítás gondolatmenetét.

9 ó 50 Történelem. (IV—VI. o. együtt.) A IV. a tört. képeket mutatva elmondja a köv. mondákat: Szent István és az orgyilkos. Szent László vizet fakaszt. Mátyás király Bécsben.

Az V—VI. o. az évszám tábla segítségével elmondja egész történelmünket.

Kiemelik azokat az eseményeket, amelyek a mi községünkben v. annak környékén játszódtak le. (Helyi vonatkoztatás, kegyelet. Emlékművek.) — Ének: irredenta dalok.

10 ó 10 Szünet. Közben a kézimunka és rajzkiállítás megtekintése.

II. rész: A szabadban.

Lesétalunk az udvarra. Annak a gyepesített szögletén 10—12 perces torna-bemutató. (Elvonulás nótaszóra.)

10 ó 30 Nézzük meg gazdasági kertünket! (Természetrajz, gazdaságtan, háztartástan. III—VI. o. együtt.)

(A gyermekek a mellékutakra, a szülők a főútra állnak.)

III. Hogyan vetettük és ápoltuk a borsót?

IV. Hasznos-e a vakondok v. a varasbéka?

V—VI. A kerti vetésforgó a nagy rajz bemutatásával. Trágyázás, műtrágyázás. A kukorica síma művelése. Mit mesél a mi melegágyunk? — (Vers: Magyar szántóvető éneke.)

11 óra: A jutalomkönyvek kiosztása.

A VI. oszt. búcsúztatása. (A tanító záróbeszéde.) Himnusz. (vagy Szózat.) Szülők és gyermekek együttes éneke.

Utóhang. Tanítványaim helyesírási és fogalmazási készségéről a szülők meggyőződhetnek a füzetek forgatásával. (Ha van egy-két fogalmazványom, ami a fenti témakörökkel határos vagy éppen odavág, beleszövöm a vizsgarendbe s felolvasatom azzal, aki a jó dolgot írt. Ez is dicsőség!)

Mostani tervem szerint a főgondolatkör: utazás, történelem, gazdálkodás, számolás-mérés, fűszerezve odaillesztve költeményekkel, dalokkal.

A jövőben beillesztem a term.-tan-vegytan, az egészségtan, polg. jogok és köteleességek tételét. Akkor szűkebbre szabom a földrajz és történelem területeit.

Gonddal figyeltem arra, hogy a rendelkezésemre álló 2 és fél órai időt úgy osszam be, hogy minden negyedórán változatos és új anyagot hallhassanak az érdeklődő szülők, vendégek.

Egyben arra is gondoltam, hogy a gyermekek lelkét hosszú tárgyalásokkal, aprólékos kikérdezgetésekkel ne terheljem.

Nagy melegben, ha van alkalmas, árnyas helyem, kihordatom a padokat, a szülők részére a Gazdakörből szerzek lócákat s a vizsgámat a szabadban tartom. Ebben az esetben a kiszemelt képeket egymás fölé, két lécből készült állványra akasztom. A térképek számára is lécdarabokat verünk a földbe. Szívesen dolgozunk, mindent megteszünk előre, csak hogy szabadulhassunk a tanterem füllesztő melegségétől.

Kiss József

Pedagógiai szemináriumok

voltak szerte a vármegyében. Szolnokon, Jászberényben, Kisujváson, Mezőtúron és Kunszentmártonban sereglettek össze az iskolák munkásai, hogy láthassák, hogyan kertészkedtek a gyermeklelkek mezőin azok a bajtársak, akiket az egy évi eredmény bemutatására dr. Teslery Károly kir. tanfelügyelő kijelölt. Eredménymegállapító és eredményösszehasonlító tanításokban gyönyörködhetett a hallgatóság. Marékkal gyűjthette mindenki a tapasztalatokat és mint a megrakodott méh, térhetett vissza őrhelyére, hogy a jövőben felhasználja saját munkájánál azokat a módszertani fogásokat amelyeket itt nagyszerű körítéssel, elsőrangú találással, izléses diszitással raktak eléje a tanítás művészei. Mert művészek tartottak pedagógiai ősbemutatókat ezeken a szemináriumokon. Számfani akrobatamutatványok kápráztatták el a figyelőket. Gyorsszámoló pöttömnyi embervirágok, csodálatraméltó helyesírási érzékkel rendelkező gyermekgalambok ragadták tapsra a hallgatóságot. Versenyre keltek egymással az osztályok, hogy agyuk munkájával megnyerjék a láthatatlan ezüstserleget, melynek fénye ott csillogott mindnyájunk szemében.

Mindent a gyermekért, mindent a szöske, buksi, kis emberszajakért: ez lebegett az ősbemutatók főrendezőjének, Teslery Károly dr. kir. tanfelügyelőnek szeme előtt, mikor ezeket a csodálatos gyakorlati értékű szemináriumokat megvalósította. Új irányba fordította ezzel egyetlen mozdulattal a szemináriumok hajóját. Széllel szemközt feszítette a lobogó vitorlákat. S a hajó harsogva, zugva diadalmasan rohant a hullámoknak.

És olyan utat hasított magának nyilegyenesen a tudás sötétlő vizén, amelyre álmélkodva néztek a kételkedők.

Két osztály mutatta be egymás után mindig, mit rakosgatott egy esztendő alatt a tanító az életbe készülő gyermek lelkének kamrájába. Ugyanazokon a tanítási tételeken, számtani feladatokon figyelhette mindenki, hogyan dolgozik két tanító. Melyik a művész, melyik a mester? Melyik nyitogatja biztosabb, nyugodtabb kézzel a kismagyarok lelkének nyikorgó ajtaját? És azt is megállapíthatta biztosan mindenki, kinek az eredményét állítsa maga elé példaképül.

Ezért teljesen indokolt volt a szemináriumok végén az a felszólalás, mely azt kérte a jelenlevő dr. *Gallay Rezső* utján vitéz dr. *Bessenyei Lajos* takerületi kir. főigazgató és *Teslery Károly* dr. kir. tanfelügyelőtől, hogy hacsak lehetséges, rendezzenek máskor is, a vármegye minden nagyobb helyén ilyen összehasonlító és eredménymegállapító szemináriumokat.

Számolás-mérés, beszéd- és értelemgyakorlatok, földrajz, történelem, természettan, egészségtan rendre bemutatásra kerültek a tanítások keretében. A tanítók bebizonyították, hogy becsületes munkát végeztek. A Písták, Jancsik, Juliskák, Mariskák pedig arról tettek tanuságot, hogy fölényes biztossággal mozognak a tudás sikos parkettjén, s jövőre a tanévvégi eredménymegállapító szemináriumokon még dusabb kalászkok fogják ontani a szemeket a tudás zsákjába. *Gyomai György.*

Iskolásgyermek megerősítése a szentgotthárdi és svábhegyi iskolaszánatóriumokban.

Szakorvosaink megállapítása szerint évről évre emelkedik azoknak a gyenge, vérszegény, megerősítésre szoruló gyermekeknek a száma, akiket a zártlevegőjű iskolákból ki kellene vonnunk és oly intézményekben kellene elhelyeznünk, ahol rendszeres orvosi felügyelet alatt végzett edzési kezelésben és szabadlégi oktatás segítségével erősítjük meg szervezetüket. Ezt a célt szolgálják a külföldön nagy számban lévő iskolaszánatóriumok.

Magyarországon a Magyar Iskolaszánatórium Egyesület állított fel eddig két iskolaszánatóriumot és pedig a subalpin klímájú fenyves erdőktől övezett Szentgotthárdon, amelyben 6–18 éves korig mindkét nembeli elemi, polgári, összes középiskolai, kereskedelmi iskolai és tanítóképzési iskolásgyermek vétetnek fel. Az elmúlt évben adta át rendeltetésének 6 holdas fenyves területen lévő csodás fekvésű svábhegyi iskolaszánatóriumát, amelyben mindkét nembeli elemi, közép- és kereskedelmi iskolás fiunövendékek vétetnek fel.

A szentgotthárdi és a svábhegyi iskolaszánatóriumok korszerű berendezésüknél fogva vetekednek a külföldi iskolaszánatóriumokkal,

sőt azokat fölül is mulják, mert az orvosi és pedagógiai kapcsolat még a külföldi iskolaszánatóriumokban sincs úgy keresztülvive, mint a lenti két iskolaszánatóriumban. Külföldi orvosok és pedagógusok jöttek kormányaik megbízásából tanulmányozni azt a kiváló rendszert, amelyet a szentgotthárdi és svábhegyi iskolaszánatóriumok meghonosítottak.

A fennálló rendeletek értelmében fertőző betegeket az iskolaszánatóriumok nem vesznek fel, a legszigorubb előzetes orvosi vizsgálat kötelező. Mindkét intézmény a kultuszminisztérium legmagasabb felügyelete mellett működik és rendelete értelmében a növendékek vagy a teljes évben ottmaradnak az iskolaszánatóriumban, vagy pedig néhány hónapi ottartózkodás után visszatérnek régi tanintézetükbe, hol, — miután az iskolaszánatóriumban rendes oktatásban részesültek — zavartalanul folytathatják tanulmányaikat.

Az ápolási díj a legmérsékeltebben van megállapítva. Ugy a jövő tanévre, mint a most bekövetkező nyári hónapokra a felvételek és előjegyzések megkezdődtek.

A felvétel módozatairól részletes tájékoztatót ad és kívánatra megküldi az intézet képes ismertetését az iskolaszánatóriumokat fenntartó Magyar Iskolaszánatórium Egyesület központi irodája: Budapest, VIII. Sándor ut 26. Lapunk olvasói — hivatkozással lapunkra — az egyesület részéről kedvezményben részesülnek.

T A R C A

Julcsa iskolába megy . . .

Irta: *Csontos Sándor.*

Még szürke sötétség fekszik az elszórt apró tanyák fölött. Kelet felől azonban mintha világosabb fátyol huzódna feljebb, mint valami gigászi szinpad óriási függőnye.

Csönd van.

A nádfedelek alatt csendesen piheg az élet.

Aztán innen is, onnan is felhangzik a tanyai ébresztők kemény rikoltása.

Szerte, — mintha lidércfények volnának — felvillan egy fénysugár az apró ablakok mögött.

A szélesre tárt istállóajtókon sűrű pára gomolyog a szürkületbe. Lassan-lassan más zaj is rezzen bele a levegőbe.

Aztán újra csönd.

Az ég peremén erős vörös csik szakítja ketté a szürkéséget.

Virrad . . .

A hajnal deres világában kinyílnak a tanyajátók és gyorsmozgásu alakok indulnak kezdeni a napot.

Felébredt a puszta . . .

Juliska is felébredt . . .

Kócos fejcskáját megrázza. Szemei még csukva vannak, de már felül, kék csikos dunyhácskája alatt. A fejcske nehéz még. Visszaesik a párnára. De nincs kegyelem. Egy kis gyöngéd anyai cibálás és — ki az ágyból.

Öltözni kezd. De aztán — mikor a kemence válláról lekerül a tegnap igen átázott csizmácska, már baj van.

Mert hát az a fránya csizmácska sehogy sem akar fölmenni a sovány lábacszkákra.

Most aztán törheti fejét gazdája, vajjon az ő lába lett-e nagyobb az éjjel, vagy a csizma lett kisebb?!

Nagy probléma ez egy 7 éves szöszű lánynak.

És bizony megint a jó édesanyjának kell közbelépnie, hogy végre, apró pityergések között — odakerüljön a csizma ahová való: Juliska lábára.

A mosakodás hamar történik, mert Juliska szeret mosakodni.

Igaz, hogy a szappant megint az édesanyjának kell a kezébe nyomni, mert hát Juliska ezirányban kissé feledékeny.

Ezalatt pirosra sült lángos és egy üveg tej kerül a szögről leakasztott táskába. Két adag: reggeli és ebéd. Mert hát ilyen korán még nincs étvágya a szöszkeségnek.

Belekerül hát a táplálék a táskába, a könyvek, irkák mellé. Szépen megérnek ott egymás mellett a testi és a lelki táplálékok. Még meg is peccétezik szoros barátságukat.

Csengő gyermekhang kiált be.

— Julcsa, gyere már!

— Gyövdök! — rántja táskája szíjait vállaira a kislány.

És édesanyjának futó csókot nyomva, kiperdül az ajtón.

Kint alig ismerjük meg.

Ragyogó szeme és apró orrocskája látszik ki csak a fejére bugyolált hatalmas kendőből.

A gangon várja hű kísérete, a szomszédék iskolás fia — Miska.

Ő már nagy legény: 9 éves. Két koromfekete szeme ragyog a hegyes bárányszőrpipka alól. Kezein zsinóron lógó, — kocsis kesztyűk veszik fel a harcot a hideg ellen.

— Isten áldja meg! köszönnék hangosan.

Nősgyeim!

A „Nagyőzse” mellett

ÁRUFORGALOM!

Tavaszi női kabátot, kosztümöt, ruhát, pongyolát **fővárosi nivóju szaküzletemben** vásárolhatja **olcsó szabott áron**

KEMÉNY JÓZSEF

Telefon 3-11. sz. **SZOLNOK** Gorove-u. 19.

És elindul a két emberfióka. Neki a reggel ólomszürke köd regettégének,

Mennek a tanyai iskolába. A tudomány, a kultura virágorát gyűjtik napról-napra, el nem fáradva, szorgalommal, kitartással, küzdve az eléjük tornyosuló akadályokkal, sőt néha vészedelemekkel.

De teszik, mert emberek.

És az ember sorsa a küzdelem.

Arca veritékével bár, — de kivereszi a győzelmet, — az —

Életet.

Megy hát a két kis ember . . .

Még most sem jött fel a Nap. Az ég borult. Ónos eső hull a nehéz fellegekből.

Sár van. Mindenfelé sár és piszkos pocsolyák.

És ut nincs. Legfeljebb a nehéz szekerek által összevágott dűlőt.

De ezt sem követhetik, mert nem az iskola felé vezet,

Toronyiránt mennek, mert az iskolának még a tornya sem látszik.

Még vagy 3 km-re van most is tőlük.

Pocsolyán, szántáson, hantokon, árkokon keresztül, szaporán lépegetnek az apró gyermeklábak.

Némán haladnak egymás mellett. Zsebredugott kezekkel, csak Miska szipákol néha egyet és kesztyűje fejével végigdörzsöl az orra alatt.

Cuppog a sár, fröccsen a víz.

És ők mennek. Két vándora a sivár jelennek.

Halk ígérete a fényesebb jövőnek.

Most valami érdekes dolgot mondhatnak egymásnak, mert felcsillog az ajkukon a boldog, önfeledt kacagás.

Boldogok ők. Még csak a derűjét veszik észre az életnek.

Árnyékát nem.

És ez jól van így. Nagyon jól.

Vajjon milyen bohóságon mulatnak most megint.

Hát csak ennyin: Miskának egy haszontalan sárpamacs repült, pont az orrahegyére.

És ez olyan mulatságos.

Most egy fekete szallag állja utjukat, mint egy lomha, alvó kigyó: a gát.

Hirtelen négykézlábra ereszkednek és úgy kapaszkodnak fel rá.

Ezen aztán megint nevetni kell.

A gátról már idelátszik az iskola piros teteje.

De hajh! Még közbe van a Zagyva.

Itt van előttük, kanyargós, piszkos szőke vízével. Partján két oldalt facsonkok feketélnek és dermedt águ öreg fűzfák szomorkodnak.

A fűzfák hallgatnak. Hallgatják a víz mormolását. Talán épen most suhan el a zavaros hullámokon testvéreink üzenete . . .

Ahogy a két gyerek lebukdácsol a partra, fáradt varjusereg száll fel az egyik fáról. Kerül egyet és visszatelepszik.

Nem félnek. Mindennapi látvány ez nekik.

Most éles sikitás hangzik.

Juliska megcsuszott és a sikos, sáros földön elesve, belecuppant a vízbe. Miska odaugrik és visszahuzza.

De a baj már megtörtént, Juliska ruhája vizes lett. És az egyik csizmaszárba is beszökött a víz.

Kellemetlen eset. Lehuzni nem lehet.

Fázni kezd Juliska.

És még nem lehet átmenni. Nincs aki átvigye őket. Mert hid nincs. A csónak odaát van kikötve a tulsó parton.

A visszhang tompán veri vissza kiabálásukat.

— Jaaancsi . . . Jaaancsiii!

Ez a parti gazda fiának szól. Az szokta őket átvinni.

Juliska reszketni kezd.

Szája elgörbül. Apró gyöngyszemek peregnek végig a hidegtől piros arcán.

Miska vigasztalja. És még jobban nekiereszti kis tüdejének minden levegőjét a szomszéd partnak.

— Jaan-csiii!!!

Végre megjelenik a szomszéd parton egy legény. Beül a rozoga faalkotmányba és vaslapátját belemeríti a vízbe.

Miska Juliskára néz.

— No, ugye . . .

Hogy ez mit jelent, ezt csak ők ketten tudják.

És most már Juliska nefelejték szeméből a mosoly napsugara tüzel.

Szivárvány az eső után.

Még egy-két árok. Egy-két vízzel árasztott sziklapos . . . és a két gyerek befordul az iskola kapuján, melynek füstölgő kéménye elfeledteti velük, hogy hideg és sár is van a világon.

És mikor belépnek a tanterembe, már rég nem emlékeznek rá, hogyan is jöttek ide és nem gondolnak arra, hogyan is mennek haza.

Csak csacsognak mosolyogva vidáman.

Gyermekek, boldog gyermekek . . .

És teszik ezt napról-napra, évről-évre, porban-sárban, zivatarban, hófúvásban; míg a gyenge gyermekkezek dolgozó karokká izmosulnak.

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb

SZOLNOK, TELEFON 302.

Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

HIVATALOS RÉSZ.

3021—1938. sz.

Tárgy: Népiskola VI. osztályáról szóló bizonyítványoknak a képviselőválasztási jogosultság elnyerése céljából való megszerzése.

*Valamennyi közvetlen felügyeletem alatt működő elemi iskola
Tek. Igazgatójának, illetve tanítójának,*

Állomáshelyeiken.

Felhivom Igazgató, Tanító Urat, hogy a népiskola VI. osztályáról szóló bizonyítványnak a képviselőválasztási jogosultság elnyerése céljából való megszerzése tárgyában kiadott 109.070—1938. IX. számú vkminiszteri rendelet (megjelent a keb. Hivatalos Közlöny f. évi április 15. számában) pontos végrehajtására fokozott gonddal ügyeljen és a rendeletnek feltétlenül szerezzen érvényt.

Szolnok, 1938. április hó 29.

A kir. tanfelügyelő hivatalból távol:

Dr. Horváth Zoltán

tanügyi s. fogalmazó.

2997—1938. sz.

Tárgy: Szegedi „Horthy Miklós Tanítói Internátus” ajánlásában.

*Valamennyi állami, községi, izr. és magán el. iskola
Tek. Igazgatóságának, iskolaszékének, illetve vezető
Tanítójának,*

Állomáshelyeiken.

Felhivom a tek. Cim figyelmét a szegedi „Horthy Miklós Tanítói Internátus” pályázati hirdetményére, amely a Néptanítók Lapja 1938. évi április hó 15-iki számában megjelent.

A tanyai és a kis falusi népiskolák tanítókarának valóban a legnehezebb gondját, fiainak középiskolai taníttatását oldja meg a fent nevezett internátus. Fontos tanítói érdek, hogy mindenki tudomást szerezzen róla, akinek az internátus kedvezményeire szüksége van.

Szolnok, 1938. évi április hó 28-án.

A kir. tanfelügyelő hivatalból távol:

Dr. Kovács János

tanügyi titkár.

Aki az Eötvös-Alap Önszegélyző és Családjóléti Osztályába belép, nemcsak önmagáról és családjáról gondoskodott, hanem sok tanító-özvegy és árva könnyeit is letörli!

2988—1938. sz.

Tárgy: Térkép és munkafüzet használata az elemi iskolákban Albrecht—Jovicza—Stolmár szerkesztőktől.

Valamennyi állami, községi, izraelita és uradalmi elemi iskola Tekintetes Igazgatóságának, Iskolaszékének, vezető Tanítójának és iparostanonciskola Tekintetes Felügyelőbizottságának.

Állomáshelyén.

A 108.879—1938. IX. ü. o. számú rendeletében közölte velem a vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur, hogy az Állami Térképészeti Intézet felterjesztésére, az Albrecht—Jovicza—Stolmár szerkesztésében megjelent „Térkép és munkafüzet” további használatát a népiskolákra nézve és csak átmenetileg addig engedélyezi, míg az előállított készletek el nem fogynak.

Erről annak megjegyzésével értesitem a tek. Cimet, hogy a VKM. urnak f. évi 108.231—IX. szám alatt kiadott rendelete (megjelent a keb. Hivatalos Közlöny február 1. sz.) a jelen 108878—938. sz. vkm. körrendeletben említett füzetekre nem terjed ki.

Szolnok, 1938. április hó 28-án.

Kir. tanfelügyelő helyett:
Dr. Kovács János
tanügyi titkár.

2864—1938. sz.

Tárgy: M. kir. hadimúzeum látogatása.

Valamennyi áll., községi, izr., uradalmi, érdekeltségi és magán el. iskola Tek. Igazgatójának, illetve Tanítójának.

Állomáshelyeiken.

A m. kir. hadimúzeum igazgatóságának f. évi április hó 12-én 150/kt. 1938. sz. a. kelt kérésére a Tekintetes Cimet tudomásvétel és további eljárás végett az alábbiakról értesitem:

A kiállítás f. évi május hó 1-én újból megnyílik.

A látogatás új rendje a következő:

Látogatható vasár- és ünnepnapokon 9—13-ig, hétköznapokon 9—13 óráig, hétfőn, illetve ha ez ünnep, kedden zárva.

Csoportosan, ingyen, előzetes igazgatói engedéllyel: a honvédség és egyéb fegyveres testületek tagjai, valamint vitézek, frontharcosok, hadirokkantak és leventék által szombaton.

Belépődíjak:

Egyenkinti megtekintés rendes belépőjeggyel 40 fillér, a honvédség és egyéb fegyveres testületek, valamint a Vitézi Rend, az Országos Frontharcos Szövetség és Hadirokkantak, Hadiözvegyek és Hadiárvak Nemzeti Szövetségének legénységi állományu tagjai, leventék, tanulók és gyermekek részére kedvezményes jeggyel 20 fillér.

Csoportos megtekintés tanfolyamok, testületek, stb. részére személyenként 20 fillér, — iskolák részére tanulónként 10 fillér.

Hétfőn (takarítási napon) csak igazgatói engedéllyel egyénenként 2 P.

Az intézet kiadványainak árai: Tájékoztató a Magyar Királyi Hadimúzeum épületéről és környékéről 20 fillér. Képeslevelezőlap 6 és 10 fill. Szolnok, 1938. évi április hó 27-én.

A kir. tanfelügyelő hivatalból távol:
Dr. Horváth Zoltán
tanügyi s. fogalmazó.

2646—1938. szám.

Tárgy: Fekete Kálmán csepeli polg. isk. tanár "Zenés testgyakorlás., c. művének ajánlása.

Valamennyi állami, községi, izr. és magán elemi iskola Tekintetes Igazgatóságának, Iskolaszékének, illetve egytanerős iskola vezető Tanítójának,

Állomáshelyén.

Fekete Kálmán csepeli polg. isk. tanár a hangulatos testnevelés céljaira megindította „zenés testgyakorlás” címen megfelelő hanglemek kiadását. A ritmusérzék fejlesztésére, általános kedélynemesítésre, bármilyen fokozatú iskola felhasználhatja a testgyakorlásnál a zenei kíséretét. Az első lemez 2 szabad- és 2 ritmikus-gyakorlat zenei anyagát öleli fel, 16—16 négyes ütemben, 2—4 ütem előjátékkal. Tekintettel a korlátolt számú előállításra, az egységár 4.50 P.

A hanglemezt, mint sikerrel használható segédeszközt a nm. vall. közokt. Miniszter Ur 97.051—1937. VII. 2. ü. o. sz. a. engedélyezte, ezért azt a tek. Cim figyelmébe ajánlom.

Szolnok, 1938. évi május hó 14-én.

Kir. tanfelügyelő szabadságon:
Dr. Horváth Zoltán
tanügyi segédfogalmazó.

IRODALOM

Bene Lajos: Magyar Tanítók Évkönyve 1938—39. évre, most hagyta el a sajtót. A nagy gonddal és körültekintéssel szerkesztett kötet megjelenését mindig nagy érdeklődés előzi meg. Megszokta a magyar tanítóság, hogy *Bene Lajos* évről-évre összegyűjti részére a legfontosabb rendeleteket s tömören összefoglalva kapja mindazt ami közérdeklődés központjában áll.

Adatai megbízhatóak, tanácsai egy hosszú közéleti munka leszűrt eredményei. Legújabb kötete valóságos kincsháza az ismereteknek. Nincs tanító, aki haszonnal ne forgathatná.

Tartalmából csak a következőket emeljük ki, A Tanügyi Utmutató c. fejezetben ismerteti az összes tanügyi hatóságok szervezetét. Iskolai Ügykezelésben a fiatal tanítónemzedék nyer a legfontosabb hivatali eljárásban irányítást. Az Iskolázási Ügyek c. fejezet közel 100 oldalon foglalkozik azokkal a rendeletekkel, melyek a mindennapi életben nélkülözhetetlenek. Külön fejezetet szentel a népiskolák egészségügyének. Értékes és közérdekű része a munkának a Személyi Ügyek c. is, mely a megválasztástól kezdve, az OTBA kedvezményein keresztül a nyugdíj megállapításáig felel minden kérdésre, ami egy tanító hivatali életében felmerülhet. Foglalkozik az iskolán kívüli népműveléssel. Közli az újabb közérdekű rendeleteket összegyűjtve. Felölel mindent ami a tanítószolgálatot érdekelheti, a középiskolai internátusokon át egész a legutolsó napok problémájáig: a zsinórirásig.

Melegen ajánljuk kartársaink figyelmébe.

A közel 300 oldalas kötet a Dante Könyvkiadónál jelent meg, a megszokott izléses vászonkötésben. Ára 5 pengő. (k.)

H I R E K

Áthelyezés. A vall. — és közoktatásügyi miniszter ur *Lótos Ferenc* és *Lótosné Szabó Emma* jászárokszállási áll. tanítókat az egri, *Páll József* és *Páll Józsefné* jászárokszállási áll. tanítókat a felsőszölnöki, *Tálas Ernő* jászárokszállási áll. tanítót a pesterzsébeti, *Vidra Pál* jászárokszállás - négy-szállási áll. tanítót a belterületi, *Kardos Katalin* cibakházai áll. tanítónőt a jászladányi, *Borköles Béla* jászberényi-homoki áll. tanítót a nagykanizsai, *Herczeg Ilona* áll. tanítónőt a somoskőújfalui áll. el. iskolához helyezte át.

Áthelyezettek továbbá: *Kövesdy László* áll. tanító Jászladányból Egerbe, *Varjasy László* Szelevényből Mátraverebélyre, *Perényi Margit* áll. tanítónő Jászberényből Jászladányba, *Németh Ilona* Jászberényből Cibakházára.

Richweissné Kosztolányi Sarolta áll. h. tanítónő Törökszentmiklós-Surjából Pitvarosra, *Cserna József* h. tanító pedig a tiszasülyi-leányági áll. el. iskolától a jászberényi-homoki áll. el. iskolához helyeztetett át.

Nyugdíjazás. *Rennerné Szőke Mária* rákócizfalvai áll., *Tüske Aranka* jászladányi áll., *Juhász Imre* dévaványai ref., *Pfeifferné-Spiesz Mária* fegyverneki rk. el. iskolai tanítók, *Pataky Sándor* kisujszállási önálló gazd. isk. igazgató nyugdíjaztattak.

Megalakult a szolnokvármegyei légoltalmi liga. *Pintér István* tábornok elnöklésével megalakult a szolnoki és szolnokvármegyei légoltalmi liga, melynek elnökévé *P. Szabó Polikárp* ferencrendi plébánost választották meg.

Tilos a pártjelvény. A miniszterelnök rendeletet adott ki, melynek értelmében hatóságok, közhivatalok, és köztisztviselők, illetőleg általában köztisztviselők és közzolgálati alkalmazottak olyan egyesületekbe, vagy bármely más megjelölésű szervezetekbe, amelyben való részvételük, vagy tagságuk ellentétbe állíthatja őket az állam törvényes rendjének követelményeivel, vagy ennek látszatát kelthetné, tagként nem léphetnek be, ilyennek tagjai nem maradhatnak.

Tilos tehát kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabállyal nem bíró, vagy felosztatott egyesületbe köztisztviselőnek tagként belépni, ha tagja, nyolcnapon belül ki kell

onnan lépnie, mert fegyelmi eljárás indul ellene. Nem szabad ezentúl a hivatali helyiségben, vagy munkahelyen hivatalos eljárás közben semmiféle olyan jelvényt viselni, amely valamilyen párthoz, egyesülethez, vagy szervezethez való tartozását tünteti fel. A vitézi jelvény azonban kivétel.

A szabványos füzetek bevezetése. A vallás- és közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy az elemi iskolákban a jövő tanévtől kezdődően, az elemi iskolák részre megállapított szabványos füzeteket és írószereket kell használni. Másfajta, vagy magasabb iskolák részére megállapított szabványos füzetek, íróeszközök stb. használata szigorúan tilos. Ugyancsak nem

ELSŐRENDŰ MINŐSÉGÁRUT VÁSÁROLHAT
JÓL ÉS OLCSÓN

MEINL GYULA

KÁVÉBEHOZATALI R-T.

SZOLNOK LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÜZLETÉBŐL
SZOLNOK, Gr. SZAPÁRY-U. 2. TEL. 318.

szabad külföldi gyártmányu tan-
szereket sem használni.

A Kalász Rt. elhatározta, hogy
ugy mint a múlt évben, ezidén is,
négy állami tanító kétheti nyara-
lási költségeit fedezi. Akik az
Állami Tanítók Üdülőházában
Balatonbogláron töltendő díjmen-
tes nyaralásra igényt tartanak,
kérvényüket küldjék be június
1-ig a Kalász Rt. igazgatóságához
(Budapest, VII. Szentkirályi-u. 47.)

**A gyermekek arcképes iga-
zolványa.** A közalkalmazottak
gyermekei részére a nyári szüni-
dőre, helyesebben a nyári évneg-
yedre, az arcképes igazolványok
érvényesítését, kiállítását a Máv.
máj. 16.-án megkezdte.

**Értelmiségi munkanélküliség
csökkentése.** Az értelmiségi mun-
kanélküliek ügyeinek kormánybiz-
tosa rendeletet adott ki az értelmi-
ségi munkanélkülieknek a községi
jegyzők mellé irodai munkák el-
végzésére leendő *ideiglenes* alkalmaz-
tatásáról. Havi díjazásuk 80 P.
Jelentkezni lehet a kormánybiztos-
nál (Budapest, V., Klotild-u 10 c.)
Bővebb felvilágosítás ugyanott
nyerhető.

A népiskolai építkezések. A
kultuszminisztérium költségvetési
előirányzata szerint a kiadások
végösszege 97.9 millió pengő; a
múlt évi költségvetéshez képest
a kiadások 8.3 millióval emelked-
tek. A személyi természetű kiadá-
sok az összes kiadások 71.1 szá-
zalékára rugnak. Az indokolás
szerint a többletet jórészt az okoz-
za, hogy egyes területeken az ál-
lások további szaporítása vált

szükségessé. Elsősorban a népisko-
lai hálózat tervszerű fokozatos
kiépítésével párhuzamosan 310 új
állami és 600 nem állami tanítói
állást kellett szerveznie a kultusz-
miniszternek. Megemlíti a miniszter,
hogy a népiskolai építkezés eddi-
gi üteme nem bizonyult elégséges-
nek. Az 1937/38. és az 1938/39.
költségvetési évekre összeállított
elemi népiskolai tervezet az isko-
lahálózat kiegészítését, a tulzsfolt
iskolák zsufoltóságának enyhítését
és a teljesen használhatatlanná
vált iskolaépületek kicserélését
célozza. A tervezet végrehajtása
az 1937/38. évben 1.8 millió tul-
kiadást tett szükségessé. Az új
költségvetési évben a miniszter
hasonló arányban kívánja folytatni
az építkezést.

LAPUNKAT IS
TÁMOGATJA,

ha a benne hirdető,
feltétlenül megbizha-
tó cégeknél vásárol!

Kérelem a Kartársakhoz! A
lap fenntartása nagy anyagi áldo-
zatot kíván. Felkérjük tehát azon
Kartársakat, akik a *Népművelést*
január óta megtartották, de az elő-
fizetési díjat eddig be nem küldték,
hogy azt mielőbb beküldeni
szivesek legyenek. Szolnok, 1938
évi május hó 31-én.

Kiadóhivatal,

si díjba beszámíttatik. Ha azonban
a felvett jelentkező nem foglalja
el a helyét a foglalót az Üdülőház
javára fordítják.

**Hadirokkant tanítók helyzeté-
nek gyökeres javítása céljából**
indított Országos Akció Előkészí-
tő Bizottsága a saját érdekében
felhívja a hivatalosan nyilvántar-
tott hadirokkant tanítóbajtársakat,
hogy rokkantsági adataikat hala-
déktalanul közöljék: Czimbolinetz
Jenő hr. el. isk. tanítóval, Tisza-
eszlár, Szabolcs vármegye.

**A Vármegyei Általános Tani-
tógyesület Temetkezési Álosz-
tálya altruista intézmény. Saját
maga és családja érdeke ellen
vét, ha belépését halogatja.**

Nyugtázások. — Csekkszámla:
**J.-N.-K.-Szolnokvármegyei Által-
ános Tanítógyesület, Szolnok,**
57.480. Előfizetés a Népművelésre:
Czifra Sándor 3 P. Szolnok, Sza-
kács János 6 P. Mezőtúr, Szath-
mári Lajos 3 P. Nagykőrű, Elek
Sándor 3 P. Karcag, Szegedy Ist-
vanné 6 P. Kovács József 6 P.
Cserny Béláné 3 P. Szolnok,
Szalai Imre 6 P. Pusztakengyel,
Sztavenyik Vilma 3 P. Jásztrók-
szállás, Somogyi Erzsébet 3 P.
Mezőtúr, Markóth Dezső, dr. Kere-
kes Sándorné, Hunyor Ilona, Pet-
hes Gyuláné, Haám Sándorné 1 P.
50 f. Szolnok, VIII. áll. isk. Tan-
testület 6 P. Jászberény, Józsa
György 3 P. Kisujszállás, Polónyi
Rózsi 3 P. Szolnok, vitéz Asztalos
Sándor 3 P. Nagyrév, Rk. isk.
Igazgatósága 6 P. Jászlényszaru,

Üdülőházba való felvétel. Az
Állami Tanítók Országos Egyesü-
lete balatonboglári Galla Endre
Üdülőházba a f. évben 5 csoport-
ban fogja elhelyezni a jelentkező
kartársakat. A felvételnél elsőb-
ségben részesülnek a tulajdonrész-
es kartársak és azok családtagjai,
valamint az alapítványt tett, illetve
tulajdonrészzeggelyel bíró tanítói kö-
zületek által ajánlottak és azok
családtagjai. Az első és utolsó
csoport üdülői külön díjkezdve-
ményben részesülnek. E két cso-
portban nyaraló tulajdonrészesek
napi 3 P 50 f-t fizetnek teljes el-
látásért, míg egyéb tanügyiék és
idegenek a többi idényre megál-
lapított ellátási díjnak 10%-kal
való mérséklésére tarthatnak igényt.
I. csoport jun. 19-től—július 2-ig,
a II. csoport július 3-tól—július
16-ig, a III. csoport július 17-től
július 30-ig, a IV. csoport július 31-
től—aug. 13-ig, az V. csoport aug.
14-től—aug. 27-ig. Egy-egy csoport-
ban eltöltött idő meghosszabbitha-
tó, ha a következő turnusban van
hely. Lakást, napi négyszeri étke-
zést, kiszolgálást és szabad fürdést
nyújt az üdülőház. Napi ellátási
díjak: tulajdonrészesek és alapít-
ványt tevők részére: a II. III. és
IV. csoportban napi 3 P 80 f.,
tanügyiéknek 4 P 30 f., idegeneknek
5 P. Jelenkezni lehet az Egyesü-
let Elnökségénél (Ujpest, Viola-u.
4.) ahol mindennemű kérdésre
felvilágosítással szolgálnak. A fel-
vételnél kellő időben értesítik a
jelentkezőt, melynek vételétől szá-
mitott 8 napon belül 5 napi ellá-
tási díj, mint foglaló beküldendő.
Ez összeg természetesen az ellátá-

Salamon Klára 3 P. Pusztamonostor, II-III. Áll. isk. Tantestület 12 P. Jászberény, Máté Gábor 6 P. Pusztapó, Tóth Teréz 6 P. Mezőtur, Ungerné, B. Mária 2 P. Pusztakengyel, Kardos Katalin 3 P. Cibakháza, Kretsmár Margit 3 P. Pusztagyenda, Molnár Árpád 2 P. Turgony, Horváth Imre 3 P. Mezőtur, Ujhelyi Mihály 3 P. Mezőtur, Imrefalvi József 6 P. Jászberény, Vénusz Mária 6 P. Boldogháza, Vitárius Endre 6 P. Boldogháza, Lőrincz Béla 1 P 50 f. Turkeve, Kakuk István 4 P. Törökszentmiklós, Schaefflerné, S. Margit 6 P. Kunszentmárton, Rátkay György 3 P. Kengyeltenyősziget, Farkas Mária 3 P. Törökszentmiklós, Doroszlai Elek 1 P 50 f. Fegyvernek, Konti Julia 6 P. Rákóczi falva, Varjasy László 2 P. Szelevény, Glódeák Béláné 2 P. Mezőtur.

Tagdíj cimen: Mohács Albert 15 P. Törökszentmiklós, Ungerné, B. Mária 2 P. Pusztakengyel, Varga Mária 10 P. Jánoshida, Boross Katalin 4 P. Karcag, Pataky Julia 10 P. Törökszentmiklós, Molnár Leó 23 P. Pusztataksony, Fazekas Károly 4 P. Hajós István 4 P. Szolnok, Fogarassy Mihály, Fogarassy Mihályné, Vass Andor, Vass Andorné, Baumgarten Nándorné, Bányai László, Mohács László, Nagy Tiborné, Nagy Boldizsárné, Busay Mária, Ragyina Margit, Mohács Katalin, Kardos Katalin, Gál János, Cibakháza, 2—2 P. Horvát Gyula 3 P. Szolnok, Makkár László 4 P. Makkár Lászlóné 4 P. Szelevény, Kiss Imre 11 P. Kisujszállás, Ring Károly, Ring Károlyné, Józsy Ferencné,

Szentiványi Béláné, Kiss Károlyné, Bennyovszky Ida, Koncsek Jánosné, Rusz János, Báthory Vilmosné, Magyar Károlyné, Szegedy Jánosné, Blénesy Jánosné, Perényi Margit 2—2 P. Jászberény, Baghy Ferenc 4 P. Jászladány, Szalay Irma 3 P. Pusztakengyel, Szeiffné, R. Irén 10 P. Pusztagyenda, Molnár Árpád 2 P. Turgony, Gárdonyi Jenőné 8 P. Törökszentmiklós, Kiss Teréz 2 P. Kenderes, Wagner Anna 4 P. Sajtós Imre 2 P. Törökszentmiklós, Kiss László 4 P. Pusztacseg, Somogyi Erzsébet 4 P. Mezőtur, dr. Wimmer Károlyné 4 P. Cibakháza, Szőke Kálmán 3 P. Tizsaszentimre, Nagy Irén 4 P. Dévaványa, Vénusz Mária 6 P. Boldogháza, Timpfel Ilona 4 P, Tizsabő, Kovács Imre 2 P. Tóthné, Sz. Vilma Törökszentmiklós, Dobai József Felsőszászberek 2—2 P. Herskó Mózses 4 P. Karcag, Koncza Ilona 2 P. Tiszaroff.

Temetkezési díj cimen: Czipra Sándor 9 P 60 f. Szolnok, Molnár Péla 2 P 40 f. Mezőtur, Királdi Károly 1 P 60 f. Dr. Gergely Ferencné 1 P. Jánossy Pálné 1 P 20 f. Szolnok, Bogyó Béla 1 P 20 f. Jászfelsőszentgyörgy, Markóth Dezső 2 P 40 f. Dr. Kerekes Sándorné, Hunyor Ilona, Pethes Gyuláné 1 P 20 f. Szolnok, Vida Gyula 2 P 40 f. Vida Gyuláné, Kiss Sándor, Kiss Sándorné, Flórenczné Sz. Ida, Szakáll János, 1 P 20 f. Mogyorósy János 2 P 40 f. Tiszaföldvár, Lótos Ferenc 7 P 20 f. Jászárokszállás, Renner Ignác 2 P 40 f. Esztergom, Glódeák Béláné 1 P 20 f. Mezőtur, Szabó Ilona 1 P 20 f. Jászfelsőszentgyörgy.

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15.

SZOLNOK

TELEFON 113.

**Raktáron lévő és azonnal szállítható
elemi népiskolai vezérkönyvek:**

Teschlery : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o.	2
	III. o.	3
	IV. o.	4
	V. o.	2
	VI. o.	3
	II. o.	4
Teschlery : Fogalmazási eredmények	III. o.	4
	IV. o.	4
	I. o.	3
Teschlery : Táblai rajzok	II. o.	3
	III. o.	3
	IV. o.	3

Quint—Drózdny : Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o.	6 ²⁰
Drózdny : Beszéd- és értelemgyakorlat	II. o.	6
	III. o.	6 ⁰⁰
Drózdny : Helyesírás és nyelvi magyarázat	IV. o.	7
	II. o.	3 ²⁰
	III. o.	4 ⁵⁰
	IV. o.	5 ⁴⁰
Drózdny—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	V—VI. o.	7
	II—VI. o.	
Drózdny : A földrajz tanítás vezérkönyve	IV. o.	8
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o.	5
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérkönyve		7 ⁰⁰
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok		6
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása		5 ⁰⁰
Óveges : Vezérkönyv a „Betűvetés“ ABC-hez		2
Straub—Vadász : Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II. o.	2 ⁸⁰
	III—IV. o.	2 ⁸⁰
	V—VI. o.	2 ⁶⁰
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérkönyve		3
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	à	1
Kókai : Vezérkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben		2

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

- Adorján József: Búcsú és köszöntés.
Szemes Gábor: Milyen legyen a népi iskola gazdasági gyakorlókertje?
Hajmásy József: Hol vagy István király?
Szűk Károly: Mi a vándortanító feladata a tanyai néppel és a közigazgatással kapcsolatban?
Mann Barna: Testnevelés elméleti és gyakorlati alapon.
Gyomai György: Tanév végén.
Hajmásy József: Leborulunk Uram!
Csontos Sándor: Kapuzárás.
Tanügyi értekezéslet Jászberényben.
Hivatalos rész. — Hírek.

RÉNYI DEZSŐ
KÖNYVNYOMDÁJA
SZOLNOK.

XXXI. ÉVFOLYAM, 6. SZÁM. — 1938. JUNIUS.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadási árakon:

Rényi Dezső

könyvesboltjában
Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos cimere, 34×51 cm.	—'50
Hiszekegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—'60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, középen magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4'—

Bárhon hirdetett iskolai, szépirodalmi vagy bármilyen szakkönyv megjelenés után eredeti bolti áron azonnal kapható!

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskolánkívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos
Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált.
Tanítóegyesület.

Felolvasó szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY
Főmunkatárs: GYOMAI GYÖRGY
Felolvasó kiadó: CSIKY ERNŐ

Előfizetési díjak és reklámélmények
Csiky Ernő egyes. pénztárához,
a lap szellemi részéig vonatkozó
közlemények a szerkesztőség
címeire Szolnok, Ujvárosi Iskola
kötőműhely.
Kéziratokat nem adjunk vissza

Évi előfizetés 6 pengő

Megjelenik havonként.

Bücsú és köszöntés.

A politikai élet hullámverése elszólitotta a kultuszárca éléről *Hóman Bálintot* és a Kormányzó úr bölcsessége *gróf Teleki Pált* állította oda.

Mikor a távozónak munkájára visszatekintünk, meg kell állapítanunk, hogy ez a lusztrum igen gazdag eredményekkel zárult. És ha a mérlegelés is elvégezzük, a legszigorubb tárgyilagossággal úgy kell itélnünk, hogy egyik legnagyobb alkotószellemű miniszterünk távozott el. Pedig alkotásaihoz éppen az nem állott rendelkezésre, amire elsősorban lett volna szüksége: a pénz. Nem építhetett tehát monumentális kulturpalotákat és nem hihette akarata szerint tele az alföldet iskolával, de megtalálta a teret, ahol nemzete jövőjéért aggódó lelke és cselekvő egyénisége nagyot alkothattott.

Az iskola belső élete felé fordult, ott adott formát népünk sorsát irányító gondolatainak. A történetudósoknak a múltból, a messze jövőbe előre tekintő szemével meglátta, hogy a magyar életnek leghivatottabb vezetője az eddig állandóan mellőzött tanító. Látta, hogyha a nemzet sorsát javítani akar, akkor azt csak a tanítón keresztül teheti. Őt kell megemelni, hogy vezető lehessen. Módot kell adni arra, hogy a tanító minél többet meríthessen a szellemi javak kincsházából, mert csak így hintheti kincseit azok közé, akik minden javukat tőle várják. Megalkotta tehát a főiskolai tanítóképzést.

Alkotásának igazi értékét majd csak a jövő érti meg. Mi magyar tanítók már régen vártunk rá és hogy most a megvalósulás útjára lépett, hangozan kimondjuk: *Hóman Bálint* alkotása a magyarság népkultúrájában olyan érték, amilyent a nemzet az első kultuszminiszter óta nem kapott. Mi mondunk érte alkotójának és munkatársainak elsősorban köszönetet, további munkásságára pedig Isten áldását kérjük.

Gróf Teleki Pál működése elé a magyar kultúra minden munkása a legnagyobb érdeklődéssel, bizalommal tekint. A tanítószáz eddig is ismerte politikai és tudományos működését. Mindkét irányú működését magasra értékelte, de egész lelkével csak az emlékezetes felsőházi nyilatkozata után for-

dult felé. Erre a nyilatkozatára fel kellett figyelnie, mert ez új hang volt a magyar életben. Új a tanítónak, aki vállveregető, vagy leereszkedő dicsőreget már sokat kapott, de az egyenrangúság elismeréséért állandóan küzdenie kellett, sőt kell még ma is. Most rendkívüli értékelés történt. Azt látjuk: **gróf Teleki Pál** ismeri a tanítót és nagyon jól ismeri. Munkáját is valódi értéke szerint méri. Nem tesz különbséget a nemzetnevelés különböző ágazatai között, hanem hirdeti a mi igazunkat: a nemzetnevelés olyan megoszthatatlanul egységes, mint maga a nép.

Ebből a hangból kicsendülő lélek, az ilyen felfogást hirdető ember bizalommal és igaz reménységgel tölti el minden magyar tanító szívét. Hisszük, hogy ebben a reménységünkben nem csalatkozhatunk és ebben a hitben bocsátjuk teljes odaadással rendelkezésre, munkára vágó erőnket.

Ádorján József.

Milyen legyen a népiskola gazdasági gyakorlókertje?

A Körzeti isk. felügyelői Utasítás nevelő-oktató munkánk eredményességének ellenőrzésére vonatkozó fejezetei előírják, hogy az iskola-felügyelő „Erdeklődjék aziránt, hogy van-e az iskolának olyan területe, ahol a gyermekek növényeket termesztethetnek, gazdasági munkálatokat végezhetnek, szemléleteket, tapasztalatokat gyűjthetnek.”

A gyakorlókertben a tanulók közvetlen cselekvésével végzett munka jótékony s nevelő hatása mindennél maradandóbb. A munkavégzés folyamán a legnemesebb érzelmeknek szinte végtelen sora kel életre kicsiny tanítványaink fogékony lelkében, melyeknek nemesítő hatása a legragyogóbb szavakkal sem pótolható.

A gyakorlókertek létesítése tehát égető problémája a gyakorlatiaság, a cselekedtetés s munkáltató oktatás szellemét szolgáló nevelő-oktató tevékenységünknek.

Gyakorlókertünkben — akármilyen kicsiny legyen is az — szemléltessük a konyhakerti vetésforgót. Tanítványainkon keresztül éreztessük meg gazdaközönségünkkel, hogy a kert egy és ugyanazon területén évenként keresztül pl. paradicsomot, vagy korai burgonyát, avagy káposztát azaz mindig egy és ugyanazon növényt termelve a talaj tápláléértéke

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők

„Hungária“ rum- és likőrgyár

SZOLNOK Sürgöncim: Borösztreicher. Telefon: 53

egyoldalúan használódik ki s a termésátlag évről-évre csökken. Feltétlenül adjunk tehát mintát a vetésforgóra, ami például kertünknek három szakaszra való osztásával a következő lehet:

I-SŐ ÉV.

I. Tábla növényei.

Trágyázás!

Leveles növények
(Fejes saláta, spenót)
Káposztafélék
(Fejeskáposzta, kel-
káposzta, kalaráb)
Kobakosok
(Üborka tök)

II. Tábla növényei.

Hagyma és gyök. növ.
(Vöröshagyma, fok-
hagyma, tavaszi hagy-
ma, sárgarépa, petre-
zselylem, zeller, retek,
répa és cékla.)
Paprika, paradicsom
Dinnye.

III. Tábla növényei.

Hüvelyesek

(Borsó, bab, lencse)
Vetőmagtermelő
növények.

II-İK ÉV.

I. Tábla növényei.

Hagyma és gyökér-
növények. Paradi-
csom, paprika, dinnye.

II. Tábla növényei.

Hüvelyesek és mag-
termő növények.

III. Tábla növényei.

Trágyázás!

Leveles növény
Káposztafélék,
Kobakosok.

III-İK ÉV.

Trágyázás!

Leveles növény
Káposztafélék,
Kobakosok.

Hagyma félék,
Gyökér növ.
Paprika, paradicsom,
dinnye.

(A részleteket illetőleg 1.: Móczár—Török: Gazdasági ism. I. Franklin).
Készíttessünk tanítványainkkal kertünk beosztásáról több alkalommal is tervrajzot s a kerti munkák elvégzésén kívül egyszerű növény-életteni, táplálkozási kísérletekkel érzékeltesük a vetésforgó feltétlen szükségességét és észszerűségét.

Kísérletekkel vigyük közelebb tanítványainkhoz a növények életét. Csakis ezeken keresztül nevelhetjük tanítványainkat a korszerű újítások befogadására. Pl. Ha a burgonya szárát letakarjuk, akkor a burgonya szárrészein is gumók fejlődnek. Kell-e ennél fényesebb bizonyíték a burgonyatöltögetés céljának és szükségességének a megértésére... A sűrűn vetett borsó dúslobozatú ugyan, de kevés termést ad, ellenben a megfelelő sor- és növénytavolságra vetett terméshozama a legkielégítőbb! A kukorica töltögetésének fölösleges voltát ugyancsak egyszerű kísérlettel igazolhatjuk. Ezek a kísérletek a gyermekben a további kísérletezésre való hajlamot fejlesztik.

A természetessel kapcsolatos összes munkálatokat (talajelőkészítés, vetés, ültetés, pikirozás, palántálás, kapálás és öntözés, a magvak szedése, termés betakarítás stb.) mind tanítványaink végezzék. „Az a gyakorlati ismeret, az a jótékony lelki hatás és érzés, amelyet a növények

vetése, öntözgetése, ápolása, megfigyelése vált ki a gyermekek lelkéből, semmiféle más uton nem pótolható". (Móczár M.)

A kerti foglalkoztatások közepette értessük meg tanítványainkkal, hogy nagy és komoly munkát végeznek, neveljük őket a föld és a földmives munkájának értékelésére, megbecsülésére. Az iskolai kert a Magyar Haza egy darabja! Tegyük ezt mintaszerűen széppé, legyen példa a jövőendő otthonok számára. Szóvirágok helyett cselekvő hazafisággal láttassuk meg nemzeti jövődönk útjait. Nyitott szemmel vizsgáljuk lakóhelyünk kertjeit, gyűjtsük állandóan tapasztalatainkat, írjuk is fel azokat u. n. *hibajegyzékünk*-be. Ennek alapján alkalomadtán, nagy pedagógiai tapintattal mindig mutassunk rá községünk kertgazdasági eljárásainak helytelenségeire. Fordítsunk különös gondot a melegágy, korai érésű termények termesztése, komposzttelep, eleve sövénykészítés, cserjésítés, fásítás stb. gyakorlati vonatkozású problémákra.

A gazdasági kerttel kapcsolatban létesített kicsiny virágoskertünk ugyancsak példát adó legyen! Ügyeljünk arra, hogy minden időben tavasszal, nyáron és ősszel egyaránt nyiljanak benne virágok. Így tavasszal: ibolya, árvácska, nefelejts, százszorszép, szagosrepcseny, tulipán, liliom, nárcisz, nőszirm, pünkösdi bazsarózsa, nyáron pedig: petunia, illatos rezeda, nyári viola, sarkantyuka, szegfű, őszirózsa, oroszslánszaj és végül ősszel: krizantémum, angol gerepcsin, pompás zsálya virágai ékesíthetik kertünket. E virágok magvait, tőkét stb. szinte minimális árért beszerezhetjük közismert magkereskedéseinkből. (Részletes ápolásukat illetőleg 1.: Móczár—Török: Gazdasági ismeretek, III. Franklin.)

Feltétlen honosítsuk meg kertünkben a községünkben is közkedvelt virágokat azért, hogy azok helyesebb és szakszerűbb ápolását tanítványainkkal is megismertethessük. A fenti sorozat községünkben nem ismert legegyszerűbb és legigénytelenebb virágait ugyancsak telepítsük be iskolai kertünkbe s így a tanító munkája felrészítheti, megjavíthatja a falu, a község virágkultuszát. A koratavasszal viritó, de már ősszel avagy nyáron elvetendő, elültetendő növények munkálatai a gondos előrelátásra nevelik tanítványainkat.

Hacsak lehet, hassunk oda, hogy otthon is minden gyermeknek legyen kis virágoskertje. Adjunk ezek beültetéséhez töveket, dugványokat és magvakat tanítványainknak. Adjunk tanítványainknak a virágos- és konyhakert megszerettetésében oly mély lelki élményt, hogy az iskolai indítékok alapján majdani életükben törekedjenek otthonuk körül kicsiny kertet létesíteni. A kert alkalmat ad arra, hogy szabadidőnkét szép környezetben, egészséges munkával tölthessük el s a táplálkozásunkat is egészségesebbé, olcsóbbá és változatosabbá teszi, sőt a fölösleg értékesítésével még jövedelmet is ad.

Ha valamely népiskola annyira mostoha viszonyok között él, hogy még egy parányi gazdasági gyakorló kert sem áll rendelkezésére, akkor — amíg a helyzet meg nem változik — kicsiny ládikákban neveljük a

legfontosabb növények palántáit és még fokozottabb mértékben fordítsunk gondot a szobakertészetre.

Ha a gyermekeket már kicsiny korukban a virágok szeretetére szoktatjuk, úgy nem kell félteni tőlük a községi utak és terek cserjéit, fáit és bokrait. Nemhogy rongálnák, de lelkes munkájukkal maguk is gyarapítják azokat. Az egyik falusi iskola közelében hatalmas tölgyfa diszlik. A vén fa törzsére az elemi isk. tanulók keretes Mária-képet helyeztek, máshelyen Krisztus keresztjét tették Rákóczi hársának derekára. Kirándulásaik befejezésekor az évszázados lombzat alatt szövögetik álmaikat a dicsőséges magyar multról, térdelnek le Krisztus keresztje előtt és imádkoznak a szebb, jobb, boldogabb magyar jövődöért.

Jászberény.

Szemes Gábor
áll. tanítóképzőint. tanár

Hol vagy István király?...

Irta: Hajmásy József.

A szentistváni napok ünnepi áhítatában, mint égbetörő zsolozsma tör fel a szívek mélyéről az imádságos fohász:

„Ah, hol vagy magyarok tündöklő csillaga,
Ki voltál valaha országunk istápjja?
Hol vagy István király, Téged magyar kíván,
Gyászos öltözetben Te előtted sírván.”

Zúgnak mélyhangú harangok, csengenek kicsi, falusi harangocskák s hívó szózatukon millió meg millió ember ajkán csendül fel a vágyó melódia:

Hol vagy István király?

Emberek sokaságának áhítatos éneke kíséri a mélyen bűgő orgona viharos zengését s egy sokat szenvedett nép vágyó imája emelkedik az égi magasságba:

Hol vagy István király?

Már elnémultak az ajkak, elhalkult az orgona viharos zenéje, de az ünneplő lelkek mélyén ott cseng még a melódia, a szív muzsikája, s visszhangzik az ünnepi napok imája:

Hol vagy István király?

Tanító Testvérek! A szentistváni ünnepek harangzúgásos hajnalán eszméljünk magunkba, öltünk magunkra a szentistváni hangula ünnepi köntösét s mélyedjünk el első szent királyunk, Szent István, csodálatos egyéniségének keretében.

A reánk köszöntött ünnepi napokban törhetetlen hittel, teljes bizalommal és háládatos szívvel forduljunk a nagy király, Szent István felé. Szálljunk magunkba és keressük meg magunkban Szent Istvánt. Érezzük és higgyük; hirdessük és tanítsuk, hogy Szent István királyunk az az

Istenküldte magasztos magyar lélek és magyar szellem, mely hivatva van, hogy mutassa az utat: az örök magyar élethez, az örök magyar jövő felé.

Nekünk, magyar tanítóknak, Szent István király, mint országépítő bölcs nevelő, mint nemzetirányító nagy tanítómester külön örökséget is hagyott. Olyan külön örökséget, mellyel hosszú századokra megjelölte nemzetnevelésünk tartalmát is, az irányzatát is.

Ez a szentistváni külön örökségünk: Szent Istvánnak fiához, Imre herceghez intézett intelmei. A könyv intelmeit Szent István királyunk ugyan fiához, Imre herceghez intézte, de mert az atyai intelmek a kilencszáz esztendőnek minden elavult és élő nevelési eszmeáramlatain túl és felül örökértékű nemzetnevelő gondolatok maradtak, Szent István intelmei minden magyar nevelőnek is szólnak.

Szállj magadba, tanító Testvérem, s engedd, hogy szent királyunk halhatatlan szelleme tölthesse el lelkedet s a Szent Jobbkéz lelki szemeid elé tartsa az aranybetűs kőtáblát, melynek tíz parancsa magában foglalja mindazt, amit egy nemzet jövőjeért aggódó bölcs király adhat fiának, utódjának, országa minden magyar királyának és minden magyar nevelőjének.

Az első intelmben a hit megtartásáról szól bölcs királyunk. A hitet oly szorgalmasan őrizd meg, hogy az Isten által alád rendeltnek példája légy, s valamennyi egyház méltán nevezhessen téged, fiam, a keresztény vallás hívének. Mert akik hibásan hisznek, vagy hitüket jó cselekedetekkel nem igazolják s ékesítik, mivel holt a hit cselekedetek nélkül, sem itt becsülettel nem országolnak, sem az örökkévaló országban nem részesülnek.

Szent István király államalkotó bölcsességét misem bizonyítja jobban, mint az, látnoki szemekkel veszi észre azt, hogy az országépítés biztos alapja és első, legerősebb eszköze a vallás. A szentistváni gondolatoknak egyenes folytatása azok a szavak, melyeket az Utasításból olvashatunk: „A vallásos érzés teremt fogékonyságot az iskola növendékeinek lelkében minden jó és nemes iránt.”

A vallásosságra nevelés nemcsak az egyén életében bir nagy fontossággal, de az államnak is csak a keresztény hit erkölcstana lehet egyedüli, biztos alapja. Amelyik nép lelkében megingott a vallás erkölcsi nevelés alapja, az a nép megérett a pusztulásra.

A hit után a második helyet foglalja el az egyház — olvashatjuk a

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	A BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

második atyai intelmben. — Azért fiam, a vallás után még a gyenge egyháznak légy őrzője, hogy inkább gyarapodjék, mint kárt szenvedjen. Aki a szentegyház méltóságát kisebbíti, Krisztus testének csonkítója. A királyokat elsősorban azért nevezték felségeknak, mert felségelik az egyházat. Ezt cselekedjed te is, hogy koronád ékeesebb, életed boldogabb és napjaid számosabbak legyenek.

Hogy a föntebb felvetett gondolatot — a vallásos nevelés fontosságáról szólva — mennyire átérezte a nagy király, azt bizonyítja az ő országépítő tevékenységének minden egyes mozzanata. De kiváló történelmi nagyságát talán az világítja meg legjobban, hogy intelmei élére éppen a keresztény vallás és egyház támogatását tette. És az egyház mindenkor méltónak bizonyult arra a tiszteletre, melyre Szent István intelmei alapján, a nemzet évszázadokon át részesítette. Nemcsak a vallásosság, hanem a művelődés, a politika, a gazdasági és a társadalmi élet terén is az egyház volt az úttörő.

A harmadik intelmben az egyház iránti hűségről szól s ezt még bővebben kifejti. A főpapok legyenek a te véneid, úgy őrizd őket, mint szemed fényét. Ha megtartod az ő jóakarataikat, nem lesznek féltelmedre ellenségeid. Őket rendelte Isten a nemzetnek őrzőkül. Ha őket őszintén szereted, bizonyára magadnak használsz, országodat tisztességesen fogod kormányozni.

A főemberek, az országnagyok, az ispánok, a vitézek és nemesek hűsége, ereje, serénysége, embertudása, bizalma a királyságnak negyedik ékessége — mondja Szent István királyunk, fiához intézett negyedik intelmében. Ők oltalmazzák az országot és védelmezik a gyengéket. Ők legyenek atyáid és testvéreid. Vitézlő, de ne szolgarend legyen. Harag és gyűlölet nélkül, békességesen, szeliden és emberségesen uralkodjál rajtuk. Az alázatosság felel, a kevélység megaláz.

Amikor olvassuk ezeket a szavakat, pillanatnyilag talán nem is gondolunk arra, mennyi nevelőértéket rejtenek magukban az intelmek eme sorai. Olyan örökértékű nevelői gondolatok rejlenek a sorok mögött, melyeknek mindegyike egy-egy eszmevilágot jelent a nevelő-tanító lelkében.

Az intelm sorából mindössze két szót ragadok ki, mint az állampolgári nevelés két fontos tényezőjét: hűség és bizalom. Ha a nevelő-tanító megközelíteni akarja a tanterv általános célkitűzését, nem szabad megfeledkezni arról, hogy az „öntudatosan hazafias polgárok” nevelése csak olyan mértékben sikerül, amilyen mértékben e két nevelő-értéket a gyermek lelkében kialakítani tudjuk. A hazaszeretetre nevelés el sem képzelhető e szentistváni gondolatok nélkül. A bizalomról a következőket olvashatjuk az Utasítás valamelyik részén: „Minden nevelés-föltétele a bizalom.” Ahol nincsen bizalom a nevelő iránt, ahol nincsen bizalom a nevelendő iránt, ott minden nevelési törekvés meddő marad.

Ime, két szentistváni gondolat, mely hosszú századokon keresztül is megőrizte nemcsak eredetiségét, de irányító eszméje maradt a mai — modern értelemben vett nevelésnek is.

Az ötödik intelemben Szent István a következőket tanácsolja: A türelem és igaz ítélet a királyi korona ötödik ékessége. Ha országodnak tisztességére törekszel, szeresd az igazságos ítéletet. Valahányszor valamely ítéletet érdemlő ügy vagy főbenjáró bűnös kerül eléd, légy türelmes hozzá s esküvel ne bizonykodjál, hogy őt megbünteted, mert a bolond fogadást ember meg nem állja. Ne is ítélj te magad, hanem az efféle ügyet bizd inkább a bírakra, hogy törvény szerint igazítsák el. Ha pedig a te méltóságodhoz illő dologban kell ítélkezned, akkor ítélj békeséges türelemmel, szánakozással, irgalom szerint, hogy legyen dicséret és tisztesség a te szent koronádnak.

Szent István eme bölcs intelmét jól zárja szívébe minden tanító-ember. A türelem és az igazítélet nemcsak a királyi korona díszé, de jellembeli ékessége a nevelőnek is. Az a tanító, ki igazságtalan valamely gyermek iránt, megmérgezi a gyermek életét — olvashatjuk a tanítók intelemkönyvéből: az Utasításból. A tanítónak szeretnie kell a gyermekeket és igazságosnak lennie irántuk. A tanító igazságos egyéniségét ölti magára a gyermek is. Ugy kell tehát igazságosnak lenni, hogy a jó példa biztos alapja legyen a jellemnevelés eme fontos eszmevilágának.

A hatodik intelemben ezeket olvashatjuk: Törekedjél arra, hogy a külföldiek és vendégek örömet éljenek nálad.

Ha az utóbbi esztendők Európaszerte divatossá vált idegenforgalmi törekvésekre gondolunk, a nevelőnek e kizárólag gazdaságpolitikai jellegű színezete mellett, keresni kell azt a mélyebb jelentőséget, melynek szálai a szentistváni eszmékben gyökereznek, s mint tanítónak éreznie kell azt, hogy e törekvéseknek magyar szempontból való megítélésekor magasabb szempontokat kell figyelembe venni. Akkor, amikor én, mint tanító, a vendégszerető magyar embertípus megteremtésére törekedem, fontos nemzetnevelési követelménynek teszek eleget, mert ugyanekkor a magyar faj egyéniségének kialakításán is fáradozom. Az egyetemes magyarság jellemnevelési fokát az egyéni jellemnevelés eredménye adja.

A hetedik intelemben ezeket tanácsolja a bölcs király: Az öregebbek, a jobbak, a bölcsőbbek legyenek tanácsadóid. Ifjaktól ne kérj tanácsot, hanem csak azoktól, akiket esztendeikre és bölcsességükre nézve a tanácsadás megillet. Ha bölcséssel jársz, bölcs leszel. Ha bolondokkal forgolódsz, társul adod magad azokhoz. Azonban az ifjakat nem kell egészen a tanácsadásból kirekesztened. Tanácsaikat terjeszd az öregebbek bölcsessége elé.

Hogy az intelemnek eme szavai mennyire megszívlelendők, arról a mindennapi életben eléggé meggyőződhetünk. Az egész nevelési rendszerünk ezekre az alapvető szentistváni eszmékre van fölépítve. A tanítói világnézet kérdésében azoké a döntő szó, kik éveikkel sok bölcseséget szereztek.

Az ősök követése a királyi méltóság nyolcadik lépcsője. A fiak engedelmesek legyenek atyjuknak. Az engedetlenkedők mind Istennel ellenkezők. Az engedetlenség fuvallata elhervasztja koronád virágát. Az

engedetlenség az országnak veszedelme. Akiknek nincs gondja elődeinek végzésére, elpusztulnak. Kövesd az én szokásaimat, hogy néped becsüljön és az idegenek dicsérjenek.

A nevelő-tanító nem tűzhet ki maga elé szebb és magasabb célt, mint azt, hogy újra meg újra az ősök szellemétől átítatott ifjú nemzedéket nevelni, mert az a nemzet, mely ősai szellemében él, tanul és dolgozik, jöhet bármi veszély, mindenkor diadalmaskodni fog.

Ez a nyolcadik intelem az engedelmeséget és a fegyelmezettséget is kívánja. E nevelési elveknek a nevelővel szemben is vannak követelményei. Megszívlelendők lehetnek minden nevelő részére azok a szavak, melyeket a cserkész-törvények soraiból olvashatunk: mindenkor vannak vezetők és vezetettek; ha vezetni, parancsolni akarunk, tanuljunk meg először engedelmeskedni.

A kilencedik intelem szavai az imádság gyakorlását tanácsolják. Te is imádkozzál, hogy Isten bűneid eltörlésére méltasson, hogy mindenki győzhetetlen királynak nevezzen. Azért is könyörögj, hogy távoztasson el tőled minden tunyaság, hogy segítséget adjon minden jóságos cselekedettedhez.

Ez az intelem egészen világosan beszél az igazságos áhitat magasztosságáról. Hogy e 900 éves gondolatot miként használja föl a mai pedagógia, arra ismételtelen a cserkészettől, mint az ifjúsági nevelés legnemesebb támogatójától veszek példát: hogy a tizedik cserkész-törvény szerint élhessünk — A cserkész testben és lélekben tiszta — a legjobb eszköz az imádság és a munka.

A jóságos cselekedetek főékessége a királyok koronájának és a parancsolatok között a tizedik — hangzik Szent István király utolsó intelve. Illik a királynak kegyesnek és irgalmasnak és több egyéb jóságokkal teljesnek és ékesnek lenni. Légy irgalmas minden szenvedőhöz. Légy békességtűrő mindenkihez, azokhoz is, akik hatalom nélkül szükkölködnek. Légy alázatos, hogy Isten felmagasztaljon mind itt, mind a jövő életben. Légy szelid, hogy mindig az igazságot követhessed. Légy tisztességtudó, hogy soha senkit szántsándékkal gyalázattal ne illess.

Mindezekből, amiket így egybeszededtem, készül a királyság koronája, mely nélkül sem itt nem országolhat senki, sem az örök életre el nem mehet — fejezi be bölcs intelmeit Szent István királyunk.

S most, hogy az aranybetűs kőtblának utolsó sorait is elménkbe véstük, tegyünk szent fogadást, tanító Testvérek, hogy ezeknek a gondolatoknak jegyében fogjuk szolgálni a nemzeti felfogás elveinek érvényesülését a nemzeti élet minden terén s az ünnepi napokra hazánkba sereglett idegen sokaságnak mutassuk meg azt: él még Szent István szelleme!

Legyünk rajta tanító Testvérek, hogy a magyarság ünnepi áhitatából kiérezzék az, hogy Magyarországon él az a szellem, mely Szent István nagy tetteit sugallta, a szegény, csonka haza fiainak lelkében van még annyi szentistváni erő, hogy üzenetet küldjön az egész világnak. Azt a szellemet, melyre büszkék vagyunk idehaza, megkíséreljük kiírasztani az egész világra s ezzel megkezdjük gyógyítani a beteg emberiséget.

Mi a tanyai vándortanító feladata a tanyai néppel és a közigazgatással kapcsolatban?

SZÜK KÁROLY községi főjegyző előadása a Kunhegyes község határában rendszeresített vándortanítói intézmény tanítóinak értekezletén.

(Folytatás).

Sajnos azonban a közigazgatás menete a törvények és rendeletek végrehajtása nem ismer különbséget az írni-olvasni tudók és nem tudók között. A törvény egyformán kötelez. Éppen ezért azt szeretném, ha a tanyai vándortanító az iskolán kívüli népművelés keretében az előjáróságtól kapott felvilágosítások és utasítások alapján felhívna a tanyai lakosság figyelmét az évről-évre ismétlődő és az egyes törvények és rendeletekben előírt kötelességeik teljesítésére a kellő időszakban. Ezzel nagy szolgálatokat tud tenni nemcsak a közigazgatásnak, hanem a tanyai lakosságnak is.

Törvényeink ugyanis — az ugynevezett szociális törvények kivételével tulnyomóan ugynevezett korlátozó törvények, vagyis azt szabályozzák és azt foglalják egységbe, hogy mit nem szabad tenni. A magyar ember tehát a legtöbb esetben akkor ismeri meg a törvény rendelkezéseit, amikor törvénybe ütköző cselekedetet vagy mulasztást követett el. Elismerem, a legtöbb esetben tudatlanságból minden rossz akarat nélkül. A népműveléssel kapcsolatban tehát egyik fő feladata lesz a vándortanítónak mint a közigazgatás egyik támaszának megvédeni a tanyai lakosságot az ilyen véltlen mulasztásokból eredő büntetésektől, Csak példaként említem fel, hogy a kukorica-moly elleni védekezéssel kapcsolatban az előző gazdasági évről kimaradt kukoricaszárak és törek május 15-ig vagy megfelelően elraktározandók, vagy felégetendők. Az aranka, hernyóirtás kötelező volta a határjelek megújítása és fenntartása a cserebogár kötelező irtása, a szerbtövis irtás, a ragadós állatbetegségek az állatok elhullásának kötelező bejelentése stb. mind olyan természetű dolgok, melyeknek elmulasztása nemcsak anyagi kárt jelent, a tanyai lakosságnak értékük pusztításával, de emellett sok esetben súlyos pénzbüntetést is kell a mulasztóknak fizetni, mit néhány jóindulatú figyelmeztető szóval a rendeletnek az iskolán kívüli népművelés keretén belül, kellő időben való ismertetésével mind el tudnánk kerülni.

Segítségére lesz ennek a munkának elvégzésében a közigazgatás a tanyai vándortanítóknak az által, hogy az időszerű és esetenként végrehajtandó törvényes rendelkezésekre idejekorán fel fogja hívni a vándortanító figyelmét azon kéréssel, hogy azokat ismertesse a vándortanító a tanyai lakossággal.

Szeretnék — talán idők multával — eljutni oda, hogy a tanyai körzeti tanítói lakás, vagy iskola ha nem is egy fiók községháza, de legalább is egy olyan hírszerző és tudakozó iroda legyen, ahova befutnak

a tanyai lakosság esetleges kívánságai és ahonnan ez a lakosság közvetlen értesülést szerezhetne az őt érdeklő eseményekről. A tanyai vándortanítónak ez a működése talán abban a megállapításban volna körvonalazható, hogy ő lenne az a védő, oltalmazó kéz, aki a törvényes rendelkezések labirintusában az eddig becsukott szemmel járt tájékozatlan lakosság figyelmét az elkerülhető és többé-kevésbé veszélyes akadályokra felhívna és tompitana az élet a törvények szigorának. Közölni fogjuk velük hirdetmény formájában az időszerű kérdéseket, törvényes intézkedéseket, amely a tanyai lakosság érdekeit szolgálja, vagy kötelesekük teljesítésére vonatkozik.

(ad. 5.) És végül szeretném néhány szóval ismertetni azon elgondolásomat, amely abban a világításban állítja elénk a tanyai vándortanítót, hogy miként tehet nemzeti szempontból fontos szolgálatokat a tanyai vándortanító mint politikai exponens. A legtávolabb áll tőlem azon elgondolás, mintha a tanyai vándortanítót a napi politika ágensének, vagy agitátorának szeretném látni, sőt magam is azon a nézetem vagyok, hogy minden közhivatalnokot nemcsak függetleniténék a napi politikától, mint ilyentől, hanem egyenest eltiltanám a politikával való foglalkozástól mint pld. ahogy a katonaság is el van tiltva. Ma azonban amikor a kommunista sejtrendszer előharcosai mint vándorló iparos legények, mint természetbuvárok, mint turisták, vagy mint tűzköárusok, vagy más egyéb mindenféle elképzelhetetlen formában járnak az országot és metelyezik meg nemcsak a magyar városok, de a magyar tanyai lakosság elkét is, ma amikor az egész világ forrong és a békének jelzett mai időkben nem tudni, hogy melyik pillanatban robban fel az a puszkaporos hordó, melyre közép-európa békéje van alapozva és nem tudni azt, hogy az újabb világháború végképp elsepri-e a magyart a föld színéről, vagy talán az életét és megújodását fogja köszönni egy újabb vérontásnak, különösképp nyitott szemmel kell haladnia a magyar vándortanítónak a tanyai között, mert hiszen az a fajta, az a televény, amelyből a magyar nemzet táplálkozhat kint él a tanyavilág életében.

Nagy segítségére lesz a vándortanítónak ezen munkájában a tanyai lakosságnak az a része, amely saját tulajdonát képező — esetleg nehéz munkával, verejtékkal szerzett kis ingatlanán él, munkálkodik, kinek az anyaföldhöz táplált szeretetét, ragaszkodását, mondhatnám imádatát, semmiféle politikai áramlat vagy erőszak megváltoztatni, vagy őt meg-

Nősgyeim!

A „Nagyfőzsde” mellett

ÁRUFORGALOM!

Tavaszi női kabátot, kosztümöt, ruhát, pongyolát **fővárosi nivóju szaküzletben** vásárolhatja **olcsó szabott áron**

KEMÉNY JÓZSEF

Telefon 3-11. sz. **SZOLNOK** Gorové-u. 19.

tántoritani nem tudta, kik még ma is a legtisztább Kossuthi politika szellemi világában élnek. Nehezebb feladat lesz a nincstelen cselédek, tanyások politikai életének felfogásának irányítása. szemmeltartása.

Vigyázni kell tehát arra, hogy az az öserő, az a nagy rezervoár, amelyből a magyar nemzet utánpótlását veszi, meg ne fertőződjék, se a kommunizmus, sem az álszocializmus, sem az osztály elleni izgatást maga elé célul kitűző ezerféle politikai pártok agitátorai által, hanem maradjon meg abban a kristálytisztá faji öntudatban, amelytől egyedül lehet várni hazánk sorsának jobbrafordulását.

Igy képzelem el a közigazgatás a tanyai vándortanító működését a közigazgatással kapcsolatban.

És most rövid keretek közé szorított eszmefuttatásom végén legyen szabad mindenek előtt elnézést kérem a mélyen tisztelt hallgatóságnak, hogy ha bizonyos vonatkozásban hiányos volt előadásom vagy esetleg megállapításaim voltak helytelenek, mely utóbbi esetben szíves örömmel veszek előljárásságunk nevében is minden életre való jó tanácsot, helyesbítést, vagy utbaigazítást, mert tudom, hogy azok meghallgatásával is lakosságunk érdekét szolgálom.

Előadásom befejezése előtt mindenek előtt a község előljárássága nevében hálás köszönetet kell mondanom Dr. *Teslery Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő urnak azon felbecsülhetetlen értékű munkásságáért és lankadhatatlan, minden akadályt elhárító tevékenységéért, mellyel a tanyai vándortanító intézményt községünk területére nézve is meghonosította és ezzel tanyai lakosságunk kulturális fejlődésének alapját megvetette.

Már ebből az egy ténykedésből is örömmel állapítható meg a gyakorlati élettel összhangban álló működése és ha ennek a rendkívül praktikus elgondolásnak a végrehajtásához csak annyi anyagi áldozatot tud és fog hozni a kir. Kormány, mint amennyi anyagi áldozatot ölt a theoretikus elgondolások alapján hatalmas összegekkel felépített és ma a szétszórt tanyai telepítések miatt elnéptelenedett központi tanyai iskolák felépítésében, bizonyos, hogy a vándortanítói intézmény százszorozott eredményt fog elérni és felmutatni a centrális tanyai iskolák által felmutatott eredményekkel szemben. Hálás köszönetem ismételt kifejezése mellett legyen szabad kérem Tanácsos Ur szíves megértő és jóindulatu támogatását a jövőre nézve is.

Ezt az alkalmat használom fel arra is, hogy községem előljárássága nevében meleg szeretettel és igaz magyar szívvvel köszöntsem a községünkbe kinevezett tanító urakat. Kérem őket, hogy fogadják szívükbe a kunság tartozkodó, de jószívű népét, ne hasson lehangolólag rájuk a kunsági magyar eleintén bizalmatlankodó, idegenekkel szemben hűvös és tartózkodó magatartása. A kemény vagy rideg szót viszonyozzák szeretettel türelemmel és békés megértéssel, mert sajnos el kell ismernünk, hogy ezeknek az egyszerű magyar embereknek nagyon sok okuk van az idegenekkel szembeni bizalmatlanságra és tartózkodó magatartásra.

Mi, e község előljárási már eddig is mindent elkövettünk és a jövőben is mindent elfogunk követni, hogy azt a nehéz szinte apostoli uttörő munkát, melyet Önöknek kint a község határában végezniök kell, a lehetőség szerint és a rendelkezésre álló anyagi erőnkhez mérten megkönnyítsük illetve elviselhetővé tegyük.

Ravasz László Püspök Ur mondotta egy, a tanyavilág ügyében megtartott értekezleten, hogy „Neki a magyar tanyavilág sokszor egy halott-hamvasztó, melyen virágzó falvak, városok, tervek, remények omlottak össze és lettek porrá, de sokszor úgy tűnik az fel előtte, mint egy nagy bölcső, amelyben ring sok magyar reménység, sok magyar vágy és sok magyar jövőendő”.

Kivánom és kérem az Istentől, hogy az Önök munkája állítsa meg a halott hamvasztónak ezt a megsemmisítő munkáját és keltse valóban életre és tegye valóvá a minden igaz magyar lelkében élő magyar reménységet, a magyar vágyat és a magyar jövőendőt. *(Vége.)*

Testnevelés elméleti és gyakorlati alapon.

Az elemi iskolai testnevelés a régi tanórák szűk keretéből kiemelkedve ma már a testgyakorlás minden ágát felöleli és így szolgálja a fejlődő gyermeki test szép, helyes és egészséges kifejlődését.

A fejlődésben levő gyermeki testnek kiegyensúlyozott nevelése és fejlesztése az iskola keretében, a mai felfogás szerint a svédórával valósítható meg leghelyesebben, melyhez kiegészítésül hozzájárul a már részben bevezetett játékdélutánok megtartása is. A modern kor leghegyesebb, leghatásosabb és legcélravezetőbb testnevelési módja tényleg a svéd óra, mely felépítésének szakszerűsége alapján soha felül nem muló eszközévé vált a helyes és célravezető testnevelésnek. Felépítésében az izmok foglalkoztatásakor nem felejtkezik meg a belső nemes szervek — szív, tüdő, — fejlesztéséről sem, arányosan alkalmazva gyakorlatait a test minden részére. Fokozatosan melegíti, erősíti, majd csillapítja a szervezetet, anélkül, hogy az izmokat merevitené. Elmésen összeállított gyakorlatok közt megtaláljuk a testnek szükséges rövid pihenőket, melyek alatt tudomást szerez a gyermek a következő gyakorlat hatásáról hasznáról és helyes keresztülviteléről. A svédóra értéke nem az egyes gyakorlatok minemiségében rejlik, hanem, a gyakorlatok összességéből adódik. Háromszor dolgozza át a testet, fokozatosan, fejlesztően és hatásosan. Megszámlálhatatlan sokaságú gyakorlatai szabadon, tornaszereken, társasalakban s a talajon végezhetők, melyek közül a testnevelő hivatalos recept szerint állíthatja össze gyakorlatait. Az általános fejtegetés helyett egy svédórát építek fel, mert az elemi iskolai testnevelés nagyfokú előre haladásának biztosítását ennek helyes megismerésében és megértésében vélem megtalálni.

Az előbb említett számtalan gyakorlat gyakorlatcsoportokban van rendszeresítve. Így pl. a hajlított, nyújtott, kartartások, karnyújtások, kar-emelések, lendítések, karütések, karlökések, karkörzések sok-sok változata a kargyakorlatok csoportjában szerepelnek. Ugyanígy vagyunk a láb, nyak, has, hát, oldal, egyensúly stb. gyakorlataival is, melyek az egyszerűség és áttekinthetőség szempontjából szintén csoportokba vannak sorolva. Ezeknek a csoportoknak ideális egymásutánját, sorrendjét és gyakorlatát tünteti fel az előbb említett recept, melynek a kézből hiányoznia egy svédóra alatt sem szabad a gyakorlatok sokasága és sorrendje miatt.

A svédóra három részből áll. U. m. bevezető, fő és befejező részből.

A bevezető rész állandóan erősödő gyakorlataival bemelegíti a gyakorló testét, előkészíti a nehezebb gyakorlatoknak megerőltetéstől mentes elvégzésére. Rendgyakorlattal kezdődik, majd sorbontás után láb, kar, nyak 1-2-3- törzsgyakorlat s nehezebb lábgyakorlat következik. A bevezető rész rendes körülmények között 6–8 percet vesz igénybe.

A fő rész háromféle lehet u. m.: egyik órán kitölthető az egész fő rész játékkal, a másik órán tornával, a harmadik rész atlétikával vagy időszakai sporttal. Azonban bármelyikkel is töltjük ki a fő részt, azért a bevezető és befejező rész gyakorlatait mindig meg kell tartani. A fő rész időtartama 30–35. perc. Ugy a játék mint az atlétika vagy időszakai sportok tanításánál a lehetőséghez képest az egész osztályt foglalkoztatni kell.

Főelvünk legyen a frissesség, ruganyosság, ötletesség, bátorság, a játékkedv és fegyelem fokozása.

Ha a fő részünk torna, akkor ennek feldolgozása sokkal nagyobb körültekintést és fegyelmet igényel. Gyakorlatainknak sorrendje a következő: törzsfeszítő, függés-támasz gy., egyensúly, has, hát, oldal, járás-futás, szökdelés-ugrás, ügyességi gyakorlat és játék. Ezen gyakorlatok nagyobb erő kifejtésre készítetik a szervezetet, melyek közül ki kell emelni a törzsfeszítő gyakorlatot, mely jótékony hatásánál fogva legfontosabb gyakorlata az egész svédórának. A törzsgyakorlatoknál elkerülhetetlenül fontos a javítómozgás meghonosítása, melynek kiválósága és szakszerű alkalmazása igen szembetűnő. Nélküle a gyakorlatok könnyen ellaposodhatnak s a kívánt eredmény helyett annak ellenkezőjét váltják ki. Hozzá kell szoktatnunk gyermekeinket ahhoz, hogy mindig biztos vagyis megfeszített

lábban álljanak. Laza állású, — térdeit, törzsét, karjait lazán tartó — gyermeknek gyakorlatai nem lehetnek kitűnő hatásúak, miért is legfontosabb teendőnk egyike, hogy gyermekeink határozott, biztos és jól kiegyensúlyozott testhelyzetből hajtsák végre gyakorlataikat

A befejező rész a bevezető részhez hasonlóan könnyű láb, kar, egy-két, vagy három törzsgyakorlatból s a végén fokozott lélegzési gyakorlattal áll. Célja a testnek fokozatos lecsillapítása, miért is a lélegzési gyakorlatot addig kell folytatnunk, míg gyermekeinken a lehülés és megnyugvás biztos jeleit nem észleljük. Igen szép jelenete az órának, midőn gyermekeinket törzshajlítással köszöntetjük s „Egészségetekre“ válaszlunkkal fejezzük be munkánkat.

A lelket és testet egyformán üdítő nemes munka rövid idő alatt megmutatja áldásos hatását s változatos összetételénél fogva úgy a gyermeknek, mint a tanítónak eme rendszeres óratartás válik legkedveltebb tantárgyává.

Ezen rövid ismertetés után célszerűnek tartom az egyes gyakorlatoknak tanítási módszerét is közölni, a határozott formához kötött gyakorlatok tanításánál.

Mint előbb említettem, minden gyakorlat között pihenő van. Ezeket a pihenőket használja fel a tanító a következő gyakorlat ismertetésére és élettani hatásának közlésére. Ezen ismertetés természetesen rövid és világos. 1. Elmondom, 2. bemutatom, 3. felbontva, majd ütemesen végeztetem. Így: Következik pl.: kargyakorlat. Karlendítés oldalsó középtartásba. Erősíti a kéz, kar, váll izmait. Bemutatom. Vigyázz! Javíts! Lendíteni 1... 2... 1... 2. A gyakorlat rendes ütemben folytatva rajta! 1, 2, 1, 2, 1, 2, 1, elég! Vagy: Következik nyakgyakorlat. Nyakhajlítás hátra. Erősíti a nyak izmait, javítja a helyes tartást és mozgást. Bemutatom. Vigyázz! Javitani 1, hajlítani 2, nyújtani 3. Javitani és belégzni 1, lélekzést tartani és hajlítani 2, kilégzeni és nyújtani 3. 1, 2, 3. Minden gyakorlat tehát 4–6-szor végzendő, mely ismétléseket természetesen a gyakorlat nehézsége szerint csökkenthetjük. Gyakorlatok közben lehetőleg gyorsan és röviden javítsunk s ne történjék meg, hogy pl. mély guggoló állásban levő osztályt végig javítsunk s mire azt mondjuk, hogy nyújtani, akkorra a sok egészséges gyermek mind reszkető lábakkal kinlódják felé. Ehelyett javításunk legyen általános és gyors.

Tanév elején óratervünket az első órán természetesen nem tudjuk végig gyakoroltatni, nem pedig azért, mert 22–26 uj gyakorlat betanítása egy órán lehetetlen. Ezért eljárásunk a következő: Tananyagbeosztásunkban precizen kidolgozott havi svéd óraterveket készítünk. Tanév elején elővéve első óratervünket, abból annak 2/3-át kihagyva, de a törzsfeszítőt soha, egy rövid svédórát állítunk össze, úgy hogy a bevezető fő- és befejező gyakorlatokból 1–2–3 képviselve legyen, szem előtt tartva, hogy a test minden része megfelelően és arányosan legyen foglalkoztatva. Így az első órán megtanítunk 9 uj gyakorlatot, melyek a következő heti

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb

SZOLNOK, TELEFON 302.

Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

órán 3—4 ujjal gyakorlattal bővítődnek. A hónap végére az első óratervünkkel legyünk készen. Ezután az első óratervünk gyakorlatai fokozatosan megkezdik cseréjüket a második óraterv gyakorlataival, mégpedig úgy, hogy a legelső gyakorlatok helyét ujjakkal behelyettesítve, a többi tovább gyakoroltatjuk. Így végeredményben minden gyakorlat egy hónapig szerepel, de nem mulik el óránk, melyen ujjat ne nyujtanánk gyermekeinknek.

A játékszerű és utánzó módon történő testgyakorlás lényegileg semiben sem különbözik az előbb részletesen tárgyalt, határozott formához kötött gyakorlatoktól. A sorrendje a gyakorlatoknak itt is ugyanaz, de a végrehajtásban és tanítási stílusban nagy az eltérés.

A játékszerű gyakorlatokat egy nagy mese keretében végezzük közösen az ütemszerűség és vezényszó mellőzésével.

Az utánzó gyakorlatokat pedig szintén eredeti sorrend szerint, állatok, madarak, gépek, emberek utánzásával végeztetjük, képzelő erejük fokozásával.

Testnevelésünk az elemi iskolában még igen sok kívánni valót követel. Nagy egyszerűsége, odaadásra és lelkiismeretes munkára van szükség, hogy elérhessük az iskolai ülő életmóddal járó káros behatásoknak a helyes testneveléssel való kiküszöbölését.

Mann Barna

Tanév végén.

amikor az utolsó gyermek is kicsoszog a tanteremből, — összesugnak az árva butorok. Elementek, sugja a kréta a táblának. Pedig de sokat remegtek gyöngye ujjak, míg a számokat fekete hátadra irták. Nem ugrálnak jókedvűen a vállamra, csikorogja a fájóslábu pad. Nem dugják az almákat, vajaskenyereket a fiókomba. Nem állanak meg előttünk csodálkozó pillantásokkal, zizegik egymásnak a képek és álmokra hunyják szemüket, az árva, üres teremben.

S ott, ahol eddig vidámság, dal, elevenség honolt, megáll az élet. A csend fojtogató szorításától élettelenre merevedik a törlőrongy. Ijedten keres magának tanyát a por. S a némaság kirohan kétségbeesve a folyosóra. Bekukkan minden terembe. Végigszáguldja az udvart. Hol vannak, sikitja hangtalanul.

Elementek, zugja a jegenye a kapu mellett. Most kint játszanak a pipacsos, szarkalábas réten. Koszorút kötnek buzavirágból. Könyv helyett a virágok szeméből olvasnak ki megfejthetetlen titkokat. A számtanórát a csillagos ég alatt tartják, amikor megszámlálják a fekete éjben, édesanyjuk meleg ölében a hullócsillagokat. A beszélgetési órát

a katicabogarakkal, pacsirtákkal, fecskékkel folytatják. Azokkal csicseregnek együtt kora reggeltől késő estig. S a nyelvórájuk igazi nyelvművészeti munkásság. Mézet nyalnak a virágok kelyhéből. S ötször napjában lekároos kenyeret kunyorálnak az édesmamától, meggyöző szónoklatokkal, végtelen körmondatokkal.

Nyaralnak, pihennek a gyermekek, zúgja a jegenye tovább a kapu mellett. Arcukat pirosra csókolja a nap tüze. Izmaikat keményre edzi a játék. S szeptemberben ujjászületve lépnek be majd az árva termekbe, hogy folytassák az abbahagyott munkát.

Tanév végén, amikor az utolsó gyermek is kicsoszog a tanteremből, a tanító bácsi és a tanító néni is összeszedi fiókjából a tollszárat, ceruzát, gumit. Aztán elfordul. Kitorol szeméből egy könnycseppet. Pillantásával végigcirógatja az elárvult, néma termet. S elszoruló szívevel fojtogató sirással torkában, lassan elindul hazafelé.

Akik ilyenkor látják, azt mondják: a legárvább mindenek között.

Gyomai György

Leborulunk, Uram!

Bezárultak az iskolák kapui.

Csonka hazánk száz meg száz templomának misztikus csendjébe áhitattal csendül bele sokezer gyermek hálával teli imája. A kis ártatlan lelkek imájával kísérelő akkordként száll égfelé annak a fáradt, de lelkes gárdának imás hangja, melynek sorsául az Isten kertjében való kertészkedés munkája adatott.

Elfáradtál, ugy-e Tanító Testvérem, míg ezt a napot megérhetted? Talán csüggedtél is, míg a pihenés boldog hajnala Rád virradt? Tudom féltél az eleséstől is, de megörzött Téged a tanító-lelkek nagy gazdasága: a hivatásszeretet és az Istenben vetett hit.

Tudom, Tanító Testvér, nehéz volt a munka, de dolgoztunk. Dolgoztunk, mert éreztük azt, hogy dolgoznunk kell. Dolgoztunk, mert éreztük, hogy a mi kertészkedő kezünkre szükség van az ifjú magyar emberpalánták ápolásában. Dolgoztunk akkor is, mikor a kétségbeesés hervasztotta szívünk illatos virágait; amikor a sors mostoha keze megfagyasztani akarta lelkünk melegségét; amikor a bizonytalanság próbálta elsorvasztani akarásunkat; amikor roskadozó vállunkon már alig birtuk vinni az élet súlyos keresztjét.

A kálváriajárás szűrős tövisei sokszor lelkünk mélyéig hatoltak. Ajkunkon sokszor feltört a sikoly: Ki segít rajtunk? Mi lesz velünk?

Sokszor azt hittük: kiapad bennünk a forrás... kihúny bennünk a fény... eloszlik lelkünkben a melegség, melynek friss cseppjeivel, szikrázó világosságával és édes simogatásával magunkat dédelgettük. Sirt a lelkünk, mert vágyaink voltak, amit egymásután tiport el az élet és amikor már majd elnyelt az örvény... amikor néha azt hittük, a következő pillanatban már nem élünk, valami titokzatos parancsszóra, mint tavasszal az ébredő mezőn a téli álmát szunnyadó örök élet, titokzatosan váratlanul, agyontaposott álmaink nyomán kizöldült a remény! Lelkünkben újra éledt a hit, a törhetetlen akarat, ajkunkon felhangzott a zsoldáros szava: „Jó az Úr ahhoz, ki Benne bizik és Őt keresi.”

Remegő ajkunk titkon sóhajtva küldte imáját a mindenképp alkotójához, hogy nehéz munkánkhoz égi harmatát lekönnyörögje.

S hogy el nem fogyánk, az Úr irgalma adott erőt.

Az ima meghallgatásra talált.

Nehéz, hosszú volt az út, de nehéz utunkban, küzdelmes munkánkban a gondszántotta redőkre simogató kezek puhasága, lelkünk boruját kékszemű gyermekarcok csendes mosolya igyekeztek eltüntetni s gondterhelt életünket könnyebbé tenni. S amikor már-már a kétségbeesés összeroppantó erejét véltük lelkünkön urrá lenni, éreztük, hogy isteni Mesterünk segítő karja nyul felénk s kezünket megfogva vezet át bennünket az áthidalhatatlannak hitt mélységeken.

Mikor borús homlokunkon a küzdelmek verejtékének fájdalmas koszorúja csillogott, éreztük égi Tanítónk bátorító leheletét, mely fáradt tagjainkat megacélozva, ujjabb kitartásra, csüggedést nem ismerő munkára segített bennünket.

Most fáradtan, roskadt vállal, de imádságos lélekkel tekintesz vissza az elmúlt esztendő sok-sok viszontagságára s ajkadról boldogan repül a végtelen kegyelmű Isten trónja elé.

„Téged, Isten, dicsérünk...”

S most, mikor tele van a lelked hálával, a szived imádsággal... mikor a jól végzett munka tudata csillogó könnycseppeket csal szemedbe, ugyan kire gondolnál másra, mint az „Örök szeretet nagy mélységére”, aki fáradságos munkában gyámolítod, gyöngeségedben erősséged, szomorúságodban vigasztalód volt.

S ahogy fáradt tekintetünket rávetjük az ünnepi áhitatba öltözött kicsi seregünkre, kiknek szeméből felénk mosolyog a boldogság, a bizakodás, a remény, a hála, a szeretet, mi egyszerre elfelejtünk mindent. El azt a sok szenvedést, méltánytalanságot, melyben az elmúlt hosszú esztendőben részünk volt. Odaállunk megegyeszer a kis sereg élére, kicsi templomunknak csilingelő harangjának hívó szavára elindulunk a szerény, de nekünk annyira kedves, jázminillatos, fehér oltár elé s ott „Leborulunk, Uram, a Te szent Fölséged előtt” és a tömjénfüst illatával összeölelkezve, az ártatlan kis sereg lelkéből fakadó

akkordoktól kísérve száll trónod elé a szívünk mélyéből feltörő hálaíma: „Téged, Isten, dicsérünk...”

Leborulunk Uram és hálát adunk Neked azért a sok jóért, mellyel a küzdelmes éven segítettél bennünket!... Köszönjük, hogy „Fáradságban nyugalomunk, hévben hűvös árnyékunk, sirásunkban örömünk” voltál!

Köszönjük Uram, a Te jóságodat! Árasszad bőséges áldásodat a mi munkánkra! Áldd meg csonka hazánk virágos kertjének kicsi csemetéit, hasadó bimbóit... s áldd meg bennünk azt a sok szépet, nemeset és jót, amit a Te sugallatodra, a mi szívünk csepegtetett lelkükbe!... Áldd meg, Uram, őket, hogy országodnak méltó örökösei legyenek!

Ismét könny csillog a szemünkben. Ezek a könnyek azonban nem a fájdalom, szomorúság, bánat könnyei, ezeket az öröm, boldogság, a hála, a becsülettel végzett munka tudata varázsolták oda, a kis magyar vándorok mosolygós arcára tévedt tanítószemekbe.

Ezeket a csillogó gyöngyszemeket tesszük le, Uram, oltárod zsámolyára és imádságos áhitattal adunk hálát Neked, hogy a magyar tanítóság lelkébe oly sok szeretetet, annyi sok türelmet és sziklaerős hitet adott!

Jászberény.

Hajmásy József

KAPUZÁRÁS.

Irta: Csontos Sándor.

Halk kattanással bezárultak az iskolakapuk...

A tantermek homályából óvatos, surranó neszezéssel lopakodnak elő a csend-fiókák. Majd mind bátrabb nekiiramodással hancurozzák végig az üres termeket. Végig kúsznak a falakon, bútorokon; kiülnek az ablakokba. Ott nagy, bámész-szemekkel pillongatnak kifelé; keresve, kutatva örök ellenségüket, — a vig gyermekereget.

Aztán ők is elfáradnak a szokatlan hancurozásban és elalszanak.

Csak a júniusi nap besűrűdő sugárzuhatagjában keringenek, táncolnak még a bennrekedt porszemecskék, hogy azután ők is elálmosodva, végigterüljenek a terem bútorain és megkezdjék hosszú, mely nyári álmukat.

Olyan szomorú így ilyenkor az iskola.

Mint a test, melyből elszállt a lélek.

Mint a fecskéfészek ősszel, mit elhagytak a fiókák.

Hiszen még nem régen is, virágillatos, ünnepélyes, parádés külsőségek között itt szárnyalt a sűrű falak között az ember-fiókák megerősödött csapata, próbálgatva szárnyait, tudnak-e már vajjon messzebb repülni, tovább is menni?!

És a próba sikerült...

Tudtak!...

És elrepültek, messzeszálltak...

Megérett a termés.

Megérett és a felpattanó magházból szerte-szípközbe repültek széjjel a megérett magvak.

Elapadt a vizsgai köszöntők nemestűző hangfolyama.

A tanítónénik és tanítóbácsik még egy utolsó jótanácsot dugtak az útrakészülők poggyászába, még egy utolsó vidám köszöntés; egy-egy rejtett könnyharmatcsepp a szempillákon — és utoljára nyitak ki az iskolák kapui e tanévben.

És megindult a repülés. Ki a fényözönben úszó utcákra.

A boldogságtól ragyogó arcok és dagadó kicsi keblek vitték édes terhüket haza, hogy otthon könnyítsenek rajta és adjanak abból a sok boldogságból a szülőknek is. Hogy a mindennapi élettől elszürkült arcon is felsüssön egyszer a boldogság, az öröm, a meglepedés, a büszkeség, a megbékélés biborsugára.

„Fiaid öröme leszen a Te örömed is.”

És aztán továbbszálltak. Ki a vadvirágos, sötétzölden csillogó búzamezőkre, ki az ezüstcsillogású vizek mellé, — ahol gyémántszikrákat szórva maguk körül, — robbantak bele a hűsítő habokba.

Szabadság! Vidámság! Móka! Pihenés!

Boldog gyermekcsereg . . .

És a tanítóbácsik, meg a tanítónénik nevetőszemekkel nézik apró tanítványaik tobzódó ujjongását.

Aztán . . .

Aztán sóhajtanak és elindulnak ők is — tovább dolgozni. Készülni az új tanévre. Hogy elég meleget, táplálékot, napsugarat gyűjthessenek össze; hogy minél dúsabbá érlelhessék meg a jövő évi aratásra, az új — őszi vetést . . .

És az öreg iskolák itt maradtak elhagyottan.

Hümmögve belesírják magukat az éjszakába és elalszanak ők is.

Álmodnak.

Álmodnak szép, himes, vigasztaló álmokat, a boldog viszontlátásról.

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb, megbízható, szabottáru szaküzlete! Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők, fehérneműek, kötöttárúk, harisnya, url- és női divatárúk, női és leány felöltők, kabátok

S Z O L N O K

Kossuth-tér 8. Telefon 570.

Tanügyi értekezlet Jászberényben.

Jász-Nagykun-Szolnok vm. kir. Tanfelügyelősége által rendezett sorozatos tavaszi tanügyi értekezletek egyikét a Jászság tanítószervezete május 16-án a jászberényi áll. tanítóképző-intézet dísztermében tartotta meg. Ennek az értekezletnek az eddigiektől teljesen eltérő volt a munkarendje. A vezető kir. tanfelügyelő, *dr. Teslery Károly* eredeti elgondolása szerint a folyó tanév elején a szemináriumokban a hétköznapi tanítói tevékenységgel és munkateljesítéssel kapcsolatos mintatanításokat tartottak. Most, az év végén az eredménymegállapítás volt a célkitűzés.

Az értekezleten *dr. Teslery Károly* t.ü. tanácsos, kir. tanfelügyelő elnökölt. Mint vendégek, jelen voltak: *Móczár Miklós* t.ü. főtanácsos vezetésével s tanítóképző int. tanárai és V. éves növendékei. Megjelent az egri érseki tanfelügyelőség képviselőjében *Fucsek Gábor* egyh. s. tanfelügyelő. Jelen voltak a továbbá: *dr. Horváth Zoltán* t.ü. fogalmazó, *Bánkövy Kornél* esperes-plébános és a vidék r. k. és ref. lelkészei közül többen.

A résztvevők szokatlanul nagy számban jelentek meg s különös érdeklődéssel figyelték a szemináriumnak ezt az újszerű munkarendjét.

Két-két párhuzamos elemi iskolai osztály eredményét hasonlították össze, megfigyelve az osztályvezető tanerő módszerének lényegét, annak eredményjavító hatását. Ez alkalommal mint úttörők, a köv. jászberényi áll. tanerők szerepeltek gyermekeikkel: *Szentirmainé* IV. o., *Szegedyné* IV. o., *László J.* VI. o. és *Mocsári J.* VI. o.

A számolás-mérés, földrajz, történelem és egészségtan elvégzett anyagát kérték számon a hallgatóság előtt.

A tanulók értelmes feleletei, vidám munkakedve, széles látóköre, a társalgás hangján folyt vizsgáztatás gördülékenysége a szakembereket arról győzték meg, hogy annak az országos, nagylendületű munkának, amit általában *módszerjavító törekvéseknek* neveznek, a tanítókra és tanítványokra egyaránt nagyszerű hatása volt. A soron álló négy osztály eredményének keresztmetszetéből örömmel állapíthatta meg a hallgatóság a magyar gyermek intelligenciájának emelkedését, magasba-törését.

Az eredményt összehasonlító értekezlet gondolatának életrevalóságát is meglátta a tanítói kar s e gondolatot melegen üdvözölte.

Az értekezlet keretében *Tanai Antal* tanítóképző int. tanár, körzeti iskolafelügyelő a tanítóképzés reformját ismertette a töle megszokott alapossgal és lendülettel.

A hallgatók a szünet közben megtekintették a gyakorlóiskolával kapcsolatos, külön termet megtöltő, u. n. *Iskolai Múzeumot*, amelyben az egyes tantárgyak újszerű szemléltetési eszközei vannak egybegyűjtve. Az intézeti tanári testület és ifjúság évek óta folyó tervszerű munkásságának eredménye ez az értékes gyűjtemény. Ennek a szemléltetésnek hatását tükrözte vissza *Keszthelyi Ferenc* áll. tanítónak felszólalása, melynek során az intézet igazgatóját társai nevében arra kérte, hogy létesítsen a városi és vidéki tanítószervezet számára *tanszerkészítő tanfolyamot*.

Erre a közkivánatot tükröző felszólalásra *Móczár Miklós* igazgató válaszolt. Bejelentésében ismertette, hogy a vezető kir. tanfelügyelővel történt megbeszélés alapján egy ilyen szemléltetőeszköz-készítő tanfolyam szervezése már meg is történt s annak anyagi része most van a minisztérium illetékes osztályán tárgyalás alatt.

Az élet parancsolta haladásnak a magyar népnevelés terén ez lesz az első ilyen irányú továbbképző tanfolyama.

A nagyhatású tanügyi értekezletet *dr. Tesléry Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő köszönő és buzdító szavai zárták be, aki a megjelentek nagy számával kapcsolatban különösen kiemelte a magyar tanítóság áldozatkészségét. A tanítási eredmények lelkét meglelégedéssel töltötték el s a további lelkes versengésre buzdította a gondjaira bizott nevelői kart.

HIVATALOS RÉSZ.

4168—1938. szám.

*Valamennyi elemi és önálló gazdasági népiskola
Tekintetes Igazgatóságának és Tanító Urnak,*

Állomáshelyén.

A nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium f. évi május hó 24-én kelt 43.337—1938. V. 2. ü. o. számú rendelete szerint ismételt előfordult, hogy a tanszemélyzet tűzharcos tagjai az iránt fordulnak a VKMinisztériumhoz, hogy a világháborús katonai szolgálati idejüket tényleges közszolgálati illetményeik megállapítása szempontjából vegye figyelembe, illetve fizetés szempontjából beszámítható szolgálati idejük kezdőpontját is ennek megfelelően állapítsa meg.

Tudomás és további eljárás végett értesitem a Tekintetes Tanítósgot, hogy az 1938. évi IV. törvénycikk semmiféle rendelkezést nem tartalmaz arra nézve, hogy a tűzharcosok (a Károly csapatkereszt igazolt tulajdonosai) világháborús katonai szolgálati ideje tényleges közszolgálati illetményeik megállapítása szempontjából beszámítható lenne. A törvénynek 7. §-a kizárólag a nyugellátás szempontjából való beszámításnak az 1912. évi LXV. t. c. 17. §-ában megállapított szabályait módosítja annyiban, hogy a tűzharcosnak a világháborúban teljesített katonai szolgálati idejét az ellátás szempontjából akkor is beszámítani rendeli, ha a két szolgálat közé eső megszakítás 30 napnál több ugyan, de két évet, illetőleg az 1895—1899. születési évfolyamokba tartozóknál három évet nem halad meg. A törvény 6. §-ának 8.) bekezdése közszolgálati alkalmazottaknak a fizetési osztályokba történő előléptetésénél rendeli el azt, hogy itt egyenlő alkalmasság és minősültség mellett, a tűzharcosokra különös figyelemmel kell lenni. Ez a törvényhely nem módosította az

1927. évi 9000. M. E. sz. rendelet I. fejezetének 7. pont 1.) bekezdésében foglaltakat s nem állapított meg a fizetési fokozatokba tartozó, automatikusan előlépő tanszemélyzetnek az automatikus előlépésen belül újabb jogokat.

Szolnok, 1938. évi június hó 8-án.

Kir. tanfelügyelő helyett:
Dr. Kovács János s. k.
tanügyi titkár.

4605/1938. szám.

*Valamennyi közvetlen felügyelet alá tartozó elemi,
továbbképző, iparostanonc és önálló gazdasági népiskola
tekintetes Igazgatójának, Tanítójának,*

Állomáshelyén.

A m. kir. belügyminisztérium 139.533/1937. és az Országos Légvédelmi Parancsnokság 2318/1936. elnöki C. számú rendeletével Forgács József m. kir. rendőrfőfelügyelő kiadásában megjelent Magyar Légoltalom című munkáját a hatóságoknak, intézményeknek, tantestületeknek, közalkalmazottaknak beszerzésre ajánlja.

Köztudomású, hogy minden békére való törekvés ellenére, állandó háborús veszély fenyeget és elpusztul az a nemzet, amely későn ébred védtelenségének tudatára, ezért multhatatlanul szükséges, hogy idejekorán felismerjük a veszély nagyságát és nem szabad lekicsinyelnünk a pusztításokat, amelyeket ellenségeink légi háború esetén az emberi életben és gazdasági javakban okozhatnak.

A légoltalom nálunk is elérkezett ahhoz a fejlődési szakaszhoz, amely a jogszabályok és utasítások megvalósítását követeli meg és ehhez a gyakorlati munkához az összes tételes intézkedéseket magában foglaló és összefüggő rendszerben feldolgozott utmutatást tartalmazza a Magyar Légoltalom c. mű.

Értékes szolgálatot teljesíthet Cim a köznek, ha a légitámadások elleni védekezésről szóló 1935. évi XII. t. c.-et, ennek végrehajtási utasításait, a tűzvédelmi mentőszolgálat szabályait és egyéb fontos rendelkezéseket a legbővebben ismertető munka beszerzésére áldoz s az abból szerzett ismereteket, tanulságokat oktató-nevelő munkájában értékesíti.

A könyv a Magyar Légoltalom kiadóhivatalánál (Budapest, V. ker., Kálmán-u. 24. sz.) rendelhető meg, a közérdekre való tekintettel állami, megyei és községi közalkalmazottak, levante- és légoltalmi oktatók, tűzoltótestületek és mentőegyesületek tagjai P 12— ár helyett 20 %-os engedménnyel, tehát 9'60-ért, havi 2'40 P. részletfizetés mellett.

Szolnok, 1938. évi június hó 23-án.

Kir. tanfelügyelő hivatalából távol:
Dr. Horváth Zoltán.
tanügyi s. fogalmazó.

4621/1939 szám.

Valamennyi állami, községi, izr. uradalmi elemi iskola
tekintetes Igazgatóságának, Iskolaszékének és Vezető
Tanítójának,

Állomáshelyén.

Az egyesületi tagságra vonatkozó rendelkezések ellen vétő köztisztviselők és egyéb alkalmazottak fegyelmi felelősségre vonása tárgyában megjelent 3400/1938 M. E. számú rendelettel, illetve ennek végrehajtása tárgyában kiadott 18.901/1933 eln. és 18.912/1938 eln. számú vkm. rendelettel kapcsolatban a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 3843/1938 eln. számú rendeletével tájékoztatásul közli, hogy a cserkészlet, mint nevelő intézmény, az iskola nevelő munkáját kiegészíti. A cserkészletben való részvétel a tanárok, tanítók hivatali kötelességével nemcsak összeegyeztethető, hanem pedagógiai munkásságunknak integráns része.

Ebből következőleg a tanárok, tanítók és tanulók a cserkész egyenruhát és a cserkészjelvényt iskolában szabadon viselhetik.

Teljesen azonos megítélés alá esik a levante intézmény is, amely törvényen alapuló állami nevelő intézmény lévén, a levante egyenruha és jelvény viselése az iskolában szintén szabad.

Szolnok, 1938. évi június hó 23-án

Kir. tanfelügyelő hivatalából távol:

Dr. Kovács János.
tanügyi titkár.

4365/1938 szám.

Valamennyi közvetlen felügyelet alá tartozó elemi iskolával kapcsolatos továbbképző, ált. irányú iparostanonc és mezőgazdasági népiskola tekintetes Igazgatóságának, illetve Tanítójának,

Állomáshelyeiken.

Tudomás és mihez tartás végett felhívom Igazgató, Tanító Urak figyelmét a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 109.604/1938 IX. ü. o. sz. rendeletére (megjelent a Hivatalos Közlöny 1938. június hó 1-i számában 207. oldalon), amely szerint megengedte, hogy a 14-18 éves tanuló ifjúság a Légoltalmi Liga tagjai sorába beléphessen.

Szolnok, 1938. évi június hó 22-én.

Dr. Teslery Károly

tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő.

<p>Sport- és gyermek- kocsik nagy választéka!</p>	<p>LUSZTIG RÓZSI BÓRDISZMŰ-, ILLATSZER-, JÁTÉKÁRU SZOLNOK Baross-u. Hasznos-ház Áruforgalom tagja. Telefonszám 519.</p>	<p>Sportcikket tenisz ütők, labdák, cipők</p>
---	---	---

H I R E K

Kitüntetés. Az Országos Frontharcos Szövetség országos diák-pályázatán *Sági Béla* tiszaföldvári állami elemi isk. IV. oszt. tanuló „A magyar katona vitézsége a világháboruban” című tétel eredményes kidolgozásával első díjat nyert. Az Országos Frontharcos Szövetség 10 Pengős jutalombíját és Emléklapját a kitüntetettnek osztálytanítója: *Soós József* áll. isk. igazgató, iskolafelügyelő f. é. június hó 12-én a hálaadó istentisztelet után ünnepélyes keretek között adta át. Az átadáson résztvettek a kitüntetett szülői és rokonsága, a tanítótestület és tanulóifjúság teljes számban, valamint nagyszámu érdeklődő. Különösen megható volt a kis *Sági Béla* talpraesett köszönete, amellyel *Soós József* tanítójának meleghangu üdvözlétére és jókívánataira válaszolt. E szép siker nemcsak az állami elemi iskola IV. osztályának, hanem Tiszaföldvár község minden lakójának öröme és büszkessége.

Bucsztatás. Meleg és szeretetteljes ünnepség keretében vett bucsut Karcag város közönsége *Péntek Józsefné* vezető óvónőtől ki hosszú évtizedeken át meleg anyai szeretettel gondozta, nevelte a rábizott kicsiny emberpalántákat. Központi ovodában szépen sikerült évről-évre ünnepély keretében mutatni be a gyermekek ügyességüket. A bájos és kedves bemutatót, melyért a helyettes óvónőt, *Darai Erzsébet*et illeti dicséret, nagyszámu

diszes közönség nézte végig. Az ünnepély végén a mostani és a régi ovodások néhány tagja, könnyekig megható szavakkal bucsuzott *Péntek Józsefnétől*, a távozó drága óvónőnéitől. Ezután a megható gyermekbucsu után, *Dr. Szentesi Tóth Kálmán* ny. polgármester méltatta emelkedett szavakkal a távozó érdemeit. Kiemelte rátermettségét, szorgalmát a gyermekek iránti nagy-nagy szeretetét. Hálás szívvel mondott köszönetet a város közönsége, az iskolaszék, a szülők nevében odadadó, lelkiismeretes és eredményes tanítói-nevelői munkásságáért. *Péntek Józsefné* könnyekig meghatva válaszolt az üdvözésekre. Meleg bucsut vett a kicsinyektől, megköszönte a szülők ragaszkodását és szeretetének nyilvánítását, a hatóságok mindenkor támogatását. A bensőséges ünnepély, mely a bucsuzó óvónő iránti szeretet, megbecsülés és ragaszkodás megnyilatkozása volt, emelkedett hangulatban ért véget.

Magyar várak regéi címen gyűjtötte össze *Halmos Andor* Tolnavármegye kir. tanfelügyelője a nép száján fennmaradt regéket és mondákat, amelyek a régi magyar dicsőséget hirdető várakkal, várromokkal kapcsolatosak. Színesek, kedvesek e regék, melyek a mai anyagias világból visszaviszik az olvasót a magyar hőskorba s bepillantást engednek az elmúlt századok életviszonyaiba, felfogásába, kultúrájába. A

gördülékeny, szép magyarsággal megírt regék nemcsak élvezetet nyújtanak, de a várak története a földrajz, történelem tanításába is eredményesen beilleszthető s a hazafias érzés ápolására, fejlesztésére is sikeresen felhasználható. A csinos kiállítású füzet a szerzőnél rendelhető meg. Ára 1 P.

Kartársak figyelmébe!!! Előző lapszámainkban felhívtuk a Kartársak figyelmét a nagy anyagi áldozatokkal fenntartott lapunk előfizetési díjainak beküldésére. Együttal figyelmeztettünk minden Kartársait, hogy a Népművelés f. évi január hó 1-től már nem tagságdíj fejében, hanem évi 6 P előfizetés ellenében jár s kértük, hogy a megtartott lap előfizetési díját csekkszámánkra küld-

jék be. — Tekintve, hogy igen sok kartárs, felszólításaink dacára, a lapszámokat megtartotta anélkül, hogy annak előfizetési díját beküldte volna, — felkérjük nevezetteket, hogy a megküldött lapszámok ellenértékének a beküldését s meg nem rendelés esetén a lap visszaküldését tartsák erkölcsi kötelességüknek.

Nyugdíjazás. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Tüske Aranka*, *Gaál János* cibakháza—zsígyertanyai, *Kiss László* dévaványa—ködmönösi állami, *Nagy Irén* karcagi ref., *Fintáné Finta Észter* turkevei ref., *Horváth Antal* törökszentmiklósi ref. isk. tanítónőket, illetve igazgatót, továbbá *Koncsek Demeter* jászberényi rk. és *Gáspár József* karcagi rk. tanítókat saját kérésükre nyugalomba helyezte. Egészséget és sok-sok nyugalmas évet kívánunk!

ELSŐRENDŰ MINŐSÉGÁRUT VÁSÁROLHAT
JÓL ÉS OLCSÓN

MEINL GYULA

KÁVÉBEHOZATALI R-T.

SZOLNOK LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÜZLETÉBŐL

SZOLNOK, Gr. SZAPÁRY-U. 2. TEL. 318.

Kinevezés. A Kormányzó ur **Öfömméltósága Dr. Zeslery Károly** c. tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelőnek a tanügyi tanácsosi jelleget, *Dr. Kovács János* tanügyi titkárnak a tanügyi tanácsosi címet adományozta. Az odaadó, fáradhatatlan, értékes munkásságnak e legfelsőbb helyről jött elismerése a vármegye tanítóóságában osztatlan örömet keltett. A kitüntetteket ezuton is szeretetteljes tisztelettel köszöntjük.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter kinevezte: a VII. fizetési osztályba: *Királdi Károly* szolnoki, *Markóth Dezső* szolnoki, *Ring Károly* jászberényi, *Tóth József* mezőturi áll. isk. igazgató, iskolafelügyelőket, *Császárné Petricsek Ilona* szolnoki, *vitéz Iványi Károly* és *Martikány István* kunszentmártoni áll. isk. igazgatókat, illetve tanítókat; továbbá *Schmidt Nándor* törökszentmiklósi rk., *Geng Márton* jászfényzarui rk., *Bende Balázs* abádszalóki—abádi ref. igazgatótanítókat, illetve tanítókat. — Rendes tanítókká kinevezte: *Halasy Sándor* tiszaföldvár—martfüi, *Rátkayné Mérges Ilona* kengyeltenyőszigeti, *Csontos Sándor* szolnok—ugari, *dr. Gönczyné Gerey Ilona* mezőturi, *Uhdin Gáspár* tiszaföldvári, *Flórenczné Sady Ilona* tiszaföldvári, *Kocsekné Kiss Magda* jászberényi, *Szakáll János* tiszaföldvári, *Tóthné Székely Vilma* törökszentmiklós—alatkai, *Zubek Mihály* jászberényi, *Kállay Zoltán* jászberényi, *Nedeczky Margit* kunszentmártoni, *Petres László* jászárókszállási, *Várnagyné Somogyi Mária* pusztakengyeli, *Farkas László* rákóczi-falvai, *Fekete Kálmán* jászbe-

rényi, özv. *Kovácsné Blaskó Julia* szolnoki, *Ujházi Irén* jászberényi, özv. *Acsainé Mohai Margit* pusztatenyői, *Hajmásy József* jászberényi, *Antal Mária* jászladányi, *Nagy Kálmán* turkevei, *Zámboryné Kálló Mária* nagykörüi, *Gerencsér Béla* nagyrévi, *Rátkay György* kengyeltenyőszigeti, *Faragó Sándor* tiszavárkonyi, *Fátyol Jenő* törökszentmiklós—bartai, *Kerényi Sándor* rákóczi-falvai, *Máté Gábor* mezőtúr—pusztapói, *Adrián Margit* törökszentmiklós—óballai, *Farkas Mária* törökszentmiklós—sűrűdüllői, *Jancsó Aladár* mezőturi állami segéd-tanítókat.

Az Orsz. Tanító Szövetség f. hó 5-én tartotta Budapesten tisztújító gyűlését. *Berkényi Károly* elnök beszámoló beszédében megemlékezett az utóbbi idők eseményeiről. Foglalkozott az akadémiai tanítóképzés nemzetpolitikai jelentőségével, az eucharisztikus kongresszussal, majd emelkedett szavakkal emlékezett meg *Morthy Miklós* kormányzó ur **Öfömméltóságának** elévülhetetlen érdemeiről, a 70. születésnapjára alkalmasból. Búcsút vett dr. *Hóman Bálint* kultuszminisztertől kiemelve korszakot jelentő alkotását. Üdvözölte gróf *Teleki Pál* kultuszminisztert s örömmel jelentette be, hogy a júliusi előléptetések alkalmával 475 rendes, 406 segéd-tanító nevezett ki és 350 új tanító-állást szerveztetett. A VII. fiz. osztályba 72 állami és 64 nem állami tanító lépett elő. *Moldoványi Gábor Berkényi Károly* hároméves elnöki működését méltatta, majd *Sugár Béla* tartott értékes és részletes főtitkári beszámolót. A pénztáros jelentése és az indítványok letárgyalása után *Galla Endre* tiszteletbeli elnök vezetésével, egyhangu lelkesedéssel az eddigi elnökséget és tisztkart háromévi időszakra újból megválasztották.

Nyugtázások. — Csekkszámlla:
J.-N.-K.-Szolnokvármegyei Általános Tanítóegyesület Szolnok, 57.480. Előfizetés a Népművelésre:
 Bakos Lajos 6 P. Törökszentmiklós, Kovách Lászlóné 3 P. Tenkey József 6 P. Szolnok, Gulyás Károly 4 P. Gyalu p. Schmiéd Pálné 4 P. Barabás Irén 3 P. Bátky Antal 6 P. Kunszentmárton, Császár Ferencné 3 P. Szolnok, Szeth Mária 3 P. Dévaványa, Pataky Julia 3 P. Törökszentmiklós, Gyöngyösi József 6 P. Pusztabánréve, Gaudy Mária 6 P. Mezőtúr, Csingér Teréz 4 P. Jánoshida, Tóth Piroska 6 P. Szolnok, Nagy Tiborné 3 P. Czibakháza, Tóth Bagi Józsefné 3 P. Dévaványa, Áll. isk. Igazgatóság Tiszaföldvár belt. Glódeák Béláné 2 P. Mezőtúr, Nyilas György 4 P. Tiszakürt, Hajagosné, Cs. Izabella 3 P. Kunszentmárton.

Tagdíj címen: Koós Andorné 2 P. Turkeve, Vajay József 4 P. Pusztapó, Szabó Tivadarné 2 P. Viczián Ilona 4 P. Csiky József 4 P. vitéz Nagy Lajosné 4 P. Szolnok, Mihályfalvi József, Török Lőrinc, vitéz Fodor Béla, vitéz Fodor Béláné, Matusik István, Teleky László, Lőrincz Béla, Turi Lajos, Nagy Kálmán 2—2 P. Turkeve. Körmendyné, P. Julia 4 P. Mezőtúr, Horváth Ilona 4 P. Törökszentmiklós, Feiszthámmel Károly 4 P. Szajol, Gyöngyösi József és Józsefné 8 P. Pusztabánréve, Kiss Kálmán 4 P. Tiszaföldvár, Török Jolán 12 P. Szanda, Herskó Mózes 4 P. Karcag, Neumann Andor 3 P. Jászapáti, Balássy Ferenc, Baloghné, F. Ida, Bátky Antal, Bátky Antalné, Érpárti

Mária, Hajagosné, Cs. Izabella, vitéz Iványi Károly, Kovács Ilona, Ledniczky Andorné, Martikány István, Rosznáky Gézané, Schaefflern Jenőné, Schmidt Pálné, Szabó József, Mátrayné, Sz. Róza 4—4 P. Kunszentmárton, Pataky Julia 10 P. Wagner Anna 4 P. Sajtos Imre 2 P. Kakuk István 4 P. Gárdonyi Jenő 4 P. Gárdonyi Jenőné 4 P. Törökszentmiklós, Kiss Imre 5 P. Kisujszállás, Molnár Árpád 4 P. Turgony, Poór Ernő 2 P. Szelevény, Szóke Kálmán 3 P. Tiszaszentimre, dr. Kerkes Sándorné 2 P. Hunyor Ilona 4 P. Markóth Dezső 4 P. V. Haám Sándorné 4 P. Pethes Gyuláné 4 P. Szolnok, Kiss Károly és Károlyné 2 P. Koháry Ilona, Benyovszky Jolán, Vásárhelyi Mária, Bathó Róza, Szentirmay Kálmánné, László József, Keszthelyi Ferenc, Jankovics Béláné, Mocsári József, Németh Mária 1—1 P. Jászberény, Jancsó Aladár 4 P. Mezőtúr, Fehér József és Józsefné 4 P. Törökszentmiklós, Schvarcz Géza 4 P. Mezőtúr, Molnár Mihály és Mihályné 8 P. Tiszapüspöki.

Temetkezési díj címen: Fazekas Károly 10 P. Csiky József 1 P. 20 f. Szolnok, Kiss Kálmán 9 P. 60 f. Tiszaföldvár, Körmendyné P. Julia 1 P. 20 f. Mezőtúr, Feiszthámmel Károly 2 P. 40 f. Szajol, Vásárhelyi Mária, Skoda Mária, Benyovszky Jolán, Szentirmay Kálmánné 1 P. 20—1 P. 20 f. Jászberény.

Nyomatott

Rényi Dezső könyvnyomdájában, Szolnok.
 Telefon 113.

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15.

SZOLNOK

TELEFON 113.

Raktáron lévő és azonnal szállítható elemi népiskolai vezérkönyvek:

Tesléry : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 2—
	III. o. 3—
	IV. o. 4—
	V. o. 2—
	VI. o. 3—
Tesléry : Fogalmazási eredmények	II. o. 4—
	III. o. 4—
	IV. o. 4—
Tesléry : Táblai rajzok	I. o. 3—
	II. o. 3—
	III. o. 3—
	IV. o. 3—
Quint—Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o. 680
	II. o. 6—
Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	III. o. 680
	IV. o. 7—
Drózdy : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 320
	III. o. 450
	IV. o. 540
	V—VI. o. 7—
Drózdy—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	II—VI. o.
Drózdy : A földrajztanítás vezérkönyve	IV. o. 8—
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o. 5—
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérkönyve	780
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok	6—
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása	560
Óveges : Vezérkönyv a „Betűvetés” ABC-hez	2—
Straub—Vadász : Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II. o. 280 III—IV. o. 280 V—VI. o. 260
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérkönyve	3—
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	à 1—
Kókai : Vezérkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben	2—

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

Gyomai György: Hertelendy Jenő.

Bod Lajos: Tájékozás az iskolában.

— I — y: A tanyai gyermek szókinccse.

Mendelónyi Eivira: Budavár visszafoglalása.

Balázs János: Kisujszállítás.

Irodalom — Hírek.

NÉNYI DEZSŐ
KÖNYVNYOMDÁJA
SZOLNOK.

XXXI. ÉVF. 7—8. SZ. 1938. JULIUS—AUGUSZTUS.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadói áron:

Rényi Dezső
könyvesboltjában
Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26.—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26.—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26.—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26.—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26.—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	120
Magyarország babérlombos címere, 34×51 cm.	—50
Hiskegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1.—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	1760
Ugyanaz 3 méter hosszú	26.—
Magyar nemzeti zászló, középen magyar címerrel, 2 m. hosszú	29.—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41.—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	1660
Ugyanaz 3 méter hosszú	25.—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4.—

Bárhon hirdetett iskolai, szépirodalmi vagy bármilyen szakkönyv megjelenés után eredeti bolti áron azonnal kapható!

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskolánkívül népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált. Tanítóegyesület.	Felolvasó szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY Főmunkatárs: GYOMAI GYÖRGY Felolvasó kiadó: CSIKY ERNŐ	Előfizetési díjak és reklámdíjak Csiky Ernő egyes. pénztárához, a lap szellemi részlege vonatkozó közlemények a szerkesztőség címeire Szolnok, Ujvárosi utca küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza
Évi előfizetés 6 pengő	Megjelenik havonként.	

HERTELENDY JENŐ

miniszteri tanácsos, a kiváló kulturpolitikus, azok közé a ritka miniszteriális főtisztviselők közé tartozik, akiknek neve nemcsak a hivatali ajtó lakkfőhéjén ég aranybetűvel. Az ő névbetűinek hullámos aranykőgyői lesiklottak a fekete márványtábláról, kicsusztak a pesti élet üvöltő, haragú iramából a csendes magyar rónák, az elhagyott tanyák alvó világába. Bekusztak észrevétlenül a kint lakó nép tömegeinek jóemlékezetébe. S ma már Szabolcs vármegyétől kezdve, keresztül-kasul Jász-Nagykun-Szolnok vármegyében havasfejú öregek és fiatalok egyaránt becsüld tisztelettel emlegetik ott is, ahová csak a hire jutott még el.

Mit csinál *Hertelendy Jenő* — kérdezheti a járatlan újságolvasó — hogy a keményderekű, gögös magyar faj kalaplevéve fogadja, ahol megjelenik és autóját áldó szóval bocsátja utnak mindenhol? Semmi különösét. Csupán tucatszámra küldi ki az istenhátamögötti tanyavilágba a vándortanítókat. S a mostoha végeken, utkerülte határrészekén, ahol 1868 óta még egy irkalap sem jutott soha a gyermekek kezébe s ahol úgy nőtt fel a becsületes magyar faj, mint az árvalányhaj, egész hálózatát állítja fel a vándoriskoláknak, s iskolapadba ülteti a tanyai gyermekek légióit. Fajszeretete új korszakot nyit az Alföld kulturtörténetében. Munkássága félszázad mulasztását és nemtörődömségét pótolja egyszerre. Megértő lelkének, segítő kezének köszöni a tanyai magyar, hogy abból az állapotból, amely már nem volt élet, de még nem volt egészen halál, előre léphetett egy kurtát a fejlődés útján. Mert mondjuk ki az igazságot, hiába hívta volna fel ezer jelentésben dr. *Teslery Károly* szabolcsi, majd jász-nagykun-szolnokvármegyei kir. tanfelügyelő a minisztérium figyelmét a be nem iskolázott tanyai tankötelesek ijesztő számára, hiába mutatta volna ki egy kocsideréknyi térképen a világból kiközösített tanyák tömegét, hiába írta volna össze név és számszerint az iskolatáblát soha nem látott gyermekeket, ha nem lett volna a minisztériumban *Hertelendy Jenő* miniszteri tanácsos, aki hivatala ajtajának mindkét szárnyát sarkig tárta a hozzáfutó kérelmek előtt. Majd, hogy ne csak az akták fehér

arcából ismerje meg a tanyai lakosság régi panaszait, személyesen járta végig a városoktól, falvaktól tíz-husz kilométerre fekvő végeket és a lakosság jajszávából, a helyszínen szűrte le kulturpolitikai működésének alaptételét, mely mindössze két kurta mondat: minden magyar gyermeknek kezébe kell adni az ábécés könyvet, lakjon bár a világ végén s nem szabad elhanyagolni azt a fajt, mely a legtöbb vért ontotta ezért a földért.

S a magyar tanyai nép első pillanatban megérezte és átlátta, mit köszönhet *Hertelendy Jenőnek*. Ezért fogadták helyszíni szemléi alkalmával mindenhol százával, öregek, fiatalok, asszonyok, lányok. Ezért várták mindenütt megilletődött komolysággal azokon a pusztabéli helyeken, ahol még sohasem hangzott el a gyerekek ajkáról a legszentebb magyar imádság s ahol sok gyermek még azt a szót sem hallotta: Isten. A pusztai magyar nem tudta cikornyás szónoklattal kifejezni, amit szíve szerint szeretett volna. De a szélben lobogó ősz hajak, a hálátelt pillantások, az örömteli remegő kézzorítások, az az egyszerű kis mondat, hogy: Isten áldja meg, minden szónoklatnál többet mondtak. Bizonyára felejthetetlen emlékei maradnak *Hertelendy Jenőnek* ezek a jelenetek s minden csillogó rendjelnél ezerszer értékesebbek előtte.

S a munka megindulása óta gombamódra nőnek a vándoriskolák az alföldi tanyák közt. Karcagon, Kunhegyesen, Jászkiséren huszonöt kisiskola működött az elmúlt télen. S amint a *Hertelendy Jenő* vezetésével vizsgakör kiszállt miniszteri bizottság megállapította, mindegyik iskolában kifogástalan, becsületes munkát végeztek a vándortanítók.

A vármegye tanyavilágában a kisiskolák nagyszerű megszervezésének és elsőrangú munkájának híre villámgyorsan szétröppent. Egyre-másra kelnek utra a kérések vándoriskolák felállítására. S a magyar tanyák lelkes pártfogója, *Hertelendy Jenő*, nem zárkózik el a kérelmek elől. Ujabban Turkevén, Szolnokon, Jászszentandrason, Fegyverneken, Jászdózsán folyik a szervező munka. Most írják mindegyik helyen azoknak a gyermekeknek névsorát, akik eddig vagy egyáltalán nem, vagy csak a legnagyobb szenvedések árán juthattak az év bizonyos szakában iskolába.

Iskolába kerül hát így egy csomó magyar gyermek. Igaz, kisiskola jut először hajlékul nekik. De ahogy ismerjük *Hertelendy Jenőnek* a magyar faj iránt lángoló lelkét, remény van rá, hogy a kisiskolából egyszer rendes iskola lesz. S ahol eddig az analfabéták tömegei sötétlettek, statisztikánk örök szégyenére, ott mindenhol a tudomány fénye ragyogja be a barnapiros magyar arcokat.

Egy sereg kisiskolának ad hajlékot ősszelre *Hertelendy Jenő* a szolnokmegyei rónákon. Sokszáz gyermeknek szorít ismét helyet az iskolapadokban. Sokezer tollat, ceruzát, könyvet helyez el az ügyetlen ujjak közé. És sok állástalan tanítónak ad egyidejűleg kenyeret a kezébe ebben a keserves világban. Ezekért irtuk fel nevét boldogbúszkán ide a cikk elé s ezekért kívánunk sok ilyen melegszívű, elesett magyar fajtáját igazán szerető, kiváló alkotóerővel megáldott *Hertelendy Jenő*t ennek az országnak.

Gyomai György

TÁJSZÓLÁS AZ ISKOLÁBAN

Irta: *Bod Lajos*

Jónéhány évvel ezelőtt, az azóta messzekerült *Gombkötő Antal* kir. tanfelügyelő azt ajánlotta iskolalátogatásai során, hogy ne üldözzük ki az iskolából a tájszólást, amely mintegy kidomborítja egy-egy vidéknek sajátos jellegét az ottaniak beszédében. Ezen a figyelemreméltó vélekedésen kívül egyéb körülmények is arra intenek, hogy nem szabad a tájszólás ellen könyörtelen harcot folytatni, ami sokunk szokása. Nem *hibája*, csak szokása. Hogy miért nem hiba ez, később rámutatok, most a fentebb említett *egyéb körülmények* közül említsük meg azt, hogy az iskolába került gyermekeket bátorítalná teszi az, ha az otthon hallott beszéd az iskolában nem jó: ha lépten nyomon kiigazítjuk. Ennek káros hatását a beszéd- és értelemgyakorlat során tapasztalhatjuk, amikor tudja a gyermek, amit kérdezőnk, de nem jelentkezik szólásra, felszólításra is alig akar felelni, mert rányomakodik zsenge lelkére valami kinzó bizonytalanság-érzet: hátha rosszul mondom?...

Ez azonban meglehetősen hamar elmúlik. Rendszerint csak az első osztályban kell vele — mint tehertétellel — számolnunk.

Ennél sokkal súlyosabb érv, ami a tájszólás üldözése ellen készítet pajzsot emelni, az hogy a nép ajkán sokszor nagyon jó, nagyon szép szó virít ki, amely disze lenne nyelvünk virágos kertjének, ha bimbókorában le nem fagyasztaná a közöny hidege, vagy — ami ennél is rosszabb — le nem csippentenék a hozzánemértő kertészek. Nem én vagyok az első aki állítom, hogy nyelvújítóink útát tévesztettek nemes törekvésükben, amikor hiányzó (illetve annak vélt) magyar szavakat nem tájszólásból igyekeztek az irodalmi nyelvbe benemesíteni, hanem kinnal-verítkezett, néha szolgálai idegenből fordított szókkal *gazdagították* a világ legszebb nyelvét. A *masszát* behelyettesítő *gyurmáért* például kár volt az *abaj-t* otthagyni valahol a dunántúli kunyhók homályában. A *warscheinlich*-ot *valószínű*-nek lefordító (Jókaiasan azt is mondhatnám: *leferdítő*) nyelvész feleslegesen fáradozott, mert itt volt a szépen szóló *alkalmasint*, sőt a Nagykunságon az *igencsak* is. Milyen kár volna például kiirtani a réti boglárka szép karcagi nevét: *aranycsésze*, vagy a *denevér*-nek sok helyütt használatos *tündelevény* nevét!

Ma is restellem — és bűnbánó vezeklésül írom ide — hogy husz

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők

„Hungária” rum- és likörgyár

SZOLNOK sürgőncim: **Borösztreicher**. Telefon: 53

évvel ezelőtt Karcagra kerülve üldözőbe vettem ezt a szót: *merevül*, ami azt jelenti: teljesen, egészen, (*merőben!*) Hát egyszer csak nem rábukkanok Arany János versében?!

Hát a *ringlispil*-t, amelyet valóban kár lett volna az országszerte használatos *forgókomédiá*-nak elfogadni és irodalmi gyanánt elismerni, mily keserves küzdelem árán igyekeztek írónk *körhinta* alakjában meghonosítani, holott ha kérdést intéztek volna a falvak vezetőihez, tanítókhoz, jegyzőkhöz, (ami a népi szókinccs megismerésének legjobb útja) megkapták volna a kitűnő *sergő*-t.

... És mégis azt mondom, hogy nem hiba az, ha üldözzük a tájszólást és mégsem osztom teljesen Gombkötő Antalnak, a *jóság eleven szobrának* nézetét teljes egészében. De sietek megismételni: nem szabad *könyörtelen* harcot folytatnunk. Kiméletesen és rendkívül óvatosan kell hozzányulnunk ehhez a dologhoz.

(Folytatása következik.)

A tanyai gyermek szókinccse.

A népiskolák számára kiadott kitűnő Utasítás négy pontban sorolja fel a beszéd- és értelemgyakorlatok célját. Ezek közül az első: a gyermek természetes szóbeli kifejezési készségének fejlesztése, melyről első pillantásra megállapítható, hogy valóban a gyökérzetét képezi a beszéd- és értelemgyakorlati munkának.

Akik első osztályos gyermekeket tanítottak, a multban állandóan arról panaszkodtak, hogy verejtékes munkával is alig lehet a beszélgetési anyagot elvégezni, mert a gyermeknek nincs kifejezési készsége, alig képes összeállítani egy épkezláb mondatot. Válaszai rövidek, legtöbbször egy szóból állanak, Azok sem fedik pontosan a tényeket, mert a gyermeknek nincs szókinccse.

Legujabb Utasításunk kiadása óta ezek a panaszok mind ritkábbakká váltak. Az új Tanterv nagyszerű szelleme ugyanis új célkitűzésekkel új utakra vezette a beszéd- és értelemgyakorlati munkát. A rohanó tempóban száguldó élet pedig az új szavak záporát zuditotta a gyermekek agyába. Ugy, hogy e két tényező eredményeképpen a városi iskolákban ma oly gazdag a gyermek szókinccse már az első osztályban is, hogy arra nyugodtan és alaposan lehet építeni.

Faluhelyeken, községekben, ahol elhalkul a városi élet irama s ahol mások az életkörülmények, természetesen más az anyaga a gyermek szókinccsének. Csak az anyaga más azonban. A bősége majdnem eléri a városi gyermek szókinccsének bőségét, úgyhogy a falusi gyermek alig tíz százalékos hátránnyal van városi pajtásával szemben.

Mekkora és milyen azonban a gyermek szókinccse a tanyák világában, ahol ázsiai egyszerűségben élnek ma is az emberek, tíz-husz kilo-

méterre a falutól? Hány szót hoz ott hazulról magával az iskola küszöbét átlépő első osztályos gyermek? Melyek azok a szavak, melyeket a tanyai gyermek ismer? Elég-e ez a szótudás ahhoz, hogy simán megkezdhető legyen a beszéd- és értelemgyakorlati munka?

Ha a tanító alapos beszéd- és értelemgyakorlati munkát akar végezni, már az első órán meg kell állapítania, mekkora a hatéves gyermekek szóbősége, mert csak ennek biztos ismeretében remélheti, hogy tanítása közben minden szavát megértik növendékei.

Egyik tanyai iskolában a lelkes fiatal tanítónő így szólt az elsőosztályos kisgyermekekhez az első órán:

— Drágáim, álljatok fel.

A gyerekek összenéztek és felálltak a padok ülőrészére. A megöröknyödött tanítónő erre így folytatta:

— A padlóra álljatok, édeseim!

A gyerekek néztek egymásra, de míg a tanítónő meg nem mutatta nekik, hová álljanak tulajdonképpen, nem mertek mozdulni.

A kétszeres kudarc elkedvetlenítette a fiatal hölgyet, aki magában megállapította, hogy ázsiai butaság honol mindegyik tanítványa fejében. Pedig egyszerűen az az eset állott elő, hogy a földes szobában nevelődött gyermekek nem ismerték a padló szó jelentését. A fiatal tanítónő ennyi sikertelen kísérletezés után az egyéni foglalkozáshoz folyamodott. Magához intette a legelső kislányt s barátságosan így szólt hozzá, megismogtatva a haját:

— Hogy hívnak?

A gyermek értetlenül nézett rá, pedig csillogó szeméből csakúgy sugárzott az ész.

— Mond meg a neved, — sugták félhangosan bátorítva a felsőbb osztályosok.

— Na, mond meg a neved, kislányom, — bátorította a tanítónő is. Erre a kislány hibátlanul megmondta a nevét.

A tanítónő azonnal belátta, ő volt az, aki hibázott. A kisgyermek előtt más jelentése volt a névnek és más a hívásnak. Ezek a gyakran előadódó esetek is azt bizonyítják, hogy a tanyai tanítónak ismernie kell az első osztályos gyermekek szókinccsét, ha becsületes munkát akar végezni. A Tanterv az első osztály beszéd- és értelemgyakorlati anyagát nyolc gondolatkörből veszi. 1. A gyermek játécai. 2. Az otthon. 3. Az

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	A BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

iskola. 4. A gyermek. 5. Az idő. 6. Rajz. 7. Kézimunka. 8. Séta és kirándulás.

A gyermekek szókincsének megállapítására irányuló kísérleteknél is ezt a sorrendet tartottam be. Tíz olyan gyermek, — fiuk, lányok vegyesen — figyelt rám, kik még iskolában soha nem voltak.

A *gyermek játéka*-ra irányuló kísérleteknél kiraktam a fűbe sok játékot. És hallgattam. A gyerekek néztek, csodálkoztak a sok játékszeren s egyszer egy szájon kiröppent az első szó.

— Ostor!

— Vedd el, — mondtam a boldog gyerekeknek, aki rögtön kézbe is kapta azt.

Felismerték ezután a golyót, csákót, kardot, labdát, meg is nevezték, a babával, puskával együtt. A papírsárkányt, mozdonyt, autót csak bámulták, de megnevezni nem tudták. Lábasokra, csészékre, különféle edényekre ez volt a megnevezés: fazék.

Az *othon*-nal kapcsolatos szavakat úgy gyűjtöttem össze, hogy az az iskolához legközelebbi tanyába sétáltunk s ott a tárgyra rámutatva megkérdeztem a nevét. Fal, tető, padlás, létra, ajtó, ablak, ház, kamra, vályog, nád, fa, nyoszolya, asztal, szék, kemence, lóca, láda, kép, gerenda, kuckó, tükör, istálló, kut, ól, fészter, szín, állás, hodály, góré, szalma, csutka, szár, széna, kazal, boglya, csomó, petrence neveket hibátlanul sorolták. Mikor azonban eléjük tettem egy képet, amelyen egy emeletes ház volt, mind hallgattak. Szőnyeg, függöny, virágállvány, szobor, villany, rádió éjjeliszekrény, kályha szavakat soha nem hallották.

A háziállatok közül mindegyiket ismerték, mindeniket hibátlanul megnevezték. Olyan szókat is használtak velük kapcsolatban, melyeket a városi gyermekek közül a nagyobbak sem ismernek. Űsző, kos, paripaló. Huszonöt nevet soroltak így fel.

A gyümölcsök közül képről, vagy a természetben felismerték az almát, körtét, szilvát, barackot, szőlőt, cseresznyét, meggyet, dinnyét, sárgadinnyét. Ellenben nem hallottak a ribizliről, piszkéről, földieperéről, málnáról, szederről.

A konyhakerti növények közül krumpli, bab, borsó, paprika, hagyma, répa, gyökér, fokhagyma, kapor, paradicsom, káposzta nevét említették hibátlanul. A burgonya, kelkáposzta, kalarábé szókat nem hallották soha.

Feltűnően keveset ismertek a virágok közül. Csupán a rózsát, tányérvirágot, székfűvirágot, pipacsot, szarkalábat, buzavirágot, tarlóvirágot nevezték meg félórás vallatás után.

A *családdal* kapcsolatban ismerték az apa, anya, öregapa, öreganya, lány, gyerek, pólyás, szopós, sógor, koma, sógorasszony, nász, meny, vő szavakat. Arra a felszólításra azonban, hogy hívjatok ide egy fiut: nem mozdultak.

A munka után érdeklődve a szánt, vet, arat, kapál, kaszál ugarol,

fogacsol, simáz, boronál, tör, hord, gyűjt rak, etet itat, seper, pucol, vakar, csutakol, őriz, főz, süt, mos, vasal, mázol, terít, morzsol, öröl, kever, töm, koppaszt, nyuz, hajt, befog, kifog, pattint szavakat használták.

Nem hallották soha az „ünnepe” szót. Az ünnepek közül karácsonyt, husvétot és a lagzit említették.

Az *iskolában* hosszú találgatás után lócának nevezték el a padot. A könyv neve kalendárium lett. A ceruza kerek fa. A tinta fekete víz. A tollat ámulva figyelték, miért kapta pont azt a nevet? A gumit nem ismerték. A krétát, táblát sem. A kép, papír szavak értelmével azonban tisztában voltak. Csend, rend, figyelem, engedelmesség, rajzolás, ének, torna, szeretet, barát szókat nem ismerték. Ellenben használták a cim-bora szót és a verekedéssel kapcsolatosan üt, vág, szúr, pofonvág, meg-rúg, agyonüt szavakat.

A testrészek körül mind ismerték a kéz, láb, comb, fej, nyak, szem, orr, fül, nyelv, ujj, köröm, bőr, hus, hát, hónalj, lábujj, haj, talp, has, csont, szavak jelentését. De nem ismerték az izom szót.

A szappan, víz, fésű, kefe, olló tű, cérna szavakat is helyesen használták. Az étkezés köréből a kenyér, tej, turó, aludttej, iró, víz, bor szalonna, hus, zsir, sonka, kolbász, füstölthús, leves tarhonya, paprikás, sültthús, főttthús, tészta, kalács, vakaró, lángos, cipó, szavakat alkalmazták kifogástalanul.

Az asztalra kitett csokoládé-szeletet, egy gyermek sem tudta megnevezni. A kockacukrot is csak egy leány ismerte fel, aminek oka valószínűleg abban kereshető, hogy a messzi tanyák lakossága az olcsóbb kristálycukrot használja édesítőül. Nem ismerték a gyermekek a sütemény, torta, peccsenye, kifli, zsemlye, főzelék, higtojás, rétes, sör, málnaszörp szavakat.

Az öltözés köréből csizma, cipő, gatyá, ing, nadrág, lajbi, kalap, sipka, kabát, bunda, pántlika, gallér, szavak ismeretéről tettek bizonyosságot a fiuk. A lányok a kötő, szoknya, alsószoknya, blúz szavakat ismerték még az előbbieken kívül.

Az idő köré csoportosítható szavak közül a hajnal, reggel, dél, délután, este, vasárnap, szavakat ismerték. A hétköznapi nevet, a percet nem tudták használni beszéd közben. A templom, nap, hold, csillag szavak jelentését helyesen értelmezték.

Az igék közül a jön megy, ül, áll, eszik, iszik, alszik, pipál, köp, megdöglök, fáj, felfordul és a nyög igék jelentésével voltak tisztában.

<p>Sport- és gyermek-kocsknag választéka!</p>	<p>LUSZTIG RÓZSI BÓRDISZMŰ-, ILLATSZER-, JÁTÉKÁRU SZOLNOK Baross-u. Hasznos-ház Aruforgalom tagja. Telefonszám 519.</p>	<p>Sportcikket tenisz ütők, labdák, cipők!</p>
--	---	---

iskola. 4. A gyermek. 5. Az idő. 6. Rajz. 7. Kézimunka. 8. Séta és kirándulás.

A gyermekek szókincsének megállapítására irányuló kísérleteknél is ezt a sorrendet tartottam be. Tíz olyan gyermek, — fiúk, lányok vegyesen — figyelt rám, kik még iskolában soha nem voltak.

A *gyermek játéka*-ra irányuló kísérleteknél kiraktam a fübe sok játékot. És hallgattam. A gyerekek néztek, csodálkoztak a sok játékszeren s egyszer egy szájon kiröppent az első szó.

— Ostor!

— Vedd el, — mondtam a boldog gyerekeknek, aki rögtön kézbe is kapta azt.

Felismerték ezután a golyót, csákót, kardot, labdát, meg is nevezték, a babával, puskával együtt. A papírsárkányt, mozdonyt, autót csak bámulták, de megnevezni nem tudták. Lábasokra, csészékre, különféle edényekre ez volt a megnevezés: fazék.

Az *otthon*-nal kapcsolatos szavakat úgy gyűjtöttem össze, hogy az az iskolához legközelebbi tanyába sétáltunk s ott a tárgyra rámutatva megkérdeztem a nevét. Fal, tető, padlás, létra, ajtó, ablak, ház, kamra, vályog, nád, fa, nyoszolya, asztal, szék, kemence, lóca, láda, kép, gerenda, kuckó, tükör, istálló, kut, ól, fészter, szín, állás, hodály, góré, szalma, csutka, szár, széna, kazal, boglya, csomó, petrence neveket hibátlanul sorolták. Mikor azonban eléjük tettem egy képet, amelyen egy emeletes ház volt, mind hallgattak. Szőnyeg, függöny, virágállvány, szobor, villany, rádió éjjeliszekrény, kályha szavakat soha nem hallották.

A háziállatok közül mindegyiket ismerték, mindeniket hibátlanul megnevezték. Olyan szókat is használtak velük kapcsolatban, melyeket a városi gyermekek közül a nagyobbak sem ismernek. Úszó, kos, paripaló. Huszonöt nevet soroltak így fel.

A gyümölcsök közül képről, vagy a természetben felismerték az almát, körtét, szilvát, barackot, szőlőt, cseresznyét, meggyet, dinnyét, sárgadinnyét. Ellenben nem hallottak a ribizliről, piszkéről, földieperéről, málnáról, szederről.

A konyhakerti növények közül krumpli, bab, borsó, paprika, hagyma, répa, gyökér, fokhagyma, kapor, paradicsom, káposzta nevét említették hibátlanul. A burgonya, kelkáposzta, kalarábé szókat nem hallották soha.

Feltűnően keveset ismertek a virágok közül. Csupán a rózsát, tányérvirágot, széklúvirágot, pipacsot, szarkalábat, buzavirágot, tarlóvirágot nevezték meg félórás vallatás után.

A *családdal* kapcsolatban ismerték az apa, anya, öregapa, öreganya, lány, gyerek, pólyás, szopós, sógor, koma, sógorasszony, nász, meny, vő szavakat. Arra a felszólításra azonban, hogy hivatok ide egy fiut: nem mozdultak.

A munka után érdeklődve a szánt, vet, arat, kapál, kaszál ugarol,

fogacsol, simáz, boronál, tör, hord, gyűjt rak, etet itat, seper, pucol, vakar, csutakol, őriz, főz, süt, mos, vasal, mázol, terít, morzsol, öröl, kever, töm, koppaszt, nyuz, hajt, befog, kifog, pattint szavakat használták.

Nem hallották soha az „ünnepe” szót. Az ünnepek közül karácsonyt, husvétot és a lagzit említették.

Az *iskolában* hosszú találgatás után lócának nevezték el a padot. A könyv neve kalendárium lett. A ceruza kerek fa. A tinta fekete víz. A tollat ámulva figyelték, miért kapta pont azt a nevet? A gumit nem ismerték. A krétát, táblát sem. A kép, papír szavak értelmével azonban tisztában voltak. Csend, rend, figyelem, engedelmesség, rajzolás, ének, torna, szeretet, barát szókat nem ismerték. Ellenben használták a cim-bora szót és a verekedéssel kapcsolatosan üt, vág, szúr, pofonvág, meg-rúg, agyonüt szavakat.

A testrészek körül mind ismerték a kéz, láb, comb, fej, nyak, szem, orr, fül, nyelv, ujj, köröm, bőr, hus, hát, hónalj, lábujj, haj, talp, has, csont, szavak jelentését. De nem ismerték az izom szót.

A szappan, víz, fésű, kefe, olló tű, cérna szavakat is helyesen használták. Az étkezés köréből a kenyér, tej, turó, aludttej, iró, víz, bor szalonna, hus, zsir, sonka, kolbász, füstölthús, leves tarhonya, paprikás, sültthús, főttthús, tészta, kalács, vakaró, lángos, cipó, szavakat alkalmazták kifogástalanul.

Az asztalra kitett csokoládé-szeletet, egy gyermek sem tudta megnevezni. A kockacukrot is csak egy leány ismerte fel, aminek oka valószínűleg abban kereshető, hogy a messzi tanyák lakossága az olcsóbb kristálycukrot használja édesítőül. Nem ismerték a gyermekek a sütemény, torta, peccsenye, kifli, zsemlye, főzelék, higtozás, rétes, sör, málnaszörp szavakat.

Az öltözés köréből csizma, cipő, gatyá, ing, nadrág, lajbi, kalap, sipka, kabát, bunda, pántlika, gallér, szavak ismeretéről tettek bizonyosságot a fiúk. A lányok a kötő, szoknya, alsószoknya, blúz szavakat ismerték még az előbbieken kívül.

Az idő köré csoportosítható szavak közül a hajnal, reggel, dél, délután, este, vasárnap, szavakat ismerték. A hétköznapok neveit, a percet nem tudták használni beszéd közben. A templom, nap, hold, csillag szavak jelentését helyesen értelmezték.

Az ígék közül a jön megy, ül, áll, eszik, iszik, alszik, pipál, köp, megdöglik, fáj, felfordul és a nyög ígék jelentésével voltak tisztában.

<p>Sport- és gyermek- kocsiknag választéka!</p>	<p>LUSZTIG RÓZSI BÓRDISZMŰ-, ILLATSZER-, JÁTÉKÁRU SZOLNOK Baross-u. Hasznos-ház Áruforgalom tagja. Telefonszám 519.</p>	<p>Sportcikkek tenisz ütők, labdák, cipők</p>
--	---	--

A melléknevek közül a piros, zöld, kék, fekete, fehér, hegyes, éles, éhes, szomjas, véres, álmos, deres, tarka, kócos, piszkos, tiszta szavakat használták helyesen.

A káromkodás körébe tartozó és papirra nem írható szavak közül körülbelül ismertek tizet. Ezekkel együtt az eddig felsorolt összes szavak száma körülbelül kétszázötvenet tesz ki. 250 szóból áll így a hatéves tanyai gyermek szókinccse. Erre az alapra kell a tanyai tanítónak felépíteni azt a sokszínű és változatos anyagot, amelyet a tanterv előír.

Elvégezheti-e azonban az anyagot ilyen csekély szótudással rendelkező gyermekekkel a magárahagyott tanyai tanító? Megfelelelhetünk rá nem!

Az elmondottakból önként következik, hogy a tanyai tanítónak egyik legfontosabb feladata a beszéd- és értelemgyakorlatokkal kapcsolatosan a szóismertetés.

Minden órán, minden tanítási egységnél előre össze kell írni azokat a szavakat, amelyeket a sorra kerülő anyagban előfordulhatnak s amelyekről feltehető, hogy a gyermekek nem ismerik. Ezeket bőséges szemléltetéssel el kell helyezni a kisgyermek szóraktárába s azok alkalmazására is rá kell vezetni a tanulókat. Bőséges és állandó szóismertetés nélkül nem kívánhatjuk a tanyai gyermektől, hogy kérdéseinkre feleletet adjon. Mindegyik szót külön-külön, nagy türelemmel és szeretettel meg kell vele ismertetni.

Csak akkor várhatjuk, hogy valóban alapos és eredményes lesz beszéd- és értelemgyakorlati munkánk s csak akkor lehetünk nyugodtak a felől, hogy becsületesen munkálkodtunk a gyermek kifejezési készségének fejlesztése körül.

—i—y.

GYAKORLATI PEDAGÓGIA

BUDAVÁR VISSZAFOGLALÁSA.

Tanítás tárgya: Történelem.

Tanítás anyaga: Buda visszavétele, az ország felszabadítása.

Tanítás célja: Hazafias és vallásos érzés ápolása, gondolkozásra, következtetésre való nevelés.

Szemléltetési eszközök: Térkép, történelmi képek.

Előkészítés: Hangulátkeltés és kapcsoló ismétlés: Nézzétek meg ezt a képet. Ez Budavára, Mátyás király idejéből. Ő építette ilyenre. — Telerakta az akkori Magyarország legbecsesebb kincseivel, értékeivel. Ilyen volt híres könyvtára is. Mátyás korában volt hazánk a legboldogabb. Ehhez az erős gazdag várhoz hasonlított akkor Magyarország is. — Mátyás halála után milyen királyok követték egymást a trónon? Mi tör-

tént hazánkkal? — Elszegényedett, elgyengült. — Látta ezt a török is. Reátört a hazánkra. Mohács-nál dőlt el a sorsunk. — A mohácsi vész után Magyarországnak ez a része mind a töröké volt. Még büszkeségünk, Budavára is a török kezébe jutott.

Áthajlás: Mi volt a török első dolga mikor Budát bevette? — Rám-bolás, pusztítás, rablás. Nézzétek meg Mátyás király templomát. — Ezt a török istállónak használta. Ha ezt a gyönyörű templomot is így meggyalázta, mit tehetett a többi templommal? (Harangok leverése, oltárok fosztogatása.) Nem kegyelmeztek a lakosságnak sem. Sanyargatták a szegény népet. Hogyan? — Elvették a földjét, elhajtották a jószágát, learatták és elrabolták a termését. Még az ártatlan gyermekeket is féltetni kellett tőlük. Elhurcolták és Törökországban a magyar gyermekekből török katonákat neveltek. Hogyan viselték szegény magyar testvéreink ezt a sok szenvedést? — Sokan elköltöztek az ország ama részébe, ahol még nem volt a török az úr. Mások meg türetek és szenvedtek tovább. Most is így szenvedünk, türeünk, várunk és remélünk tovább. Akkor is sokan elsiratták már szegény hazánkat, akik látták a török zsarnokságát, rablásait, pusztításait. A jó hazafiak sötét éjszakákon nagy titokban összegyülekeztek egy-egy magyar háznál és ott tanácskoztak. Még gyereket sem gyujtottak. Miről beszélgettek? — Biztatták, bátorították egymást, vigasztalták a kétségbeesetteket. Ezek biztak Magyarország feltámadásában. Egyik év mult a másik után, már azok is meghaltak, akik látták Budavárát török kézre kerülni. Biztak-e a magyarok a jobb sorsban? Miért imádkozhattak? — Hogy újra magyaré legyen az ország és Budavára.

Célkitűzés: Beszéljessünk arról, hogyan jűzték ki őseink a törökök Budavarából és édes hazánkból.

Tárgyalás: A török 145 évig zsarolta, pusztította országunkat. Most már terjeszkedni akart s Bécsset is szerette volna elfoglalni. Ki volt akkor Magyarország királya? — Lipót. — Megelégedett volna-e Béccsel? — Nem, tovább is ment volna. Mikor a töröknek ezt a szándékát megtudták az európai keresztény népek, siettek Bécs segítségére. Ismerték jól a törököt. Mitől félték? — A kereszténységet féltették a pogányságtól. Mi történt Bécs ostrománál? — A töröknek menekülnie kellett. Meghallották itthon is a bécsi győzelem hírért. Volt nagy öröm! — Sietett mindenki a győztesek táborába. Eddig türtük a török igát, miért nem vertük ki már előbb a törököt? — Kevesen voltunk. Nem birtunk volna velük. A

Nősgyeim!

A „Nagyözede” mellett

ÁRUFORGALOM!

Tavaszi női kabátot, kosztümöt, ruhát, ponygolyát **fővárosi nivóju szaküzletemben** vásárolhatja **olcsó szabott áron**

KEMÉNY JÓZSEF

Telefon 3-11. sz. **SZOLNOK** Goróve-u. 19.

bécsi győzelem hírére mindenki láthatta, hogy elérkezett az ideje annak, hogy hazánkból kiszorítsuk a törököt. A magyarok is összefogtak, siettek a törököt űző keresztény táborba s mind csak egyet akart. Ki akarták űzni a törököt hazánkból. Lotharingiai Károly herceg csapatai kergették a törököt s egymásután verték meg Esztergomnál, Párkányánál, Vácznál. (T. mutatja.) A megvert török sereg megmaradt része menekült. Hova futottak? — Budavárába. Így jutott el a törököt üldöző sereg is Budavára alá. 1686-ot irtak ebben a nevezetes esztendőben. A budai várat az ősz Abdi basa védelmezte. Mikor az ostromló sereg bekerítette a várat, a sereg fővezére, Lotharingiai Károly követet küldött Abdi basához, hogy adja fel a várat. Abdi basa látta, hogy milyen sokan vannak az ostromlók, mégis ezt felelte a követnek: „A vár Allah kezében van!” S nem adta fel a várat. Ezt az esetet meg is jeleníthetjük. (Gy. ezt a történelmi esetet megjelenítik.)

Abdi basa vitéz volt, elszántan várta az ostromot. Buda ostroma megkezdődött. Lotharingiai Károly ágyukkal lövette a vastag erős budai várfalakat. Két és fél hónapig tartott a vár ostroma. Nehéz küzdelem volt. A várbeli törökök vitézül védték Budát. Az ostromló magyar sereg már nagyon türelmetlenkedett. Alig várták, mikor mehetnek már a vár- a várfalakra. Végre megjött a parancs. Megindulhattak a végső küzdelemre. — Hoztam nektek egy képet. (T. szemlélteti.)

Mi történik ezen a képen? Aki mit lát, mondja el! — Harcolnak. Az egyik török lobogó már a földön hever. Itt másznak fel a falra a vitézek. Itt elesett törökök hevernek. A magyarok az elsők. Még egyre jönnek. Nézzétek csak ennek a hősnek az arcát. Lekialt valamit az utána jövőknek. — Rajta! Utánam! Ott egy magyart már leszurt a török lándzsája. A magyarok nem félnek! Vitézül, bátran másznak a falakra. A magyar zászló már bent van a várban, de ott van még a török lobogó is. — Erre is harcolnak! Ott már ég a vár, felgyújtotta az ágyugolyó.

Erre a képre Buda ostromának csak egy kis részét rajzolták fel. Így harcolnak az egész várban, körös-körül mindenütt. Szeretnétek-e még valamit látni az ostromból, ami erre a képre már nem fért fel? — Szeretném látni, hogyan tüzték ki a vár falára a magyar zászlót? stb. — Ez is a végső ostromnál történt. (A tanító meséli.) Ágyúzták a mieink a várat s az egyik ágyugolyó betalált a templom falába és azt ledöntötte. A másik lövés is újra oda talált, ledőlt a másik fal is. Ekkor egyszerre látható lett egy gyönyörű Szűz Mária szobor a kisdéd Jézussal. Mikor a törökök meglátták, rémületükben eldobálták fegyvereiket, ijedten futottak, ki merre látott és ezt kiabálták: „Allah a keresztényekkel van!” — Mit érezhettek a keresztények, mikor egyszerre megpillantották a Szűz Mária szelid arcát, ahogy biztatón reájuk tekintett? — Örültek. Bátor- ságot merítettek. Ezt kiabálták mindannyian: „Most már mienk a győzelem!” Most még jobban igyekeztek a várfalakra. Azt hitték csoda történt. Elmesélem nektek, hogyan történt. — Mikor a törökök elfoglalták

Budát, az egyik jobb szívű basa sajnálta ezt a szép szobrot elpusztítani. Befalaztatta hát a templomban. Emlékezhettek-e erre a várat védelmező törökök? — Nem. Hiszen 145 évvel ezelőtt történt a befalaztatás. Most már ki magyarázza meg nekünk a szobor megjelenését? — Az ágyugolyó lerombolta a szobrot eltakaró falat. — Egy utolsó és elkeseredett rohammal elfoglalták a várat s Petneházi Dávid kitézte a vár fokára a háromszinű magyar zászlót. 145 év után újra magyar zászlót lenget a szél ős Buda várán! Bevonul a fővezér is a várba. (T. szemlélteti.) — Nézzétek Lotharingiai Károly herceget! Tartása, büszke fejhordozása, parancsoló tekintete. Milyen büszkén, szeretettel nézik katonái. Kiáltanak is feléje valamit. — Éljen! — Nemcsak Buda várában éljeneztek a hős felszabadítókat. Meghallották az egész világon ennek a győzelemnek a hírét. Kik figyeltek remegő szívvel Buda felé? — Azok a magyarok, akik még török igában voltak. Az egész keresztény világ szeme Budavárát figyelte. Büszkék lehetünk rá, hogy őseink visszaszerezték Budavárát, mely legféltettebb erődítése volt a töröknek a most nekünk újra féltett kincsünk, Magyarország büszkesége. A nemzet e nagy örömeiben sem feledkezett meg királya iránt érzett nagy hálájáról s az 1687-ik évi országgyűlésen lemondott szabad királyválasztó jogáról.

Mit tehetett most már a török? — Menekült. Egy másik része újabb harcot kezdett. A győzedelmes magyar hadsereg több csatában szétverte őket. Utóljára itt Zentánál próbált a török szembeszállni velünk. Szavojai Jenő herceg csapata teljesen leverte őket. A zentai győzelem után mi történt a törökkel? — Nem tudott már harcolni. Leszorítottuk őket egészen ide le a temesi bántóságba. Így menekült meg végre hazánk a 145 éven át tartó török iga alól.

Összefoglalás. Alkalmazás: Ma már csak egy-egy régi török ház, fürdő, mecset (T. szemlélteti) emlékeztet arra, hogy a török 150 évig pusztította hazánkat. Ha ez a rettenetes csapás elkerülte volna hazánkat, Magyarország sokkal nagyobb és nem következik be Trianon. Ismertek-e olyan virágot, vagy más növényt, amit a törökök honosítottak meg nálunk? — Rózsa, szegfű, orgona, dohány. Ezekon kívül csak szomorú emlékek maradtak reánk a török uralomból. Aki látta azokat a falvakat, városokat, amelyeket a török kipusztított, annak bizony könnyű szökhett a szemébe. Pusztulás, rombolás, gyász, ledőlt házak, letaposott veté-

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb
SZOLNOK, TELEFON 302.
Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

sek, gazdátlan falvak mindenütt. Hát még az a sok elesett hős, a kiontott drága magyar vér, ami elfolyt 150 év alatt a törökkel folytatott harcokban? Minden várostromnál szembe találta magát a török a védő hős magyarok százaival. Hol? — Eger, Drégely, Temesvár, Szigetvár. Vérük hullásával szentelték meg hazánk földjét s megállították, feltartották a szultán rettentő táborát 150 éven át. Ezalatt nemcsak hazánkat védtük, védtük az egész keresztény Európát.

Amikor a világháborút befejezték; Trianonban, gondoltak-e a nagyhatalmak sok-sok szenvedésünkre, a magyarság önfeláldozó vitézségére, 150 évig tartó emberfeletti küzdelmeire? — Nem gondoltak. Elfelejtették, hogy amikor hazánkat védtük, őket is megvédelmeztük a töröktől.

Nézzetek Magyarország térképére. Mi volt a jutalmunk? Mivel fizettek vérünk hullásáért? (Trianoni gyászhatár. Elrabolt részek.) — Milyen szerencsétlenek vagyunk! Nem elég, hogy 150 évig szenvedtünk a töröktől. Trianon óta az elcsatolt részek magyarjai szenvednek a csehektől, oláhoktól, szerbektől! Mit tegyünk? — Bizzunk, reméljünk. Győz az igazság! Addig pedig, míg el nem jön az idő, tanuljunk és dolgozzunk a dicső magyar feltámadásért!

Imádkozzuk el a magyar Imádságot! — Hiszek egy Istenben...

Mendelényi Elvira.

Kisujszállás.

Történelmi adatok.

Összeállította: *Balázs János.*

Az 1938. évvel 700 éve annak, hogy a kunok e vidéken, mely egykor Szabolcs vármegyétől csaknem egészen a Marosig terjedt és Kemej vármegye néven illeték, megtelepedtek. Hogy abban az időben e helyen élők hogyan jelölték, illetve milyen néven nevezték telepelésüket, későbbi kutatások lesznek hivatva eldönteni. Egy azonban bizonyos, hogy itt, ahol most Kisujszállás 36.000 kat. holdnyi határa elterül, több — az akkori elnevezés szerint — Szállás volt. Ezek a Szállások, közvetlenül a Nagykunság központjának, Kolbászszecknek szomszédságában alakultak. Valószínű, hogy városunk is csak mint Szállás, e néven szerepelt s a bekövetkezett tatárjárás után az újabb megszállás alkalmából vette fel, illetve neveztetett Kisszállásnak. Tény azonban az, hogy II. Ulászló adománylevelében (1470) e helység Kisujszállás néven említették, ebből következik az, hogy már jóval előbb viselte e község e nevet. Ez az újabb elnevezése e községnek is azt mutatja, hogy lakói ismételt menekülés után újból visszatértek otthonukba s újra megépítették azt. Azok a Szállások pedig, melyek egykor e nagy kiterjedésű határon még ez időben is fennállottak, később megszűntek: így Turgonyszállás, Péterszállás, Csorbaszállás, Tormásturgony, Tóturgony, Márialaka beolvadtak Kisujszállásba s ezek az egyes határrészek neveit ma is viselik.

Innen kezdve egy kevés ideig békességesen, háborgatás nélkül él-

hettek eleink, de az 1680-as évek újabb megpróbáltatást hoztak rájuk. Az ezidőben történt tatárjárás szinte eltörölte Kisujszállást a föld színéről és e dulásnak minden szenvedését kellett átélniök. E nehéz napok elmulásával a visszatérő lakosság újból megépítette községét s a fejlődés útjára lépett. 1702-ben Lipót császár-király a nagy és kiskunságot, természetesen vele együtt Kisujszállást is, eladta a német vitézi rendnek, ami a várost fejlődésében megakadályozta. Ebből a kellemetlen helyzetből csaknem egy félszázad múlva szabadult s így gazdasági és kulturális fejlődésére alig jutott 200 esztendő, amely 200 esztendőből sok-sok év volt olyan amely lehetetlenné tette a város fejlődését. Ez az akarat-erős, multjára büszke nép a rendelkezésére álló idő alatt pótolni igyekezett mindazt, amiben az idők mostohaságai őt megakadályozták. 1717-től iskolája van, sőt már 1718-ban nem szerint különválasztva fiukat férfiak, a leányokat nőtanító vezeték s ettől kezdve őt izben bízzák még a lányok vezetését és tanítását a nőkre. Az 1800-as években pedig Mérges és Pálka puszta eladása árából a középiskola alapját rakják le, s ha azokra a ma fennálló szép alkotásokra tekintünk, melyek városunk szépen ivelődő fejlődését mutatják, büszkének lehetünk elődeinkre, akik legjobban igyekeztek kihasználni és felhasználni a kiegyezés után bekövetkezett 50 év békességes idejét.

Kisujszállás 36.000 kat. holdnyi területének egészen 1884. évig csak egy része volt szántó és pedig a nyugati-része, az ugynevezett tökeföld. Az északi és keleti rész mint legelő volt használható, de ez is csak részben, mert a Tisza évenkénti kiöntése az abádi révtől a mirhói révig víz alatt tartotta a terület legnagyobb részét, ugyannyira, hogy hosszú időn át a szomszédos Karcag csak Kenderesen át volt megközelíthető. Rengeteg nádas huzódott a város keleti határán, mely bővelkedett mindenféle vadban. Ez a nagy kiterjedésű legelő elősegítette az állattenyésztést, mely egyik legfőbb kereseti forrása volt az ittlakóknak. Rideg pásztorélet folyt itt, ami körülbelül annyit jelentett, hogy aki egyszer búcsút vett a várostól és pásztoréletre adta fejét, az csak holtával került annak temetőjébe vissza és egy egész életen át csak elvétve, néha-néha hallotta a városból a hozzá eljutó harangszót.

A mivelés alá fogott földeken a belterjes gazdálkodásról szó sem lehetett. Nem is lett volna sok értelme, hiszen az akkori közlekedési és kereskedelmi viszonyok sem voltak olyanok, amelyek ezt kívánták volna. A nyomtatás, a tengelyen való szállítás, a vásárlási központok nagy távolsága, az utak rosszasága lehetetlenné tették amugy is ezt. Ezzel szemben a kendertermelés lendült fel, mert abban az időben a víz lehetővé tette ennek termesztését és kívánatosá pedig az, hogy ez anyagot háziiparszerűen dolgozták fel. Az 1880-as években még igen sok házban ott állott a szövőszék, mely újból a világháború után kattogott itt-ott egy kevés ideig, ugy szalmalángként.

Népünknek nem voltak nagy igényei. Takarékos, gondos, beosztás-

sal élni tudó volt. Szerette s legfőbb törekvése az volt, hogy szükségét ne szenvedjen. A családi életet kedvelte. Maga körül szerette látni gyermekeit, szívesen foglalkozott velük, de feltétlen tiszteletet és engedelmességet követelt tőlük. Az 1880-as évek elején a gyermekek nem étkeztek a szüleikkel egy asztalnál. Szerette házatájékát, a tisztaságot. És ez meglátszott a legszegényebb házon is. Bármilyen szegényes viskóba látogattunk volt el, ott a tisztaság és rend ellen kifogást tenni a ház falain belül nem lehetett. Virág a kertben, muskátli az ablakban, cifrányérok sorozata a szabadkémény boltív külső homlokzatán.

Ennek a népnek — ha a föld nem is volt olyan jó jövedelmi forrása — annál inkább a hal, rák, csik, vadmadártojás, melyet kocsin hordószámra szállítottak Pestre.

Hal, csik, rák, madár volt bőven. Ennél csak a szunyogok hada lehetett több. Nem is volt olyan ritka a hidegletélés és az ezt követő forróház, mely bizony nem kis mértékben szedte áldozatait. Ez a veszedelem a Tisza szabályozásával sem szűnt meg. A határ kanalizálásával csak annyi történt, hogy a nagy kiterjedésű rét mentesült a Tisza vizétől s megindulhatott itt is a földművelés s nekivethette a gazda ekéjét a földnek, de a belvizek a város közelében megmaradtak és így még mindig megvolt az alkalom arra, hogy a váltóláz egyre szedje áldozatait. Az 1890-es évek vetettek ennek véget, s érdekes, hogy magyarjaink e belsőségek csatornázásában látják ma is — mert ezt hallották apáiktól, nagyapáiktól — hogy esőtlen területé vált a határ, s nem gondolnak arra, hány lélek kerülte el a szunyogok által terjesztett biztos halált.

Az 1739-i esztendő legsötétebb, legfájóbb éve e városnak. Március 5-én felütötte a fejét a pestis. Az akkori anyakönyvben a következőket találjuk feljegyezve: „Junius 1-én: Itt megtiltattunk a ceremóniás temetéstől, de kevés respiriumot vévén, egynéhányat csakugyan temettünk: t. i. Ezeket: s itt felsorolása következik az eltemetetteknek. Ezek a temetések az illetékesek fülébe jutván, junius 20-ról már ez olvasható: Itt újabb királyi parancsolatot vévén, megszüntünk mind a halottaknak temetésektől, mind a templombajarástól. Julius 16-tól szept. 1-ig: Temetkezünk amit lehetett, a helység három tizedekben lévén, mindenikben kommisszáriusokat rendeltünk, akik mindennap a maguk tizedét eljárván, temetésre való időt és embereket rendeltének, kik 10 és 12-t is egyuttal kivíttek.

Szept. 1. Ezen hónapban szünete lévén a pestisnek, minden szegény ember élelméről gondoskodván, a mezőre munkára kiesett, akik szemenként haltanak, férfiak nem lévén, majd csak az asszonyokra maradtanak, azért megsztrátus hire nélkül egy szegény ember sok siránkozók akaratjából a harangot jeladásra megvonta, melyet attól fogva kontimáltunk. Okt. 1. Teljességgel megszűnt a pestis, melyben helységünkben kihaltanak 1200 emberek.

(Vége köv.)

IRODALOM

„Magyarul így!” Ezen a címen jelentek meg Gárdonyi Géza halhatatlan író hagyatékában maradt, a magyar nyelv értékeinek és szépségeinek feltárására irányuló feljegyzései. A feljegyzések mozaikszertűen tárják elének az idegen nyelvekből átvett vagy azok hatása alatt közhasználatba került szavak, kifejezések tömegét. Vizsgálódásaiban nem mindig a hivatalos helyesírási szabályok megállapításait követi, némelykor szembeáll azokkal, vitatkozik és igyekezik nyelvkincsünk csorbitatlan szépségét és értékét megkeresni és elének állítani.

Most, amikor újabb erős mozgalom indult meg a magyar nyelvnek minden salaktól való megtisztítására, Gárdonyi Géza nagy szelleme is segítségünkre siet hagyatékában maradt feljegyzéseivel. Nagyon sok idegen szót, kifejezést éles bonckés alá vesz és lenyesegeti azokról, amit feleslegesnek, nem odavalónak tart. Minden magyar embert, elsősorban a magyar tanítói kart közelről érdeklí Gárdonyi Géza eme hagyatéka, mert mint az ifjuság oktatói, nevelői, a nagy magyar tanítónak a magyar nyelv megtisztításának munkájában, anyanyelvünk szépségeinek, értékeinek gazdagítására fel tudják használni.

A munkát a Dante könyvkiadó adta ki.

Ára füzve P 4'20, kötve P 5'50.

Bene Lajos.

ELSŐRENDŰ MINŐSÉGÁRUT VÁSÁROLHAT
JÓL ÉS OLCSÓN

MEINL GYULA

KÁVÉBEHOZATALI R-T.

SZOLNOK LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÜZLETÉBŐL

SZOLNOK, Gr. SZAPÁRY-U. 2. TEL. 318.

H I R E K

Kinevezések. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter *Szedrics Ilona* jászárokszallási, *Cserna József* tiszasülyi, *Kapdebó Matild* jászfelsőszentgyörgyi, *Nagy Kálmán* tiszaföldvári, *Révész Endre* kunszentmártoni, *Doktor István* turkevei, *Csaplár Pál* szelevényi, *Rózsa Sándor* jászberényi vitéz *Paczolay Gábor* kunszentmártoni, *Dobos Ferenc* dévaványai, *Tóth József* kenderesi, *R. Kosztolányi Sarolta* törökszentmiklósi, *Hargita Péter* jászladányi, *Incze Tibor* jászberényi, *Kun András* kisujszallási, *Bencs Sarolta* törökszentmiklósi. *Punka Klára* rákóczipfalvai, *Bihary Ferenc* dévaványai, *Erdős Ferenc*, *Monory József* törökszentmiklósi, dr. *Dunsztné Molnár Erzsébet* szolnoki, *Sir Pál* tiszasülyi, *Magass Margit* szelevényi, *Dobó Sándor*, *Lovász Eszter* mezőturi, *Rigó Lajos*, *Bartoss Nándor* jászladányi, *Rátkay Erzsébet*, *Öry Mária* kisujszallási, *Tóth István*, *Szenczy György* karcagi, *Kun Imre* kunhegyesi, *Fejes István* jászárokszallási, *Gábler Dénes* kenderesi, *Gulyás Anna* és *Czinkotszky János* abádszalóki áll. el. iskolai helyettes tanítókat segédtanítókká nevezte ki.

Nyugtázások. — Csekkszámla: J.-N.-K.-Szolnokvármegyei Általános Tanítóegyesület 57.480.
Előfizetés a Népművelésre: Martikány István Kunszentmárton 3 P. Tiszaparti áll. iskola 6 P. Kovách Lászlóné 3 P. Szolnok, Szőke Kálmán 3 P. Tiszaszentimre, Glódeák Béláné 2 P. Körmendyné P.

Julia 3 P. Mezőtúr, Kretsmár Margit 3 P. Pusztagyenda, Áll. iskola Templomtér, 6 P. Markóth Dezső, Pethes Gyuláné, v. Haám Sándorné, Hunyor Ilona 1 P. 50 f. Szolnok, Balogné, F. Ilona 3 P. Kunszentmárton, Sónyák József 6 P. Nagyrév, Ungerné B. Mária 2 P. Pusztakengyel, Bárdos Gyula 6 P. Mezőtúr, Acsayné, M. Margit 6 P. Pusztatenyő, Oldall István 6 P. Rákóczipfalva.

Tagdíj címen: Sajtos Imre 2 P. Törökszentmiklós, Grünfeld Berta 4 P. Turkeve, Bathó Róza, Jankovics Béláné Koháry Ilona, Skoda Mária, Skoda Ilona, Bennyovszky Jolán, Vásárhelyi Mária, Szentirmay Kálmáné, Németh Mária, Mocsári József, László József, Keszthelyi Ferenc, Kiss Károly, 1—1 P. Jászberény, Subaly József és Józsefné 4 P. Nagykörű, Horvát Gyula 2 P. Szolnok, Tömösközy József 8 P. Pusztapó, Petricsek Mária 4 P. Kőtelek, Barcsay Mária, Vida Gyula, Vida Gyuláné, Kiss Sándor, Kiss Sándorné, Turi Margit, Kálmán Katalin, Mogyorósy János, Szakáll János, Halasv Sándor, Flórenczné, Sz. Ilona 2—2 P. Tiszaföldvár.

Temetkezési díj címen: Gosztonyi Sándor 3 P. 60 f. Szilvássy Eleonóra 1 P. 20 f. Varga Gyuláné 6 P. Szolnok, Subaly József és Józsefné 6 P. Nagykörű, Petricsek Mária 6 P. Kőtelek, Lucskay János 8 P. 40 f. Cibakháza, Molnár Lujza 2 P. 40 f. Jászberény.

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb, megbízható, szabottáru-szaküzlete!

Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és 'gyermekcipők, fehérneműek, kötöttáruk, harisnya, url- és női divatáruk, női és leány felöltők, kabátok

S Z O L N O K

Kossuth-tér 8. Telefon 570.

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15.

SZOLNOK

TELEFON 113.

Raktáron lévő és azonnal szállítható elemi népiskolai vezérlőkönyvek:

Teslery : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 2—
	III. o. 3—
	IV. o. 4—
	V. o. 2—
	VI. o. 3—
Teslery : Fogalmazási eredmények	II. o. 4—
	III. o. 4—
	IV. o. 4—
Teslery : Táblai rajzok	I. o. 3—
	II. o. 3—
	III. o. 3—
	IV. o. 3—
Quint—Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o. 680
	II. o. 6—
Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	III. o. 680
	IV. o. 7—
Drózdy : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 320
	III. o. 450
	IV. o. 540
	V—VI. o. 7—
Drózdy—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	II—VI. o.
Drózdy : A földrajz tanítás vezérlőkönyve	IV. o. 8—
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o. 5—
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérlőkönyve	780
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok	6—
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása	560
Óveges : Vezérlőkönyv a „Betűvetés“ ABC-hez	2—
Straub—Vadász : Vezérlőkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II. o. 280
	III—IV. o. 280
	V—VI. o. 260
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérlőkönyve	3—
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	à 1—
Kókai : Vezérlőkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben	2—

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

Gyomai György: Búcsúzó, köszöntő.

—i —y: Szeptember.

Markóth Dezsőné: A falusi nőnevelés hiánya.

Bod Lajos: Tájékozódás az iskolában.

Vitéz Asztalos S.: Iskola a tanyán.

Balázs János: Kisujzói állás.

Hivatalos rész.

Irodalom — Hírek.

RÉNYI DEZSŐ
KÖNYVNYOMDÁJA
SZOLNOK.

XXXI. ÉVFOLYAM, 9. SZ. — 1938. SZEPTEMBER.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadói áron:

Rényi Dezső

könyvesboltjában
Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos cimere, 34×51 cm.	— 50
Hiskegy falikép 37×51 cm. nagyságban	— 60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, középen magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlógó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4'—

Bárhon hirdetett iskolai, szépirodalmi vagy bármilyen szakkönyv megjelenés után eredeti bolti áron azonnal kapható!

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskoláinkivül népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált. Tanítóegyesület.	Felolvasó szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY Főmunkatárs: GYOMAI GYÖRGY Felolvasó kiadó: CSIKY ERNŐ	Előfizetési díjak és reklámok Csiky Ernő egyes. pénztárához, a lap azonnali részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség címeire Szolnok, Ujvárosi lakosok közönsége. Kéziratokat nem adunk vissza
Évi előfizetés 6 pengő	Megjelenik havonként.	

Búcsúzó, köszöntő.

Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanítószervezete tekint Debrecen felé. S néma köszöntéssel búcsúzik vitéz dr. *Bessenyei Lajos* tankerületi főigazgatótól, a kitűnő főnöktől, a nagyszerű pedagógustól, akit szívébe zárt az elmúlt esztendő alatt s aki most lép ki a főigazgatóság kapuján. És köszönti egyidejűleg *Kiss József* új főigazgatót, az országosnevű tanítót, akiről széthordta már a szél a hírt hetedhét határba, hogy első szántóvetője a nemzetnevelés ugarának.

Könnyű a feladat a toll munkásának, amikor két ilyen kiváló egyéniségről két ilyen kiváló tanügyi szakemberről írhat. Nem kell keresgélni a szavakat. Nem kell dobálózni a rikoltó frázisokkal. Egyszerűen csak annyit kell megírni, hogy két kiváló tudós, két izig-vérig magyar nemzetnevelő áll a debreceni főigazgatóság előtt. Az egyik búcsúzik, a másik jön. Az egyik átlépi azt a küszöböt, mely egy élet megfeszített, pihenést nem ismerő, becsületes munkája után a békés nyugalom és pihenés rózsakertjébe vezet. A másik pedig most lép be azon az ajtón, ahol a munka, a küzdelem oroszlanja várakozik rá éhesen.

Bessenyei Lajos dr. főigazgató a munka embere volt. S ami a legfontosabb és legmaradandóbb emlékü munkásságában: ő a népiskolát igazán édesgyermekként kezelte. Előtte nem volt akadály, amikor télen, fagyban sorra kellett járni a pusztaszéli iskolákat, hogy a helyszínen győződjön meg a népoktatás szerve bajairól. De ott volt *Bessenyei Lajos* dr. a tankerület és Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanítói életének minden megmozdulásában. Nem volt olyan pedagógiai szeminárium, melyen jelen ne lett volna s melyen át ne adta volna tudásának legragyogóbb köveit a népiskola munkásainak. Nem volt olyan gyűlés, értekezlet, ahol ne érezte volna a tanítószerve, hogy vitéz dr. *Bessenyei Lajos* szerelmese az iskolának. Ezért néz a vármegye tanítószerve most őszinte meghatottsággal Debrecen felé, s ezért nem akar hinni még ezeknek a soroknak

sem, melyek bejelentik, hogy a nagyszerű pedagógus, a barátságos, meleg szívű ember nem áll már a tankerület élén.

Két kiváló tudós, két izig-vérig magyar nemzetnevelő áll a debreceni főigazgatóság előtt. Az egyik távozik. A másik jön. Az egyik búcsúra nyújtja kezét. A másik most néz szét a szolnokmegyei rónán, most nézi, most vizsgálja, hol álljon be a munka dandárjába.

Kiss József, az országoshírű pedagógus a tankerület új főigazgatója. Nevét külön nem kell bemutatni a vármegye tanítószolgálatának. Aki a *Kiss József* nevet nem ismeri, az nem igazi tanító. Az ő élete, eddigi munkássága — kezdve a ceglédi polgári iskolától, a pápai tanítóképzőn át a fiemei polgári iskolai tanárságig, majd a Damjanich-utcai tanítónőképző igazgatóságától a debreceni főigazgatói székhelyig — biztosíték arra, hogy nem áll egyetlen centiméterrel sem nagynevű elődje mögött. S azt a munkát, amit vitéz *dr. Bessenyei Lajos* elkezdett, azt *Kiss József*, aki az egyszerű tanítói oklevéllel küzdötte fel magát erre a diszes állásra, méltóképpen fogja folytatni, sokat szenvedett alföldi népünk kulturájának fellendítése érdekében.

Kiss József nevének hallatára kitarul minden tanyai, falusi, városi iskola ajtaja, mert tudja róla mindenki, hogy ő a népiskola és a gyakorlat embere. Nyomtatásban megjelent munkái, szakcikkei országosan ismertté és megbecsültté tették már rég a nevét. Ezért a legnagyobb tisztelettel köszöntjük, amikor hivatalába lép s azt kérjük tőle: legyen tanítónk, szórjon közénk néhány marokkal tudásának teli magtárából, hogy azokkal meggazdagodva, igazabb munkát tudjunk végezni az emberbimbók lelkében.

Gyomai György.

SZEPTEMBER.

Kitáruznak az iskolák kapui, a templomokban felhangzik a Veni Sancte, megkezdődik újra az emberbimbók életrobotja, a munka, — írják a lapok évtizedek óta a hagyományos szeptemberi cikkeket. S némelyik azt is kiérezeti a sorok közül, hogy tíz hosszú hónapra ismét vége az ifjúság számára a játéknak, fénynek, mosolynak. Mert a gyászkeretes napon elsötétül a diákég, megfeketedik a természet, elüszkösödik a jókedv, gutaütést kap a kacagás s csak magolás, intőosztás, sírás, bukás hahotázik kísértetiesen a tanulók arcába az eljövendő napok homályából.

Megáll az újunk az írógép billentyűin, mikor idáig érünk és arra gondolunk, mennyire nem ismerik a Ma Iskoláját azok, akik az ilyen ifjúságon sajnálkozó sorokat írják. Mert az Úr 1938-ik esztendejében emlékezetébe kellene már venni mindenkinek, hogy a magyar iskolák nem kintzotermek, nem buktatóintézetek, ahol a tanítók kéjes gyönyörrel végzik ki a szülők délibábos reményeit, hanem olyan tudományos műhelyek, ahol éppen a leggyengébb virágokat ápolják a legnagyobb fajszeretettel és áhitattal az arra

hivatottak. A magyar iskolák nem ólomkamrák, melyeknek küszöbén kiveri a halálveríték a belépőt. A magyar iskolák a vallás, hazaszeretet az igaz munka felhőkarcólói, hol pattanásig feszített idegekkel, rogyásig terhelt inakkal dolgoznak a tanítók, hogy könnyebbé tegyék a diákok munkáját. A magyar iskolákból nincs kicsapva a jókedv, nincs kipenderítve a mosoly. A magyar iskolákban dübörög a vér, harsog a kacagás, hogy csaknem szétveti a falakat. Nem gyászfényes határvölgy a szeptember elseje a diákoknak, hanem egy sokatigérő, új diákév első diadalmas napja. Újév, január elseje ez a nap az iskoláknak. Csakhogy ezt az Újévet nem büfje báltermekben, hanem liliumfehér tanteremben köszönti az ifjúság. Itt tangó helyett a vizionlátás örömtáncát lejtik. A jazz helyett az orgona bűg itt templomi zsolozsmát. Pesztgösiüvegek helyett a tintásüvegek dugói durrognak köszöntőt ez Újév elé s perverz melódiák helyett a Himnusz szárnyal ferseges sirással a magasságok felé. Fehér Újév napja ez a nap az iskolák életében, azért kívánjuk tiszta szívből a tanítóknak és tanítványoknak mindazt, ami ebbe a két szóba belefér: boldog Újévet.

—i.—y.

A falusi nőnevelés hiányai.

Irta: Markóth Dezsőné.

Nőnevelésről beszélve inkább, a közép és felső oktatással kapcsolatos kérdésekre gondolunk. Kétségtől, ott is sok a megoldásra váró feladat, szükség van átszervezésekre, korszerű ujitásokra. Most azonban a nemzetnek arról a rétegről lesz szó, amelyiknek képzése az elemi, majd a gazdasági ismétlő iskolával befejeződik. A falu gyűjtőfogalma alatt emlegetett földmives lakosság asszonyainak helyzetéről és azokról a hiányokról melyek kiáltó bizonyítékot szolgáltatnak arra, hogy a mai iskolázás nyújtotta általános ismeretek milyen kevésnek bizonyulnak a mindennapi élet követelményeivel szemben.

Sokszor vetik a falusi asszony szemére elmaradottságát, tudatlanságát, de ritkán keresik annak okait, esetleg lélektani alapját. Mert ilyen is lehet!

A technika fejlődésével az élet tempója meggyorsult, a kultúra százkilométeres lépésekkel halad előre. Az igények növekednek. A család, otthon, háztartás mind többet és többet vár az asszonytól, aki kétségbeesve érzi tehetetlenség, gyöngeségeit. Ez a tudat az egyiknél megfeszített munkát, a másiknál kedvetlenséget, hanyagságot, renyhéséget vált ki. Egyik is, másik is baj. A szorgalmas agyondolgozza magát, idő előtt tönkre teszi egészségét és erejét. A másik csak vegetál. Elhanyagolt házatája, gondozatlan gyermekei messziről elárulják azt a letargiát, amibe süllyedt. „Ugyse győzném, ha megszakadnék se” mentegeti magát. Itt is, ott is hiányzik a helyes gazdálkodás az idővel, erővel, hiányzik a gondolkodás, a tervszerűség. Ezek olyan fontos kellékei az asszonyi munkának, amiket nem lehet nélkülözni.

A legegyszerűbb földmives ház asszonyától is elvárjuk, hogy értsen a háztartás minden ágához. Tudjon sütni, főzni, mosni, vasalni, valamiskét varrni, ruhát javítani, takarítani, a házat kívül-belül rendben tartani, beteget ápolni, gyermeket nevelni. Mindez még csak az u. n. „belső” munka. Ott van még a kert, a barómfli-, sertés-, tehéntartás, tejkezelés. Amit termelt értékesíteni is kell. A család szerény jövedelmének beosztása, felhasználása, a szükségletek beszerzése mind-mind az asszony gondja. Felsorolni is sok, hát még mindenben helytállani!

Családlátogató utainkon járjuk a falusi házakat, az elszórt kis tanyákat. A szívünk megtelik szomorúsággal. Alig találunk egy-egy hajlékot, amit otthonnak lehetne nevezni. A legtöbb ház egészségtelen, nedves, szellőzetlen, sötét apró ablakokkal. A napi takarítás egy kis söprögetést jelent csupán. A „tisza szoba”, (ha van) csak parádé. Nem használgák, mert a takarítás munkatöbblettel jár. A család szűk konyhában, kicsi szobában tölti a téli időt. Együtt alszanak kicsik a nagyokkal, öregek a fiatalokkal. (Ez az egészségtelen légkör egyaránt mérgező a gyermek testi, lelki épségére).

A gyermekápolás hibáiról és hiányairól már annyit hallottunk, hogy ez alkalommal fölöslegesnek tartom ismételni. De mint tanító, nem hagyhatom szó nélkül a nevelés körül észlelt ferdeségeket. A nevelés legtöbb helyen nemnevelést jelent. A gyermek zsarnoki hajlamai szabadon fejlődnek. Alig gügyög, már is követel, parancsol, akarata irányítja a házat. Az anyák nem fékeznek, mert ma nem „divat” a szigorúság. Jó, ha tudomásunk van arról, hogy a nép közé kikerülő sajtótermékek tervszerűen ostromozzák, rombolják a tekintély- és szülőtiszteleten alapult családi nevelés ősi rendjét. A gyermek-szabadság és fölzsabadítás apostolainak hangzatos jelszavai széditik meg a szülőket. A szigorúság bűn számba megy. Természetes, hogy a kellő kritikai képességekkel nem bíró anyák nem találják meg a helyes középutat. Szükség volna az anyák iskolájára, ahol megtanulhatnák az egészséges nevelés alaptudományát. A kötelező szülői értekezletek vajmi keveset tehetnek e téren.

A háztartási ismeretek hiányairól szolgálat lehangoló képeket a főzés, a földmives lakosság konyhája. A zöldségfélék, gyümölcs, tojás, tejtermékek hiányoznak a család ételmezéséből. A két elsőt nem értékelik, tej, tojás piacra kerül, mert pénzt adnak érte. Néhány leves, főtt tészta, burgonya, bab, káposzta nem teheti változatossá a táplálkozást. A jobb módúaknál a húsfélék túlzott fogyasztása jelenti az ételmezés javulását. A falusi asszony főzési tudománya igen szűk területen mozog. A főzelékek, levesek izletes elkészítéséhez nem igen ért, konzerválásról, télire való eltevésekről alig lehet szó. Ha főzésben nagyobb jártasságra akar szert tenni, drága, édes tészták, kimondhatatlan nevű torták készítését tanulja meg, mert ezekkel lehet dicsekedni. Mennyivel fontosabb volna ha a család reggelijének elkészítésére fordítana több gondot! Ha reggelenként meleg tej, tej-rántottleves kapnának a gyermekek pálinkás

teák, forralt bor, vagy száraz kenyér helyett. Sok esetben nem a szegénység, hanem a tudatlanság az oka a falusi nép helytelen táplálkozásának. Világhírű úrikonyhánk és konyhaművészetünk mellett bántó ellentét a falu szegényes, primitív konyhája.*

A konyhakert hasznosítása is sokat vár még a falusi asszonytól. Mai szerepe igen szűkre szabott és hamar véget ér. Saláta, paprika, gyökérfélék, uborka, paradicsomon kívül alig termelnek benne valamit. A főzeléknövények közül hiányzik a kel, bimbóskel, tök és az egész éven át használható sóska, paraj (spenót). Zöldborsót, zöldbabot alig egyszer vetnek, pedig utánvetésekkel késő ősziig izletes főzeléket termelhetnének. A szükséges veteménymagvakról nem gondoskodnak, drága pénzen, piacon vásárolnak silány, értéktelen magvakat. Korai és kései veteményezés nints. A tavasi vetemények után, július-augusztusban térdig érő gaz veri fel a kertet, parlagon hever a jól megmunkált, megrágyázott föld.

Megfelelő kertészeti ismeretek birtokában, a szorgalmas asszonyok kertje a család szabadföldi kamrája lehetne.

A falusi háztartás fontos jövedelmi forrása a baromfitenyésztés. Ennek rentalitása ma még a vak-véletlen és nem a tervszerű munka eredménye. Tenyészállat kiválasztás, vérfrissítés, állategészség-védelem, okszerű takarmányozás ritka, mint a fehérholló. A keltetésnél, csibenevelésnél olykor 50–66 % is elpusztul a tudatlanság és helytelen nevelés következtében. „Ha megmarad, jó, ha nem, arról se tehetünk” mondogatják valami tehetetlen megnyugvással. Így fogadják a már szinte évenként fellépő baromfiúvarok jelzik. Városi emberek el se tudják képzelni, mennyi érték megy ily módon veszendőbe évről évre csak egy vidéken. — A téli tojástermelés elősegítését (helyes ólázás takarmányozás) alig ismerik. A korai csibenevelést, csak itt ott üzik, pedig ennek lehetőségei majdnem minden háznál adva van.

A tehéntartás és tejkezelésnél is nagy szükség van falusi asszonyaink ismereteinek kibővítésére, nemcsak a jövedelem fokozása, hanem egészségi okokból is. Sajt, vaj, túrókészítés sok távoli tanyán tenné jövedelmezőbbé a tehéntartást. Am, hosszú még az ut odáig, amikor a falusi asszony készítményei fölvehetik a versenyt az üzemi tejtermékekkel. Addig sokat kell tanulnia és nevelődnie. Megérteni azt, hogy csak szak-

* Újabbán e hiányokon tanfolyamokkal igyekeznek segíteni. Szerk.

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők

„Hungária” rum- és likörgyár

SZOLNOK sürgöncim: Borösztreicher. Telefon: 53

ismerettel párosult ragyogó tisztaság és felfokozott termelői becsület tetheti készítményeit keresetté és versenyképessé.

A háztartás kereskedelmi része szintén az asszony kezén fordul meg. Neki kell a baromfit, gyümölcsöt, tejhasznot piacra vinni és eladni, valamint a család és a ház szükségletét megvásárolni. Mindezekhez egy kis egészséges kalmárszellemlre, kereskedői ismeretekre van szükség. Ismernie kell a piac igényeit, az értékesítés kedvező időszakait, a napi árakat, különben a szervezett kereskedőkkel, kofákkal szemben akárhányszor áron alul kell elvesztegetnie keserves munkával termelt „árulnivaló”-ját.

Ha nehéz a termelés, eladás, még nehezebb a távoli falvakról bejövő asszonynak a vásárlás. Az iparcikkeket, anyagokat alig ismeri. Megbízható, ismerős bevásárlóhelyei nincsenek, nyugodt meggondoláshoz kevés az ideje. Ragyogó kirakatok, hangos reklám elszédíti és gyakran vesz használhatatlan csecsebecsét, vagy neki meg nem felelő anyagokat. Bizony, sokszor fizeti drágán tapasztalatlanságát és tudatlanságát. „Élelmes” kereskedők gyakran visszaélnék a vásárló falusi asszony járatlan-ságával és határozatlanságával.

(Folytatjuk.)

TÁJSZÓLÁS AZ ISKOLÁBAN.

(Folytatás.)

Írta: Bod Lajos.

Kiméletesen kell a tájszólást gyomlálnunk, mert a gyermeki lélek érzékenységét bántja az, ha az édes szülőiházban otthonos szólásoktól eltiltjuk. Kigunyolásuk pedig valóságos vétek volna. Inkább *hangulat-keltés* után — itt aztán igazán szükség van rá! — *éreztesük meg* ifju seregünkkel, hogy mennyivel szebb például a *tűzhely*, mint a *sparhelt* (vagy *pláne*, azaz éppenséggel: *spór!*) Mennyivel könnyebb kimondani a *sodronyt* vagy *huzalt*, mint a *drót*-ot, a *csavart*, mint a *srófot*.

Mert mondanom sem kell, hogy *csakis* az idegen és a nagyon eltorzított szavak ellen kell küzdenünk. Az olyanokat, mint *bice* (csipő-izületi ficam miatt *sánta*), vagy *tanyáz* (beszélget), *cselleng* (tétlenül jön-megy), a világért se bántuk! Már például a helytelen értelemben használt szavak, mint *erkölcsös* (csupa karcagi példát veszek), ami itt *mak-rancost*, *nyakast* jelent, vagy az ilyen szörnyen eltorzítottak, mint *rögö-nyőzés* (röntgenezés), aztán a *jorksiri* helyett használt *joksi* természetesen üldözendők.

Óvatosságra pedig azért van szükség, mert széleskörű nyelvismeret hiányában végzeteset tévedhetünk. Azt ugyanis, hogy a *forma* latin szó, bizonyára tudja a tanítók 90 százaléka, így azt is tudja, hogy örülnünk kell, ha népünk az *alak*-ot használja helyette és ha a *jóformán* helyett a *jórészt*, *jórészben*, *jóserint*, vagy *jószerral* járja, (viszont bosszankodhatunk,

ha igen elterjedt napilap *beérkezett* írója éppen népies irányu cikkében, *hasonlított hozzá* helyett ezt írja: *formázott rá!*)

Azt meg bizonyára minden tanító tudja, hogy a *slafrog* a *Schlafroek* idesodródott gyommagvából kelt ki, melyet — szerencsére — a *pongyola* maholnap kipusztít. De már azt nagyon is kevés tanító tudhatja, hogy a *heppán* a *Hebbaum* származéka s magyarul csapófa vagy hivatalosan: *emelő* a neve. Mégkevesebben tudják, hogy a *lekvár* délvidéki sváb szó (a németországi német nem ismeri, de azonnal megérti, hogy valami *Lecherbiss*-féle nyalánkságot jelent). Ezt az Ormányságban *peszmeg*-nek hívják. (Sokat kell piszmogni, peszmegni az elkészítésével).

Példaképpen elmondom, hogy amikor először hallottam karcagi szájból a *kaszroj*-t, azt hittem: öskun szóval találkoztam és örültem, hogy a *látatlanná* korcsosult *lábás* helyett ujjabb, jobb szó származik széjjel idővel e gazdag földről. Hát Istenem, néhány hét múlva meglelem a francia szótárban, amely szerint *serpenyőt* jelent! (Ez már inkább *ös*-szó, mégpedig magyar). A latin *fax*, a német *Fackel*, a magyar *fáklya* szintén közismert, de már azt kevesen tudják, hogy kár volna a *fáklya* helyett a *szövétneket* erőszakolni, mert a lengyel *szviátek*-hez jutunk, ami tóthban bizonyára ehhez nagyon hasonlóan zeng. A *néma* (lengyelül *nemota* nembeszélő) a *szablya* (sable) a róna (runa, magyarul sikság v. lapály) a *lanka* lengyelül ugyanugy, magyarul dombos, halmos, hullámos) mind olyan szavak, amelyek idegeneredete sokak előtt ismeretlen. S ha nem is üldözzük ezeket, dédelgetni sem érdemes, esetleg kevésbé jól hangzó de vérbeli magyar szó rovására. (Mint *néma* helyett volna a *kuka*).

Lehangolólag hat sok jó kartársamra, hogy a Petőfink által oly sok-szor és oly szépen megénekelte *puszta* hangról-hangra ugyanúgy van lengyelül. Viszont vigasztalhat az, hogy van egy bibliusszépségű rég^o szavunk erre: *kietlen*. (Jákob a kietlenben bujdosott). Ma jelzővé fonnyadtan él ez a szó, de a tanítóság visszahozhatná tisztos főnévi helyére.

Mindezekből láthatjuk, hogy nyelvismeret nélkül nehéz ezeken a mezőkön tájékozódni, kiváltképpen valamely szláv nyelvismerete nélkül, de ha tenni egyebet nem teszünk, mint a föltétlenül biztos esetekben vesszük szívügynek gyönyörű nyelvünk tisztaságát, már tettünk valamit. Még többet használunk, ha a vidékünkön élő tájszavakat összegyűjtve beküldjük a Népművelésnek s azokról ki mit tud, megírja. Több szem többet lát: több szív több jót tesz.

FÉRFI-
SZÖVETET,
SELYMET

A BRÜLL

SZOLNOK
Takarékosság
Baross-utca 1

DÍVATÜZLETBŐL

Iskola a tanyán.

Irta: *vitéz Asztalos Sándor.*

A tanyai ember a legmagárahagyatottabb valamennyi honfitársa között. Az év nagyrészen a járhatatlan utak miatt el van zárva a világtól, hogyan juthatna el akkor a kultúra azokba a kicsiny szerte-szórt házacskákba? A posta is csak akkor keresi fel a tanyai embert, ha valami szomorú eseményt kell hírül hozni. Ki is törődik ezekkel a maguknak élő, egyszerű lelkű emberekkel?

De valaki mégis gondjukat viseli.

A kicsiny, szalmafedeles házacskák közül szinte kimagaslik a tanyai iskola. És, ha a tanító rátermett, ambiciós lélek, aki szereti a népet, akkor az iskola a kultúra világító tornya lesz, központja, hová úgy fog-nak az emberek zarándokolni, mint valami csodatevő kegyhelyre.

Hosszu és fáradságos, kitartó munka kell ahhoz, míg az iskola való-ban központja lesz a tanyának.

Gondoljuk csak el, milyen nehéz munkája van a tanítónak, míg a rábizott nép bizalmát megnyeri.

Nem csoda, ha a népnek nincs bizalma a nadrágos emberben! A községházán adót kell fizetni. Még a „passzus” is pénzbe kerül. Ha hivatják, két napig nem tud aludni a nyugtalanságtól, fél, hogy biztosan valami baj éri. A pap, az orvos, a patika is csak pénzbe kerül. Az ügyvédtől az Isten mentsen meg minden tanyai embert. És ha „vigéccel találkozik, hej, az csak az igazi veszedelem!” Na és az iskola? Örültek neki nagyon, végre lesz iskola. Hohó, azzal is baj van! Mert hát a tanyasi magyarok úgy képzelték, kell az iskola, különösen, ha láb alatt van a gyerek. Hadd tanulják. De a tanító ur akkor is bekívánja a gyereket, amikor szükség volna rá, libát legeltetni, lovat vezetni.

Igen sok tapasztalat, nagy emberismeret, fáradhatatlan szolgálat-készség szükséges ahhoz, míg a tanító megnyerheti ennek az állandóan költözködő népnek a bizalmát. Ne csodálkozzunk tehát, ha sok tanyai iskola tudja elvégezni azt az igazi kulturális munkát, melyre hivatott.

Az a tanító, aki munkáját csupán a rábizott növendékek tanítására fordítja, nagyon kevés eredményt mutathat fel. Tapasztalatból tudjuk, hogy a legkitünőbb tanuló, a tanyavilágban élve, 3–4 év alatt elveszíti tudásának legnagyobb részét. Írása leromlik, olvasás közben akadozik, számolása pedig csupán a legszükségesebbekre szorítkozik, az is nehezen megy. Primitív élete oly csekély gyakorlatot kíván, hogy a tanító fárad-sága hihetetlen gyorsan eredménytelenné válik s szinte csodálkozik, mi lett az ő kedvenc, értelmes, okos tanítványából? Tagadhatatlan tehát, a tanyai iskolának nagy súlyt kell fektetni a felnőttek nevelésére. A gyer-mek csak akkor fog olvasni, ha a szülő is megbarátkozott a könyvvel. Erre pedig nevelni kell.

A tanyai tanító munkája megoszlik a mindennapi és ismétlődő oktatás,

a népművelés és a néppel való bibelődés között. Egyiket sem lehet előnyben részesíteni a másikkal szemben.

Az iskolai munkájáról nem kell sokat mondani, legfeljebb annyit, hogy az hihetetlenül nehéz, mert még beszélni is, játszani is, nevetni is a tanítónak kell megtanítani a gyermeket. Emellett növendékei évente háromszor költözködnek, megfosztva a tanítót attól az örömtől is, hogy munkájának eredményében hat évig gyönyörködhessek.

Nézzük inkább a népművelő tanítót.

Kiváló mezőgazdasági állattenyésztő és gyümölcsstermelő szakember-nek kell lennie. Isten ments, hogy a tanyai emberek valamelyike észre-vegye, ő többet tud e téren, mint a tanítója.

Gazdasági irányításával, tanácsaival, iskolája mellé helyezett kert-jében végzett mintagazdálkodásával, nemzetgazdasági célt szolgál, való-ságos missziót teljesít, mert az elavult gazdálkodásról ráneveli a népet a modernebb, helyesebb, célirányosabb gazdálkodásra.

Ő az irtoka, jogtudósa, ügyvédje a rábizott népnek. Óriási lépé-sekkel halad előre a bizalom felkeltésében, ha ügyes-bajos dolgában megbízható és célirányos, tanácsot ad, vagy segítséget nyújt a bizalommal hozzá forduló tanyai embernek. Kérvényeket, fellebbezéseket, biztosítási ügyeket, kisebb-nagyobb pörös ügyeket elintézi, tanácsokkal segíteni, a gyámoltalan embert a kapzsi és raffinált emberek lelketlensége elől megmenteni, hivatásszerű kötelessége. Ez nem zugírászat, ez csak támog-atás, irányítás, de a tanyai ember már ezért is hálával tekint az iskolájára.

Értenie kell a tanítónak az elsősegélynyújtáshoz, kisebb betegségek gyógyításához, betegségek felismeréséhez. Orvos a tanyára csak ritkán kerül. Az iskolát is csak negyedévenként látogatja. Ha a tanító nem tudja felismerni a növendékeiben lappangó betegséget, iskolája hamar áldozatul esik a járványoknak. A tapintatosan és okosan eljáró tanító pár-huzamosan dolgozik az orvossal. Az orvos örömmel is látja segítőtársát a tanyai tanítóban. 9 évi működésem eredménye, hogy a két orvos mun-kaköre a tanyán megnövekedett. Legyen a tanítónak házipatikája a leg-szükségesebb szerekkel. Kilométerekre elmenni hirtelen beállt bajoknál nagyon hosszú idő. De sokszor menthet meg a tanító emberéletet is. Természetesen sohasem szabad túlmenni az elsősegélynyújtás határára és mindig figyelmeztetni kell a beteget: forduljon orvoshoz.

Az elmondottak már maguk is népművelő tevékenységek mégis a

<p>Sport- és gyermek- kocsik nagy választéka!</p>	<p>LUSZTIG RÓZSI BÓRDISZMŰ-, ILLATSZER-, JÁTÉKÁRU SZOLNOK Baross-u. Hasznos-ház Áruforgalom tagja. Telefonszám 519.</p>	<p>Sportcikkek tenisz ütők, labdák, cipők</p>
---	---	---

tanító hetenkint többször, esténként a terembe gyűjti a lakosságot s jól megválasztott, közvetlen előadásával taníthatja, irányíthatja népét. A jól működő népművelésnek biztos jele, ha hetenkint többször lámpák indulnak el a kicsiny házakból és este az iskolából hazafelé.

A tanyai iskola a színháza, olvasóterme, sőt táncterme a fiatalságnak. Úgyesen megválasztott népszínművekkel nagyszerű nevelő munkát lehet végezni. A tanító kiolvasott újságait hálásan fogadja a tanya kíváncsi népe s ha olykor olykor kiüritve a tantermet, átengedjük a táncolni vágyó fiatalságnak, többet tettünk, mint bármilyen egyéb munkánkkal.

E tánc kedvéért sok különféle kívánságát teljesítik a tanítónak, tehát hihetetlen fegyvelmező és nevelő eszköz ez a kezében. Itt módja van jutalmazni és büntetni. Micsoda hatalmas nevelő eszköz a tanító kezében ha az erkölcstelen, feslett életmódu leányt vagy verekedő legényt kitiltja az iskola mulatságairól?!

A tanyai iskola templom is.

A községben lakó felekezettek papjai vasárnaponként kijárjanak istentiszteletet tartani. A hivatása magaslatán álló lelkész örömmel ragadja meg az alkalmat, mert a tanyai nép hálás szível keresi fel a templom-má magasztosult iskolát.

A tanyai tanító gyakran bejárja a kis nádfedeles, cserepes, házacs-kákat. Közeledtére hirtelen kitarulnak az ablakok, sietve szellőztetnek, söprögetnek, valahogy összekapják a lakást. Boldog az a család, akinél negyedórákat tölt elbeszélgetve. Tudják azt is jól, hogy ahol nagy a rendtelenség, ott a tanító csak percekekig időz. Innen a buzgóság. Mily serényen takarítanak, meszelnek, ha megtudják, hogy a tanító látogató körut-ra indult? S mennyi meleg szót, mennyi tanítást, erkölcsi intelmet, baráti együttérzést hinthet el ilyen körútja alkalmával.

A tanyai tanító felesége álljon teljes szívvvel és lélekkel az ura mellett. Értse meg és támogassa nagy munkáját. Nincs is ennél nemesebb szórakozás. Legyen a tanyai tanító felesége a lányok, asszonyok vezetője. A tanító családja belső életével, családi békéjével mintát mutat a körülötte lakó, mindig rájuk tekintő, őket figyelő népnek.

Ha az iskolának ezek mellett még könyvtára, postája, esetleg telefonja van, akkor elmondhatjuk, hogy valóban világító tornya a tanyának. Lássuk be azt is, hogy a tanyai tanító felelős egész egyéniségével, szokásaival, családi életével a rábizott nép előhaladásáért, vagy elmaradottságáért.

Ki lehet akkor tanyai tanító?

Csakis tapasztalatokkal rendelkező, nagy emberismerettel, kiváló egyéniséggel bíró, kiegyensúlyozott családi életet élő ember. Igazi apostol.

Hazánk legértékesebb eleme a romlatlan konzervatív lelkületű tanyai nép. Innen lehet felnevelni azt a nemzedéket, amely még nagyvá-
teheti Hazánkat. De ehhez olyan tanítókra van szükség, mint amilyent

lent vázoltam. Azonban ezt a nagyszerű munkát, ezt a hihetetlen ambíciót meg kell jutalmazni. Eddig azzal jutalmazták a tanítót, hogy városokba vitték. Szerintem a nemzet érdeke ellenkezőleg azt kívánja, hogy a legkiválóbb tanítókat helyezzük a tanyára. De akkor tekintsük munkájukat igazi apostoli munkának. Adjunk tehát nekik olyan megélhetést, hogy ne kelljen anyagi gondokkal küzdeniök. Neveljük jóltanuló gyermekeiket ingyen állami internátusokban. A tanyán töltött szolgálataért pedig jutalmazzuk jobb előléptetéssel. Amíg a más tanító 3 évenként jut előre, a tanyán dolgozó ugyanezt két évenként érje el. A tanyán töltött idő egyharmadát számítsuk hozzá a nyugdíjba beszámítható szolgálati időhöz. Ha pedig nyugdíjba megy, ne a *legalacsonyabb lakbérdíjat adjuk neki, hiszen remete életéért megérdemelné, hogy öreg napjait nagy városban, a fővárosban tölthesse el.*

Kormányunk felismerte ennek a kérdésnek nagy horderejét, figyelme mindjobban a tanyavilág felé fordul. Bizunk benne, hogy közel van azaz idő, amikor a tanyai tanító értékes munkáját — mely eddig is az egész magyar társadalom elismerését érdemelte ki, — a megbecsülés mellett gondtalanabb életlehetőség biztosításával is fogják jutalmazni.

Kisújszállás.

Történelmi adatok.

Összeállította: Balázs János.

(Folytatás.)

Ez évről a lakosság lélekszámáról nincsen feljegyzésünk, mindössze az akkor vezetett születési anyakönyvből annyit tudhatunk meg, hogy ez évben született 62 fiú és 75 leány, összesen 137 lélek. A legelső népszámlálási adatunk, aminek birtokában vagyunk, 1771-ből való, amikor városunk lélekszáma 4102 volt, 32 évvel a pestisjárvány után. A következő 10 évi szaporodás átlagát véve, úgy az évi szaporodás 85 lélek, semmiesetre sem lehetett ilyen nagy 32 év alatt az évenkénti szaporodás, hiszen a pestis okozta veszteség erősen megapasztotta a város lélekszámát, s valószínű, hogy a 32 év eltelté után a lakosok száma, ha pár százzal haladta meg a 1739.-i lélekszámot. Különben is ha az elhaltak 1200 számát 32 évre elosztjuk, úgy egy évre esnék 32 szaporulat, a fentebb említett 10 évi átlagszaporulat: 85 lélek, nem volt több, mint a lakosság 2 százaléka. 1939. év után semmiesetre sem lehetett több a szaporulat a lakosság 1 százalékánál, sőt kezdetben ennyi sem. Ezek figyelembevételével az 1739. évi lakosság semmi körülmények között sem érte el a 4000-et, hanem azon alul volt, így a pestis a lakosság $\frac{1}{8}$ részét vette áldozatul.

Gyászkeretbe kellene foglalnunk az 1831, 1849, 1863, 1873. évek anyakönyveiben foglaltakat.

Az 1831. évben elhaltak száma 618. Ez év novemberének utolsó napjaiban és december hónapban 205-en haltak el epekörságban. Ez a

rettenetes betegség még az 1832. év január hónapjában is egyre szedte áldozatait.

Az 1849.-i év 720 elhalálozási száma a szabadságharc rettenetes véráldozatát példázza, noha kétségtelen, hogy e nagy számnak csak egy része a harctéren elesetteké.

Már az 1862. év ősze előre láttatta a gazdákkal, hogy jó termésre nem számíthatnak. Az 1863. év tavasza és nyara, ami reménység élt a szívükben, azt is elvitte. Az égető és perzselő meleg, a száraz meleg kopárrá tették a legelőt és a szántót. Tömegével hullott a jószág, a juhát legeltető juhász ama híressé vált mondása: „Lesz még rátok jó világ, kis birkáim, de azt ti már nem éritek meg!” ebből az időből való. Ahogy nem volt élelme az állatnak, csaknem annyira nem volt élelme és tápláléka az embernek. A legyengült szervezet, a satnya csecsemők nem tudtak ellenállani a kórnak, s kis és nagy fekete koporsók nap, mint nap indultak egymásután a temető nyitott sírjai felé. 738 elhalt csaknem annyi családot borított mélységes gyászba. Ez idő nyarán a város mintha teljesen kihalt volna. Minden munkabíró ember, férfi, nő, serdült ifju Biharnak vette útját, lett légyen jómódu, vagy szegény, hogy kenyérnek valóját megszerezhesse.

Ezután boldog 10 év következett városunkra. A kiegyezésen is túl volt már hazánk. Megindult a fejlődés, de az 1873. esztendő az eddiginél is rettenetesebb veszedelmet hozott városunk lakóira. Sűrűn kongottak a harangok, mindig temetésre hívogattak. Az 1831. évben dühöngött kolera ez évben még nagyobb mérvet öltött. Mikor az év végén az anyakönyv lezárattott, 757 volt azoknak a száma, akik az élők birodalmából átmentek a holtak birodalmába.

Ez az 5 év szomorú korszaka városunknak, mégis, ha az elhalálozási anyakönyvből átlapozunk a születési anyakönyv lapjaira, valami jóleső, megnyugtató érzés fog el bennünket. Élni, fáját fenntartani akarja ez a nép.

Íme: 1739-ben a pestis pusztítása közben: 62 fiu, 75 leány, összesen 137 gyermek, 1831-ben a nagy kolera idején 182 fiu, 161 leány, összesen 343 gyermek, 1849-ben a szabadságharc idején 179 fiu, 184 leány, összesen 363 gyermek, 1873-ban a kolera legnagyobb mérve 221 fiu, 209 leány, összesen 430 gyermek kereszteltetett meg.

Amilyen megdöbbentőek voltak a fentebb említett 5 év elhalálozási számai, s amennyire megnyugtatóan hatott reánk ez évek születési száma, ugyanannyira mélyen elsomorítanak a XX. század alább közölt adatai:

1914. nyarával megindult világháború éveiben a szaporodás: 31 fiu, 33 nő, összesen 64. 1915-ben 1 fiu, 4 nő, összesen 5. 1916-ban fogvatkozás 63 fiu, 48 nő, összesen 111. 1917-ben fogvatkozás 24 fiu, 73 nő, összesen 97. 1918-ban fogvatkozás 77 fiu, 111 nő, összesen 188. 1919-ben fogvatkozás 30 fiu növ., 1 nő, összesen 29. 1924-ben növekedés 18 fiu, fogy. 9 nő, összesen 9. 1925-ben növekedés 119 fiu, 119 nő, összesen 238. 1935-ben növekedés 34 fiu, 33 nő, összesen 67.

Ehhez nem kell külön kommentár, ezek a számok maguk beszélnek. A nők jobban fogynak, mint a férfiak. 1925-ben még egyszer felcsillan a szaporulat kielégítő száma s 10 évre rá lesüllyed s azóta stagnál. Kérdezzük, miért? Akiknek felelnie kellene reá, hallgatnak, vagy ha nem, olyan dolgokat vágnak fejünkhöz, amelyeket bizonyára nem szívesen hallgatunk.

Felekezeti megoszlás tekintetében álljon itt egy példa; az 1770. évből: 1784-ben ref. öreg: férfi 1172, nő 1184, együtt 2360. Ref. ifj.: férfi 1192, nő 1184, együtt 2505. Róm. kat. férfi 2, nő —, együtt 2. Gör. kat. férfi 6, nő —, együtt 6. Más férfi 9, nő 3, együtt 12. Szolga ref. öreg: férfi 113, nő 44, együtt 157. Ifju férfi 36, nő 31, együtt 67. Összesen: férfi 2530, nő 2575, együtt 5105.

Jegyzet: A város levéltára őriz egy születési, egy elhalálozási és egy szaporodási és fogyatkozási grafikont 1728. évtől a mai napig, tehát 210 évről, amióta anyakönyvei megvannak. E grafikon minden kockája pontosan mutatja a született és elhalt két nemet és a két nem együtt es számát, a két nem fogyását, illetve szaporodását. Ilyen grafikon vármegyénk területén csak Tiszakürtön van még, mely a megadott adatok alapján szintén városunkban készült. Üdvös volna, ha a vármegye minden községe részére ez elkészítettetnék és évről-évre tovább vezetettetnék.

(Vége.)

ELSŐRENDŰ MINŐSÉGÁRUT VÁSÁROLHAT
JÓL ÉS OLCSÓN

MEINL GYULA

KÁVÉBEHOZATALI R-T.

SZOLNOK LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÜZLETÉBŐL
SZOLNOK, Gr. SZAPÁRY-U. 2. TEL. 318.

HIVATALOS RÉSZ

6198—1938. szám.

Tárgy: Kiss József debreceni tanker. kir. főigazgatónak hivatalba lépése.

Valamennyi állami és nem állami elemi, mezőgazdasági népiskolai és iparostanonciskolai Tanító urnak, Tanító urhölgynek!

Állomáshelyén.

Dr. Kiss József Öméltósága a debreceni tankerület új főigazgatója f. évi 4038—1938. sz. alatt a következő rendeletet intézte hozzám:

A debreceni tankerület vezetését átvettem.

Ebből az alkalomból szívből köszöntöm a tankerület iskoláinak igazgatóit, királyi tanfelügyelőit, tanárait és tanítóit.

Kérem fogadjanak szeretettel és bizalommal. Munkájukkal és kötelességteljesítésükkel támogassák működésemet.

Nagy szeretettel és munkakedvvel veszem át a tankerület vezetését. Azt szeretném, ha az a becsületes és értékes nevelői és oktatói munka, mely a tankerület iskoláiban eddig folyt, továbbra is megmaradna. Sőt meg kell kísérelnünk fokozását is.

Azt óhajtom, hogy iskoláinkban a *legmélyebb emberi és nemzeti érzésből fakadó szeretet jegyében folyjon a nevelés*. Minden igazgató, tanár és tanító lássa a *nemzetnevelő munkájának sorsdöntő fontosságát*. Ennek tudatában végezze teendőit.

Lássa mindenki, akire nevelés és oktatás van bízva, hogy a *magyar kultúra elmélyítésében*. — *a hazaszeretben és az Istenben való hit rendíthetlenségében* van a magyar nemzet jövője.

Minden magyar lélek drága kincs. Kötelességünk e drága lelkek műveléséről, irányításáról és élethivatásáról való gondoskodás. Még pedig úgy, hogy abból a nemzetre a legtöbb jó származzék.

Ez a feladat nemcsak a szeretetteljes és gondos nevelésben, a tanulók hajlamainak és képességeinek megismerésében s ezek megfelelő irányításában áll, hanem az *igazságos szelekcióban* és a tanulóifjúság képességeinek megfelelő pálya felé való vezetésében és segítésében is. Ez is a nevelők feladata. Így lehet a tanár és tanító igazi nemzetnevelő.

A tanári és tanítói testületek az ifjúsággal együtt alkotják az iskolát. E két tényezőnek lelkileg össze kell fornia, mert csak így várható eredmény az iskola munkájától. A nevelőnek tudásával, lelkiségével, életével és minden cselekedetével irányító példaként kell a tanulók előtt állania. Sok tanításnak elvész az emléke, de ott maradnak a tanítványok lelkében örök utmutatóul tanáraik és tanítóik tettei, ítéletei, szavai.

Ezért legyen a nevelő igazságos, szigorúsága mellett is atyai szerető lélek, megbocsátó és türelmes, Társaival és tanítványaival szemben egy-

aránt. Kerüljék a tantestületen belül a torzsalkodást és gyűlölködést. Ezek megfertőzik az ifjuság lelkét. Az ilyen nevelők nem nevelnek, hanem életük példájával a gyűlölet és széthuzás magjait szórják el a fiatal-ság lelkében.

A magyar iskolák feladata *elsősorban a nevelés*. A magyar életnek vallásos, erkölcsös, hazafias munkás emberekre van szüksége. Az iskolában a rend és a nevelés megkívánja a pontosságot, a kötelességteljesítést. Az órák gazdaságos és okos felhasználását.

A tanítói tekintély tiszteletben tartására nagy gondot kell fordítani. A tanító a társadalom iskolán kívüli munkájából vegye ki részét. Önzetlenül és mintaszerűen. Ez a tevékenysége is legyen nevelőhatású. *Nagyon szeretném, ha a tanárság és tanítóság értékes munkájával az iskolán kívüli népművelés céltudatosan kapcsolódnék be a nemzetnevelés építő munkájába*.

A tanulók lelkében igyekezzék az iskola a vallásos és hazafias világnézetet kialakítani. Ebben a tekintetben a testületek egységes állásfoglalást képviseljenek.

A tanítás legyen elmélyülő. Nem a sok apró részlet megismertetése, hanem a *fontos részek alapos tudása, begyakorlása, ismétlése és alkalmazása az ismeretek megszilárdításának módja*. Bölcs belátással és mérséklettel állapítsák meg a tantervi anyag fontos és lényeges részeit. És használják fel a bennük rejlő nevelő értékeket, vallásos, erkölcsi és nemzeti tanulságokat. Így válik az oktatás is neveléssé. Így válhat az önállóságra és az önálló gondolkodásra való nevelésnek alapjaul.

A tanulók között nagy rendet és fegyelmet kell tartanunk. A fegyelem az államok alapköve és ezt az iskolában kell a tanulóknak megszokniuk. Különösképpen szükséges ez napjainkban, mikor a családok és a társadalom ideges nyugtalansága is bomlasztóan hat az ifjuság lelki fegyelmezettségére.

Az iskolából ki kell zárni a napi politika, a napi társadalmi és világnézeti harc minden vonatkozását. Az iskola az életre készít elő, de a maga munkájával s nem a külső tényezők nem kívánatos befolyásával. Ez a fejlődő lélekben zavart és *lelki töréseket* idéz elő.

Igyekezzék az iskola a tanulók mindennapi környezetével, az iskola külsejével, a tantermek, a butorok, a tanszerek, a tankönyvek, füzetek tisztaságával is nevelőhatást nyújtani.

Az iskolai egyesületek, önképzőkörök, sportkörök a magyar emberben nehezen gyökeret verő közösség érzését oltsák a tanulók szívébe. Az ifjusági egyesületek ne csak formális alakulások legyenek, hanem a fiatal lélek igazi nevelői, az önképzésnek, az önmagukon és a másokon való segítésnek megtanítói. Ezért kell szeretnünk és ápolnunk a csej-készletet minden vonatkozásban.

Az új iskolai év az első magyar király és Kölcsey jubiláris esztendejében nyílik meg. Szellemük legyen ennek az iskolai évnek vezetője.

Az Isten adja áldását munkánkra!

Felkérem a tanítóságot, hogy ezen mélyreható nemzeti és humánus érzéstől telt magasszintű irányítást vessék lelkükbe s a szerint éljenek és cselekedjenek úgy az iskolában, mint az iskolánkívül.

Szolnok, 1938. szeptember hó 12-én.

Dr. Teslery Károly

tanügyi tanácsos,
kir. tanfelügyelő.

6588—1938. szám.

Tárgy: 1938—39. tanévi **őszi pedagógiai szemináriumok** idő- és munkabeosztása.

Valamennyi állami, községi, érdekeltségi és izr., uradalmi és magán, valamint egyházi Főhatóságok útján valamennyi felekezeti elemi népiskolai Igazgatónak, vezető Tanítónak és Tanítónőnek.

Az elmúlt tanévben a népoktatási kerületben tartott pedagógiai szemináriumok bizonyosságot szolgáltatottak, hogy népoktatási kerületem tanítói a szemináriumok célkitűzéseinek minden tekintetben megfeleleltek s jóleső örömmel kellett megállapítanom, hogy az előadók közvetlen tanításaikkal példát statuáltak, hogy rendszeres, vázlatos „hétköznapi” előkészülettel az aznapi tanításra kerülő anyagból mintatanítást is lehet végezni.

A „hétköznapi szemináriumai” mintaszerűen sikerültek, mert vármegyém tanítói karának tagjai szakképzettséggel, nagyszerű átadó készséggel rendelkeznek. Ezeket a „hétköznapi szeminárium”-aimat most, még a tanév elején ismételtelen megrendezem, hogy a megszokott mindennapi előkészülettel bemutatott tanításokból is hitet, erőt merítsünk a fáradságos és nehéz tanítói munkánkhoz.

A szemináriumokra nem jelölök és nem kérek fel ezuttal előre senkit sem a szemináriumon való szereplésre, hanem az előző évhez hasonlóan, a szeminárium színhelyeken a szeminárium előestéjén valamennyi helyi iskola vezetője bemutatja az egyes osztályokban a másnap feldolgozásra kerülő közvetlen tanítási anyagot és vázlatot s a bemutatott anyagból fogom kijelölni azokat az osztályokat és tanítókat, akik a szemináriumon a megjelölt anyagból közvetlen tanítást fognak növendékeikkel feldolgozni.

A szemináriumok sikere érdekében felkérem a szeminárium színhelyén működő osztálytanítókat, hogy az alább kijelölt szeminárium napon ne ismétlési anyag, hanem az egyes tantárgyak keretében az arra az időszakra eső közvetlen tanítási „értékes anyag” kerüljön feldolgozásra. Azokat az osztályokat, melyekre a tanítás alkalmával szükség nem lesz, az osztálytanítók hazabocsájtják.

A bemutatott tanítások után pedagógiai kérdéseket fogok tanítósággal megbeszélni, melyekre a tanítóság gyakorlati szempontból a tanítóság kér, vagy vár feleletet.

A pedagógiai megbeszélés után az általános köz- és nemzetnevelést szolgáló tanítói iskolánkívüli munkát is óhajtók megbeszélés tárgyává tenni, ezért az alábbi szemináriumok mindegyikére egy külön előadót fogok felkérni, hogy tartson értekezést, vagy szabadelőadást:

„Családlátogatás a családi és nemzetnevelés szolgálatában” címmel.

Ezt a nagyértékű és nemzetnevelést elősegítő előadást megbeszélés fogja követni.

A szemináriumok végén megjelent tanítóság rendelkezésére állok mindazokban az ügyekben, melyek elintézése a vármegye kir. tanfelügyelőjének hatáskörébe tartozik.

Kiséretben megjelenik a vármegye iskolánkívüli népművelési bizottságnak új titkára is, ő meg az iskolánkívüli népművelés szempontjából felmerülő kérdésekben fog a tanítói munkatársainak rendelkezésére állani.

Felkérem valamennyi iskola Igazgatóját, vezető Tanítóját, hogy *híjja meg* nevemben a szeminárium előadásokra **az egyházak és közigazgatás helyi vezetőit, az iskolák gondnoksági- és az iskolaszékek igen tisztelt elnökeit.**

A népoktatási kerületem igen tisztelt Tanítói Karát arra kérem, hogy lehetőleg állomáshelyükhöz legközelebb eső szemináriumon jelenjen meg. Azonban nincs észrevételem az ellen, ha valaki továbbképzés szempontjából több szemináriumon részt óhajt venni.

Remélem, hogy a szemináriumokon a körzetek valamennyi Tanítóját ott üdvözölhetem

A szemináriumok idő-, hely- és körzeti beosztása:

- Szolnok:** . . . 1938. október hó 3-án d. e. 8 órakor a szt. ferencesek kulturházában.
Jászberény: . . . 1938. október hó 5-én d. e. 8 órakor, az állami tanítóképző intézet tornatermében.
Jászapáti: . . . 1938. október hó 11-én d. e. 8 órakor az Ipartestület dísztermében.

Nősgyeim!

A „Nagyfőzsde” mellett

ÁRUFORGALOM!

ÓSZI női kabátot, kosztümöt, ruhát, pongyolát **fővárosi** nivóju szaküzletben vásárolhatja **olcsó szabott áron**

KEMÉNY JÓZSEF

Telefon 3-11. sz. **SZOLNOK** Gorove-u. 19.

- Töröksztrmíklós:** 1938. október hó 13-án d. e. 8 órakor az iparosok székházának dísztermében.
- Kisujzállás:** . 2938. október hó 18-án d. e. 8 órakor, a központi ref. elemi iskola tornatermében.
- Karcag:** . . 1938. október hó 20-án d. e. 8 órakor, a ref. elemi iskola nagytermében.
- Mezőtur:** . . 1938. október hó 25-én d. e. 8 órakor, a központi ref. elemi iskola nagytermében.
- Tiszaföldvár:** . 1938. október hó 29-én d. e. 8 órakor az iparoskör nagytermében.
- Kunszentmárton:** 1938. október hó 29-én d. e. 8 órakor a központi állami elemi iskola tornatermében.

Munkatársi üdvözléttel!

Szolnok, 1938. évi szeptember hó 12-én.

Dr. Tesléry Károly s. k.
tanügyi tanácsos,
kir. tanfelügyelő.

5754—1928. sz.

Tárgy: Óvadékul letett betétkönyvek.

Valamennyi állami, községi, izraelita, uradalmi magán és társulati elemi iskola, mezőgazdasági népiskola, iparostanonciskola tek. Igazgatóságának, Iskolaszékének, Felügyelőbizottságának illetve vezető Tanítójának.

Állomáshelyén.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium f. é. aug. hó 1-én kelt, 36442/1938. V. 1. sz. rendelete alapján tudomásvétel, szigoru mihez-tartás és megfelelő további eljárás végett közlöm Cimeddel a m. kir. pénzügyminiszter ur f. év jul. hó 4-én 83555/1938. IV. a. főszám alatt kelt és az óvadékul letett betétkönyvek és kezességi nyilatkozatok adatainak a Pénzintézeti Központtal leendő közlése tárgyában a VKM-hez intézett átiratát.

„Az óvadékképes értékpapírok jegyzékének közzététele és az üzleti biztosítékul és bánatpénzül elfogadható értékekre vonatkozó rendelkezések újabb megállapítása tárgyában kiadott 4260/1929. M. E. sz. rendelet (közzétéve a Bp. Közl. 1929. évi okt. 15-iki számában) 7. §-ában, illetőleg a 8173/1930. II. a. sz. itteni rendeletben foglaltak szerint a betétkönyvekről és a kezességi nyilatkozatokról azok a hatóságok stb., amelyek a betétkönyvet vagy kezességi nyilatkozatot üzleti biztosítékul elfogadták, úgy a biztosíték elfogadása, mint annak visszautalása alkal-

mával kötelesek a *Pénzügyi Központot esetenként azonnal értesíteni*. Az üzleti biztosítékul szolgáló betétkönyvek és kezességi nyilatkozatok letébehelyezése alkalmával adandó értesítést abban az esetben, ha az eljáró hatóság nem őriz letéteket, a Pénzügyi Közlöny 1929. évi nov. 1-i számában közzétett 133000—1929. számú körrendelet szerint a *letételek átvevő pénztár* (adóhivatal, postatakarékpénztár) köteles a Pénzintézeti Központ-hoz beküldeni. A biztosítékok visszautalása alkalmával adandó értesítések elküldése azonban a *letételek kiutaló hatóság kötelessége*.

A biztosítékok visszautalása alkalmával adandó értesítések mintáját a hivatkozott 4260/1929. M. E. sz. rend. VI. sz. melléklete tartalmazza. A hatóságok munkájának megkönnyítése céljából annak idején a Pénzintézeti Központ utján olyan irányu intézkedés történt, hogy a visszautalásra vonatkozó értesítéseket 2 példányban már a betétkönyv záradékolása, illetőleg kezességi nyilatkozat kiállításával alkalmával maguk az érdekelt pénzintézetek állítsák ki és azzal a figyelmeztetéssel szolgáltatassák ki az ügyfeleknek, hogy azok egyik példányát a letételek átvevő pénztárnak adja át, a másik példányt pedig ugyanakkor, amikor az üzleti biztosíték letevését a hatóságnál igazolják, a hatósághoz juttassák el. A visszautalás esetére ily módon elkészített értesítést a biztosíték visszautalása alkalmával úgy a hatóságnak, mint a letételek pénztárnak csupán megfelelően alá kell írni és a Pénzintézeti Központ-hoz el kell küldenie.

A Pénzintézeti Központnak hozzám intézett felterjesztése szerint egyes hatóságok a szóban levő értesítéseket a biztosíték visszautalása alkalmával a Pénzintézeti Központ-hoz nem juttatják el és ezáltal a Pénzintézeti Központ-ra rótt nyilvántartási és ellenőrzési munka elvégzését igen megnehezítik. A biztosíték visszautalására vonatkozó értesítés elmulasztása ezenfelül a biztosítékok visszautalására vonatkozó értesítés elmulasztása ezenfelül a biztosítékok kezességi nyilatkozat formájában levő feleknek felesleges költségeket okoz. A pénzintézetek ugyanis a kezességvállalás díját a felek terhére, — jogosan — mindaddig felszámítják, amíg a Pénzintézeti Központtól a biztosíték megszűnésére vonatkozó értesítést nem kapják meg.”

Szolnok, 1938. évi augusztus hó 11-én.

Dr. Tesléry Károly s. k.
tanügyi tanácsos,
kir. tanfelügyelő.

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb, megbízható, szabottáru szaküzlete!

Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők, fehérneműek, kötöttáru, harisnya, ur- és női divatáru, női és leány felöltők, kabátok

S Z O L N O K
Kossuth-tér 8. Telefon 570

Bodor Lajos

Alig néhány hónapja irtuk e lap hasábjain, hogy a békebeli, igazszívű, becsületes magyar tanítók mintaképe, a vármegye szeretett Lajos bácsija búcsút mond iskolájának s árván hagyja azt a termet, melyben egy életen át osztogatta növendékeinek a szép és jó örökéletű virágait.

Megfeketedik előttünk a papir, amikor most váratlanul ezt a három szót kell leírunk: Bodor Lajos meghalt. Itthagya övéit, barátait s elment abba a nagy iskolába, ahol az Örök Tanító teszi fel a halk kéréseket.

Mélységes fájdalommal és megdöbbenéssel nézünk sirbalépő nemes alakod után, kedves jó Lajos Bátyánk. S kívánjuk legyen csendes siri nyugalmad. Isten Veled.

A f. hó 13-án kísértük utolsó útjára. Zsúfolásig megtelt gyászoló közönséggel a kisujszállási nagytemplom, ahol *Török Imre* esperes magasszárnyalású gyászbeszédben vett búcsút *Bodor Lajostól*.

A gyászszertartáson vármegyénk tanítóságát, dr. *Teslery Károly* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő vezetésével, nagyobb küldöttség képviselte.

Végeláthatatlan menet kísérte a koszorúkkal borított gyászkocsit a temetőbe, ahol az Orsz. Tanítószövetség nevében *Rákos István* kir. tanácsos, elnök, a tantestület nevében az iskola h. igazgatója, az Orte nevében *Molnár János* alelnök, a Heves-Nagykunsági kerület tanítósa nevében dr. *Nagy Lajos* mondott megható gyászbeszédet.

Vármegyei tanítóegyesületünk nevében *Dunaháti Gyula* vett végbúcsút magasan szárnyaló beszédben, egyesületünk alelnökétől.

IRODALOM

Számképek, számfogalmak, biztos és gyors számolás. Irta: *Bene Lajos*. A fenti cím alatt régen óhajtott munka jelent meg. Az I. osztályos elemi iskolai tanulók számolástanítását akarja könnyebbé és eredményesebbé tenni. — A munka a számolástanítás történeti fejlődését, lélektani igazságait vizsgálva, a mennyiségek alakulásait, változásait, tanításuknak menetét rendszerbe szedte. Megállapította a helyes szemléltetés folyamatát, a számképek kialakulását, állandósítását, a fogalmak elvonását, a biztos és gyors számolás alapjait. Az I. osztály tanítói sok hasznát veszik a tanításban, a könnyebb és eredményesebb számolástanítás munkáját elősegíti. Megrendelhető a szerzőnél (Bpest, I., Galántai-u. 12.). Ára 1 P.

Számolódoboz. Szerkesztette: *Bene Lajos*. A vallás- és közoktatásiügyi miniszter úr 9164/1937. eln. számú rendeletével engedélyezte és beszerzésre ajánlotta. Ennek segítségével az el. isk. I. o. tanuló könnyebben tanul számolni, gondolkodása jobban fejlődik, az állandó számképeket megismeri, állandósítja, számfogalmainak kialakulását, elvonását elősegíti. A „Számolódoboz két minőségben kerül forgalomba. I. rendű 90 fillér, II. rendű 50 fillér darabonként. A Számolódobozhoz hasonló rendszer alkalmazásához posztóval bevont fali szemléltető tábla is van, melynek ára 3 P 30 fillér. Falitáblán való szemléltetéshez filckorongok (négy színben 40 darab és műveleti jegyek) egy készlet ára 1— P. Megrendelhető a szerkesztőnél (Budapest, I., Galántai-u. 12. sz.).

H I R E K

Kinevezés. A vallás- és közoktatásiügyi miniszter vármegyénk iskolánkívüli népművelési titkárává *Soós József* tiszaföldvári áll. isk. igazgató, körzeti iskolafelügyelőt nevezte ki.

Lapunk régi és nagyrabecsült munkatársát eme kitüntető megbízása alkalmából igaz örömmel és szeretettel üdvözljük. Új munkakörében kísérje Isten áldása, munkálkodását sok-sok siker koronázza!

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásiügyi miniszter *Lapos Anna* jászladányi áll. s. tanítónőt a rákóczi falvai, *Punka Klára* rákóczi falvai áll. s. tanítónőt a jászladányi, *Borköles Béla* nagykanizsai áll. tanítót a szolnoki, *Kruzslyt Erzsébet* szeged-csegelei áll. tanítót a jászárokszállási áll. el. iskolához helyezte át.

Állás csere. *Lányi Sámuel* feyverneki róm. kat. és *Kóbor Viktor* bátaszéki r. k. tanító, *Nyilas György* jánoshidai közs. tanító és dr. *Föld-*

váry Rudolf rakamazi közs. tanító, *Franyó Ferenc* jánoshidai közs. tanító és dr. *Földváry Rudolf* rakamazi közs. tanítók állást cseréltek.

Nyugdíjazás. A vallás- és közoktatásiügyi miniszter *Kemenes Metyás* szolnoki, özv. *Szathmáryné Fekete Róza* mezőturi, *Vass József* kunszentmártoni állami; *Kremán Lajos* dévaványai, *Barla Szabó Margit* kisujszállási, özv. dr. *Gázgóné Kulifay Erzsébet* turkevei, ref.; *Pongóné Stanitz Julia* szajói és *Gyárfásné Biró Mária* jászladányi róm. kat. tanítókat illetve tanítónőket saját kérésükre nyugalomba helyezte.

Halálozás. *Elek Sándor* karcagi ref. tanító életének 38-ik, működésének 18. évében, a f. é. aug. hó 25-én elhunyt. Augusztus 28-án kísérték, nagy részvét mellett utolsó útjára, a karcagi református temetőbe. — Emlékét kegyelettel őrizzük.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Kovács József* szolnoki és *Barna Jenő* debreceni áll. tanítókat kölcsönösen áthelyezte.

Hitoktatói kinevezés. Dr. *Hanauer A. István* váci megyéspüspök dr. *Csömöz Gáspár* szolnoki újvárosi áll. el. isk. önálló hitoktatót, más irányu hivatalos elfoglaltsága miatt, hitoktatói állásától felmentette s helyére dr. *Bittenbinder Viktor* lelkészt nevezte ki önálló rk. hitoktatóvá.

Eljegyzés. Bacskó Gyula szolnoki ny. áll. isk. igazgató kartársunk *Gyöngyike* leányát eljegyezte *Hargitay István* szolnoki kereskedelmi iskolai tanár. Sok boldogságot kívánunk!

Áthelyezés. Dr. *Szemerédy Béla* tanügyi segédtitkárt, várm. népművelési titkárt Szekszárdra helyezte át a miniszter ur.

Oktatófilm az elemi iskolában. A filmoktatásnak az elemi népiskolákba való bevezetésével illetékes helyen újból komolyan foglalkoznak. A megszervezéshez szükséges adatgyűjtést a vallás- és közoktatásügyi minisztérium oktatófilm kirendeltsége már megkezdte.

LAPUNKAT IS
TÁMOGATJA,

ha a benne hirdető,
feltétlenül megbizható
cégeknél vásárol!

Orsz. ref. kántori továbbképző tanfolyam. A magyar ref. kántorok orsz. egyesülete aug. 16-28-ig kántori továbbképző tanfolyamot rendezett Törökszentmiklóson. A tanfolyamon, az ország különböző vidékeiről, 28 kántor vett részt. A magas nivóju tanfolyam gondosan megrendezett, nagysikerű egyházzenei hangversennyel ért véget. A tanfolyam megrendezésén *Gaal István* esperes, vitéz *Mahláry Lajos* orsz. egyesületi elnök és *Szabó Gyula* tiszaföldvári kántor, kiváló zenész és zeneszerző buzgólkodtak.

— **Az államsegélyes tanítók illetményeinek kiutalása.** A kultuszminiszter régebbi körrendeletében úgy intézkedett, hogy a nem állami tanítói állásoknak segéd- vagy rendes tanítóval választás utján leendő betöltése az év augusztus és szeptember hónapjaiban történék. E rendelkezését a miniszter most a következő intézkedésekkel egészíti ki: Az augusztusban megválasztott tanítók államsegélyét csak a rákövetkező szeptember 1-től utalhatják ki, még abban az esetben is, ha a működés megkezdésének igazolt és a vonatkozó fölterjesztésben is jelentett időpontja augusztus valamelyik napjára esik. A szeptemberben megtartott tanítóválasztások alkalmával megválasztott tanítók államsegélyét pedig a működés megkezdésének napjától utalja ki.

Titkos szavazással történik ezután a képviselőválasztás. A tanítási tétel kidolgozva kapható a szerzőnél: Kiss J. iskolafelügyelő, Jászberény. (Ára bélyegben 30 fill.)

A tanítóképző akadémiáért. A szarvasi evangélikus egyházközség tanácsa 150.000 pengő ajánlott fel a szarvason felállítandó tanítóképző akadémia céljaira. — Ezenkívül az iskola elhelyezésére felajánlották a város legforgalmasabb helyén lévő, jelenleg árvaháznak és elemi iskolának használt új emeletes épületet is. Ha új épület létesülne, erre a célra egy négyholdas városi beltelekkel járul hozzá az egyház.

A drogista pályára irányítják az ifjuság figyelmét. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a közelmúltban leiratot intézett a tankerületi főigazgatókhoz és az egyházi főhatóságokhoz. A leirat akként intézkedik, hogy a pályaválasztási tanácsadás alkalmával az ifjuság figyelmét fel kell hívni a drogista pályára, azzal a figyelemzetéssel, hogy nemzeti szempontból is fontos, hogy intelligens és jól képzett ifjuság lépjen erre a pályára.

Mit nyújt az Eötvös-Alap? A Tanítók Házaiban a tanítók fő-, közép- és szakiskoláiban tanuló mindkét nembeli gyermekeinek neveléséről gondoskodik. — Az egyesületi rendes tagok kifogástalan magaviseletű és előmenetelű gyermekei között jutalomdíjakat oszt ki. — Az elhunyt rendes tagok va-

gyontalan kiskorú árváinak neveléséről készpénz-segítség nyújtásával gondoskodik. — Az elaggott, betegeskedő, vagy csekély nyugdíjban részesülő szegénysorsú rendes tagoknak és ezek özvegyeinek készpénz-segítségét nyújt. — Az üdülésre szoruló rendes tagok számára üdülőházat tart fenn. — A Tanítók Háza székelyre utazó tagoknak vendégszobákat bocsát rendelkezésére és részükre kedvezményes ételmezést nyújt. — Ezren és ezren részesültek jótéteményeiben. *Lépjünk be mindnyájan!* — Jelentkezési lapokat készséggel küld a szerkesztőség.

Gárdonyi Géza második szobra. Budán évek óta áll Gárdonyi Géza szobra. Rövidesen a második szobor is hirdeti a nagy magyar írónak, a tanítóknak büszkeségének emlékét, még pedig szülőhelyén, Agárdon. Az agárdi fürdőbizottság kezdeményezésére készül a szobor és ősszel a balatoni műút mentén, az országzászló tőszomszédságában fogják felállítani

Községi kisegítő alkalmazása. A belügyminiszter a községi és körjegyzők mellé, azokba a községekbe, amelyek a fedezetről nem tudnak gondoskodni, az állam költségére kisegítőket fogad fel. A kisegítő díjazása havi 80 pengő.

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb

SZOLNOK, TELEFON 302.

Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

Miniszteri rendelet az énekszaktanitóképzésről és a képesítés szabályozásáról. A kultuszminiszter rendeletet adott ki az *elemi iskolai énekszaktanitóképzésről és a képesítés szabályozásáról.* Eszerint a miniszter elrendelte, hogy az elemi iskolai énektanítás ellátására megfelelő elméleti és gyakorlati szakudással rendelkező énektanitók kiképzése céljából a *Zeneakadémián* egyéves elemi iskolai énekszaktanitói tanfolyamot kell tartani.

— **Négyhetes falusi főzőtanfolyamok.** A belügyminisztérium az utolsó három évben egyes vármegyékben *falusi főzőtanfolyamokat létesített,* amelynek célja a *magyar nép táplálkozási színvonalának emelése volt.* E négyhetes tanfolyamokat okleveles gazdasági szaktanitók, élelmezési technikusok és diétásnének vezették, minden egyes alkalommal *30–30 önként jelentkező leányt vagy asszonyt* oktátva ki. A vezetők az egészséges táplálkozáson kívül megtanították a résztvevőket a *vitaminus élelmiszerek helyes beosztására, továbbá a kisgyerekek és betegek otthoni, célszerű táplálására.* Mivel ezekről a kísérletekről kedvező jelentést kapott a belügyminiszter, most *felhívta valamennyi megyei törvényhatóság alispánjait,* hogy *szeptember 15-től jövő évi május 15-ig hét új négyhetes főzőtanfolyamot indítsanak meg* törvényhatóságuk területén. E főzőtanfolyamok felügyelőjévé dr. *Kovács György* egészségügyi felügyelőt rendelték ki.

Nyugtázások. — Csekkszámlla

57. 480. Előfizetés a Népművelésre :
Thököly-uti áll. iskola 6 P. Szolnok, Ország Pál 6 P. Budapest, Koczka József 3 P. Ferency Sándorné 3 P. Szolnok, Schvartz Géza 6 P. Mezőtur, Kerényi Sándor Rákóczi falva, Nagy Ferenc 6 P. Jászárokszallás, VIII. Áll. isk. Tantestület 6 P., VIII. Áll. isk. Igazgatóság 6 P. Jászberény, Balázs János 3 P. Kisujszallás, Idrányi Anna 6 P. Törökszentmiklós, Kiss Imre 2 P. Kisujszallás, Doroszlai Elek 4 P 50 f. Fegyvernek, VIII. Áll. isk. Tantestület 6 P. Jászberény, Markóth Dezső, Dr. Kerekes Sándorné, Hunyor Ilona, Dr. Borbély Lászlóné, vitéz Haám Sándorné, Pethes Gyuláné 1 P 50 f— 1 P 50 f. Szolnok, Nagy Margit 6 P. Kiss Imre 4 P. Kisujszallás, Ujhelyi Mihály 3 P. Töröksztmiklós, Áll. isk. Igazgatóság Tiszaföldvár-Öszölő 6 P.

Tagdíj címen: Manga Olga 8 P. Kötelek, Faragó Sándor 8 P. Tiszavárkony, Dr. Kerekes Sándorné 4 P., Hunyor Ilona 2 P. Szolnok, Kun Lajosné 4 P. Karcag, Timpfel Ilona 4 P. Tiszabő, Koósné Sz. Ilona 4 P. Turkeve, Ország Pál 2 P. Bpest, Tippmann Ilona 5 P. Tippmann Gizella 5 P. Törökszentmiklós, Horváth Gyula 2 P. Szolnok, Lélek Kálmánné 4 P., Magyar Károly 2 P., Várhegyi Györgyné 1 P. Jászberény, Simon Lőrinc 4 P. Tiszapüspöki.

Temetkezési díj címen: Polonyi Rózsai 4 P 80 f., Polonyi Jolán 26 P 40 f. Szolnok, Bihary István 14 P 40 f. Miskolc.

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15.

SZOLNOK

TELEFON 113.

Raktáron lévő és azonnal szállítható elemi népiskolai vezérkönyvek:

Tesléry : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 2'— III. o. 3'— IV. o. 4'— V. o. 2'— VI. o. 3'—
Tesléry : Fogalmazási eredmények	II. o. 4'— III. o. 4'— IV. o. 4'—
Tesléry : Táblai rajzok	I. o. 3'— II. o. 3'— III. o. 3'— IV. o. 3'—
Quint—Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o. 680 II. o. 6'—
Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	III. o. 680 IV. o. 7'—
Drózdy : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 320 III. o. 450 IV. o. 540 V—VI. o. 7'—
Drózdy—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	II—VI. o.
Drózdy : A földrajztanítás vezérkönyve	IV. o. 8'—
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o. 5'—
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérkönyve	780
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok	6'—
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása	560
Öveges : Vezérkönyv a „Betűvetés” ABC-hez	2'—
Straub—Vadász : Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II. o. 280 III—IV. o. 280 V—VI. o. 260
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérkönyve	3'—
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	a 1'—
Kókai : Vezérkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben	2'—

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

Soós József: A népművelés megszervezése.

Gyomai György: Nők a tanítói pályán.

Markóth Dezsőné: A falusi nőnevelés hiányai.

**Szabó Gyula: Az első országos református
kántori és tanítói továbbképzés tanfolyam
tanulmányai.**

———: **Vitéz dr. Bessenyei Lajos.**

Hivatalos rész.

Iskolán kívüli népművelés.

Egyesületi élet. — Hírek.

NÉNYI SZABÓ
KÖNYVTÁRSZÁMA
SZOLNOK.

XXXI. ÉVFOLYAM, 10. SZ. — 1938. OKTÓBER.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskoláinkivül népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos
Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Áll.
Tanítóegyesület.Felolvas szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY
Főszerkesztő: GYOMAI GYÖRGY
Felolvas kiadó: CSIKY ERNŐElőfizetési díjak és reklámok
Csalék Erő egyes. pld. árszámhoz,
a lap szellemi részére vonatkozó
közlemények a szerkesztőség
címére Szolnok, Ujvári iskola
küldendők.

Évi előfizetés 6 pengő

Megjelenik havonként.

Készíteteket nem adunk vissza

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadói áron:Rényi Dezső
könyvesboltjában
Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos cimere, 34×51 cm.	—'50
Hiszkegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—'60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, közepén magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4'—

Bárhol hirdetett iskolai, szépiro-
dalmi vagy bármilyen szakkönyv
megjelenés után eredeti bolti
áron azonnal kapható!

A népművelés megszervezése.

Irta: Soós József vm. népművelési titkár.

Egy nép kulturája tudományszomjával áll egyenes arányban. Sajnos a háborus nevelés sok hiányát kell pótolnia a népművelésnek, hogy népünk az európai nyugati államok között méltó helyét betöltse.

Hogy a népművelés kellő sikert érhessen el, helyes szervezésre van szükség. Ehhez pedig egész szív és lélek kell. A népművelés már kinőtt az iskola falain kívül és a tanító munkája mellett a szervezésben ott kell állania jegyző, orvos, ügyvéd, gazda, mindazoknak, akik a műveltség szikráit hordozzák, mindazoknak, akiknek a néppel érintkeznie kell.

Ha kellő összhangban átérzi a község intelligenciája a népművelés fontosságát, úgy a szervezés már jó kézben van. Egyik jó ötlet a másikat szüli. A múlt tanévben Tiszaföldváron a helyi szervezési ülésünkön képviseltette magát a község boldogulását kívánó hivatalnoki kar minden ága, a község területén levő körök, egyesületek elnökei jelentek meg és együttesen jelöltük meg az előadások helyét, számát. A zöldlapok kitöltését, amelyben az előadás tárgya, ideje volt feltüntetve egy-egy kiküldött tagra bíztuk, aki az illető egyesület életével ismerős és aki az elnök, továbbá az egyesület vezetőivel azon tárgykört jelölte meg, mely éppen azon kör tagjait érdekelte.

Ezen a szervezési ülésen hangzott el egy életre való eszme dr. Szegedy Kálmán községi orvos, gondnoksági elnök urtól: az egyfajta pld. egészségügyi előadásokat tanfolyamszerűen mindig ugyanazon helyen, ugyanazon hallgatónak tartjuk, mert csak ezen esetben várható eredményes siker, ha a folytatólagos előadásokon ugyanazon hallgatók vesznek részt. Az egészségügyi előadásokat leventék, tűzoltók, sportegyesületek, frontharcosok részére szerveztük. Előadói a helybeli orvos urak voltak.

A gazdasági körökben gazdasági utmutatásokra van szükség. Gyü-

mölcstermelés, növénytermelés, talajművelés, szőlőművelés, állattenyésztés, méhészetről a gazdasági ismeretterjesztő előadásokat a munkatervbe beillesztettük. Ezek előadására a gazdasági iskola tanerőin kívül más szakembereket és a központból is kértünk előadókat. Tehát a gazdasági körök intézői gazdasági kurzust tartottak, ahol jó előadók világos és a nép által érthető formában adták elő gazdasági tanácsaikat.

Az iparosokat érdeklő ügyekről ügyvédek és az ipartörvény ismerői nyújtottak kellő ismereteket. Az egyszerű könyvvitel ismertetésére tanfolyamot szerveztünk, melynek előadói szintén szakemberek voltak.

Szabás-varrás tanfolyam is volt, amelynek előadóját a vármegyei bizottság díjazta, a helyi bizottság pedig az előadó lakásáról és élelmézéséről gondoskodott. E tanfolyam célja: a hallgató a fehérnemű szabása, varrása, foltozásában jártasságot szerezzen.

Az anyagi boldogulás mellett a lélek szomját is ki kell elégíteni. Ebben a lelkészek mellett a tanító is bő munkateret kap. A lelkész a lélek csiszolására, a tanító a történelem tanulságaiból emelje ki az érzelmi és értelmi részt. Minden magyar embernek ismernie kell hazánk történetét, ismertetnünk kell a népművészet alkotásait, a megélhetés ezer alkalmát, a helyi adottságok kiaknázását, amely a nép boldogulását előmozdítja. A régi erkölcs, a tiszteletadás ápolására is nagy gondot kell fordítani. Törekedjünk a mai nyegleség, könnyű erkölcs kiküszöbölésére, figyelmeztessük a szülőt, hogy a fiatal lélek mételezéséért ő is felelős és gyermekének testi és lelki kárát okozza ez.

A tanító főmunkája a szülői értekezletek okos előkészítéséből áll, amelyeken a nevelés mozzanatairól nyújtunk kellő tájékoztatást.

Mint tanítói munkát az analfabéta tanfolyamot kellett volna első sorban felemlítenem. Sajnos az utóbbi években nem volt elég jelentkező úgy, hogy ilyent nem is tarthattunk. Pedig analfabéta most is van, még pedig a háborús évek iskolakötelezettjei és a tanyákról beköltözötték között.

Szép sikert ért el a tanító az iskolán kívüli munkájában az ismeretterjesztő tanfolyamok által. A hosszú téli estéken a felnőttek is szívesen vesznek részt, tudva azt, hogy ismereteiket felfrissítik.

A tanítónak a népművelés terén tág tere van a leventeintézmény kebelében, ahol ismeretterjesztő tanfolyamok szervezésével a legszebb eredményt érheti el. Itt is kedély, hangulat és közvetlenség hassa át ténykedésüket.

A népművelési munkakörnek fel kell ölelnie a dalkultúra fejlesztését, a dalárdák szervezését és támogatását is. A hazafias, vallásos, erkölcsnemesítő szindarabok előadások a nép érzelmi és jellem nevelésére nagy hatással vannak.

Azok, akik a nagyvilágot bejárták megállapították, hogy olyan öntudatos, természetes ember, mint a magyar nincs. Éppen ez az öntudatosság az a páncél, amellyel a magyar ember a tanítás elől elzárkózik.

Természetes eszük, furfangosságuk átsegíti őket az életben, de ezeket a keményfejű magyarokat új utra terelni nehezen lehet. Meghallgatják az előadást, de erkölcsi hasznot ebből vajmi keveset vonnak le. Szerintem az ezekkel való küzködés meddő munka. A fiatalság anyagát kell megnyernünk, minden energia ezek kioktatására irányuljon.

Előadásokat ne sokat, hanem kevesebbet, de jót és változatos nyújtunk. Egy előadás keretében több előadó szerepeljen változatos műsorral, a komoly tárgy előadást, mely fél óránál hosszabb nem lehet, feltétlenül szórakoztató előadás kövesse. A komoly tárgy előadást is állandóan példákkal és humorral kell átszőni. Példákat a mai életből vegyünk, hivatkozva az újság közleményekre, helybeli eseményekre stb.

Csak gyakorlott, ügyes előadók szerepeljenek. A témát mindig a hallgatók szellemi fejlettségéhez, foglalkozásához, társadalmi állásukhoz kell választani. Előadást csak az tartson, aki a tárgynak megfelelő szak tudással rendelkezik. Minden előadás keretében szerepeljen néha egy-egy társadalmi kérdéssel foglalkozó előadó is, aki a nép téves politikai fel fogását helyes irányba tereli. A külföldi hírekből a minket politikai, gazdasági téren érdeklő híreket összegyűjteni és megmagyarázni szintén szükséges.

A legnagyobb vonzóerővel a vetített-képes előadások bírnak. Ehhez a kikölcsönzött diapositiv képek portóköltéséről gondoskodni kell. A népművelés terén nemcsak tisztviselők, hanem a szabadpályán működő egyének is részt vesznek és a néplélek szeretetével átfűtött, önzetlen, lelkes szolgálatukat följajánlják.

Ez volt a mi munkatervünk.

A célgondolat pedig az volt, hogy műveljük azt a társadalmi réteget, amelyik a legjobban rászorult az iskolán kívüli népművelésre, azt a réteget, amelyik a fizikai munka hatása miatt szellemileg elfásult, kedélyében eltompult. A fizikai munka ritmusa, fegyelmező ereje mellett a lélek, a szellemiség parlagon marad és az iskolán kívüli népművelésnek az a feladata, hogy lélek és kedélyformálást végezzen.

Reviczky Gyula lelkesen buzdít a munkára mindnyájunkat így: „Teher, nyűg önmagának is, ki csak lustálkodik. Magának is honának is él, aki dolgozik”.

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők
„Hungária” rum- és likörgyár

SZOLNOK sürgőnycim: Borösztreicher. Telefon: 53

Nők a tanítói pályán.

Ezen a címen jelent meg ezelőtt néhány évvel Kiss József dr. tanterületi főigazgató egyik érdekes könyve, mely témájánál fogva ma is az érdeklődés központjában áll, az oktatással foglalkozók nemes céhében. Az illusztris szerzőre és munkában levő megállapításokra való tekintettel talán nem lesz érdektelen, ha olvasóink előtt dióhéjban ismertetjük ezt a kitünő tanulmányt, melyet még tanítóképző-intézeti igazgató korában írt dr. Kiss József.

Mindenekelőtt rá kell mutatnunk azokra a frappáns adatokra, melyeket a kérdés történelmi multjával és fejlődésével kapcsolatosan sorol fel a kitünő szerző. Megtudjuk ezekből a sorokból, hogy valamikor a régi jó világban, Szent Pál apostolnak Timotheushoz írott levelével tessékelték ki az iskolából a nőket, melyben az áll, hogy: „a tanítást pedig nem engedem meg az asszonynak.” Comenius magyarázza aztán ugy később ezt az idézetet, hogy ez nem jelenti azt, hogy a nő ne is tanulhasson hanem inkább azokban kívánjuk őket nevelni, amiket nekik tudniok és gyakorolniok illik.

A lányok irástanulása ellen még a 18-ik században is hangzottak el dörgő tiltakozások. Ezért volt kénytelen azt írni Eisenach az egyik iskolai szabályzatban, hogy: a szülőknek nem engedtetik meg, hogy lányait az irástól, mint valami gonoszságtól eltiltsák.

Hazánkban a régi igőkben a fiuk és a lányok tanítása mindenhol közös volt. Az első külön leányiskola felállítása egy becsületes magyar város, Csongrád érdeme. Itt működött az első leányiskola, melyben Nagy Istók Erzsébet nevezetű tisztességes hajadon leányzó öntögette 55 kislány fejébe a tudományt. Nagy Istók Erzsébet tehát a magyar tanítónők anyja, nyugodjon békeséggel a csongrádi áldott földben.

Csongrád kulturális viszonyairól akkor kapunk tiszta képet, ha tekintetbe vesszük, hogy ott már 1786-ban volt leányiskola. Míg Budán, az ország szívében, csak 1822-ben értek el oda, hogy a lányokat a fiuktól külön tanterembe helyezték.

Az első tanítónőképző külföldön 1801-ben nyílt meg Overberg igazgatása alatt Westfal-ban. Hazánkban az Angolkisasszonyok létesítettek először tanítónőképzőt, mégpedig nem is sokára a külföld után, már 1855-ben. Ebben az intézetben állították ki az első magyar tanítónői oklevelet. Az első okleveles magyar tanítónő a régi iratok tanúsága szerint Száklányi Johanna, aki 1857-ben szerezte oklevelét. Ő volt ezen a földön az első diplomás leányzó, akinek nevét kegyelettel irhatja fel szíve valamelyik rejtékébe minden magyar tanítónő. A tanítónőképzés ezután szédületes iramban fejlődött. 1857-ben megnyílt a szatmári, 1858-ban a nagyvárad, két évvel később a kassai, 1864-ben a soproni katolikus tanítónőképző. Ezek az intézetek 1868-ig körülbelül 600 tanítónőt képeztek ki.

Az első ugynevezett: képesítő vizsgálat, mely ma is oly nagy gyönyör a tanítójelölteknek, 1870. szeptember havában volt a budai képzőben. Három hölgy jelentkezett képesítő vizsgálatra s a fako jegyzőkönyvek tanúsága szerint mindhárom oklevelet is nyert.

Igen érdekesek azok az adatai a könyvnek, melyek a tanítónők számának emelkedését mutatják be. Míg 1868-ban öt tanítónőképző 50 oklevelet adott ki, addig 1918-ban 38 nőképző 1301 oklevelet adott az életbe induló fiatal lányok kezébe. 1919-ban 13.956 férfi és 13.016 nő foglalt el katedrát az elemi iskolákban. Csaknem 49 százalék volt ebben az időben a tanítónők arányszáma.

Bizonyára kíváncsian figyel fel mindenki a könyvnek azon soraira, melyek a tanítónők mai helyzetével, mai munkájával foglalkoznak, melyeket szószerint idézünk.

„A nő ápolásra, nevelésre született. Alkalmazásuk az elemi leányiskolában és pedig minden osztályban kívánatos, a vegyes és a fiúiskolák alsó két osztályában is jó eredménnyel jár. A lányoknak feminin nevelést adnak. Tisztaságra, rendre, csínosságra szoktatásban felülmulják férfi kollégáikat. Amint azonban a fiugyermekek nőnek, az asszonyi tekintély nem elég erős fegyverezési eszköz. A 8–10 éves fiugyermekek más imponál. más kell, hogy példát adjon. A fiukon legtöbbször észre lehet venni, hogy tanító, vagy tanítónő oktatja-e őket. Más annak a fiunak a gondolkozása, gondolatmenete, akit férfi tanít, mint akit nő. A nők általánosságban kötelességtudók, az előírt anyagot elvégzik, s ha egészségi, vagy családi okok nem kényszerítik rá, nem mulasztják el a tanítási órák megtartását. Tény, hogy néhányan közülük az előnyös családi és rokonsági összeköttetéseket kihasználva, visszaélnék helyzetükkel és sokszor éveken át nem, vagy csak alig tanítanak. Hogy az ilyen helyzetet mindenáron meg kell szüntetni, azt nem is kell bővebben indokolni.

Az egyes tárgyakban is különböző tanítási eredményeket érnek el. Legjobb szokott lenni a játék, kézimunka, rajz, ének, szépírás, háztartás-tan tanításának eredménye. Kevésbé szokott kielégítő lenni az eredmény mennyiség-tanban, földrajzban és helyesírásban. Azoknak a tanítónőknek, akik leányiskolában tanítanak, egy egész életre szóló jó példát kell mutatni növendékeiknek a becsülethen, szerénységben, viselkedésben és öltözködésben egyaránt. Nincs szomorubb, mintha a tanítónő ezekből a szempontokból esik kifogás alá. Az, amit még sok esetben hallunk a

Nőgyeim!

A „Nagytözeade” mellett

ÁRUFORGALOM!

Ó SZ I női kabátot, kosztümöt, ruhát, pongyolát fővárosi nivóju szaküzletben vásárolhatja olcsó szabott áron

KEMÉNY JÓZSEF

Telefon 3-11. sz. SZOLNOK Gorove-u. 19.

tanítónők ellen felhozni, hogy tanításaikban felületesekek, nem mélyednek el, nem tanítják meg tanítványaikat figyelni, továbbá, hogy kicsinyesek, perlekedésre, intrikára hajlamosak, érzékenyek, könnyen sértődnek, cicomára, fényűzésre, divatra hajlamosak, előítéletektől, babonától, kuruzslástól kevésbé mentesek, mint a férfiak, ha részben igazak is, nem általánosíthatók. Vezetésre, igazgatásra azonban a tanítónők tényleg csak kivételesen alkalmasak. Aránylag nem is nagy számban nyerne igazgatói megbízást.

A Bumm-féle statisztika, mely szerint az okleveles nők nagy része pártában marad, a tanítónőkre nálunk általában nem áll. A tanítónők nagy százaléka férjes asszony, a létszámnak jelenleg nálunk körülbelül 60 %-a. Igaz, a kettős hivatás kettős terhet ró rá, mely sok esetben megőrli idegeit. Budapesten 1929-ben a tanítónők közül 51 % nem ment férjhez és a férjhez mentek közül is 10 % elvált."

Tovább sorolhatnánk az érdekesnél érdekesebb adatokat, tovább idézhetnénk végtelen sorokban a könyvből, azonban már az eddigiekből is nyilvánvaló, hogy *Kiss József dr.* munkájának minden betűje az igazság glóriáját viseli homlokán. Megállapításai törvényszerűek. Ezért kell minden tanítónak, különösen pedig minden tanítónőnek — hacsak ilyen rövid kivonatban is — ismerni ezt a kiváló tanulmányt, hogy magasabb és tisztultabb szempontból, a tárgyilagos megállapítások szomszédságából nézhessen szét munkája birodalmában.

Gyomai György

A falusi nőnevelés hiányai.

(Folytatás.)

Irta: *Markóth Dezsőné.*

A javakkal való gazdálkodás, a szerény jövedelem beosztása igen gyöngye oldala népünk asszonyainak. Legtöbb háztartás a „ma hopp, holnap kopp” végletei közt ingadozik. Amikor „van mit aprítani a tejbe”, bőség járja. Ha nincs jön az egész napi száraz kenyér, „sóba-vizbe” levesek, rosszabb esetben a koplalás. Különösen áll ez a megállapítás a szegényebb, földmunkás és gazdasági cselédekre, ahol pedig kétszeresen szükséges a beosztás. Ennek hiányát látjuk az iskolában is. Ősszel, télen annyi ennivalót adnak a gyerekeknek, hogy azt elfogyasztani nem bírják. Annyira sem becsülik, hogy a maradékot hazavigyék, hanem eldobálják. De tél vége felé a kamra ürül, őszi kincsei fogytán vannak. A lekvárból nem maradt annyi, hogy megízestse a darabka kenyeret. Így a pénzzel is. Hiányzik a számolás, az önbírálat, az előrelátás és felelősség tudata.

Tudatlanság miatt a háztartás sok értékes anyaga vesz kárba. Mi minden kerül szemétre, utcára, amit ha másnak nem, legalább trágyának lehetne használni. A hamu, csont, vas, ólomdarabok éktelenítik a falusi ház táját. A baromfi hizlalásnál elpiszkolódott tollat kidobják, vagy tüzre

vetik, mert a mosását nem értik. Pénzért vásárolják a gyárilag előállított szódát, amikor földjeiken virágozik a szik. A hamut az utakra szórják, ahelyett, hogy kertjükben gyűjtenék, vagy mosáshoz, tisztogatáshoz alkalmas lugot készítenének belőle. A szennyes zsiradék nagyrésze elkallódik, mióta az olcsónak látszó gyári szappan kiszorította a házi szappanfőzést. A falusi asszonyok között kiveszében vannak azok, akik még szappant tudnak főzni. Egy-egy nyáron, amikor sertés és baromfivész pusztít, rengetek zsiradék kerül a földbe. Igaz, ennek egyik oka a szappanfőző szóda drágulása is. A szappanfélék olcsósága és házi előállítása népegészségi szempontból is nagy jelentőségű.

Nemcsak gyermekeknél iskolában, hanem felnőtteknél is elkelnének a takarékosági napok. A hulladék anyagok összegyűjtése filléretket jelent, de ezek nagyrésze kétszeres értékű, miután ma még a kiadásban szerepel.

A falusi asszonyok nagy része hadilábon áll a tüvel és ollóval, ezzel a két nagyon fontos asszonyi szerszámmal. A legegyszerűbb javítási munkákat is alig tudják megcsinálni. Egyetlen tudományuk a foltvetés. De milyen ügyefogyott ez a munka is. A szakadást, foszlást, a hiányokat eltüntető betoldásokról, szövésekről nem igen tudnak. (Pedig a népiskolai tanterv az V. VI. osztály anyagában előírja ezek tanítását.) Allitáson igazolja az a sok tépettruháju iskolásgyermek és munkás férfi, akiről messze rikolt a folt, a szakadás. Voltam olyan házban, ahol 5 kisebb-nagyobb gyermek volt (a legnagyobb leány 17 éves,) és az egész házban nem találtak egy tűt. Hosszas keresgélés után előkerült az olló, vágásra alkalmatlan, rozsdás állapotban. Az anya mentegette magát, hogy rosszul lát, a leánya olyan iskolába járt, ahol férfi tanított, és nem volt kézimunka tanítás. Kérdésemre, hogy mit csinálnak a téli hónapokban, „mindig akad valami tennivaló” volt a válasz. Az asszony még elmondotta, hogy az anyja még font és szőtt. Mutatott a régi asszony munkáiból abroszokat, lepedőket, szövött és kézzel himzett szegélyekkel. Én már nem tanultam meg — mondotta — télen szolgáltam, nyáron meg a földeken dolgoztam. Akkor nem volt érdemes — folytatta — szövással bajlódni. „A gyócsot olcsón adták, varrni se kellett, mert varrógépen 44—45 krajcárért megvarták.

Ez a lassumozgásu, gyámoltalan asszony a maga védőbeszédében rávilágított a mai állapotokat előidéző okok egyikére. A szövő- és varró-

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	A BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

gépek elterjedése fölöslegessé látszott tenni a lassabb kéziszővést és varrást, az olcsó, könnyen pótolható gyári anyagoknál a javítást. A megélhetési viszonyok azonban éppen a gépek fokozottabb térfoglalásával mind nehezebbek lettek. A pénz kevesebb és nehezebben szerezhető. Kevés pénzen silány anyagot lehet vásárolni, ami hamarosan málik, szakad, a nehéz munka tépi, rongálja. Hiányzik a szorgos ügyes kéz, amelyik megjavítaná, rendben tartaná a nehezen megszerzett ruhadarabokat és megkímélné övéit a megalázó rongyos ruhától. Sajnos, hiányzik a falvakból a régi asszonyok szorgalmas, türelmes varrogató művészete is, amely nemcsak elkészíteni, hanem díszíteni is tudott.

Az ismertett hiányok nem elszigetelt jelenségek, hanem sajnos az Alföld tanyáin és falvaiban általános bajok, gyakran súlyos lelki és anyagi válságok, családi összeomlások előidézői. A család nyugalma, boldogsága jórészt az asszonyok kezében van, de odafutnak boldogulásának szálai is. A családi élet szellemi kialakulásában, a gyermeknevelésen keresztül irányító tényezője a nemzet jövőjének is. A nemzet jelentős tömegét képező földmives lakosság asszonyainak képzése nemzetvédelmi munka és a leghathatósabb családvédelem. — Ha fontos a nép fiainak testi-lelki gondozása a tanköteles koron túl, éppen annyira fontos a leány ifjuság előkészítése és továbbképzése. A jövő nevelésének oda kell hatni, hogy a falusi asszony különleges életviszonyainak megfelelő elméleti tudással és gyakorlati felkészültséggel rendelkezék. (Folytatjuk.)

Az első országos református kántori és tanítói továbbképző tanfolyam tanulságai.

A magyarországi református kántorságot reprezentáló *Magyar Református Énekezők Egyesülete* ez év augusztus hó 16–18. között várme gyénkben, Törökszentmiklóson, első ízben rendezte meg országos ref. kántori és tanítói továbbképző tanfolyamát.

Oldalakat igényelne és érdemelne megírni az a sok-sok bizakodó reménység és sok-sok semmibe hullott akarás, ami ezt a tanfolyamot megelőzte. Am azokat az embereket, akik a magyar ref. kántorok nagymultú egyesületének életét irányítják, nem tudta eltántorítani semmiféle balsiker és fel-fel tornyosuló nehézség sem arról az utról, amelyen a református kántorság szellemi és anyagi jólétének és a magyar muzsika szebb jövőjének elérése felé nagy és szent elhatározással és kitartó munkával elindultak. Immár 12 esztendeje havonként megjelenő, hangjegyes folyóiratot ad ki ez az egyesület, mindenféle hivatalos, egyházi és világi támogatás nélkül, tisztán csak az előfizető kartársak áldozatkészségére támaszkodva. Az évi rendes vándorgyűlések nívós eszmecseréin kívül ez a lap a legerősebb fegyvere az egyesületnek azokban a harcokban, amelyeket céljai kivívása érdekében hosszú évek óta folytat,

A kántori továbbképző tanfolyam gondolata is ennek a lapnak, a *ZENEKÖZLÖNY*-nek hasábjairól indult el évekkal ezelőtt s állandó propagandával sikerült végül is elérnie, hogy az első országos kántori továbbképző tanfolyam ez évben valósággá lett.

Hogyan szerveződött meg a tanfolyam?

A nagyszerű elgondolás megvalósíthatásának elhatározó lökést adott a törökszentmiklósi református egyház szives meghívása, mely élén agilis elnök-lelkészével, a hevesnagykunsági egyházmegye esperesével, *Gaál Istvánnal*, biztosította mindazt az anyagi és erkölcsi támogatást, ami nélkül a tanfolyam a kántorok minden áldozatkészsége mellett sem lett volna megtartható. — Így az egyház biztosította az összes résztvevők, hallgatók és előadók számára a szállást, az előadó- és gyakorlóhelyiségeket, s gyakorlás céljára átengedte ujonnan átépített, modern, két manuálos, villamos fújtatásra berendezett, pompás templomi orgonáját s 7 drb. harmóniumot. Nemes gesztussal átengedte a tanfolyam végeztével rendezett nagyszabású egyházzenei hangverseny tiszta bevételét s *Gaál István* esperes kieszközölte az egyházmegye részéről 50 pengő segélyt. Ezek voltak a tanfolyam megtartásának *elemi* feltételei.

Mindez azonban kevés lett volna, ha a hallgatók és előadók maguk is egyenkint és összesen nem hoztak volna áldozatot az ügy érdekében. Minden egyes hallgató fizetett 10 pengő jelentkezési díjat, napi két pengő ételmezejére és az utiköltséget. Az előadók valamennyien díjtalanul végezték nehéz és felelősségteljes munkájukat. A hallgatók 10–10 pengős jelentkezési díjából kellett a tanfolyam összes adminisztrációs költségeit (felhívások kinyomtatása, szétküldése, levelezések, kották, előadók utiköltsége és ellátása stb.) fedezni. A hallgatók minden kiadásukat a saját zsebükből fizették, csupán a hevesnagykunsági egyházmegye esperese intézkedett olyképen, hogy az egyházmegyéből megjelenni akaró kántorok és tanítók kiadásait a saját gyülekezetük viselje.

A tanfolyam élete és munkarendje.

A kellő propagandával előkészített tanfolyamra az ország minden részéből 35 hallgató jelentkezett, akik közül 10, súlyos okokra hivatkozva, kénytelen volt a tanfolyamról elmaradni s így a munka 25 hallgatóval indult meg. 16-án a törökszentmiklósi templomban ünnepélyes külsőségek között nyílt meg a tanfolyam. *Gaál István* esperes magasröptű fohásza, *Dr. Csikesz Sándor* egyetemi tanár, a debreceni Tisza István Tudományegyetem ezidei rectorának pompás előadása, *vitész Muhláry Lajos* egyesületi elnök és *Szabó Gyula*, a tanfolyam adminisztrátora hivatalos előterjesztései után nyomban kezdetét is vette az erős tempójú, komoly munka, ami lehetett fárasztó, de sonasem volt unalmas.

Az előadások naponta — vasárnap kivételével — reggel 8-tól déli 1 óráig, délután pedig 4-től 7-ig, 5 perces óraközi szünetekkel tartattak. 1/2 8–8 óra között közös reggelizés volt a szálláshelyen (a központi iskola

két tantermében lakott a hallgatóság), 8-tól 1-ig előadások, $\frac{1}{2}$ 2-től $\frac{1}{2}$ 3-ig közös ebéd a Sudik-féle vendéglőben, 4–7-ig előadások, $\frac{1}{2}$ 8-tól $\frac{1}{2}$ 9-ig vacsora szintén a Sudik-vendéglőben.

A napi órarend kevés kivétellel így alakult:

- 8–9-ig: Összhangzattan, zeneelmélet (3 csoportban).
- 9–10-ig: Elemi iskolai énektanítás módszertana.
- 10–11-ig: Egyházi zenetörténet, v. Liturgia.
- 11–12-ig: Gyakorlati orgonázás (3 csoportban).
- 12–1-ig: A karénektanítás pedagógiája. Kórusok betanulása.
- 4–5-ig: Általános zenetörténet.
- 5–7-ig: Karéneklés.

Kik voltak a tanfolyam előadói?

A tanfolyam előadói a magyar református egyházzenei élet kiválóságai közül kértettek fel, akik teljesen önzetlenül vállalkoztak a fárasztó és felelősséggel járó munka elvégzésére. Névszerint:

Arokháty Béla (Budapest) ref. lelkész, vallásoktatási felügyelő, orgonaművész; vezette az összhangzattan I. és a gyakorlati orgonázás III. csoportját és organológiát adott elő.

Vitéz Maklár János (Hajdunánás) ref. orgonista-kántor, gimn. énektanár, a MRÉE elnöke, egyházkerületi zeneszakértő; vezette a tanfolyam hallgatóiból alakult énekkart s a karénektanítás pedagógiájáról, énekkar-szervezésről tartott előadásokat.

Márton Barna (Nagykőrös) ref. orgonista-kántor, tanítóképző-intézeti óraadó, ének- és zenetanár; a magyar református egyházi ének- és zene történetéről s a gyülekezeti éneklés vezetéséről adott elő.

Dr. Sonkoly István (Nagykőrös) tanítóképző-intézeti zenetanár, hegedűművész; vezette az összhangzattan III. csoportját és az általános zenetörténet köréből tartott előadásokat.

Szabó Gyula (Tiszaföldvár) ref. orgonista-kántor, egyházmegyei zeneszakértő, a „Zeneközlöny” felelős szerkesztője; vezette a gyakorlati orgonázás I. csoportját, liturgiát adott elő s intézte a tanfolyam összes adminisztrációját.

Vikár Sándor (Nyiregyháza) tanítónőképző-intézeti ének- és zenetanár, zeneszerző; vezette az összhangzattan II., a gyakorlati orgonázás II. csoportját és az elemi iskolai énektanítás módszertanáról adott elő.

Mi volt a tanfolyam célja?

Ennek az alig két hétig tartó tanfolyamnak kettős célja volt. Az egyik célkitűzés azt tartotta szem előtt, hogy a kántori pályán lévő kántársaknak a tanítóképzőből hozott sovány utavalóját kiegészítse és utat mutasson a további eredményes önképzés felé. A tanfolyam másik célja az elemi iskolai énektanítás ügyét tartotta szem előtt. Aki egy kicsit is járatos az elemi iskolai énektanítás elméleti és gyakorlati területein és fel tudja mérni azt a néhol bizony nagy távolságot, amely a meglévő állapot és

az elérendő cél között ásitózik, azelőtt nyomban világossá lesz, hogy talán ez lehetett a legfontosabb része az egész tanfolyami munkának.

A tanfolyam befejeztével mind a 25 hallgató bizonyítványt nyert. A Magyar Ref. Énekvezérek Egyesülete arra törekszik, hogy egyházi felsőbb-ségei méltányolva az e tanfolyamon szerzett s esetleg a későbbiekben szerzendő bizonyítványokat, az ezekkel rendelkező pályázókat érdemük szerint előnyben részesítse.

Augusztus hó 28-án, délután 5 órai kezdettel rendezett nagyszabású egyházzenei hangversennyel fejeződött be a tanfolyam. A hangverseny keretében *Muraközy Gyula* budapesti kálvintéri ref. lelkész, az Országos hírvő szónok tartott épületes előadást a zene áldásairól. A hangverseny művészi számainak az előadói kar művészgárdája és a hallgatókból alakult pompás férfikórus adta elő.

Érdekes még megemlíteni, hogy a hallgatók életkora 20 és 60 év között váltakozott. Vármegyénkből egy önálló hivatású kántor, egy kántortanító, három osztálytanító, mint hallgatók és egy önálló hivatású kántor, mint előadó vett részt a tanfolyamon.

A Magyar Ref. Énekvezérek Egyesülete e tanfolyamokat rendszerezni kívánja. Még a tanfolyam tartama alatt három dunántúli tanítóegyesület kereste meg az elnökséget, kérve, hogy a jövő évi tanfolyamot *Balatonkenesén* (ahol most épült egy kétmanuálos új orgona) tartsa meg, hogy azon a dunántúli református tanítószék minél nagyobb számban megjelenhessenek. Ha az elszállásolás és étkezés a török-szentmiklósihoz hasonló módon biztosítható lesz, a jövő évi tanfolyam bizonyosan Balatonkenesén lesz megtartva.

Szabó Gyula.

Vitéz dr. BESSENYEI LAJOS.

Szeptember 24-én este bucsúztatta a nyugalomba vonuló főigazgatót a tankerület tanársága és tanítószéke. A debreceni Arany Bika-szálló hatalmas termeiben mintegy 250-en voltak jelen. A vendégek között ott voltak Debrecen város előkelőségei, a főigazgatóság tagjai. Csaknem minden város és falu képviseltette magát a kitünően sikerült bucsúvacsorán, hogy ezzel is kifejezésre juttassák azt a szeretetet, melynek lángját vitéz *Bessenyei Lajos dr.* egyéniségének sikerült minden tanítói szívben felfolbontani. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tanítószékét *Teslery Károly dr.* tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő vezetésével *Királdy Károly, Csiky Ernő, Markóth Dezső* és *Gyomai György* szolnoki igazgató-tanítók képviselték.

A mindvégig kitünő hangulatú vacsorán az első beszédet *dr. Kiss József*, a debreceni tankerület új főigazgatója tartotta. Nem feladata — mondotta többek közt hatalmas beszédében, — hogy vitéz *Bessenyei Lajos* érdemeit felsorakoztassa. Vannak erre nála hivatottabbak is. Ő az embert és a vezetőt akarja köszönteni, aki a tankerületet egybeforrasztotta. *Vitéz Bessenyei Lajos* úgy kinőtt közülünk, mint az erdő fája. Akarata soha

nem ismert lehetetlent. Tudásával kivivta mindenki elismerését. Szeretével egybeforrasztotta a sziveket és szeretetet ültetett a tantermekbe. Ez a tisztalelkű ember példa előttünk hitben, szeretetben, lélekben, tisztaságban. Kötelességteljesítése előtt is meg kell hajtani a zászlót. Kötelességteljesítését munkatársaira, környezetére is rásugározta és olyan tempót diktált a munkában, amiről csak a legnagyobb elismeréssel lehet megemlékezni. Ő, mint a tankerület új főigazgatója, arra gondol ez ünnepélyes percben, hogy azt a szent tüzet, azt az olimpiai fátylát, melyet eddig *vitéz Bessenyei Lajos dr.* vitt előre, átveszi tőle. S úgy akarja azt lobogtatni mindenkor, mint ahogy azt *vitéz Bessenyei Lajos dr.* lobogtatta. Beszéde végén Isten áldását kérte az ünnepeltre, hogy gazdag és munkás élete befejezéseként még sokáig élvezhesse a megérdemelt nyugalmat, családjával együtt s sok Bessenyei Lajost kíván a magyar hazának.

Kiss József dr. tankerületi főigazgató nagy tetszéssel fogadott beszéde után *Papp Ferenc dr.* tan. főtanácsos mondott lélekbemarkoló szavakat. Majd *Hoffmann K. István dr.* tanügyi tanácsos emelkedett általános figyelem közt szólásra. Könnyű a bucsú attól, — mondotta többek közt, — akit futólag ismertünk, akivel nem kötöttek össze mélyebb kapcsolatok. De nehéz bucsúzni egy olyan férfitől, akivel évekig együtt voltunk, akivel összekötött a munka, a közös cél s akinek jótulajdonságai alkalmasak voltak arra, hogy egyéniségét felejthetlenné tegyék előttünk mindörökre. Nehéz lenne kifejtteni, ki volt voltaképen *vitéz Bessenyei Lajos*. Szellemi kiválóságából, tudásából, pedagógiai képzettségéből mindnyájan sokat merítettünk. Éleslátása, mellyel a tankerületet irányította, nevelői értéke, szive, hazaszeretete, mély vallásossága, izzó hazafisága, szellemi élessége mind olyan tulajdonságai voltak, melyek csodálattal töltötték el azokat, akik közvetlenül ismerték.

A pompásan felépített és hangszórókon közvetített beszédek többször szakította félbe a hallgatóság tomboló tapsvihara. Most bizonyosodott be, mennyire a szívéhez nőtt *Bessenyei Lajos* tankerületének.

Meghatottan emelkedett utoljára szólásra az ünnepelt, *vitéz Bessenyei Lajos dr.* nyugalomba vonuló kir. főigazgató. Megköszönte munkatársai szavait, melyeket méltatlanul reá pazaroltak. Igéretet tett, hogy léleken ezután is együtt fog dolgozni egy szebb, boldogabb magyar jövőért. Szavait sűrűn szakították félbe tapsorkánok és lelkes éljenzések.

A nagyszerűen sikerült est résztvevői ezután még sokáig maradtak együtt s szeretettel mondtak bucsút felejthetetlen vezérüknek.

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb

SZOLNOK, TELEFON 302.

Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

A Magyarországi Tanítók Eötvös-Alapjának Önsegélyző és Családjóléti Osztálya

módot nyújt valamennyi tényleges és nyugdíjas tanügyi alkalmazottnak, hogy önmaga és családja jövőjéről fillérek ellenében gondoskodhasson.

Az Önsegélyző és Családjóléti Osztály keretén belül ezidőszere *I. Temetkezési-, II. Családbiztosítási-, III. Takaré-, IV. Gyermekbiztosítási osztályok, illetve tagozatok* állanak a belépni kívánók rendelkezésére.

Biztosítások orvosi vizsgálat nélkül havi 1—5 pengős díjak mellett köthetők.

A *Gyermekbiztosítási osztályba* korlátozás nélkül, nem tanügyi alkalmazottak gyermekei is felvehetők.

A takarékosági hajlam fejlesztése céljából *minden biztosított gyermek külön perselyt is kap.*

12 évnél idősebb gyermekek számára különleges módozatok.

Az Önsegélyző és Családjóléti Osztály elfogad és a legelőnyösebb feltételek mellett közvetít mindennemű élet-, tűz-, betörés-, légkár-, baleset-, autó-, szavatossági-, stb. biztosításokat is.

Érdeklődőknek készsággel nyújtunk bővebb felvilágosítást.

Kérjen még ma tájékoztatót és belépési nyilatkozatot

a Magyarországi Tanítók Eötvös-Alapja
Önsegélyző és Családjóléti Osztályától:

Budapest, VIII. Szentkirályi-u. 47.
az Eötvös-Alap székházában.

HIVATALOS RÉSZ

7155—1938. szám.

Tárgy: Légoltalmi Liga vándorkiállítása
és filmbemutatója.

*Valamennyi állami, községi, uradalmi és izraelita iskola
Tekintetes Igazgatóságának, Iskolaszékének, illetve vezető
Tanítójának,*

Állomáshelyén.

A Légoltalmi Liga Országos Elnöksége a folyó tanév folyamán az ország területén az alsófokú és középfokú iskolák mindkét nembeli tanuló részére vándorkiállítást rendez és légoltalmi filmbemutatót tart.

A Légoltalmi Liga a lakosság repülőátadások elleni önvédelmét hivatott megszervezni a m. kir. honvédelmi minisztérium irányítása alatt. Vándorkiállítását felsőbb utasításra és irányítás mellett készítette.

A tanulók a vándorkiállítást és a légoltalmi előadást tanári vezetés

mellett csoportosan 10—10 filléres belépőjeggyel tekinthetik meg. A szegénysorsú tanulók az igazgató, illetőleg a kisérő tanárok javaslatára a díj fizetése alól felmentetnek.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak f. évi szeptember hó 14-én 37.444—1938. V. 1. ü. o. sz. a. kelt rendeletére felhívom a tek. Címet, kövessen el mindent, hogy a szóbanforgó kiállítást és film-bemutatót a vezetése alatt álló iskola lehetőleg minden növendéke tekintse meg.

Szolnok, 1938. évi szeptember hó 26-án.

Dr. Teslery Károly s. k.
tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő.

7503—1938. szám.

Tárgy: Arcképek beszerzésének megtiltása.

Valamennyi állami, községi, izraelita elemi iskola és mezőgazdasági népiskola Tekintetes Igazgatóságának, Állomáshelyeiken.

Mihez tartás végett felhívom Igazgató Ur figyelmét a vk. Miniszter Urnak a Hivatalos Közlöny 1938. évi 19. számában megjelent s az arcképek beszerzésének megtiltása tárgyában kiadott 111.193—1938. számú körrendeletére.

Szolnok, 1938. évi október hó 7-én.

Kir. tanfelügyelő hivatalból távol:

Dr. Kovács János s. k.
tanügyi tanácsos.

ISKOLÁNKIVÜLI NÉPMŰVELÉS

Valamennyi Helyi Iskolánküüli Népművelési Tekintetes Bizottságának

Állomáshelyén.

A meginduló 1938-39 tanév elején közös munkánk sikerében való bizakodással köszöntjük a Tekintetes Bizottság minden tagját és előadóját.

Vármegyei Bizottságunk minden év elején nemcsak adminisztratív utasítást, hanem a népművelési munka eredményessége érdekében célkitűzéseket, módszertani irányítást is ad, hogy a népművelési intézményes kultúrmunka mennél több egyöntetűséggel induljon meg.

Amint a fenyőszál az évgyűrűk számával arányosan növekszik és gyökeresedik, ugyanúgy az iskolánküüli népművelési kultúrmunkának széleskörűvé válása mellett évről-évre mind magasabbra emelkedő célkitűzésekkel kell nemzeti társadalmunk kultúrtényezőjévé válnia.

Az a társadalmi réteg, amelyik a legjobban rászorult az iskolánküüli népművelésre, az a réteg a fizikai munka hatása miatt szellemileg elfásult, kedélyében eltompult. A fizikai munka rithmusa, fegyelmző ereje mellett a lélek, a szellemség parlagon marad és az iskolánküüli népművelésnek az a feladata, hogy lélek és kedélyformálást végezzen.

A népművelési munka legfőbb feladatát tehát félreismerné az, aki ismeretközlést, az ismeretgyarapítást tartaná a legfőbb célnek. Az ismeretgyarapítás ugyanis csak egy alkalom és eszköz arra, hogy ezt a parlagon heverő szellemséget foglalkoztassuk és az egyoldalú fizikai munka hatását ellensúlyozzuk. Ha ennek az ismeretközlésnek akár egészségügyi, akár gazdasági, akár egyéb társadalmi vonatkozásban a hallgató hasznát látja, ez csak fokozza az iskolánküüli népművelési munka sikerét.

De nemcsak az ismeretközléssel, hanem az erkölcsi-akarati és érzelmi élet emelésével is lélekformálást, lélekgazdagítást végzünk.

Ennek megfelelőleg igyekezni kell, hogy az iskolánküüli népművelési munka mind a három feladatkörben teljesítse hivatását.

Az ismeretgyarapítás terén óvakodni kell az iskolaszerűségtől. Pl. az iskolai tankönyvek szerint felosztott történelmi ismertetés — Árpád-házbéli királyok kora, vegyesházbéli királyok kora — nem alkalmas népművelési előadás programjába. Sokkal helyesebb pl. a gazdaság történetéről, a magyar ipar kialakulása, a hadsereg történetéről, a Duna, a Kárpátok mint az ország természetes védelmi vonala a magyar történelemben, nevezetesebb várak, városok, történelmi napjaink, magyar felfedezők, külföldi magyarság története, a magyar kivitel és behozatal statisztikája stb. A történelmi előadásokat lehetőleg élményszerűé kell tenni, mert a pusztá ismertetés nem gazdagítja a nemzeti és faji öntudatot.

A földrajzi ismertetésnél, különösen a leventéknél, igen fontos, hogy Magyarország fontosabb vasúti hálózatát s legalább a vármegye úthálózatát ismerjék, A földrajzi munkatér lehetőleg történelmi vonatkozású is legyen.

A heti egyszeri újságolvasó esték különösen bő alkalmat adnak a földrajzi ismeretek bővítésére. Ezeken az újságolvasó estéken pártpolitika kikapcsolásával, az újságok hireinek felolvasása és ismertetése igen hálás közönséget vonz olyan helyen, különösen tanyai körzetben, ahol a lakosság nem igen járát újságot. A tanyai lakosság magárahagyatottságának nyomasztó érzését semmivel sem tudjuk jobban ellensúlyozni, mintha egy ilyen újságolvasó estén heti krónikát adunk.

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb, megbízható, szabottáru szaküzlete!

Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők, fehérneműek, kötöttáruk, henna. ur- és női divatáruk, női és leány felöltők, kabátok

SZOLNOK

Kossuth-tér 8. Telefon 570.

Az egészségügyi felvilágosító munkatér a helyi viszonyokhoz alkalmazkodjon. Így pl. a városban, községben a legutóbbi 10 évben fertőző betegségben elhalálozottak statisztikája szerint kell az egészségügyi programot lehetőség szerint alkalmazni.

A gazdasági tárgyú előadásokat lehetőleg szakember tartsa, — okleveles gazda, földbirtokos, gazdasági szakiskolai tanító — alkalmazkodva a helyi szükségletekhez, körülményekhez.

Az irodalmi művek ismertetése az érzelmi és erkölcsi gazdagodásra, azok célkitűzéseiknek megvalósítására szolgálnak. Éppen ezért nem az írók életrajzának hosszadalmas ismertetése legyen a program, hanem bizonyos elvek szerint a műveinek bemutatása. Pld. az Istenfélelem, a bűn és bűnhődés irodalmunkban, a családi élet Arany és Petőfi költszetében, a természetszeretet a magyar költőknél, a magyar szótartás irodalmunkban, a magyar katona a magyar költészetben, Jókai humora műveiben stb. Ezeket természetesen irodalmi szemelvényekkel lehet és szabad csak előadásként beiktatni.

A kedélynevelés céljára az elmúlt tanévben kiküldtünk minden bizottság részére karének füzeteket. E füzetek tartalma előbb egy, majd két, később három és négyzólamu öszhangosításban feldolgozott népi magyar dalok gyűjteménye. E füzeteket nem dalárdáknak küldtük. Ezeket a füzeteket ifjúsági fiú- vagy leányegyesületekben lehet és kell felhasználni semmiképpen azzal a céllal, hogy az öszhangzatos éneklést tanulják meg. A cél ezek tanításánál az, hogy ezeknek a magyar dalmotivumoknak tanítása ellensúlyozza a nem magyaros dalok divatossá és közizléssé válását. Amennyiben a többszólamú éneklés a hallgatóság készségénél fogva sikerült, az egyes esetleg átalakítandó énekkar előiskolája lehet.

Az elmúlt tanévben kiadott körrendeletünk szerint a helyi bizottság rendelkezésére bocsájtunk díjmentesen népművelési célú posta- és vasuti úrlapokat, hogy azok kitöltését a hallgatók gyakorolják. Különösen hasznosítható ez az elmúlt évben analfabéta tanfolyamot végeztek részére rendezett elemi ismeretterjesztő tanfolyamokon.

Analfabéta tanfolyamok a folyó tanévben csak ott szervezendők, ahol elegendő számú és biztató sikerű tanfolyam szervezhető. Analfabéta tanfolyamra fogyatékos szellemi képességű hallgató nem vehető fel.

Kivánatos volna olyan egészségügyi tanfolyam szervezése, melynek gerincét az első segélynyújtás képezné. E tanfolyam gyakorlati haszna falu és tanyakörzetben kiszámíthatatlan nagy haszonnal jár. Természetesen ilyen tanfolyamon egyéb egészségügyi vonatkozású anyag is felveendő. E tanfolyamok előadói csak orvosok lehetnek. Az ismeretterjesztő tanfolyamok keretében lehet egy állandó hallgatóságnak kidolgozott ismeretgyarapító, erkölcsi és érzelmi életet gazdagító programot kidolgozni. Általában nem szabad a népművelés programjában figyelmen kívül hagyni a jellemképzés alkalmait.

A nőnevelési és háztartási tanfolyamok ne csak hasznosság, hanem a nő felsőbbrendű hivatásának erkölcsi és érzelmi motivumait tudatosító anyagot — irodalmi művek bemutatásával — is be kell iktatni a tanfolyam anyagába.

Felkérjük Tekintetes Bizottságot, mivel a tanfolyamok anyagát a vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz még a tanfolyam megkezdése előtt fel kell terjesztenünk, ezért a tanfolyamok tervezete — zöld lap, tananyag és névsor (ez utóbbi ideiglenes is lehet) — a tanfolyam megkezdése előtt legalább két héttel felterjesztendő.

A tanfolyamok hallgatóiul tanköteles kora hallgató nem vehető fel.

Felhívjuk a Tekintetes Bizottságot, hogy az iskolán kívüli népművelési munka keretében csak azok a tevékenységek tarthatók és rendőrhatalósági ellenőrzés alól csak azok mentesülnek, melyek bizottságunkhoz beterveztettek és azokat bizottságunk jóváhagyta. Amennyiben költségvetési keretek miatt nem díjazható előadások is tervbe vétetnek, azok is feltétlenül beterveztendőek.

Végül felhívjuk a Tekintetes Bizottságot, hogy a szervező-gyűlésre minden egyes tagot, előadót meghívni és a két példányban elkészített szervező ülés jegyzőkönyvét szeptember 30-ig bizottságunkhoz betervezteni sziveskedjék, az ülésen megjelentek a jelenléti ívet sajátkezűleg aláírva a beterveztendő szervezeti ülés jegyzőkönyvéhez csatolni kell.

A szervezési ülési jegyzőkönyv alapján a szükséges zöld nyomtatványokat azonnal kiküldjük a jóváhagyott szervező ülési jegyzőkönyv másodpéldányával. A tanterv elkészítésére a múlt évi tájékoztató részletes útbaigazítást ad.

A folyó tanévben éppúgy, mint az elmúlt tanévekben a helyi bizottságok a községek által népművelési célra befizetett összegnek 75%-át használhatják fel 1 pengős előadói tiszteletdíjra. Ennek figyelembevételével kérjük a tervezetet elkészíteni.

Bizottságunk tudatában van annak, hogy számottevő eredményt csak úgy érhet el, ha a helyi bizottság szervesen bekapcsolódik a magyorderejű munkába, miertis lelkes, megértő támogatást kérünk.

Felkérjük, hogy a határidőt pontosan betartani sziveskedjék.

Szolnok, 1938. szeptember hó 15-én.

Dr. Teslery Károly s. k.

kir. tanügyi tanácsos,
ügyv. elnök.

Soós József s. k.

vm. népművelési titkár

Bőröndöt, bőrdíszműarut, gyermekkocsit,
fényképezőgépet, gramofont, játékarut és
illatszert **nagy választékban, olcsó**
árban vásárolhat Szolnokon a

Vidor Üzletházban

és Telefon 301

Filléres Bazárban

Telefon 614

„Takarékosság” tagja.

EGYESÜLETI ÉLET

VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

A jásznagykunszolnok-vármegyei általános tanítóegyesület választmánya f. évi október hó 11-én gyűlést tartott Szolnokon. A gyűlésen *Ferenczy Kálmán* egyesületi elnök meghatott szavakkal foglalkozott a magyar remények valórávásával. Indítványára üdvözlő iratot intézett a választmány vitéz *Imrédy Béla* miniszterelnökhöz és *Eszterházy János* grófhhoz a felvidéki magyarság vezetőjéhez.

Ismertette az Internátusi Alap készpénzvagyonának értékálló és gyümölcsöző elhelyezésére irányuló terveket. Beszámolt az Elnökség által kiküldött bizottság eljárásának eredményéről, a balatonmenti, a parádi és hajduszoboszlói ingatlan illetve telek vételekkel kapcsolatos helyszíni tapasztalatokról.

A választmány hosszas és minden körülményt számbavevő tanácskozás után úgy döntött, hogy az Internátusi Alap és Bihary István Alap jelenleg takarékpénztárban gyümölcsöző készpénzén a hajduszoboszlói gyógyfürdő mellett kb. 2.000 négyszögöl nagyságú, villatelkeknek alkalmas területet vásárol, négyszögölenkénti 6 P illetve 4 P 50 filléres vételáron.

ELSŐRENDŰ MINŐSÉGÁRUT VÁSÁROLHAT
JÓL ÉS OLCSÓN .

MEINL GYULA

KÁVÉBEHOZATALI R-T.

SZOLNOK LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÜZLETÉBŐL
SZOLNOK, Gr. SZAPÁRY-U. 2. TEL. 318.

Azzal a kérdéssel, hogy a jövőben Hajduszoboszlón épít-e üdülőházat, vagy a területet parcellázva értékesíti-e és máshol, esetleg a Balaton mellett, vagy hegyesvidéken létesít-e üdülőt, a választmány nem foglalkozott.

Egyhangú határozattal adott felhatalmazást és utasította az elnökséget a vétel lebonyolítására. Ezzel a múlt évi közgyűlésen az Internátusi Alap vagyonára vonatkozó határozat végrehajtást nyert.

Elnök bejelentette a választmánynak, hogy *Tóhelyi Ferenc* titkári állásáról lemondott s *Dunaháti Mészáros Gyulát* kérte fel a közgyűlésig, a titkári teendők ellátására. A választmány tudomásul vette a bejelentést. A gyűlés a Magyar Hiszekegy magasztos szavaival ért véget.

HIREK

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Vajay József* mezőturi Tassy-birtoki áll. tanítót a szolnoki belterületi áll. el. iskolához, *Gulyás Gyula* jászárokszállási-gyórokparti áll. tanítót a kunszentmártoni-ugari áll. el. iskolához áthelyezte.

Nyugdíjazás. Özv. *Palotásné Fekete Mária* csépai rk., *Fintáné Finta Eszter* turkevei ref., *Gyárfásné Biró Mária* jászladányi rk., *Domján József* tiszasülyi ref., *Báthoryné Miskolczi Erzsébet* mezőturi ref. tanítónő, illetve tanító nyugalomba vonultak.

Helyettesi megbízás. *Tarnóczy Alfonz* jászapáti-hevesiványi rk. tanító a kunhegyesi vándortanítói körzetbe vándortanítónak, *Salamon Lajos* tanítót az abádszalóki rk. iskolához kiségitő h. áll. tanítónak, *Drózdik Aranka* tanítónőt az abádszalóki rk. iskolához kiségitő h. áll. tanítónak, *Orbán Rozália* tanítónőt a kisujszállási-ujtelepi ref. el. iskolához kiségitő h. áll. tanítónak, *Szemes Zoltán* tanítót a mezőtur-kuriai áll. el. iskolához,

Koncz László tanítót a mezőtur-tulahéki áll. el. iskolához h. tanítónak alkalmazta a miniszter ur.

Áll. helyettes tanítókként alkalmaztattak továbbá *Szabó Jenő* a szelevényi-haleszi áll. iskolához, *Tibold Géza* a tiszakúrti rk. iskolához, *Horváth Géza* a jászberényi-medgyestanyai áll. iskolához (beteghelyettesként), *Dobos József* és *Ruzsinczky Vilma* a tiszavárkonyi áll. iskolához, *Balogh Irén* a besenyszögi rk. iskolához, *Pál Ilona* karcagi rk. tanítónő a kevermesi áll. iskolához, *Magyar Mária* a fegyverneki-örményesi közs. iskolához, *Eigen Mária* a jászalsószentgyörgyi, *Majoros Mária* a jászszentandrászi rk. iskolához, *Gombos Jolán* a mezőtur-tulahéki, *Kolozsváry István* a jászberény-tőtevényi áll. el. iskolához, *Szoboda István* a tiszaföldvári-kunhalmi áll. el. iskolához.

Átosztás. *Czinkotzky János* abádszalóki volt kiségitő tanítót segéd-tanítóként a lajosmizsei-felsőlaposi áll. iskolához, *Szlovik Függyest* a sajkakazinci ref. iskolától a szelevény-haleszi áll. iskolához, *Ga-*

Iambos Sándort a karancssági rk. iskolától a kumadarasi rk. iskolához, *Gulyás Annát* az abádszalóki rk. iskolától a szegedi-ruki-i I. sz. áll. iskolához, *Agoston Angelát* a tornyosnémeti rk. iskolától a cibakházai-egyeshalmi áll., *Berecz Lászlót* a balkányi közs. iskolától a dévaványai-ködmönösi áll. iskolához s. tanítói minőségben, *Kapczáné Tompa Erzsébet* h. tanítónőt a jászberényi-négyszállási rk. iskolától a torbágyi rk. iskolához, *Boda Margit* áll. segédtanítónőt Mezőszentgyörgyről a mezőturi-Tassy-birtoki áll. el. iskolához, — *Schwammer Julia* s. tanítónőt Sárosdról a jászladányi-ligeti áll. iskolához, *Cseh Margit* áll. s. tanítónőt a rakamazi rk. iskolától a cibakházai-zsigeri áll. iskolához, *Wagner Rózát* a timári rk. iskolától a tiszakürti közs. iskolához, *Lábasyne Kozma Blanka* s. tanítónőt leökönyről a tiszasülyi áll. iskolához, *Kalas Ibolya* h. áll. tanítónőt a mezőtur-tulahéki áll. iskolától a nyiribronyi áll. iskolához, *Eördögh András* áll. s. tanítót az orosborbányai közs. iskolától a tiszaföldvári áll. iskolához, *Molnár Blankát* a senyői rk. iskolától az abádszalóki rk. iskolához, *Hozsmann Liviát* az ibrányi rk. iskolától, segédtanítói minőségben a tiszasülyi áll. iskolához rendlete további szolgálatra a miniszter ur.

Halálozás. *P. Pelle Richard* ferences áldozópap, aki a szolnoki Thököly-uti áll. el. iskolánál, mint önálló rk. hitoktató fejtett ki maradandó értékű vallás-erkölcsi nevelői munkát, életének 51. évében f. é. szeptember hó 29-én elhunyt. Október hó 1-én kísérték, nagy részvét mellett utolsó útjára a szolnoki temetőbe, ahol a Rend sirboltjában helyezték nyugalomra. Emlékét kegyelettel őrizzük.

Kitüntetés. Az Orsz. Testnevelési Tanács *Zeller Ferenc* kunszentmártoni áll. isk. igazgatót díszoklevéllel tüntette ki, melyet a járás főszolgabírája adott át érdemes kartársunknak, a község vezetőségének jelenlétében. Gratulálunk!

**Nyugtázások. — Csekkszám-
la: 57.480. Előfizetés Népművelésre:** Fülep G. és Nagy R. 6 P. Kisujszállás, Ensel Részó Dávidné Nagykörű, All. isk. Igazgatósága Cibakháza, D. Mészáros Gyula 6 P. Angyal Sándor Szolnok, Bogyó Béla Jászfelsőszentgyörgy 3—3 P. All. Tanítóképző Jászberény, Kárpáti Károly Karcag, Közs. el. isk. Derzstomaj 6—6 P. Schmidt Pálné 2 P. Kunszentmárton, Balássy Ferenc, Csiky Anna Szajol, Szőke Kálmán Tiszaszentimre, Bodnár Róza Kisujszállás 3—3 P. Lélek Kálmánné Jászberény, Apostol Gábor Kisujszállás, Kopasz Sándor Kunmadaras 6—6 P. Vass Andor Cibakháza, Balog Zsigmond Szabó Erzsébet Kisujszállás, Kült. All. isk. Igazgatósága Szolnok, Lörcinzi Béla Turkeve 3—3 P. Kun Lajosné Karcag, Unger Jánosné Pusztakengyel 2—2 P. Nagy Ferenc Kisujszállás, Vájó János Karcag 6—6 Pengő.

Tagdíj címén: Wagner Anna 4 P. Törökszentmiklós, Szöllösy János 4 P. Mezőtur, Kelemen Zsigmondné 14 P. Fegyvernek, Ferenczy Kálmán Ferenczy Kálmánné, Úrmössy Ferencné, Vajay József, Csomor Irén, Rákos Ferencné, Mann Barna, Borköles Béla, Csernai Károlyné, Gyarmati Ferencné, Gomkötő Márta, Gyenes Margit, dr. Magay Miklósné, 2—2 P. Szolnok, Kun Lajosné 2 P. Karcag, Koós Andorné 4 P. Turkeve.

Temetkezési díj címén: Borsody Vidorné 2 P. 40. Nagykörű, Hajdu Ferenc 2 P. 40 f. Szolnok,

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15.

SZOLNOK

TELEFON 113.

Raktáron lévő és azonnal szállítható elemi népiskolai vezérkönyvek:

Tesléry : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o.	2—
	III. o.	3—
	IV. o.	4—
	V. o.	2—
	VI. o.	3—
	Tesléry : Fogalmazási eredmények	II. o.
	III. o.	4—
	IV. o.	4—
Tesléry : Táblai rajzok	I. o.	3—
	II. o.	3—
	III. o.	3—
	IV. o.	3—
Quint—Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o.	6 80
	II. o.	6—
Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	III. o.	6 80
	IV. o.	7—
Drózdy : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o.	3 20
	III. o.	4 50
	IV. o.	5 60
	V—VI. o.	7—
Drózdy—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	II—VI. o.	
Drózdy : A földrajz tanítás vezérkönyve	IV. o.	8—
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o.	5—
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérkönyve		7 80
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok		6—
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása		5 60
Óveges : Vezérkönyv a „Betűvetés” ABC-hez		2—
Straub—Vadász : Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II. o.	2 80
	III—IV. o.	2 80
	V—VI. o.	2 60
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérkönyve		3—
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	à	1—
Kókai : Vezérkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben		2—

M
JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

- Gyomai György: Feltámadunk.
- Királdi Károly: Kitért karokkal.
- Soós József: Általános és gazdasági továbbképző iskolák helyzete.
- Markóth Dezsőné: A falusi nevelés hiánya.
- Török miniszteri tanácsos a kunhegyesi vándoriskolában.
- Iskolafelügyelői értekezlet.
- Pedagógiai szeminárium.
- Csonka Sándor: Családátogatás.
- Hivatalos rész. — Irodalom. — Hírek.

RÉNYI DEZSŐ
KÖNYVNYOMDÁJA
SZOLNOK.

XXXI. ÉVFOLYAM, 11. SZ. — 1936. NOVEMBER.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági sziművek stb.
nagy választékban eredeti kiadói áron:

Rényi Dezső
könyvesboltjában
Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos cimere, 34×51 cm.	—'50
Hiszkegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—'60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, középen magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4'—

Bárhol hirdetett iskolai, szépirodalmi vagy bármilyen szakkönyv megjelenés után eredeti bolti áron azonnal kapható!

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség és a vármegyei iskolán kívüli népművelési bizottság hivatalos közlönye.

Laptulajdonos Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált. Tanítóegyesület.	Felolvasó szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY Főszerkesztő: GYOMAI GYÖRGY Felolvasó kiadó: CSIKY ERNŐ	Rögzítési díjak és reklámélelmények Csiky Ernő egyes. pénztárához, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség címeire Szolnok, Ujjvárosi iskola küldendők. Kéziratokat nem adjunk vissza
Évi előfizetés 6 pengő	Megjelenik havonként.	

Feltámadunk

Idegpirítő hetek, álmatlan, kétségbeesett éjszakák, könnyelvárt napok után újra a mienk Komárom, Kassa, és a Felvidék legtöbb gyönyörszeme. Ujra ott lengenek a magyar zászlók a kezükön, lábukon megvasalt városok homlokzatán, hogy belesusogják a ködös novemberi éjszakákba, husz esztendő minden fogcsikorgató kinja után: feltámadunk, újra nagy lesz a magyar.

Magyar bakák bakancsa hagy patkónyomot ismét a Felvidék porában. Magyar nóta száll ki az eddig elfüggönyözött ablakokon. Magyar rádió harogja bele a fülekbe az édes magyar szót, melyet eddig csak suttaggni volt szabad. Magyar ima száll a templomokból végre a Magasságok felé, hogy elcsukló sirással, keserves-édes zokogással köszönje meg a Mindenség Urának a felszabadulást.

Zúg a kassai dóm harangja. Temeti az elmúlt husz esztendőt. Zúgnak a csonka Haza harangjai. Zengő hozsannával köszöntik a Feltámadás első napját. Zúg minden magyar ember ereiben a vér, ovodástól az aggastyánig és mint a nyári vihar, száguld a kiáltás a világ süket fülébe: Mindent vissza!

Vissza Erdélyt, vissza a Bácskát és mindent, ami magyar. Vissza azokat a véreinket egy szálíg, kiket további rabságra ítéltek. Vissza az erdők százados tölgyeit, vissza a bányák feketeségét, vissza a folyók jajgató forrásait, vissza a havasok szűzi fehérségét, a homokdombok aranylankáit, a székely lányok ősi nótáját.

Vissza az iga alatt roskadozó magyar apákat, vissza a síró magyar anyákat. Vissza a nagyszemű, pirosarcu fiukat, szösze, édesszáju kis magyar lányokat mind egy szálíg, hogy husz év után végre ismét magyar iskolába juthassanak. Vissza az örömet, melyet leraboltak arcunkról. Vissza a meglepedést, a nyugalmat, a békességet, melyet kiloptak szűnünkől. Vissza a boldogságot, melyet husz évvel ezelőtt megöltek mindnyájunkban. Vissza az édes álmokat, melyeket megfojtottak párnáinkon. Vissza mindent, hogy teljes és igazi legyen a Feltámadás.

GYOMAI GYÖRGY.

Kitárt karokkal,

boldogságtól ujongó szível, könnyes szemekkel öleli szívére a megcsonkított nemzet, husz esztendei kínos és feszült várakozás után, sokat szenvedett fiait. Örömjongással, meghatódottsággal követtük a vitéz magyar honvédség útját a drága földön, melynek minden röge a magyar multat, a magyar dicsőséget hirdeti.

Örömiünk megsokszorozódva tört fel a sokat szenvedett magyar testvéreink szívéből s mámoros lelkesedés felcsapott az égig. Sirtak a boldogságtól. De könny csordult végig a felszabadító kemény katonák arcán is. Öröm és boldogság-csalta férfiköny . . .

Kipirultak az arcok, kigyultak a szemek, megszinesedtek a falvak. Előkerült és büszkén lengett a husz éven át üldözött nemzeti szimbólum. Paloták-ról és kunyhókról boldogan mosolygott fel, az őszi napsugárban ragyogó égre, a drága háromszin, de ott tündöklött a férfiak, nők, gyermekek, szegények, gazdagok ruháján egyaránt.

És felcsendült az ajkakon a tilalmas dallam: Isten áldd meg a magyart . . . és szállt és szárnyalt áhitatosan, büszkén, boldogan és szabadon, fel az Úr-isten felséges trónusa elé. Benne zengett egy elnyomott nép húszévi keserve, egy sokat szenvedett nemzet büszke öröme és határtalan boldogsága.

E feledhetetlen pillanatokban felétek száll köszönetünk drága felvidéki magyar véreink. Köszönjük nektek, Magyar Apák, a hűséget, a ragaszkodást, köszönjük a nem csüggedő hitet, a bátor kitartást és köszönjük nektek, Magyar Anyák, a gyermekek édes magyar szavát . . .

és köszönjük nektek Felvidéki Magyar Tanítótestvérek a felszabadultak lelkéből csodálatos erővel, hatalmas lánggal égig csapódó izzó hazaszeretet. A hamisított történelem, a ferdítés, a lekicsinylés, a gúny óceánján keresztül, dacolva börtönnel, üldözéssel. — nem tudjuk hogyan — de megtaláltátok a módot, az utat, hogy a kezetek alatt felnövő ifju nemzedék lelkében elhíntétek a megcsúfolt drága haza iránti szeretetet, a törhetetlen hűséget, a feltámadás szent hitét. Köszönjük Nektek, hogy megtartottátok őket önérzetes, büszke magyarnak. Köszönjük Nektek, hogy a felszabadulás nagy napján nem maradt néma a gyermekj ajak, hogy felcsendülhetett rajta a legszentebb magyar imádság, az Isten áldd meg a magyart . . .

Kitárt karokkal, örömtől ujongó szível fordulunk felétek, acélos lelkü magyar tanítótestvéreink és szerető büszkességgel gondolunk reátok, a nagy, a boldog egyesülés régen várt perceiben, amikor felharsan, felzúg templomainkban az orgona, amikor könnyázott szemekkel zeng a hálaadó ének: Te Deum laudamus . . .

KIRÁLDI KÁROLY.

A Vármegyei Tanítóegyesület Temetkezési Alosztálya
akkor segít, mikor a legnagyobb a szükség. Magad
és családod érdeke, hogy tagnak belépj!

Általános és gazdasági továbbképző iskolák helyzete.

Irta: SOÓS JÓZSEF. *)

Dr. Teslery Károly tanügyi tanácsos, királyi tanfelügyelő úr 1937. évi november hó 2-án Szolnokon tartott iskolafelügyelői értekezleten ismertette az általános és gazdasági irányú továbbképző iskolák helyzetét és felhívta az iskolafelügyelők figyelmét ezen nemzetnevelési és nemzetgazdasági szempontból fontos iskolatípus elhanyagoltságára. Mivel ezen iskolatípusokra az iskolafelügyelők látogatásuk alkalmával a multban nem szenteltek elegendő időt, kívánatosnak és elengedhetetlenül szükségesnek tartotta az 1937—38. tanévben ezen típusok körültekintő látogatását és ellenőrzését. Ezért ez iskolákat az elmúlt tanévben legalább is olyan mértékben kellett meglátogatni, mint a mindennapi iskolákat. Ez iskolákra vonatkozó észrevételeimet a következőkben foglalom össze:

Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. a tankötelezettséget a 6-ik életévtől a 15. életévig írja elő. Az 1921. évi XXX. t.-c. is kötelezővé teszi, hogy a gyermek 6. életévének betöltését követő kilenc tanéven át nyilvános iskolai oktatásban részesüljön. Mégpedig hat éven át elemi népiskolai, három tanéven továbbképző népiskolai oktatásban. A törvény intézkedik arról is, ha a mindennapi tanköteles az elemi iskolában megkivánt ismereteket hat év alatt nem sajátította el, kötelező oktatásnak tartama egy, esetleg két évvel meghosszabbítandó, így tankötelezettsége nem kilenc, hanem tíz, esetleg tizenegy évig tart.

A törvény világosan előírja, hogy a gyermek a mindennapi hat elemi és a továbbképző iskola három évfolyamát köteles elvégezni. Ezen törvénnyel egyidejűleg kötelezte az iskolafenntartókat, hogy a mindennapi iskola mellett továbbképző iskolákat is állítsanak fel. Ha a községben állami vagy községi elemi iskola is van és a felekezeti továbbképző iskola tanulóinak létszáma 30-nál kevesebb lenne, úgy ezen tanulók az állami illetőleg a községi iskolába utalandók, de a fenntartó iskolák tanítója is köteles minden külön díjazás nélkül a továbbképző iskolában az oktatást ellátni.

A törvény értelme szerint azon községben, ahol a tanulók létszáma a 40-et meghaladja, az általános irányú továbbképző iskolát gazdasági

*) Előadta a köz. iskolafelügyelők értekezletén.

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelő, bornagykereskedő
„Hungária“ rum- és likörgyár

SZOLNOK Sürgöncim: Borösztreicher. Telefon: 53

irányú iskolává kell fejleszteni. A gazdasági irányú iskolák céljaira a kis községben 600□-öl, nagyközségben, városokban legalább egy kataszteri hold területet kell az iskola részére átengedni. Ha mezőgazdasággal is foglalkoznak, úgy két kataszteri hold, sőt ennél nagyobb terület is biztosítandó az iskola számára. A törvény arról is intézkedik, ha a községben iparostanonciskola nincs, az iparos- és kereskedő-tanoncok is a továbbképző iskolát kötelesek látogatni.

A kormány e nagy horderejű és körültekintő törvénycikke is bizonyítja a továbbképző iskola nemzetnevelő fontosságát. Célja az elemi iskolákban szerzett ismereteinek ismétlésével valláserkölcsi alapon öntudatos, hazafias növendékek nevelése.

Ezen iskolatípus magasztos feladatának csak részben tehet eleget, sőt állíthatjuk, hogy az összes iskolatípusok közül ez a legmostohább, legelhanyagoltabb. Az eszme, a cél gyönyörű, csak a megvalósításban vannak hibák.

Mindannyian teljes tudatában vagyunk annak, hogy a 12. életévet betöltött tanuló a hat elemi osztállyal — ha ez ugyan megvan, mert még most is előfordul, hogy 3—4, sőt 2 elemi osztállyal kerülnek a továbbképző-iskolába — az iskolából ki nem engedhető. A tanulónak szüksége van arra, hogy az elemiben elsajátított ismereteit kibővitse, az benne tudatosává váljék, de szüksége van erkölcsi, nevelői támaszra, mely a serdülő koron őt helyesen átvezeti és a hazának hasznos polgárává neveli. Szüksége van arra is, hogy a gazdasági és kertészeti növények okszerű termesztését és az állattenyésztésre vonatkozó utmutatást, a leányok a háztartás és a gyermeknevelés tudatos eljárását az iskolától kapják.

Ezen iskolára a nép, rendszerint a szegényebb nép gyermekei szorulnak, kik gyermekeiket felsőbb iskolába nem járathatják, részint a gazdálkodók gyermekei, akik a gazdaságban szüleiknek segíthetnek.

És mit tapasztalunk?

Beiskolázás. A továbbképző iskolák népesedése, azaz a beiskolázás hiányos. Statisztikai kimutatások szerint ezen iskolák tanulóinak $\frac{1}{3}$ -a felmentést nyer, $\frac{1}{3}$ -a állandóan vagy igen sokat mulaszt, általános megállapítás szerint különösen október, november, április és május hónapokban, amikor a gazdaságban segítenek, esetleg summásnak állítják be őket, és csak $\frac{1}{3}$ -a látogatja rendszeren az iskolát.

Felmentések: A tanulók $\frac{1}{3}$ -a felmentést nyer. Miként is jönnek azok létre? A felmentést a községi előljáróság igazolásával a gondnokság, illetőleg az iskolaszék felterjesztése alapján a királyi tanfelügyelőség adja meg. Minden községnek megvan a folyamodvány gyártója, aki megrendítő szavakkal ecseteli a család rászorultságát és a 12, 13, 14 éves tanuló felmentését kéri kenyérkeresés céljából. A községi előljáróság ezer dolga között nem ér rá minden egyes folyamodó baját mérlegelni, sőt, gyakran illetéktelenek intézik ezen aktákat, a kérvényt aláírják, a benne foglaltak valódiságát pecséttel is igazolja és így kerül a gondnok-

ság, iskolaszék elé. Persze, ha már a község pecsétjével bizonyítja a kérvény jogosultságát, azt pártolólággal felterjeszti a királyi tanfelügyelőséghez, ahol a községi előljáróság igazolása és a gondnokság, iskolaszék javaslatára a tanulónak a felmentést megadja. De mondjuk meg őszintén, ha a kérvény az egyik fórumnál megakad, úgy a folyamodó az illetékes országgyűlési képviselő urhoz fordul segítségért, elhiteti vele az ügy valódiságát, és mégis kijárja a tanuló felmentését. Helyes és jogos-e a felmentés? Szerintem a továbbképző iskolából felmentésnek helye nincs. A felmentett tanuló 12, 13, 14 évével a legkritikusabb években erkölcsi támasz nélkül marad. A 12, 13, 14 éves tanuló nem lehet kenyérkereső. Ha a családban sok a gyermek és tényleg rászorul arra, hogy a házból kiadja, ám tegye, de a gondozó, mert ez esetben csak mint gondozóról, nem mint munkaadórul beszélhetünk, teljes felelőséggel tartozik a tanuló további iskoláztatásáról. A heti 4 vagy 7 órára szüksége van a tanulónak, hogy résztvehessen a gyermeki gondtalanság derűjében. A napi foglalkozás mellett jusson idő arra is, hogy tanulhasson és nevetessen többi gyermektársaival. A törvény 9 tanköteles évet ír elő, nemcsak a jómódu, hanem a szegényember gyermekének is. Ne rövidítsük meg felmentésekkel a gyermek aranykorát. Éppen ezért igen helytelen az, hogy 13—14 éves gyermekeknek kiállítják a cselédkönyvet. De talán még szomorubb a summás gyermekek sora. A summás gyermeket kidobják a pajták fertőjébe, ahol kiölik belőle a szemérmert, az erkölcsiiséget, amit az iskola belenevelt. Ha ezt a hatóság megfontolja, minden erővel küzd az-ellen, hogy tanköteles gyermek munkakönyvet kapjon.

Mulasztások: A mulasztások kezelésében is találunk hibát. Az őszi és tavaszi hónapokban a tanítók bevallása szerint alig a tanulók egy-negyede jár iskolába és a mulasztásokkal kapcsolatos eljárásokra csak hónapok múlva kerül sor. Az idézések kézbesítését a községi hajduk végzik, akik a kézbesítőív aláírásával bizonyítják, hogy azt rendeltetések helyére juttatták. Hogy a kézbesítésen tullegyenek sokszor illetékteleneknek adják át-s amíg ez kiderül, a mulasztó tanuló tovább élvezheti önkényes szabadságát. A kirótt büntetés is oly csekély, hogy az a napszámból könnyen kifizethető. Kérjük a gyors, határozott büntetés végrehajtását, hogy példát szolgáltatassunk a többieknek. Felmentés csak orvosi bizonyítvány alapján esetleg 5—6 km-nyi távollakásra adható meg, habár éveken át szemtanuja voltam, hogy eső, sár nem akadályozta az

Nőgyeim!

A „Nagytőzsde” mellett

ÁRUFORGALOM!

ÓSZI női kabátot, kosztümöt, ruhát, pongyolát fővárosi nivóju szaküzletben vásárolhatja olcsó szabott áron

KEMÉNY JÓZSEF

Telefon 3-11. sz. SZOLNOK Gorove-u. 19.

ifjúságot abban, hogy 6–7 km, távolságból esténként moziba, táncestékre bejárjon a faluba.

Megjegyzendő, hogy a szülők különösen a külterületeken valóságosan versenyeznek abban, hogy az elemi iskolából kikerülő leánygyermekük a tánciskolát elvégezzék és a bálokban részt vehessenek. Az ilyen tanuló iskolai munkával nem törődik, állandóan a tánciskolával van elfoglalva. Rendeletet és ellenőrzést kérünk arra is, hogy miként az italmérest fiatalok számára beszüntették, tiltsák meg azt is, hogy tanköteles gyermek nyilvános táncmulatságon vehessen részt.

Tankönyv, tanszer. Igen sok esetben tapasztaltam, hogy a tanító szorgalmas, lelkes munkáját hátrányosan befolyásolja a tankönyv, tanszer hiánya. Valahányszor beléptem a továbbképző iskolába, meglepett a tanulók, de különösen a leánytanulók tiszta rendes ruházata; mondhatnám ünnepélyes hangulata. De amint a tankönyvekre került a sor, üresen maradtak a padok. Egyik iskolában 74 tanuló közül csak 11-nek volt tankönyve. A többi 63 csak fizikailag volt jelen az iskolában. Találtam olyan iskolát is ahol egy tanulónak sem volt tankönyve. Hogyan mutat-hat fel eredményt az ilyen iskola tanítója? A tankönyvre minden tantárgy tanításánál szükség van. Az olvasás és olvasmánytárgyalásnál az elemi iskolában elért készségeket nem csak meg kell tartani, hanem azt tovább is kell fejleszteni. A tárgyalás kapcsán az olvasmány gondolatait ismereteit a környezet és gyakorlati életre kell vonatkoztatni. Lehet-e tankönyv nélkül olvasási készséget fejleszteni, gondolatmélyítéseket eszközölni. Beszámolhatnak-e ilyenképpen olvasmányaikról? Éppen az előbb említett iskolánál az olvasmány tartalmának elmondására 74-ből 6 tanuló jelentkezett. A helyesírási fokozatuk olyan hiányosnak mutatkozott, hogy a szavak megszokásával sem voltak biztosak. Ez azonban csak részben tudható be a tankönyv hiányának, másrészt az elemi iskola osztályainak hiányos elvégzése, mert mint az első részben megállapítottam, előfordul még most is, hogy nemcsak 3–4 osztályal, hanem minden tankötelezettség dacára 2 elemivel is kerülnek tanulók a továbbképzőbe. — Ezen utóbbiak részére szükségesnek mutatkozik az előkészítő osztály felállítása. — A továbbképző iskolában az elemiben elsajátított történelmi és földrajzi ismereteket az olvasmánytárgyalás alapján ismétlik. — Megtehetjük-e ezt tankönyv nélkül? — Az Utasítás minden tantárgyal kapcsolatosan az olvasmányokra hivatkozik, de olvasókönyv az nincs. Nem lehet ezen tanulókat tankönyv beszerzésre kötelezni? A jobbmódu tanulók minden megterheltség nélkül beszerezhetik ezt, a szegényebbek már napszámba járnak, túlnagy megterhelést ezeknek sem jelent, ha van bennük jóakarát. De ha mégis segíteni akarunk nem volna-e lehetséges itt is beíratási díjakat szedni és a befolyt mulasztási bírságpénzekből kölcsönkönyvtárat létesíteni. Ha mindez nem volna elegendő, ezen ülésünkön kifolyólag királyi Tanfelügyelőség útján kérjük a közigazgatási bizottságot, hogy kötelezze a községeket az általános és

gazdasági továbbképző iskolákba járó szegénysorsu tanulók tankönyveinek beszerzésére. Hiszen a tankönyveket időtöltésből, unalomból a szülők és felnőttek is forgatják és azokból okulást, tanulást merítenek.

De nemcsak a tankönyv hiánya okoz nehézséget, hanem a tanszer-eket sem szerzik be a tanulók. A szóbeli előadást az írásbeli munkával mélyítjük. Helyesírás, számolás, mérés, írás nélkül nem is tanítható. Az Utasítás előírja, hogy a tanulókkal gyakoroltassuk nemcsak egymás, hanem hatóságok írásait is. Lehet-e ezt végrehajtani, ha tanszerrel sem rendelkeznek? A számolás, mérés gyors és biztos módok elsajátítására készíteni kell őket szóbeli és írásbeli feladatok megoldására. Tanszer nélkül megtehető-e ez? Mégis vannak iskolák, ahol a tanulók 50 százaléka tétlenül nézi a többiek munkáját. Persze itt is csak a szegénységre hivatkozunk, de két egyuradalomhoz tartozó iskola egyikében minden tanszer megvolt, a másikinál minden tanszer hiányzott. Nem-e a tanítóban is keresendő a hiba. A folyó tanévben rendszeresített szabványosított olcsó füzetek azt hiszem minden gátló körülményt megszüntetnek.

(Folytatjuk.)

Böröndöt, bördiszmüárut, gyermekkocsit, fényképezőgépet, gramofont, játékarut és illatszert **nagy választékban, olcsó árban vásárolhat Szolnokon a**

Vidor Üzletházban

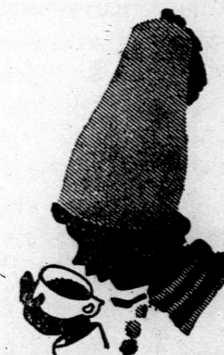
és

Telefon 301

Filléres Bazárban

Telefon 614

„Takarékosság” tagja.

ELSŐRENDŰ MINŐSÉGÁRUT VÁSÁROLHAT
JÓL ÉS OLCSÓN

MEINL GYULA

KÁVÉBEHOZATALI R-T.

SZOLNOK LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÜZLETÉBŐL
SZOLNOK, Gr. SZAPÁRY-U. 2. TEL. 318.

A falusi nőnevelés hiányai

Irta: *Markóth Dezsőné*

(Befejező közlemény)

Előző cikkemben rámutattam a falusi nőképzés hiányaira és annak szomorú következményeire. A megismerés nyomán felvetődik a kérdés, mi a legsürgősebb feladatunk, hogyan pótolhatnánk hosszú évtizedek mulasztásait?

A munka két irányban indulhat meg. Egyik az elemi iskolában, a jövő nemzedék gyakorlati előkészítésével, a másik felnőtt leányok, asszonyok tanfolyamokon való kiképzése által.

Vármegegyénk területén több háztartási irányú női tanfolyamot rendeztek már az Iskolánkivüli Népművelés keretében. Ezek sikere utmutatást és buzdítást ad újabbak rendezésére.

A tanfolyam szervezéséhez nagy körültekintésre van szükség. Ismerni kell a felmerülő akadályokat, nehézségeket, hogy elkerülhessük, vagy megelőzhessük azokat. Különben hiába való minden jóakaratumk. A szépen indult munka elakad. A hallgatók érdeklődésére akkor számíthatunk, ha olyan ismeretek tanítását helyezük kilátásba, aminek hasznát látják az életben. Eleve biztosítani kell a tanfolyam anyagi feltételeit is. A helyiségről, annak fűtés és világításáról rendszerint a község szívesen gondoskodik. Háziipari tanfolyam rendezése alkalmával a Háziipari Főfelügyelőséghez fordulhatunk, ahonnan felszerelést kapunk, de kívánságra szakképzett mestert is küldenek ki. A szervezés munkáját megkönnyíti, ha a községben nőegyesület működik. Fonalasmunka tanításánál hasznos irányítást nyerhetünk a Mansz (Bpest, Rózsa utca 23.), az Izabella Háziipari Egyesület (Bpest, Régi posta utca 15), továbbá a Magyar Ifj. Vörös kereszt Egyesület (Bpest, Baross utca 15. I. emelet.) vezetőségétől. A Mansz lapja, a „Magyar Asszony”-kitűnő vezetője lehet mindenkinek, akit a nemzet asszonyainak gondja, baja érdekel. Ahol lehetőség van rá, kapcsoljuk be a falusi asszonyképzés munkájába a „Stefánia”-és „Zöldkereszt” mozgalmakat is, ez utóbbi önálló tanfolyamok rendezését is készséggel vállalja, mert egyik főfeladata a népelelmezés és falusikonyha megjavítása.

Több előadó érdekesebbé és változatosabbá teszi a tanfolyamot.

Akkor nyissuk meg a tanfolyamot, amikor a mezei munka véget ért.

Tanfolyam óráit ne tegyük a késő esti órákra, tapasztalatom szerint legalkalmasabbak a d. u. órák 2—7-ig. Anyagi megterhelést semmi esetre se jelentsen a hallgatókra, mert a legminimálisabb összeg is kockáztatja a sikert.

A tanfolyam anyaga részben elméleti, nagyjából gyakorlati legyen. Az elméleti anyag legyen rövid, a közlés formája beszélgetés. Minden d. u. szakítsunk néhány percet a magyar dalnak, ez nemcsak frissít a hallgatóinkat, de kitűnő eszköz is lesz a közösségi viszony kialakítására.

Készítsünk három éves munkatervet. Az első évben vehetünk főzőtanfolyamot, különös tekintettel a népi táplálkozás és falusi konyha igényeire, háztartási, egészségi és gazdasági ismeretekre.

Második évben szabás, varrás, ruhajavítás, gyermekruhák készítése, házimunkák közül takarítás, mosás, vasalás, szappanfőzés, keményítő és ecetkészítés.

Harmadik évben kötés, horgolás, kendők, gyermekruhák készítése, baromfitenyésztés, stb. stb., a helyi viszonyok szabhatják meg, hogy az egyes tanfolyamok keretébe mily anyagot vegyünk feldolgozásra.

Jól bevált csalétek a hallgatók számára kilátásba helyezett táncmulatság, műkedvelő előadás, esetleg fonalasmunka tanfolyamál kiállítás rendezése.

A nőképző tanfolyamok rendezése és vezetése nehéz feladat. Sok türelmet, tapintatot kíván. Az eredmény azonban minden fáradságot és áldozatot megér. Ilyenféle tanfolyamok csak első láncszemei lehetnek egy tervszerűen meginduló, rendszeres nőképző, nőnevelő munkának, amely mindig szélesedő keretek között kell, hogy szolgálja a földműves nép erkölcsi, szociális, gazdasági és kulturális életszintjének emelését.

Török miniszteri tanácsos a kunhegyesi vándoriskolában

Aki figyelemmel kíséri a lapokat, az utóbbi időben észrevehette, hogy úgy a napi, mint a hetilapok milyen figyelemmel kísérik az alföldi, különösen pedig a szolnokmegyei vándoriskolák munkáját. Most is, amikor lapunk munkatársa beszámolt az egyik szolnoki ujságban arról, hogy a török közoktatásügyi minisztérium népoktatási ügyosztályának főnöke Szolnokról kiindulva, Szapárfalun, Kenderesen, Kunhegyesen tanulmányozta a tanyai, de különösen a vándoriskolák szervezetét és munkáját, a fővárosi lapok azonnal átvették a hírt. Sőt nagy példányszámú lapok tudósítói és szerkesztői egyenesen azzal a kéréssel fordultak hozzánk, hogy bocsássuk rendelkezésükre a tanulmányuttra vonatkozó adatokat, fényképfelvételeket, hogy lapjukban részletesen tájékoztathassák az olvasóközönséget arról a nagyszerű munkáról, melynek híre immár az ország határain túl is eljutott.

A vándoriskolák s a vándortanítók híre egyre diadalmasabban járja be az országot és a külföldet. Legcsattanóbb bizonyítéka ennek az, amiről már az előbb futólag említést tettünk, hogy messzi Törökországból is eljött hozzánk az ottani népoktatásügy vezére és órákig ült az egyszerű, nádfedelű tanyában meghúzódó vándoriskola lócáján. Hakki Tonguc, török miniszteri tanácsos, tolmáccsal autózta be megyénk egyik legszebb részét. Nagy érdeklődéssel figyelte a magyar tanyák romantikus világát. Az utjába kerülő iskolákat pedig a szakértő alaposágával vizs-

gálta meg. Az elemi iskolai oktatásra vonatkozó törvényektől kezdve, a tanítás minden fázisa, a gyermekek felszerelése, szegény gyermekek segélyezése, a tanító kertje, lakása, a játszótér, a szemléltető eszközök, minden, de minden érdekelte a magas látogatót, kinek a tolmács alig győzött a kérdéseire felelni. De dolgozott a ceruza és a fényképezőgép is, mert még a gyermekekről is feljegyezte mosolyogva a török vendég, hogy sokkal bátrabbak, mint a törökországi tanulók. Ime, a sokat ócsárolt, tanyai gyerekekről, akiről azt hirdette mindenki, hogy a világegyetem legszükszavubb egyénisége, egy távoli ország fia állapítja meg, hogy más országok fiaikhoz képest nincs egy szó hátrányban sem.

A gyermekek bátran feleltek az idegen urak kérdéseire. Tornagyakorlatokat, játékokat, zászló előtti tisztelgést mutattak be. S boldogok voltak, mikor látták a vendégek arcán a mosolygó meglepedést.

A legmélyebb hatást azonban a vándoriskolák tették a tanulmányut résztvevőire. Amikor bekanyarodott az autó a mohás, akácás, boglyák és kazlak tövében alvó tanyába, a török urak látható megilletődéssel néztek szét. Nem mese, nem szemfényvesztés hát a vándoriskola. Valóban a legegyszerűbb, legprimitívebb viszonyok közt élő iskola az, ahol az egyik ajtón a gazda lakásába, másikon pedig az iskolába juthat a látogató.

A piciny szobában percekig szótlanul álltak a vendégek. Nézték a táblát, a padokat, lócákat, a kecskelábu asztalt, a tanító ágát, a sajátgyártmányú képeket és szemléltető eszközöket. S mikor a szemük teleitotta ennek a kis iskolának minden naivságát és kezdetlegességét, előrekerültek a jegyzőkönyvek. S órákon keresztül rohant a ceruza a fehér papíron. Rohant, hogy leírja a magyar vándoriskolákban folyó munka nagyszerűségét.

Törökország legnagyobb részében, amint azt a kiváló vendégek elmondták, — leginkább olyan kis községekben lakik a nép, mely mindössze ötven-hatvan házacskából áll. Igen sok ott is a szétszórt épület.

Ezért a vándoriskola kiválóan alkalmas a török földre való átültetésre. A vándoriskola az, melynek segítségével meg lehet oldani a török népoktatás legégetőbb kérdéseit.

Hamarosan kinyílnak hát messze keleten is a vándoriskolák, hogy hirdessék a magyar akarat, találékonyosság és szervezőképesség örök erejét.

Gyomai György.

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	A BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

Iskolafelügyelői értekezlet.

November 11-én, pénteken délelőtt tartotta meg a tankerület új főigazgatója, *Kiss József* Jász-Nagykun-Szolnokvármegye iskolafelügyelői karával első értekezletét, melyen megjelent *K. Hoffmann István* a főigazgató helyettese is. A gyűlésen, melyet a vármegye háza kistermébe hívtak össze, minden iskolafelügyelő megjelent. Az új főigazgatót *Tesléry Károly* dr. kir. tanfelügyelő üdvözölte meleg szavakkal. Beszédében utalt azokra a történelmi napokra, melyeket most él át a magyar nemzet s azt kívánta, érijük meg minél előbb a teljes boldog feltámadást.

Ezután *Kiss József*, a debreceni tankerület új főigazgatója emelkedett szólásra. Megköszönte a hozzá intézett üdvözlő szavakat s részletes utasításokat adott a tanítói munkára vonatkozólag. Majd igen nagy elismeréssel emlékezett meg a magyar tanítóság hazafias munkájáról.

Az, hogy azokban a kritikus napokban, amikor a háború minden borzalma itt sötétlett fölöttünk, nyugalom volt a szivekben s hogy a falvak, tanyák és városok fiai oly kitörő örömmel indultak testvéreik felszabadítására, ez elsősorban a magyar tanítók érdeme — mondotta többek közt. — A magyar tanítók nevelték arra fiainkat, hogy bármely pillanatban bátor elszántsággal nyuljanak fegyverért s ha kell, az életüket is odaadják az ezeréves határokért.

A kitörő lelkesedéssel fogadott szavak után *Tóhelyi Ferenc* igazgató „Az eszményi iskolafelügyelő” címen tartott előadást. Beszéde végén kérte, tegye lehetővé a főigazgató, hogy a kassai dicsőséges bevonulást rádióon keresztül az iskolafelügyelők is meghallgathassák.

Kiss József kir. főigazgató a legnagyobb örömmel teljesítette a kérelmet, mire az összes résztvevők átmentek a vármegye háza egyik termébe, hol egy vadonatúj készülék mellett már összegyülekezett a vármegyei tisztviselői kar. Itt hallgatták meg a kassai templom harangjának érces szavát, majd a Kormányzó ur öfömlétsége bevonulásáról adott helyszíni közvetítést.

A megható és felejthetetlen percek után az értekezlet tovább folytatta munkáját. *Soós József* vármegyei népművelési titkár „Az általános irányú továbbképző iskolákról” tartott előadást, mely nagy vitát váltott ki. *Kiss József* kir. főigazgató kijelentette a vita során, hogy ez a kérdés egyike a népoktatás legfontosabb kérdéseinek, melyet sürgősen és gyökeresen rendezni kell. *Csiky József* igazgató „Az iparos-tanonciskolák felügyeletéről” olvasott fel, mely kérdéshez szintén igen sokan szoltak.

Gyomai György igazgató tartott ezután előadást „A tanyai tanító és a tanyai iskola” címmel, mely előadás szintén igen érdekes vitát provokált.

Végezetül *Tesléry Károly* dr. kir. tanfelügyelő adott bizalmas utasításokat az iskolafelügyelőknek, s Isten áldását kérte munkájukra.

Pedagógiai szeminárium Szolnokon.

Lelkes ünnepléssel fogadta a tanítószeg KISS József főigazgatót.

November 11-én kilenc órai kezdettel tartotta meg őszi gyűlését Szolnok tanítószeg a Kulturházban. A szolnoki tanítószegen kívül bevonult a gyűlésre a környék minden tanítója és tanítónője is, úgy, hogy a hatalmas terem csaknem szűknek bizonyult. De megjelentek a szemináriumon a középiskolák igazgatói és tanárai s az egyházak képviselői is. Ott láttuk Szolnok város polgármesterét, dr. Szabó Ferencet is, aki a város oktatásügyét a legnagyobb szeretettel istápolja.

A Himnusz eléneklése után Dr. Teslery Károly kir. tanfelügyelő meleg szeretettel üdvözölte az új főigazgatót. Majd nagyszerű beszédben ismertette a novemberi napok jelentőségét, mely napok elhozták Kassának, Munkácsnak, Komáromnak és még egy sereg ősi magyar városnak a várva várt felszabadulást. Ujra magyar a nagyságos fejedelem városa. Ismét magyar földben pihen a kurucok fejedelme. Megemlékezett ezután arról, hogy örömről még nem teljes. Sok ezer testvérünk maradt még mindig rabigában, akiknek felszabadításáért utolsó csepp erőnkig küzdeni kell.

A vármegye katolikus papsága és tanítószeg nevében Beöthy Lajos dr. törökszentmiklósi esperesplébános köszöntötte az új főigazgatót, ki mint tanító, a tanítói sorból küzdötte fel magát nagy tudásával a debreceni tanterület főigazgatói székébe. A szív és a lélek embere KISS József, — mondotta többek közt. — Ezért szívvel, lélekkel fogjuk őt követni mindnyájan. A vármegye tanítói nevében Csiky Ernő igazgató mondott rövid üdvözlő beszédet, majd KISS József az új főigazgató emelkedett szólásra.

Határtalan lelkesedés, szünni nem akaró tapsvihár közt jelentette ki, hogy a magyar tanítószegnek az érdeme az, hogy oly lelkesedéssel, oly elszántsággal tódultak fiaink a Haza hívó szavára a zászlók alá. A magyar tanítószeg gyújtotta és éleszgette mindig azt a szent tüzet, melynek lángja oly erősen lobogott fiaink szívében, hogy el tudta olvasztani a trianoni bilincseket.

A főigazgató hatalmas beszédét csaknem minden percben tapsorkán és lelkes éljenzés szakította félbe. Mint a szavalókorosok, úgy zugta egy szívvel-lélekkel a tanítószeg: mindent vissza, Pozsonyt vissza, magyarlengyel határt! Kitérő éljenzéssel köszöntötte a gyűlés közönsége a magyar honvédek urát, Horthy Miklós kormányzót, az ország vezetőit és a baráti államok vezéreit. Soós József vármegyei népművelési titkár indítványára a gyűlés táviratilag üdvözölte gróf Teleki Pál kultuszminisztert azokért az érdemeiért, melyeket a Felvidék visszacsatolása körül szerzett.

A távirat szövege a köv. volt:

*Nagyméltóságú gróf Tetry Pál úrnak vallás- és közoktatásügyi
magyar királyi miniszter, Budapest.*

A jásznagykunszolnokvármegyei tanítószeg a mai napon Szolnokon

tartott pedagógiai szeminárium munkája közben a legmélyebb halálból fakadó köszönettel, ragaszkodással és mélyeseg tisztelettel gondol Nagyméltóságodra és ezekkel az érzésekkel üdvözli Nagyméltóságodat nemzetünk mostani boldog napjaiban, különösen azokért a soha el nem felejtendő és valóban hervadhatatlan értékű érdemeiért, amiket a nemzet és országépítő, önzetlen, fáradhatatlan, céltudatos és szívós munkájával mint a magyar határmegállapító delegáció tagja, édes Hazánk és nemzetünk javára oly eredményesen fejtett ki. Isten áldását és további segédletét kérjük Nagyméltóságodra. — A szeminárium tanítószeg megbízásából dr. Teslery Károly kir. tanfelügyelő.

Szegedy Istvánné tartott ezután bemutató tanítást negyedik osztályos növendékeivel a Felvidék városairól, melyeket most adtak át a csehek a bevonuló honvédseregeknek.

A nagyhatású és kitűnően sikerült tanítás után dr. Pataký Mária kir. tanfelügyelő, az ország első nő-tanfelügyelője tartott lebilincselő és szellemes szabadelőadást a nőnevelés időszerű kérdéseiről, melyet nagy tüsszel köszönt meg a gyűlés közönsége.

Dr. Teslery Károly zárószavai után a gyűlés két órakor ért véget.

T A R C A

CSALÁDLÁTOGATÁS.

Irta: **Csontos Sándor.**

Sűrű szemergéssel neszez a lehullott sárga leveleken a csendesen aláhulló köd.

A lombjavesztett fák között végigsuhan az őszi szélben, a visszatért magyar testvéreink örömkönnyes üzenete.

Arról észak felől.

A tanító ur kiáll a tanyai iskola kapujába. Szeme szerető tekintettel kíséri a most hazaengedett gyermekcsoportokat, ahogy mennek az avas avaron hazafelé,

Az egyik dülő keresztvezésnél szétválak a csoport: egyik előre, másik jobbra, harmadik balra kanyarodik.

Lépegetnek az apró gyermeklábak, apró csizmácskáikban.

Az Erdős Jóskaé ugyan nem valami apró, mert hát, hogy most az édesapját kellett felhuznia, mert az övé a csizmadiánál van, holmi javítás irányában.

Majdnem eltűnik a kis ember mindenestől, a nagy csizmában.

De azért ő a legelső a sorban. Igyekszik hazafelé.

A tanító ur szeme kicsit összehúzódik, homlokán két ráncszalag fut össze; úgy néz Jóska után.

Aztán felnéz az égre. Tekintete kémelve merül a ködfüggöny belséjébe.

Aztán határoz. Visszamegy és egy jól megtermett meggyfabottal tér vissza.

A kapunál még egyszer végigkutatja a szemhatárt és lába előre lendü A tanító ur elindult . . .

Ő is lassan lépeget, mert az ut bizony errefelé nincs kirakva sima kövekkel. A sár meg igen barátságos és ragaszkodó.

Amíg lehajtott fővel bandukol, fejében gondolatmadarak röpködnek. Erdős Jóskára gondol. Aki pár hete valahogyan megváltozott.

Addig osztályának legjobb tanulója volt, és most — lehet vagy tíz napja — nem megy úgy a dolog, mint régen.

Tud ő most is valahogy, de nem úgy.

És ha megkérdezi tőle, hogy mi van vele, Jóska elvörösödik és erősítgeti: — tanultam én tanító bácsi — !

Hiszen jó, jó. Nem is a leckével volna itt baj. Hanem a házi feladatok körül mutatkoznak holmi hiányok.

És Uram bocsá' megesett már az is, hogy a Jóska feje lehanyatlott a kemény fapadra. — Elszunnyadt.

És bizony ezeket a hiányokat a gyengébb igyekezetű lurkók is kezdik már észrevenni.

Megáll.

Megérkezett . . .

Alacsony nádfödeles épület, aminek gerincét már jól megnyomta az Idő sulya. Horpadt kéményén hatalmas füstgomolyag tódul kifelé. Tul az épületen a zagyvaparti füzesek barna sora. Az udvaron libák, kacsák, csirkék. A kut mellett félkerekű rozsdás eke sirja vissza a mulat, egy a szarvára akasztott lyukas fenekű vasvödör társaságában.

Most hirtelen rohanással egy bozontoszörű kuvasz tűnik elő, nyakán a hatalmas akácfa-kolonccal.

Nagy igyekezettel iparkodva fogait vicsoritani és minél haragosabbnak mutatkozni.

A nagy erőlködésre kivágódik az istálló ajtaja és megjelenik ott — kezében vasvillával — Erdős Jóska.

Már a száján van valami épületes mondás a kutya számára, de ahogy meglátja a tanító urat, rögtön nekiiramodik.

— Dicsértessék a Jézus Krisztus! — mondja a szája és kezével megragadja a kutya koloncát és igyekeznék behuzni egy ólba, ami csak körülményes huza-vona után sikerül. — Végre szabad az ut.

— Édesanyámék odabent vannak, mutat Jóska az egyik ajtó felé és nagy kerekre nyílt, gyermekszemében kiül a csodálkozás, a kíváncsi-ság kis manója.

— Hogy hát ugyan most meg, mit akarhat önáluk a tanító ur?!

A vasvilla még mindig a kezében van.

— Mit csinálsz most Jóska azzal a vasvillával?

Jóska az istálló felé int. — Aljazok — mondja és látszik rajta, hogy nem szívesen beszél erről a témáról a tanító ur előtt.

Ekkorára már Jóska anyja is kijött.

Két kormos kezét gyorsan elbujtatja köténye mögé, nehogy még kezét kelljen fognia.

Szabadkozik.

— Nagyon piszkos. Épen most fütök.

— Délelőtt a városban voltam, tejet hordtam; azért ilyen későn.

— Tessék beljebb kerülni, invitál, kezét gyorsan belemosva a kut melletti vályuba.

Bemegyünk. — A konyhában is gomolyog a füst.

— Visszaveri a szél. Északról fúj — magyarázza Boris néni, miközben a tanító ur elé penderít egy széket, miután azt előbb villámgyors mozdulattal végigkefélte kötényével.

Mennyi mindenre jó az a kötény . . .

A sarokban bölcső. Benne tágranyiló buzavirág szemek néznek ki a maszatos babaarc közepéből.

Néznek bámészan a szemek és közben a szájában levő dudli ütemesen billen le-föl, le-föl aszerint, ahogy nyelvével kormányozza.

A tanító ur egy szemvillanással átnézi a konyhát.

Ezalatt Jóska az ajtó mellett áll és nézi ábitatosan a tanító urat.

— Erigy kis fiam, mondja az anyja, tudod milyen hamar este van már. Jóska tudta.

Pillanat alatt eltűnt.

Lassan indult a beszélgetés.

Boris néni elmondta, hogy nagyon örül, hogy végre ő hozzájuk is eljött a tanító ur.

Mer' hogy hát hallotta már, hogy a tanító ur eljár a családokhoz „tanyázni”.

De hát ő, — már mint Borisnéni — azt hitte, hogy csak a jómódú gazdákhöz megy el. Ő hozzájuk nem.

És hogy épen tegnap is mondta a szomszédasszonynak, hogy nem jön ide a tanító ur, ilyen szegény hajlékba.

Meg hogy már régebben szeretett volna beszélni a tanító urral, de hát soha se ért rá elmenni a sok dologtól.

Pedig a Jóska már szülői gyűlésre is hívta.

Oda meg azért is nem ment hogy, hát nincs neki olyan „oda-való” ruhája.

És most igazán nagyon örül, hogy látja, hogy a tanító ur nemcsak a gazdagokhoz megy el, hanem megtiszteli az ő szegényes hajlékukat is.

Ekkorára a kemence alján szikrát vert a próbaképpen hozzádörzsölt szénvonó.

Itt volt a kenyérrakás ideje.

S miközben gyors mozdulatokkal borította a magasra kelt cipókat a vetőlapátra, a tanító ur beszélt.

És Boris néni bólogatott: — ugy a lelke . . .

Aztán megállt. Föltette a kemencére a tévőt és keresztet vetett rá a lapáttal.

A bölcsőben jogait kezdte követelni a kis Juliska.

Borisenéni leült egy alacsony „sámlira”, Juliskát ölébe vette, gügyögő kedveskedéssel játszott vele és gombolni kezdte mellén a bluzt.

És a kicsi emberpalánta mohó nyeléssel szivta magába az életet.

Boris néni anyja volt . . .

Aztán szó került a Jóska gyerekről is.

— Hát az úgy van tanító ur lelkem . . . — kezdte Boris néni — és elmondta, hogy ők csak tanyások ebben a tanyában. A jószágot gondozzák és elhordják a tejet. Ezért részt kapnak a jószághaszonból, meg lakást, meg „fütöt” (tűzrevalót).

Most aztán nagy bajban vannak, mert az ura beteg. Már két hete a kórházban van és így a Jóskának kell elbánni a jószág körül.

És bizony későn fekszik és még nem hasad fel a hajnal bibortakárója, mikor már felkel a Jóska!

. . . És, hogy kéri a tanító urat, legyen elnézéssel, majd utána teszi a Jóska, ha meggyógyul az apja.

De most igazán nagy szükségében vannak . . .

A tanító ur bucsuzott. Még megbeszélt egyet-mást Boris nénivel és kilépett az ajtón.

Mikor az istálló mellett ment el, benézett. Jóska éppen akkor rakta a lucernát a tehének elé.

Ugy állt a kezében a szerszám, mint egy felnőttében.

Mikor meglátta a tanító urat felcsilingelt a hangja.

Mosolyogva köszönt:

— Isten áldja meg!

Édesanyta kikísérte a tanító urat a dülötig.

Az ólban veszett csaholással ugrált a bezárt kutya.

A köd felszállóban volt. Nyugaton vörös drapériát vont a lenyugvó nap visszavérődő fénye a távoli horizontra.

— Tessék eljönni máskor is; olyan jó, hogy el tetszett jönni.

Az uram is örül majd, ha elmondom neki holnap.

— Isten megáldja.

— Áldja meg az Isten.

A tanító ur hazafelé indult.

És most már megértette, miért nem olyan szépek a Jóska térkép-rajzai, mint máskor és miért bóbiskol el néha a gyerek.

És azt érezte a tanító ur bent a lelkében, hogy nagyon jó volt ez így és csakis így volt a jó, hogy ma elment ő oda; abba a besüppedt gerincű zagyvaparti kicsi tanyaházba.

Mire hazaért, az égen kiterült a csillagok tompafényű himes szőnyege.

De a tanító ur nem érzett semmi fáradtságot.

HIVATALOS RÉSZ

24—29/1938. eln. szám.

Tárgy: Körzeti iskolafelügyelők megbízatása és körzeti beosztása.

Valamennyi állami elemi iskola Gondnokságának, ovoda felügyelőbizottságának, nem állami iskola Iskolaszékének, Felügyelőbizottságának, Igazgatóságainak, valamennyi Tanítónak-Ovónőnek

Székhelyeiken.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur közoktatási kerületben az alább felsorolt állami és nem állami igazgató-tanítókat az alábbi beosztás szerint bizta meg a körzeti iskolafelügyelői teendőik ellátásával:

1. **Abádszalóki körzet,** iskolafelügyelője: **Ferenczy Kálmán** szolnoki állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Abádszalók rk., ref., gazd. tk., ip. tan., magán ovoda, Pusztatomaj urad., átk., Kunmadaras rk., ref., átk., vándoriskolák, ip. tan., közs. ovoda, Tiszaderzs rk., ref., gazd. tk., Derzstomaj közs., átk., Tiszaszentimre rk., ref., gazd. tk., közs. ovoda, Pusztalekehalom közs. átk., Ujszentgyörgy rk., ref., átk.
2. **Besenyszögi körzet,** iskolafelügyelője: **Markóth Dezső** szolnoki állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Besenyszög rk., átk., áll. ovoda, Alsószászberek közs., átk., Felsőszászberek közs. átk., Fokoru közs. átk., Homorszög közs. átk., Szórá közs., átk., Pusztaszentiván közs., átk., Tenke közs., rk., gazd. tk., Hunyadfalva közs. átk., Nagykörű áll., rk., átk., Csataszög áll., átk.
3. **Csépai körzet,** iskolafelügyelője: **Kerekes József** törökszentmiklósi ref. igazgató tanító.
Csépa rk., gazd. tk., áll. ovoda, Mesterszállás rk. iskolák, gazd. tk., Nagyrév áll., ref., közs., gazd. tk., Zsidóhalom közs., átk., Szelevény áll., rk., közs., gazd. tk., Hálesz áll., átk., Istvánháza áll., átk., Rét áll., átk., Tiszainoka ref., átk., Tiszakürt rk., ref., közs. gazd. tk., közs. ovoda, Kisszonyhegy közs., közs. gazd. tk., Korhány közs., közs. gazd. tk., Máriahegy közs., közs. gazd. tk., Tiszasas ref., gazd. tk., Tiszaug közs., ref., közs. gazd. tk.
4. **Dévaványai körzet,** iskolafelügyelője: **Kosnár Lajos** mezőturi állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Dévaványa rk., ref., izr., átk., közs. ip. tan., közs. ovoda, Cserepes áll., átk., Fudér áll., átk., Ködmönös áll., átk.

- Sártó áll., átk., Varsányhát áll., átk., Pusztacsecg alapítv. rk., ref., átk.
5. **Jászapáti körzet,** iskolafelügyelője: **Thiel Bernát** jászárokszállási állami el. iskolai igazgató-tanító.
Jászapáti rk., izr., közs., gazd. tk., ip. tan., Hevesivány I. rk., átk., Hevesivány II. rk., átk., Jászjákhalmi rk., ip. tan., átk., Kapitányrét rk., átk., Varjas rk., átk.
6. **Jászárokszállási körzet,** iskolafelügyelője: **Ring Károly** jászberényi állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Jászárokszállás áll., rk., közs. gazd. tk., közs. ip. tan., közs. és rk. ovoda, Nagyarok áll., közs. gazd. tk., Négy-szállás áll., közs. gazd. tk., Ágósztölő áll., közs. gazd. tk., Gyorokpart áll., átk.
7. **Jászberény I. sz. körzet,** iskolafelügyelője: **Csatáry Emil** szolnoki állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Jászberény rk. iskolák., ref., izr.
8. **Jászberény II. sz. körzet,** iskolafelügyelője: **Kiss József** jászberényi állami tanító-képzőintézeti gyak. isk. tanító.
Jászberény áll. iskolák, közs. ip. tan., közs. ovoda, Jász-felsőszentgyörgy rk., gazd. tk., Hajta áll., átk., Pusztakerekudvar áll., átk.
9. **Jászberény III. sz. körzet,** iskolafelügyelője: **Gyomai György** szolnoki állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Jászberény—Borsóhalom áll., gazd. tk., Peres áll., gazd. tk., Boldogháza áll., gazd. tk., Csikós áll., gazd. tk., Meggyes áll., gazd. tk., Földmivesiskola áll., gazd. tk., Pele áll., átk., Sóshid áll., átk., Tápió áll., átk., Tőtevény áll., átk., Ujerdő áll., átk., Homok áll., gazd. tk., Kormospart áll., átk., Négy-szállás rk., rk. gazd. tk., Alsóboldogháza rk., átk., Hajta rk., gazd. tk., Portelek rk., gazd. tk., Rekettyés rk., gazd. tk., Szelei-ut rk., gazd. tk., Tiszavárkony áll., rk., átk., Szőlő áll. átk., Vasuttanya áll., átk.
10. **Jászfényszaru körzet,** iskolafelügyelője: **Szentiványi Béla** jászberényi rk. igazgató-tanító.
Jászfényszaru rk., gazd. tk., közs. ovoda, Vasuttanya rk.,

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb

SZOLNOK, TELEFON 302.

Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

- átk., Vinkler tanya rk., átk., Pusztamonostor rk., gazd. tk., Jásztelek rk., átk., Nyári járás rk., átk., Fügedhalom rk., átk., Jászszentandrás rk., átk., Felsőtanya rk., átk., Alsótanya rk., átk., Járástanya rk., átk., Telki tanya rk., átk., Alattyán rk., átk., Ujtelep rk., átk.
11. **Jászkiséri körzet,** iskolafelügyelő: **Takács Sándor** jászapáti rk. elemi iskolai igazgató-tanító.
Jászkisér rk., ref., gazd. tk., közs. ip. tan., közs. ovoda, áll. vándoriskolák, Pusztakürt közs., átk., Jászsós-szentgyörgy rk., gazd. tk., közs. ip. tan., közs. ovoda, Jászdózsa rk., gazd. tk., Középhalom rk., átk., Nagyhalom rk., átk., Kápolnaoldali áll. vándoriskola.
12. **Jászladányi körzet,** iskolafelügyelő: **vitéz Bányai Kálmán** szolnoki ber. áll. el. iskolai igazgató-tanító.
Jászladány áll., rk., átk., közs. ip. tan., közs. ovoda, I. sz. tanya áll., átk., II. sz. tanya áll., átk., Jánoshida közs. rk., gazd. tk., Prépostsági rk., átk., Tótkér közs. átk., Pusztamizse urad., rk., átk.
13. **Karcag I. sz. körzet,** iskolafelügyelő: **Mihályfalvi József** turkevei állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Karcag ref. iskolák, gazd. tk., közs. ip. tan., közs. ovoda, Kiskulcsos tanya ref., átk.
14. **Karcag II. sz. körzet,** iskolafelügyelő: **Módos Jenő** szolnoki állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Karcag rk. iskolák, áll. vándoriskolák, Fegyvernek rk., ref., átk., közs. ip. tan., áll. ovoda, állami vándoriskolák.
15. **Kenderesi körzet,** iskolafelügyelő: **Nemes István** tiszaderzsi ref. elemi iskolai igazgató-tanító.
Kenderes rk., ref., közs. gazd. tk., közs. ovoda, Hosszuhát áll., átk., Szabolcsház áll., átk., Bánhalom urad. rk., Kunhegyes rk., ref., gazd. tk., közs. ip. tan., közs. ovoda, áll. vándoriskolák.
16. **Kisujszállási körzet,** iskolafelügyelő: **dr. Nagy Lajos** karcagi ref. elemi iskolai igazgató-tanító.
Kisujszállás rk. és ref. iskolák, átk., közs. ip. tan., közs. ovodák, Csorba áll., átk., Konta áll., átk., Göröngyös áll., Turgony áll., átk., Lipcsey-tanya ref., átk.
17. **Kunszentmártoni körzet,** iskolafelügyelő: **Soós József** vármegyei népművelési titkár, Szolnok.
Kunszentmárton áll., közs. ip. tan., közs. ovoda, Kisgyalu áll., átk., Jaksor áll., átk., Telekpart áll., átk., Ugar áll., gazd. tk., Veker áll., gazd. tk., Gyalupusztá urad., gazd.

- tk., Cibakháza áll., gazd. tk., közs. ovoda, Zsiger áll., átk., Egyeshalom áll., gazd. tk., Sárszögpuszta urad., átk.
18. **Mezőtur I. sz. körzet,** iskolafelügyelő: **Kárpáti Károly** karcagi ref. elemi iskolai igazgató-tanító.
Mezőtur ref., izr., közs. ip. tan., áll. ovoda, Tul a Körös ág. ev., átk., Felsővízköz áll., gazd. tk., Peres áll., átk., Alsóvízköz áll., gazd. tk., Csehalom áll., gazd. tk., Csergettyű áll., gazd. tk., Ötölesut áll., átk.
19. **Mezőtur II. sz. körzet,** iskolafelügyelő: **Csiky Ernő** szolnoki állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Mezőtur áll. iskolák, áll. kisegítő, rk., Tulahék áll., gazd. tk., Pusztapó I. áll., gazd. tk., Pusztapó II. áll., gazd. tk., Tassy birtok áll., gazd. tk., Csugarpárt áll., gazd. tk., Kuria áll., gazd. tk., Csiderberek áll., gazd. tk., Homok áll., átk., Kishék áll. gazd. tk., Szárazlapos áll., gazd. tk., Törőhalom áll., gazd. tk., Semlyék áll., átk.
20. **Rákóczi falvai körzet,** iskolafelügyelő: **Tóhelyi Ferenc** szolnoki társulati elemi iskolai igazgató-tanító.
Rákóczi falva áll., gazd. tk., Prájkiztelep áll., átk., Ujtelep áll., átk., Felsővaránypuszta urad. átk., Szajol rk., gazd. tk., Nagytenyőpuszta urad. átk., Szolnok-Alcsi áll., átk., Szanda áll., urad., gazd. tk., Ugar áll., átk., Eresztőhalom áll., átk., áll. vándoriskolák, szolnoki áll. ovodák (Ujváros kivételével).
21. **Tiszaföldvári körzet,** iskolafelügyelő: **Királdi Károly** szolnoki állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Tiszaföldvár áll., rk., ref., ág. h. ev., közs. ip. tan., Homok áll., gazd. tk., Martfű áll., gazd. tk., Ószőlő áll., ref., átk., Virághegy áll., gazd. tk., Pusztahék áll., gazd. tk., Beniczky fiutthon rk., ip. tan., Vezseny ref., átk., Szőlő közs., átk.
22. **Tiszaroffi körzet,** iskolafelügyelő: **Orosz György** Szolnok—szandai állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Tiszaroff rk., ref., rk. ref. gazd. tk., áll. ovoda, Pusztagyenda közs., átk., Telektanya közs., átk., Akolhátpuszta rk., átk., Tiszabura rk., ref., gazd. tk., Pusztataskony urad., átk., Tiszasüly áll., rk., átk., Fiuág áll., átk., Leányág áll., átk., Fegyvernek—Örményes közs., gazd. tk., Vadas rk., átk., Szapárfalu rk., átk., Tiszabő rk., rk. gazd. tk.
23. **Törökszentmiklós I. sz. körzet,** iskolafelügyelő: **Járosi Szilárd** szolnoki ber. állami elemi iskolai igazgató tanító.
Törökszentmiklós rk. iskolák, ref., izr., gazd. tk., közs. ip. tan., közs. ovoda, Tiszapüspöki rk., gazdasági tk., rk. ovoda.

24. **Törökszentmiklós II. sz. körzet,** iskolafelügyelő: **Gyöngy Mihály** karcagi kat. elemi iskolai igazgató-tanító.
Törökszentmiklós áll. vándoriskolák, Alatka áll., gazd. tk., Óballa áll., átk., Ujballa áll., átk., Szakállas áll., átk., Surján áll., gazd. tk., Barta áll., gazd. tk., Sűrűdülő áll., gazd. tk., Kengyelujfalu áll., átk., Kengyeltenyőszigei áll., gazd. tk., Tenyőujfalu áll., átk., Pusztakengyel br. Har-kányi urad. rk., átk., Pusztakengyel br. Urbán urad. rk., átk., Pusztaszenttamás urad., átk., Pusztanagyszenttamás urad., átk., Pusztakengyel Baghy-major urad. rk., átk., Pusztakengyel urad., átk., Pusztakengyel Montágh urad., átk., Kuncsorba ref., átk., Déli tanya közs., átk., Északi tanya közs., átk.
25. **Turkevei körzet,** iskolafelügyelő: **Tóth József** mezőturi állami elemi iskolai igazgató-tanító.
Turkeve áll. iskolák, rk., ref., izr., közs. ip. tan., közs. ip. tan., közs. ovoda, Fehértó áll., átk., Szeleshát áll., gazd. tk., Pásztó áll., átk., Turkedd áll., átk., állami vándoriskolák.

Amikor erről a t. Cimet tudomásulvétel, mihez tartás és további eljárás végett van szerencsém értesíteni, felkérem, hogy a saját hatáskörükben is kövessenek el mindent az oktatás-nevelés mennél eredményesebbé tételéért és a körzeti iskolafelügyelőket ily minőségükben sajnálják meg, hogy a legodaadóbban támogatni.

Szolnok, 1938. évi november hó 10-én.

Dr. Teslery Károly s. k.
tanügyi tanácsos,
kir. tanfelügyelő.

7524—1938. szám.

Valamennyi elemi iskola Tek. Igazgatóságának, Iskolaszékének és vezető Tanítójának,

Állomáshelyén.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr f. évi szeptember hó 26-án kelt 36.914—1938. V. 1. ü. o. sz. rendeletére felhívom a tek. Cim figyelmét a „Magyarok bejövetele” című kérvény megtekintésére.

A tanulók tanítóik vezetése mellett csoportos látogatás alkalmával egyenkint 60 % kedvezményben részesülnek, tehát csak 20 fillért fizetnek. A tanulókat kísérő tanítók belépődíjat nem fizetnek.

Felhívom a tek. Cim figyelmét arra, hogy csak az önként jelentkező tanulók vezethetők a kiállításra és a kép megtekintése csak tanulmányi kirándulás keretében történhetik.

Szolnok, 1938. évi október hó 12-én.

Kir. tanfelügyelő hivatalból távol:
Dr. Horváth Zoltán s. k.
tanügyi s. fogalmazó.

7775—1938. szám.

Valamennyi állami, községi, izraelita, uradalmi, magán és érdekeltségi elemi iskola Tekintetes Igazgatójának, illetve vezető Tanítójának.

Székhelyeiken.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter Ur 110.800/1938. IX. ü. o. számú rendeletével lehetővé tette, hogy *kivételes esetekben és egyéni elbírálás alapján* az elemi népiskola IV. osztályának sikeres elvégzése után korengedéllyel az a tanuló is felvehető legyen a középiskolába, akit annak idején tévedésből, elnézésből vagy más okból felvettek az elemi iskola I. osztályába anélkül, hogy hatodik életévét annak az évnek szeptember hó 15-ig betöltötte volna.

Hogy a szükséges és huzamosabb időt igénylő kivizsgálás, idejében megtörténhessen, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Miniszter Ur f. évi szeptember hó 21-én kelt 37.944—1938. sz. rendelete alapján felkérem a rendelkezésem alá tartozó elemi népiskolák Igazgatóit, vezető tanítóit, arra, hogy a bizonyítványkiosztáskor az érdekelt szülőkkel közöljék, hogy az esetleges korengedély iránti kérelem a vk. Miniszter Urhoz, hivatalom útján, legkésőbb július hó 1-ig adandó be.

Szolnokon, 1938. évi október 24-én.

Dr. Teslery Károly s. k.
tanügyi tanácsos,
kir. tanfelügyelő.

7796—1938. szám.

Valamennyi iparostanonciskola Tek. Igazgatóságának,

Állomáshelyén.

Vonatkozással a f. évi 7772. sz. köriratomra, értesitem Igazgató Urat, miszerint a debreceni tanker, főigazgató úr 317—7/1937/8. sz. rendeletében közölte velem, hogy mivel a vk. miniszter úr az 54.201—1937. sz. rendelettel a 42.343—1937. sz. rendeletet hatályon kívül helyezte, a 7772—1938. szám alatt bekívánt kimutatás betérjesztése fölöslegessé vált.

Szolnok, 1938. évi október 25-én.

Dr. Teslery Károly s. k.
tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő.

A Temetkezési Alosztály Tagjainak figyelmébe! Borsódy Viktor elhalt kartársunk után fizetendő személyenkénti 1 P 20 fillér temetkezési járulék befizetésére felkérem a tagokat. Pénztáros.

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb, megbízható, szabottáru szaküzlete!

Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők, fehérneműek, kötöttáruk, hártya, url- és női divatáruk, női és leány felöltők, kabátok

SZOLNOK

Kossuth-tér 8. Telefon 570.

IRODALOM

Tündérország felé a címe *Bod Lajos* karcagi kartársunk gyermekszínművének, mely a napokban hagyta el a sajtót. A szindarab meséje üde, gyönyörködtető és fordulatos. Nyelvezete gördülékeny és magyaros. Az irodalmi színvonalon álló kis szindarab különös előnye, hogy úgy szólván minden szinpadra nélkül bárhol előadható. — Különösen Anyák napjára nagyon alkalmas. Ára 20 fillér. Külön kottamelléklet 50 f. Megrendelhető a kiadónál: Kertész József könyvkereskedése Karcag. Postacsekk száma: 58007.

Magyar Műhely. A magyar néptanítók műhelylapja. Folyóirat. — **Célkitűzés:** Dolgozzunk a népiskolai tantervek egységes berendezésén és magyaros ízlésű díszítésén, virágosításán. Teremtsük meg a magyar népiskola egységes szertárát. Cseremozgalommal gazdagítsuk azt. Gondoljunk a Felvidék kirabolt magyar iskoláira is. Foglalkozzunk a magyar népművészet tudatosabb ismertetésével, megkedveltetésével. Legyen a népiskolai tanterem a vidék népművészetének üvegháza. Népművészettel foglalkozó vidékeken jusson az irányítás a magyar tanítónő kezébe. Őt illeti ez a tisztség. A nép elsősorban a néptanítóé! Huszezer néptanító közt sok a művész. Alapítsuk meg a *Művésztanítók Társaságát!* Az új tanítóképzőtől több művésztanítót várunk. Teremtsük meg a kapcsolatot a finn-ugor testvérekkel e téren is. Rendezzünk közös tanulmányi utazásokat. — Ezeknek a gondolatoknak az ébrentartására „Magyar Műhely” címen indítsunk folyóiratot! Közli: Kiskun József iskolafelügyelő

(Jászberény.)

HIREK

Áthelyezés: A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur *dr. Horváth Zoltán* tanügyi s. fogalmazót Budapestre a vallás- és közoktatásügyi minisztériumba, *dr. Strömpl János* tanügyi s. fogalmazót pedig a kassai kir. tanfelügyelőséghez helyezte át. Mindketten a szolnoki kir. tanfelügyelői hivatalban kezdtek pályafutásukat. Az itt töltött évek alatt a vármegye tanítószolgálatának ügyei iránt mindig meleg érdeklődést, megértést és szeretetet tanusítottak. Öszinte rokonszenvünk és jókívánságaink kísérik új állomáshelyükre. Kísérje munkájukat siker és Isten áldása.

Megbízás. A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur *Mahovics Gyulát* a tiszaderzsi rk. iskolához, *Molnár Ilonát* a kende-

resi ref. iskolához, *Angyal Istvánt* és *Galambos Kálmánt* a kunmádrasi rk. iskolához, kíségitő helyettesként, *Oláh Istvánt* a mezőtúri-perestanyai áll. iskolához, *Belogh Ernőt* a nagykörii-csataszögi áll. iskolához, *Pálréti Agostont* a stelevényi-haleszi áll. *Gábor Margitot* a rákóczi-falvai-ujtelepi áll. *Csopor Ilonát* a tiszaföldvári áll. iskolához helyettesi és *Molnár Blankát* az abádszalóki rk. iskolához helyettesi minőségben, kíségitőként alkalmazta.

Áthelyezés. *Pereczes István* áll. s. tanító a kőrmösdpusztai áll. iskolától a törökszentmiklósi sűrűdőlő, *Szeráfin Irén* áll. h. tanítónő a nagykörii csataszögi áll. iskolától a jászentlászlói áll. *Sass József*

h. tanító a kisujszállási-csorbatanyai áll. iskolától a demecseri-vár-tanyai áll., *Dobos Ferenc* a dévaványai fudéri áll. iskolától a sajószentpéteri áll., *Szenczi György* a karcagi disznóréti áll. iskolától a battonyai áll., *Incze Béla* áll. tanító Mezőtur-Semlyékről Miskolcra, özv. *Szanyiné Szabó Jolán* áll. tanítónő Mezőtur-Kuriáról Sashalomra, *Kovács Nándorné* áll. tanítónő Rákóczi falva-Ujtelepről Győrbe, *Gramantik Mária* h. tanítónő a Turkeve-turpásztói áll. iskolától az egyeki áll. iskolához helyeztetett át további szolgálattételre.

Helyettesítői megbízás:

Csernák István, Kurucz János, Siklós Kálmán, Kiss Gyula, Nógrádi Sándor, Szebeni László, Földy Gyula és Végh Sándor okl. tanítók vándor-iskolához nyertek h. tanítói megbízást.

Nyugdíjazás. A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur *Szalicsnyó Sándor* turkevei rk. és *Petricsek Mária* köteleki közs. tanítókat saját kérésükre nyugalomba helyezte.

Magyar pedagógus cikkei angol lapban. Nem mindennapi jelenség, hogy a nagy angol nemzet magyar pedagógustól kérjen cikkeket. Az angol világbirodalomnak gazdagon illusztrált lapja: az *Educational Handwork* 1938. évi szept. számában jelent meg *Móczár Miklós* t. ü. főtanácsos, tanítóképző-igazgató cikke. „Házilag olcsón készíthető kémiai kísérleti eszközök” címen. Az angol mindenre felfigyel, amiből valaha is haszná lehet. Egy egész oldalt áldozott az értékes kísérőrajzok számára. A szerkesztő a hasznos cikk foly-

tatását kérte. Mi magyar tanítók elgondolkozunk egy kissé. Mily boldog érzés lehet azt tudni, hogy az egyik kiváló magyar pedagógus munkásságáról a világlap útján most az egész világ tudomást szerez és követni fogja azt az utat, amelyre magyar ember világított rá.

**Nyugtázások. — Csekkszám-
la: 57.480. Előfizetés Népművelésre:** Mérki Teréz 3 P. Törökszentmiklós, Sipos Béláné 6 P. Nagykőrű, Róm. Kat. isk. Igazgatóság 1 P. 50 f. Jászalsószentgyörgy, Áll. iskola Tiszapart, Áll. iskola Mussolini u. Szolnok 6-6 P. Schieszler Hugó 3 P. Szajol, vitéz Iványi Károly 3 P. Kunszentmárton, Áll. iskola Mezőtur-Csugarpart, Kuria, Csiderberek, Homokdűlő, Pusztapó I. 6—6 P. Pataky Julia 3 P. Törökszentmiklós, Koncz Pálné 3 P. Fegyvernek, Ref. isk. Tantestület 6 P. Tiszaderzs.

Tagdíj címen: Csiky Ernő, Ferenczy Sándorné, dr. Rimóczy Józsefné, Szathmáry Lajosné, Kovách Lászlóné, Koltay Anna, Brinda Páskné, Tóth Piroska, Muhy Mária, Sztipits Bódogné, Horváth Jolán Szolnok, Koósné, Sz. Ilona Turkeve, Horvát Gyula 2—2 P. Szolnok, Kelemen Zsigmondné 12 P. Fegyvernek. Renner József 4 P. Szajol.

Temetkezési díj címen: Egner Ilona 4 P. 80 f. Padányi Margit 9 P. 60 f. Szegedy Istvánné 1 P. 20 f. Markóth Dezsőné 2'40 P. Markóth Dezső, Pethes Gyuláné, Hunyor Ilona, dr. Kerekes Sándorné, Csiky József 1 P. 20 f. — 1 P. 20 f. Szolnok, Pálmay Károlyné 6 P. Jászberény, Sipos Béla, Sipos Béláné 6—6 P. Subaly Józsefné 5 P. Borsody Vidorné 1 P. 20 f. Nagykőrű, Renner József 1 P. 20 f. Szajol, Acsay Mihály 12 P. Szolnok, Szanyi Ferencné 3 P. 60 f. Rákosszentmihály.

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15.

SZOLNOK

TELEFON 113.

Raktáron lévő és azonnal szállítható elemi népiskolai vezérkönyvek:

Tesléry : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 2—
	III. o. 3—
	IV. o. 4—
	V. o. 2—
	VI. o. 3—
Tesléry : Fogalmazási eredmények	II. o. 4—
	III. o. 4—
	IV. o. 4—
Tesléry : Táblai rajzok	I. o. 3—
	II. o. 3—
	III. o. 3—
	IV. o. 3—
Quint—Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o. 680
	II. o. 6—
Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	III. o. 680
	IV. o. 7—
Drózdy : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o. 320
	III. o. 450
	IV. o. 440
	V—VI. o. 7—
Drózdy—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	II—VI. o. —
Drózdy : A földrajztanítás vezérkönyve	IV. o. 8—
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o. 5—
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérkönyve	780
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok	6—
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása	560
Óveges : Vezérkönyv a „Betűvetés” ABC-hez	2—
Straub—Vadász : Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II. o. 280
	III—IV. o. 280
	V—VI. o. 260
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérkönyve	3—
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	a 1—
Kókai : Vezérkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben	2—

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

TARTALOM:

- Hajmásy József:** Karácsony.
Szós József: Általános és gazdasági továbbképző iskolák helyzete.
Gyomai György: Szolnok—Somorja.
Klakun József: A mi felvidéki testvériskoláink.
K. J.: Ahogyan az ifju látja.
Csontos Sándor: Karácsonyi gondolatok.
Egyesületi élet.
Hivatalos rész. — Irodalom. — Hírek.

NEMTI SZÉCSÉ
KÖNYVTÁRÁÉ
SZOLNOK.

XXXI. ÉVFOLYAM, 12. SZ. — 1938. DECEMBER.

Iskolai falitérképek, szemléltetőképek
tanszerek és ifjúsági színművek stb.
nagy választékban eredeti kiadói áron:

Rényi Dezső
könyvesboltjában
Szolnok, Gorove-u. Áruforgalom.

Magyarország új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyarország nagy politikai térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa új plasztikus hegy és vízrajzi térképe vászonra húzva, lécekkal	26'—
Európa legújabb politikai térképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nagy falitérképe, vászonra húzva, lécekkal	26'—
Magyar tárgyú szemléltető képek 50×66 cm. nagyságban, 35 féle, darabonként	1'20
Magyarország babérlombos cimere, 34×51 cm.	—50
Hízekegy falikép 37×51 cm. nagyságban	—60
Horthy Miklós kormányzó úr arcképe 40×56 cm. nagyság	1'—
Magyar nemzeti zászló 2 méter hosszú, rojttal és bojttal	17'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	26'—
Magyar nemzeti zászló, középen magyar címerrel, 2 m. hosszú	29'—
Ugyanaz 3 méter hosszú	41'—
Gyászlobogó rojttal, 2 méter hosszú	16'60
Ugyanaz 3 méter hosszú	25'—
Himnusz falitábla, kartonrahúzva	4'—

Bárhol hirdetett iskolai, szépirodalmi vagy bármilyen szakkönyv megjelenés után eredeti bolti áron azonnal kapható!

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI

NÉPMŰVELÉS

A vármegyei tanítóegyesület, a kir. tanfelügyelőség hivatalos közlönye

Laptulajdonos Jász-Nagykun-Szolnokvármegyei Ált. Tanítóegyesület.	Felolvasó szerkesztő: KIRÁLDI KÁROLY Főmunkatárs: GYOMAI GYÖRGY Felolvasó kiadó: CSIKY ERNŐ	Előfizetési díjak és rekláméledek Csiky Ernő egyes. pénztárához, a lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség címeire Szolnok, Ujvárosi iskola küldendők. Kéziratokat nem adunk vissza
Évi előfizetés 6 pengő	Megjelenik havonként.	

Karácsony.

Irta: Hajmásy József, Jászberény.

Aranydiótól, selymes angyalhajtól csillogó, jóillatu gyantától illatos fa alatt ezüstösen csilingelő gyermekkacaj . . .

Havas tájakon csikorgó léptek. Éjszaka közepén subák és nagyken-dők alatt fénylő szemű, templomok felé törekvő áhítatos emberszivek . . . Homályba vesző magas boltívek irányába szálló áhítatos zsolozsmák. Idők legendás távolába vesző betlehemi istálló. Jászolban a testté lett Ige . . . Ez a karácsony.

Több, mint tizenkilencszáz év óta gyermeked hitünk keretébe van foglalva, keretbe, melyet bearanyoz a karácsonyfák aranyos fénye, kedvessé tesz örömtől kigyulladt gyermekarcok pirja, áttetszővé imádkozó lelkek átszellemült tekintete. Több, mint tizenkilencszáz év óta egyforma ez az éj . . . csendje, s angyaléneke egyaránt ünnepélyes . . . csillogva az égen s pásztortüzei a földön ki nem alusznak soha.

Karácsony! . . . E rövid szó oly sok édes reményt takar, annyi szép emléket idéz föl.

Mennyi öröm, boldogság fűződik karácsony estéjéhez, amikor a kis Jézus ragyogó fényözönben leereszkedik a csillagragyogásu égi mezőkről hogy angyalkáival lehozza a szeretetet, az örömteli boldogságot, a békét, hogy a mai szomorú, küzdelmes, nyomorúságos világban legalább néhány napra derűt, megnyugvást varázsoljon.

Minden változik, forog elhal és mulik — de az emberiség hite s reménye nem, sőt az örökkévalóság köntösébe öltözik s minden karácsony éjjel új ruhát húz, fényeset, mint égből leáradó mennyi fényesség s örök ifjúságot sziv magába a kicsi Jézus tiszta, ragyogó szeméből.

Hát ezért él s nem pusztul el Betlehem. Ezért él a szívekben, ezért édesíti és nemesíti az emberiség életét: jöjjetek ti, kiknek sötét és vigasztalan a lelke; az isteni gyermek mosolygó két szeme a hitnek és szere-

tetnek két örök lámpája: gyujtsatok magatoknak itt mennyei fényt és örök világosságot.

Ezzel az alázatos lélekkel vándoroljunk el a kicsi Jézus betlehemi istállójához s ha majd megkondulnak a karácsonyra csilingelő harangok, ébredjen fel a már talán fáradt szivekben a remény, hogy a megpróbáltatás, a bűneinkért megérdemelt büntetés ideje véget ér, ha Istenbe vetett bizalommal imádkozunk:

„Legyen meg a Te akaratod!”

Ilyen bizalomteljes lélekkel, ilyen mély érzelmekkel, álhatatossággal legyen tele a szívünk s a kis Jézus születését oly boldogan várjuk, mint várták a betlehemi pásztorok és siessünk gyermeki bizalommal Jézushoz, aki megadja amit kérünk. Megadja majd, — ha kiérdemeltük — egyéni boldogságunkat s mindannyiunk közös imádságának meghallgatását s visszakapjuk ezeréves, szép hazánkat a Kárpátoktól—Adriáig. Adja a mindenható, hogy a jövő év karácsonyát már Nagy-Magyarországon ünnepelessük boldog örömkönyvek közt.

Adj nekünk Uram boldog karácsonyi ünnepeket, hogy a Kárpátok karácsonyfája körül, amelyen ezüstös lángként a négy folyó és a tenger vize csillog, kigyulhassanak a magyar mécsesek, a budai vár csillárai s az Alföld tanyáinak, a Felvidék és a Székelyföld fakunyhóinak gyertyácskái összeölelkezve egy nemzet lángolásában, dicsérhessenek Téged a magas mennyeekben:

„dicsőség a magasságban Istennek és békesség
a földön a jóakaratu embereknek!”

Általános és gazdasági továbbképző iskolák helyzete.

Irta: *SOÓS JÓZSEF.*

(Befejező közlemény)

Gyakorlóterület: A gazdálkodók gyermekeit jövő élethivatásuk betöltésére a gazdasági gyakorlati ismeretekkel készítjük elő. Ezt írja az Utasítás. A törvény a gyakorlóterületekről is gondoskodik és éppen a gyakorlóterület okozza sokszor a legnagyobb nehézségeket. Még most is vannak iskolák, ahol ezzel nem rendelkeznek, vagy az nem szolgálja teljes mértékben a célt, mert talaja nem megfelelő, vagy több km-nyire van az iskolától. Ezen aztán úgy segít a tanító, hogy vagy maga munkáltatja, vagy pedig haszonbérbe kiadja csak hogy a költségvetésileg előirányzott bevétel meglegyen. Az iskola ezzel a területtel célt nem ér. Segíteni lehetne csere, vagy kisajátítás útján, hogy valóban hivatásának megfelelően kezeltessek és a tanulóknak gyakorlóterül is szolgáljon. Konyhakertészet gyakorlásához is kellőleg bekerített terület szükséges, mellyel azonban egy iskola sem rendelkezik. Jó lenne, az egyes iskoláknál a helyi adottságnak megfelelően méhészet, baromfiitenyésztés beállít-

tása, melynek célja az oktatáson kívül a környék baromfiállományának felfrissítése és tenyészállatokkal való ellátása volna.

Egyesek véleménye szerint a gazdasági továbbképző iskola szervezéséhez megállapított 40-es létszám túl magas. Kinek van nagyobb szüksége az okszerű gazdasági ismeretek elsajátítására, mint éppen a kislétszámmal dolgozó tanyai, illetőleg vándoriskolák tanulóinak? Ezek pedig nem részesülhetnek gazdasági gyakorlatban, mert 40-es létszámot nem ér el az iskola. — Hátrányos az a körülmény is, hogy az iskolatípus évenként a tanulók létszáma szerint változik. Ha eléri a 40-es maximumot gazdasági irányu, viszont a következő évben általános irányuá redukálódik, ha nincs meg a kellő tanuló. Ennek különös hátrányait nem is kell külön boncolgatni. A tanítás rovására esik az, ha egy körzetben levő iskolák különböző típusúak. A cselédember évközben is változtatja helyét s a gyermek hol általános, hol gazdasági irányu tantervvel dolgozó iskolához kerül. Ilyenkor nemcsak a tanító, de a tanuló sem tud boldogulni. Az értesítők kitöltése sem felel meg mindenütt a követelményeknek. Egyik iskolából a másikba mennek a tanulók értesítő vagy osztályozás nélkül és nem állapítható meg, melyik osztályba tartozik. Az iskolafelügyelők figyelme arra is terjedjen ki, hogy az értesítőkönyvecskék szabályszerűen ki vannak-e töltve.

Panasz tárgyát képezi az is, hogy a gazdasági irányu tárgyak, tanításáért díjazásban részesül a tanító, míg az általános továbbképző vezetéséért nem. Ezen felsorolt okok alapján kérjük, hogy a továbbképző két tagozata szűnjön meg és az iskola céljának megfelelően egyöntetűen gazdasági irányuá fejlesztessék, tekintet nélkül a tanulók létszámára. A díjazás pedig nemcsak a gazdasági tárgyak, hanem az általános közismereti tárgyak tanításáért is járjon, mert a továbbképzőben való oktatás a mindennapi iskola 30 órán felül óratöbbletet jelent. Ez áll, éppen a tanya, a vándoriskola tanítójára, aki tevékeny életét a kultúrától távol önműveléssel és tanulással pótolja hiányos gazdasági ismereteit. Ha a továbbképző iskolák tanítóit rendszeresen díjazzák, a tanítás nem lesz teher, nyűg és a díjazás ellenértékéül lelkiismeretes munkát végez a tanító, amit erkölcsi siker koronáz.

Tanító képzése. Ha minden hiányra rámutattunk, rá kell térni arra a körülményre is, hogy sok esetben a tanító gazdasági szakképzettsége is hiányos. Nemcsak az elméleti részt kell tudniok, amit a szakkönyvekből tanulhatnak, hanem kellő gyakorlatra is kell szert tenniök. A gazdasági gyakorlati ismeretek rendkívül sokoldalú tájékozottságot, alapos szaktudást kíván, amihez feltétlenül szükséges a gazdasági szaktanfolyamok elvégzése. A folytonos továbbképzésre szakkönyvekre van szüksége, amiről az iskola fenntartója köteles gondoskodni, hogy a tanító ismereteit állandóan felfrissítse és a szükséges továbbképzést biztosítsa.

Ellenőrzés. Még egy nagy hátránya van ezen iskolatípusnak, mégpedig maga az ellenőrzés. A gazdasági irányu iskoláknál a közismereti

tárgyak ellenőrzését az elemi iskolai iskolafelügyelők, a gazdasági tárgyak ellenőrzését a gazdasági felügyelők végzik. Így miként a közmondás is tartja: a felügyelet két szék közül a földre esik. Mindkettő más-más szempontból nézi, adja az utasításait, a tanító pedig a kitaposott utján halad tovább.

A tanév kezdete és befejezése is a legtöbb iskolánál önkényes.

Egyesek tanév rövidítést kérnek, ha azt megadnák az iskola elvezetője gazdasági jellegét, gazdasági gyakorlatot nem végezhetnének a tanulók és a gyakorlóterület jogosultsága is megszűnne. A szorgalmi idő pontos betartásáért az iskola vezetője felelősséggel tartozik.

Felmerül az eszme: van-e még létjogosultsága ennek az iskolatípusnak? Az Isten segítségével felszabadult Felvidék VIII elemi iskolájával szemben nem szegyenkezik-e ez az iskolatípus? A Felvidék népe meg tudja adni a lehetőséget, hogy gyermeke VIII elemi iskolai képe-
sítést nyerjen és az Alföld tejjel-mézzel folyó áldott földjén a továbbképzésüket sem tudnánk biztosítani? A Felvidéken feltétlenül megmarad a magasabb képesítés, így magától értetődik, hogy nekünk kell hozzájuk emelkednünk és a törvényileg kimondott és eddig csak a nagyobb városokban létesített VIII. elemi iskolai osztály felállítását követelnünk kell minden község számára, ahol rendszeres tanítással, tankönyvvel és tanszerekkel ellátott tanulókkal határozottan nagyobb eredményt érhetünk el. A VIII. elemi iskola elvégzése után a tanuló az önálló gazdasági iskolába utalandó, ahol VII. és VIII.-ik osztály jól megalapozott anyagára az önálló gazdasági iskola szakképzett tanítói nevelhetik a tanulókat azon irányban, mely országunk több termelését biztosíthatja.

Ha már a továbbképző iskolatípus minden bajára Röntgen sugárral bevilágítottam, nem térhetek ki azon kötelezettség alól sem, hogy megvilágítsam életrevaló eszméit és eszközeit is. Elsősorban ki kell emeljem az 1936. évben kiadott Tanterv és Utasítások az általános továbbképző népiskola számára kiadott könyvecskét. E mű kiadása a továbbképző iskola utvesztőjéből egyenes csapásra vezet, az élet, a ma iskolájának nyújt tárgykört, ahol a tanító alkotásvágya kibontakozhat és megszünteti az ismétlőiskolát, hogy anyagával valóban továbbképzővé formálja, amire a ma tanuló ifjúságának szüksége van.

Búzakalász ismertetése: A legszebb eszméktől áthatott Utasítás is meddővé válik, ha nincs meg hozzá az eszköz, amely a munkát elősegíti

Nősgyeim!

A „Nagyfőzde” mellett

ÁRUFORGALOM!

TÉLI női kabátot, kosztümöt, ruhát, pongyolát **fővárosi nivóju szaküzletben** vásárolhatja **olcsó szabott áron**

KEMÉNY JÓZSEF

Telefon 3-11. sz. **SZOLNOK** Gorove-u. 19

és eredményessé teszi. Ezt pedig a jó tankönyv, amely a tanítónak egész évi munkájához a vezető gondolatot megadja. — Egy ilyen tankönyv hagyta el a sajtót, címe: Buzakalász gazdálkodó ifjak, leányok könyve az általános továbbképző népiskolák „C” évfolyama és II. osztálya számára. Szerkesztette: Tóth Mihály tanítóképző-intézeti gyakorlóiskolai tanító. Az „A” és „B” évfolyama régebben megjelent művek méltó folytatása a „C” évfolyam. Szépirodalmi olvasmányai iróink legjavának műveiből vett szemelvények. Petőfi, Vörösmarty, Arany, Gárdonyi neve mellett a legújabb írók műveit is találjuk úgymint Gulácsy Irén, Tormay Cecil, Ravasz László, Simándy Béla stb. stb., ami mind bizonyítéka annak, hogy a szerző nemzetnevelő értékek javát juttatta olvasmányul. Fogalmazás anyagához is életrevaló vezérfonallal szolgál. A történelmi részben száz esztendő távlatából emel ki történelmi eseményeket és alakokat elbeszélő hangnemben Benedek, Eötvös, Jókai, Prohászka, Komáromi, Végvári és Sajó tollából. Polgári jogok és kötelességek gyanánt kitűnő érzéssel megírt elbeszéléseket találunk a gazda életében előforduló ügyek tanácsul Kiss József és Tóth Mihály tollából. Hazánk és a nagyvilág olvasmányai földrajzi ismereteket nyújtanak, melyek hazánk fiait érdeklí és főleg gazdasági összeköttetésekben alapulnak pld.: „Az öreg huszár hazajön.” „A pulyka utja.” Hány magyar él a világon? „Magyarország kivitele és behozatala.” stb., stb. De a csillagos ég és csodáiról is nyújt ismereteket, éppen úgy, mint a természettani tudományokról vagy amint a könyv ezt megjelöli: „A természet titkairól.” Az egészségügyi olvasmányok az egészség, balesetek, gyermekbetegségek, a kuruzslásokról stb.-ről szólnak. A címben megjelölt utalás „Gazdálkodó ifjak, leányok könyve” leginkább a gazdálkodás köréből vett tárgyak bizonyítják. A földbirtokok gazdasági osztályozása és tagosítástól a kerti virágok felszedéséig a gazdálkodás és háztartás ezer ágához ad gazdag, tapasztalatokkal telített olvasmányokat. Külön fejezetet szentel a könyv a leányoknak az izléses otthontól a disznóölés és gyógynövények gyűjtése fejezetéig. Számolás- mérés példatára is mind a gazdaság köréből vett adatok alapján van összeállítva. Pld. A szikjavítás . . . Mibe kerül egy méter-mázsa buza termesztése? . . . Cseléd fizetés . . . Építkezések . . . Burgonyahalom, boglyák, kazlak köbtartalma stb., stb.

Íme, röviden ismertetem a „Buzakalász” harmadik kötetét. Az anyag feldolgozása, elrendezése, a stílus nemes egyszerűsége szem előtt tartja gazdasági irányelveket, hasznos utbaigazításokat, tanácsokat ad a gyakorlati életre és a szépirodalmi olvasmány mellett ott találjuk a gazda életében előforduló számolási feladatokat is. Utbaigazítást nyújt a gazdának ügyes-bajos dolgainak elintézéséhez, a leányokat pedig kipróbált gazdasági és háztartási receptekhez juttatja, amiért is e könyvet szívesen forgatják akkor is, ha az iskolából kikerülnek.

Az általános és gazdasági továbbképző iskolák helyzetének javítására a következő határozati javaslatot terjesztem elő:

1) Felmentések korlátozása, azaz csak orvosi bizonyítvány alapján adható.

2) 15 éven aluli tanköteles cselédkönyvet, munkakönyvet nem kaphat.

3) Mulasztásoknak hetenként való betérjesztése, azoknak gyors kezelése és a büntetések azonnali végrehajtása szükséges.

4) Rendeletet és ellenőrzést kérünk arra, hogy tanköteles gyermek nyilvános táncmulatságon ne vehessen részt.

5) A II. III és IV. elemi osztályt végzett tanulók részére a továbbképző iskolákban előkészítő osztály felállítását kérjük.

6) Tankönyv használata kötelező. A szegény tanulók tankönyveinek beszerzésére részben a továbbképző tanulóknak fizetett büntetéspénz szolgáljon. Királyi Tanfelügyelőség után kérjük a közigazgatási bizottságot, hogy kötelezze a községeket a szegény tanulóknak tankönyvvél való ellátására. Szabványosított füzetek beszerzése a továbbképző iskolákra is kötelező.

7) A továbbképző két tagozata szűnjön meg és az iskola céljának megfelelően egyöntetűen gazdasági irányúvá fejlesztessék.

8) Minden iskola az előirt gazdasági területet az iskola közelében kapja meg, hogy az céljának megfelelőhessen.

9) A továbbképző iskola minden tanítója a kötelező mindennapi 30 órán felüli munkájáért megfelelő tiszteletdíjban részesüljön.

10) A tanító gazdasági ismereteinek állandó felfrissítésére továbbképző gazdasági tanfolyamot köteles elvégezni.

11) A szorgalmi idő pontos betartásáért és a tanulmányi előmenetel biztosításáért az iskola vezetője felelősséggel tartozik.

12) Az ellenőrzés egy személyben összpontosuljon, aki azt kellő szaktudással végzi.

Leplezetlenül, minden kendőzés nélkül mutattam rá a továbbképző iskola fájó sebére. E beteg intézményt vagy a boncoló asztalra kell tenni, ahol bajától gyors és fájó műtéttel megszabadítják, vagy kihalásra kell ítélni, hogy egészséges VIII. elemi iskolai végzettséggel, önálló gazdasági iskolai ismeretekkel erőteljes, egészséges intézménnyé alakulhasson, mely feladatát hiven betölti és művelt ifjakat és leányokat nevel.

Gyakorlati emberekre van szükségünk, akik erős izommal, munkaszeretettel valláserkölcsű alapon építik a Haza, Nagy-Magyarország pilléreit.

ÖSZTREICHER LIPÓT ÉS FIA NÁNDOR

bortermelők, bornagykereskedők

„Hungária“ rum- és likörgyár

SZOLNOK Sürgöncim: **Borösztreicher.** Telefon: 53

SZOLNOK-SOMORJA.

Az elmúlt történelmi napokban úgy a fővárosi, mint a vidéki lapok beszámoltak arról a lelkesedéstről, mellyel az ország legapróbb diákjai, az elemi iskolai nebulók fogadták a Felvidék felszabadulásának örömhírét. Az izzó lelkű kis magyarok között akadt nem egy olyan, ki személyesen részt akart venni a Felvidék felszabadításában, ha másként nem, úgy, mint negyvennyolcban a kis dobosok tettek, kik megszökve hazulról, addig jártak a honvédek után, míg egyszer csak köztük ragadtak. Az ilyen kísérletektől eltekintve, a kis diákok ezerféle módon kifejezésre juttatták, hogy becsületes magyar vér ég ereikben. Amikor elhangzott az első felhívás, hogy zászlót a visszatérőknek, a kisdiákok voltak a szent ügy leglelkesebb munkásai. Dolgoztak, gyűjtöttek, szaladgáltak, számoltak, varrták, irtak, terveztek, csakhogy ők is bekapcsolódhassanak abba a lázas iramba, mely bizonyára legszebb élménye lesz egész életüknek.

A különféle lapok beszámoltak többször arról, hogy Jásznagykunszolnokmegye elemi iskolás diákjai voltak a legelsőek azok közt, akik tettel is bebizonyították, hogy valóban testvérüknek tekintik a visszatérő magyarokat, különösen pedig a hozzájuk lelkileg legközelebb álló iskolásnebulókat, akikről annyit tanultak és hallottak az elmúlt esztendőben.

Alig hangzott el az első felhívás, megindult a zászlók szent sora a Felvidék felé. A zászlók mellé kezdetleges, gyermeki kezűvel írt, őszinte levelek voltak adva kíséreknek. S ezek a levelek elmondták a tettehlyen az érdekelteknek, hogy mit dobognak itt a kis magyar szívek.

Nagy kár, hogy erről a szent megmozdulásról a vármegye iskolái nem értesítették lapunkat, hogy megörökíthettük volna a nyomdafesték feketeségével az eljövendő korok tanítóinak, az 1938-ik év ragyszarúságét. Így csak az olyan esetekről tudunk megemlékezni, melyek véletlenül jutnak tudomásunkra, amilyen a szolnoki Thököly-uti iskola és a somorjai zászló története is.

Amikor a szent ujjongás lánvája szertefolyt a magyar rónákon, ennek az iskolának a diákjai is összesugtak. S elhatározták, hogy ők is vesznek zászlót. Még hozzá valamelyik felszabadult iskolának. Hosszas tanakodás után kikeresték a térképen Somorját. S vallatni kezdték tanítóikat, hogy milyen iskolák vannak ott. Mikor megtudták, hogy római katolikus iskola van abban a sohanemlített községben, már hordták is össze a pénzt zászlóra. Igazi selyemzászlóra. Címeresre, szépnyelűre, amit megnevezhetnek a somorjai gyerekek.

Amikor az iskola tanítói látták a buzgalmat, maguk is odaálltak a nagy és hazafias ügy szolgálatába. — Majd levelet írtak a gyerekekkel. S az egész dologról senkinek egy árva szó sem szóltak. A zászló elindult Szolnokról Somorjára, minden reklám, minden nyilvánosság nélkül, a legnagyobb titokban. Oda is ért. S amint a mostani

somorjai levelekből kiderül, az ottaniak megilletődött lélekkel fogadták. El is vitték pont december 6-án a templomba. Felszenteltették. Nagy ünneppélyel elhelyezték az iskolában, az egész község részvételével, hogy lángoló színeivel hirdesse amíg magyarul beszél a magyar, hogy a mi diákjaink szívében is úgy ég a szent máglya, mint az elmúlt dicső korok diákjainak lelkében élt valamikor. A köszönő levelek, melyekben a somorjai gyerekek fogadalmat tesznek a legszentebb magyar jelvénynek, olyan emlékei a Thököly-uti iskolának, amelyet nem felejt el soha sem felnőtt, sem gyermek, aki csak egyet is elolvasott közülök.

Mindez pedig történt Szolnok legszegényebb iskolájában, ahová több éhes gyerek jár, mint jóllakott, több mezítlábas, mint cipős. Ezért kellett ezekről a gyerekekről megemlékezni a somorjai eset kapcsán. S ezért kell itt megsimogatni borzas fejüket.

Gyomai György

A mi felvidéki testvériskolánk.

A háborús napok — a multból tudjuk — eltörölhetetlen nyomot hagynak a gyermeki lélekben.

Megrázó történelmi mozzanat, amikor egy nemzet áll fegyverbe s a támadó darazsak módjára rohan — a határra. A virágos katonavonatok, az első győzelmek hire, csodálatos feszültségben tart minden lelket.

Künn a harctéren zúgnak az ágyúk és a gépfegyverek, idebenn, az üres háztelkeken állig felfegyverzett gyermekhadak vívják egymás ellen ádáz harcaikat.

A mult hónap elején egy elmaradt háború előestéjének borzalmait élte át a nemzet és a légiháború által megsemmisítésre ítélt gyermek-sereg.

Nem a felröppenő zászlók színeivel s nem a virágos katonavonatok képeivel foglalkozott most a gyermeki lélek.

Sötéttséggel, elsötétítéssel kezdődtek az emlékezetes órák. És ez a sötéttség szinte megdermesztette gyermekeink lelkét. Meg az egész Európáét!

Annak megismerése, hogy a légoltalmi riadók alatt mily csodás szervezettséggel dolgozott a főváros népe, megnyugvás ellensúlyozta a vakrémületet.

Az ujságok képes mellékleteit gyűjtve nagy lapokra a légoltalmi gyakorlatok felvételeit ragasztottuk s a gyűjtemény fölé oda irtuk: *ne féljete a légitámadástól*, nem olyan veszedelmes az mint mondják... Az csak a gépek harca. A csatát emberek vívják s az Ipoly és Sajó partján ott áll a magyar honvédsereg. Ők legyőzhetetlenek.

A háboru mesterségesen hizlalt szelleme a müncheni megállapodás napján egy csapásra eltűnt azokkal együtt, akik Európát lángba akarták borítani.

Soha nem tapasztalt öröm és békevágys ülte meg az emberek lelkét. Elsősorban a magyarét, mert az ő mellének volt szegezve a rozsdás szurony.

Ezekben a napokban ugyszólván mindennap akadt egy óra, amikor *nem lehetett a hivatalos órarend szerint tanítani*, mert a lelkeket felvillanyozták az egymást követő örömhírek, ujságcikkek, rádiószózatok.

A hírlapok messzekiáltó, vastagbetűs címei kiválóan alkalmasak voltak a bekapcsolódásra. Vétek lett volna egyet is elmulasztani. Azonkívül, hogy a gyermek mohó kíváncsiságát elégítettük ki, szolgálatot is teljesítettünk. Jobbnak találtuk, hogy az ujságot nem olvasó szegénység a gyermekek útján értesüljön a történekről s mindarról, ami tervbe vétetett.

Tanyai körzetem több iskolájába magam mentem li. Magammal vittem a már összegyűjtött u. n. *emléklapokat* s ott, ahol a nyomtatott betűre nem sok gondot vetnek, ezek a képek csodás hatást értek el. (Ezt a tanyai gyermekek ott készült apró dolgozatai bizonyíthatják.) Megdöbentő volt a gyermekek — s rajtuk keresztül a család tájékoztatansága. Akadt sok olyan gyermek, aki a komáromi tájékozás idején azt se tudta, hogy majdnem kitört a háboru. (A tanító ugyanis nem mert a hivatalos órarendtől eltérni, s így nem talált módot arra, hogy tanítványait olyan dolgokról értesítse, amely dolgok az ő felfogása szerint amugy is csak a felnőtteket érdeklik.)

Vajjon ez az iskola az életnek nevelt ezekben a veszélyes pillanatokban?

A népmilliók lelki vezetését végző s a résenálló magyar tanítók nagyrésze megragadott minden alkalmat, hogy kiemelje a napi eseményekből azt az anyagot, ami a szükséges felvilágosításon kívül alkalmas volt a nép lelkének nevelésére.

Emlékezetes órák voltak ezek.

Az életadta, közvetlen iskolai foglalkozások emlékére szebbnél-szebb, igen értékes szemléltető képek születtek meg.

Néhányat alább ismertetek:

1. *Trianon—München.* Fölül a párisi békebirák képei e megjegyzéssel: Európa sirásói. Alatta a müncheni tanácskozás négy hatalmasságának arcképe. Megjegyzés: az igazi béke megteremtői.

2. *Cseh erődvonal a német határon.* Megjegyzés: ezekből a tüzfészkekből lestek a németekre a csehek.

Böröndöt, bördisműarut, gyermekkocsit, fényképezőgépet, gramofont, játékárut és illatszert **nagy választékban, olcsó árban vásárolhat Szolnokon a**

Vidor Üzletházban

és Telefon 301

Filléres Bazárban

Telefon 614

„Takarékosság tagja.

3. *Menekülnek az ősi földről a szudétanémetek.* Így menekülnek a felvidéki magyar testvéreink is!

4. *A komáromi tárgyalás képei.*

5. *Ipolyság a miénk! Sátoraljaujhely a miénk!* Telistele megható képekkel, amelyek évszázadokra menő időkig nevelhetik ennek az iskolának gyermekeit!

6. *A Bécsi döntés órái.*

7. *Egy kassai gyermek panaszos levele,* amelyet átcsempésztek az izgalomban élő határokon. Körötte kassai képek sorozata.

8. *Horthy Miklós Komáromban.*

9. *Háziezredünk katonái Ungvárott.* (Ott van most az én édesapám is.)

10. *A kassai nagy ünnep.*

Csak ezt a tiz egységet említem.

Örökre hálás vagyok a kornak, amelyben élek hogy ezeket megőrizhettem a fejlett nyomdatechnika napi ajándékaiból.

Ha elmúlik majd a világraszóló öröm napja, ezek az emléklapok belekerülnek a történelmi képek tartójába. Ki tudja, hányszor veszem ennek hasznát a jövőben — a koncentrációk során is.

A megcsufolt fali térképen keskeny nemzeti szalaggal ragasztottuk át a megnagyobbodott ország új határát.

A katonák megtették odakünn a dolgukat, mi pedig idebenn. Azt, ami a mi dolgunk volt.

Ha előkerülnek, szülői értekezletet tartunk. Megünnepeljük őket s megmutatjuk, hogy mi mindennap figyelemmel kísértük drága lépteiket.

Minthogy városi iskolában működöm, szerencsésebb voltam sok más tanítótársamnál.

A gyermekek sokkal több képet hoztak össze, mint amennyi nekem kellett.

Mit tegyünk gyerekek ezzel a sok képpel?

Az egyik élénk gyermek maga mondta: küldjük el felvidéki iskolatestvérünknek.

Hát meg is dupláztuk a mi gyűjtemény lapjainkat.

A „Magyar a magyarért” segítő mozgalom szívekhez szóló plakátja mellé odacsatoltuk egykorú fogalmazványainkat s ez is várja az elszállítást oda, ahol ismét szabadon dobognak magyar szívek.

Tankerületünk főigazgatóságától kérjük majd az egyik felszabadult falu iskolájának címét. — Megteremtjük velük az összeköttetést s az az iskola lesz a *mi: testvériskolánk.*

Gondoskodni kívánunk az ő tantermeik magyaros berendezéséről. Szemléltető képeket, később eszközöket küldünk majd nekik, hogy olyan legyen az ő tantermük is mint a miénk. Szép, gazdagon felszerelt, magyaros.

Aztán örökre összekötjük a gyermekszíveket az évenként egyszer-

kétszer ismétlődő levélváltással, meg azzal is, hogy a sokat szenvedett apróságokat meghívjuk nyárára a gazdag Alföldre, — friss gyümölcsre, friss magyar szóra.

A béke melegítő légkörében megindult az ajándékozási vágy. Adhat-e magyar kisgyermek szebb ajándékot a maga lelkénél?

A nagyok, a felnőttek gondoskodnak majd arról, hogy a hazatérők között egy se legyen nélkülöző.

A *testvériskolának* gyermekeit a kultura áldásával látjuk majd el, hogy ebben se legyen nélkülöző.

Jusson nekik is mindenből, ami a mi lelkünket szebbé, jobbá magyarábbá segít tenni.

Tőlük csak örökre hű szívet várunk — cserébe.

Kiskun József

Ahogy az ifjú látja.

K. J.

Az egyik iskolában figyelő őrszemként dolgozott az alábbi sorok írója, Ifju tanító. Az új nemzedék egyik melegen érdeklődő tagja. Jegyzetei beszéljenek lelkéről, szépen alakuló felkészültségéről, meg arról a munkáról, amelynek figyelője volt.

„1. Milyen nevelői célokat tűzött ki és hogyan valósította meg azokat a tanító úr?

Az első órán vitéz nagybányai Horthy Miklósné szövegét olvasta fel a t. úr. Ebben felkéri a Nagyasszony a nemzetet arra, hogy adakozzék a felvidéki testvérek nyomorának enyhítésére . . . Nyomor, szenvedés börtön, — hangzik a felolvasó kislány ajkán a megindító szó . . . Felkelt a gyermekek lelkében a szánalom érzése.

A táblára nagy iv csomagolópapíron újságcikkek címeiből és a nemzet elmúlt nagy napjait tükröző képekből eddig összeállított *emlékgyűjtemény* a mai napon egy értékes emlékek gyarapodott. Felragasztotta az egyik fiú az ismert felhívás vastagbetűs címkéjét a többi emlék mellé.

A beszélgetést úgy irányította a t. úr, hogy a gyermekek teljesen beleélték magukat a még elnyomás alatt lévő testvéreink helyzetébe. Észrevétlenül mélyült bennük a hazafiasság szent érzése. A csehek iránti gyűlöletről hű képet adott a sok ökölbeszorult kis magyar kéz. A gyermekek lelkében feltámadt a harci kedv. Észre sem vették, hogy lelkük mennyit erősödött, melegegett e néhány perc alatt.

A második órán vidám hangulat töltötte be a terem levegőjét. Kukoricahéjból babát csinált nekik a t. úr. Fogalmazáshoz készült az egyik osztály. Az ő számukra született meg a tanyai kislányok kedves, őszi játékszere a . . . semmiből. Közben felkeltette a munkavágyat a készítésre is, meg a fogalmazáshoz is. A magyar népviselet szépségeiről

is szó esett, amikor a kis *Kukorica Kata* hajába nemzeti pántlikát fontak . . . Mennyivel értékesebb, szebb ez a baba, mint az, amelyiket a Felberbaum Izsák bazárjában vesz az ember! A munka megtanításával önállóságra is nevelte gyermekeit a t. úr.

A harmadik órán oxigént állítottak elő az V—VI. oszt. tanulói.

Az oxigénről a mult órán tanultak. Akkor a t. úr végezte a kísérleteket. (Jártasság, óvatosság kell ahhoz!) Ma megengedte a t. úr, hogy a gyermekek maguk is állítsanak elő gázt s mutassák ki annak érdekes tulajdonságait.

A kísérletező-asztal környéke valósággal gyermekszobává alakult át. Kipirult arcok, munkára kész lelkek, élesen figyelő szemek! Ezt a jeletet sohasem felejttem el. Valóban a gyermek nemcsak játéokra, hanem komoly munkára is született. Lehet vele igen komoly munkát végeztetni. A t. úr munkájával látatlanul lopta bele a gyermeki lélekbe a kísérletezés iránti vágyat. Természetévé teszi, hogy majdan künn az életben is szeresse a kísérletezést a gazdálkodás minden terén. Úgy érzem, a t. úr ezen az órán valóban a napi életnek nevelt. (Az alsóbb osztályosok még nagyobb érdeklődéssel figyeltek, mint amikor a tanító úr tanította az oxigént). Azzal, hogy a gyermekek a megfoghatatlan, láthatatlan gázt elő tudták állítani s azzal kísérleteztek is, a természet mélyebb titkaiba láttak bele. Lelkük közelebb jutott Istenhez, anélkül, hogy az Isten nevét többször emlegették volna. A gyermek lelke tehát vallásos erőben gyarapodott.

Az utolsó két órán magasba csapott a jókedv s a lélek állandó feszültségben volt: tanulmányi sétára indultak az iskolai munkában már-már fáradó gyermekek. A t. úr színes krétával lerajzolta az iskola környékét, megbeszélte az útirányt, a séta főcélját s a gyermeksereggel vidáman nótázva indultak annak az útnak, amelynek igazi céljáról a kis gyermekeknek fogalma sem lehet.

Az erdő alján a fák aranysárga színben égtek. A rezgőnyárfák ezüst felhőknek látszottak. Aranyerdő, ezüsterdő! A gyermekek esztétikai érzékét nevelte, fejlesztette a t. úr a gyönyörű őszi táj szemléltetésével. A lomhán úszó óriásfelhők felett ott az Isten! — szólt a t. úr. Bámuljatok az ő csodáit!

Az egyik gazda kenderföldjét előntötte a nyári gaz. (Nem végezté tarlöhántást! Megbüntette a jó Isten!) A t. úr buzdítására az 50 gyer-

BALÁZS IMRE

óra, ékszer, látszerraktára
legnagyobb és legolcsóbb

SZOLNOK, TELEFON 302.

Takarékosság tagja.

SPORTDIJAK

Vésések, javítások

SZABOTT ÁRAK

mek nekitátott a méteres burján gyomláláshoz. Néhány perc alatt végeztek. A gyomot nagy halmokban hányták a barázdaszélre s ott hagyták, hogy a gondatlan gazda csodálkozzék a változáson, ha kivetődik a földjét megnézni. Ne tudja meg sohase, hogy ki volt a jótévő! — mondta a tanító úr.

Megnéztük az egyik szántó-vető magyart. De nem messziről, mint a túristák, hanem utána meneteltünk a friss borozdában. (Magam se tudtam, hogy miért!) A gyermekek lapulevélbe, kukoricahéjba gyűjtötték az eke által kifordított pajorokat. Némelyik ötöt is talált. Aztán a barázda tulsó végén megbeszéltek a látottakat. Kell a varju az eke mellé? Mi lenne velünk, ha a jó Isten nem küldött volna a gazda segítségére égi madarakat?

Megtekintettük a mintaszerűen kezelt uj gyümölcstelepet. Megbeszéltek annak értékét. (A gondos munkát és a törekvést a jó Isten áldással fizeti. Ne irigyeljétek a szorgos ember vagyonát, hanem dolgozzatok ti is ésszel, mint ő!)

Játéokra is akadt félórácska.

A folyóvíz homokpartjain felépítette az egyik csoport Krásznahorka várát. Beültek a csehek. Aztán következett az ő gyászos kiveretésük. Szégyenülten hallgatták a bátor magyarok megrendítő kiáltásait: *Mindent vissza! Mindent vissza!* (Még az öreg csősz is odafigyelt a távolból a nagy lármára!)

Hazajövet a csősz sárkunyhója mellett vezetett az út. A mama éppen a mindenszenteki nagytakarítást végezte. Ki volt palkolva az egész ház szegénysége. A bútordarabok felett egy nagyított fénykép. Katonakép. Az öreg csősz háborubeli képe, amelyet az akkor még fiatal feleség nagyított meg. (Finom csemegének mutatkozott ez a tanító úr számára.)

Megdicsérték mamát, aki oly gonddal kezeli a képet. Megéljenezték az öregét, akinek a mellén ott ragyog az egykori magyar király vitézi érme. Ilyen ember kell ma a hazának vagy félmillió, mondotta a t. úr s az előkerült öregedő, de szép szál ember kezét melegen megrázta.

Hogy ezzel milyen és mennyi érzelmet nevelt a t. úr, hosszú volna leírnom.

A kis kirándulásról alig akartak visszaindulni a gyerekek. Ez így volt máskor is. Így van mindenütt. De én csak néhány szóval jegyeztem fel — arra nem gondoltam, hogy két órás úton ennyi minden alkalmat fel lehessen használni a gyermeki lélek látatlan nevelésére.

Csak azt szerettem volna tudni, hogy amikor a tanító úr — bizony fáradtan — otthona felé igyekezett, a maga számadásában mennyire értékelte mai napi munkáját? Az elért hatásokkal meg volt-e elégedve?

Én csak azon gondolkodtam, hogy a tanítónak minden nap ennyi munkája volna?

Az ilyen munkához mi adhatja a hajtóerőt?

Az Isten, a haza és a faj szeretete!

Barna Péter tanítójelölt.

Karácsonyi gondolatok

Irta: CSONTOS SÁNDOR

Szerte a világon dübörög az emberiség lába alatt a föld.

A felforrósodott szenvedélyek gomolygó ködméheben vajúdik a Jövő.

Hatalmas Erők gerinctörötten roppannak össze a népek megmozdulásának a nyomása alatt.

Eszmék hálnak meg; új eszmék születnek, hogy rövid ragyogás után ezek is behulljanak az elmulás feneketlen örvényébe.

Élet-halál harcát vivja egymással, fogcsikorgató erőfeszítéssel a világnézetek két hatalmas tábor.

És a világzengés döbbenetes színjátékában, a főszereplők árnyékában meghúnyáskodva statisztál a — Bűn, — Harcbavetve a Kapzsiság, Hatalomvágy, Hazugság, Irigység és Gyűlölet mindenre elszánt hordáit.

— Megborzadt lélekkel tekintünk segítség után.

— Uram, Istenem!

És ime, fény hasítja át a sötétséget.

A betlehemi csillag fénye szétsugárzik a Mindenség mérhetetlenségén. Egyszerre csend lesz a földön.

A lendülésre emelt öklök ernyedten aláhullanak; a fogak csikorgatása szűnik.

Felzeng az angyalkórus.

— Istennek fia, aki született . . .

És fényel, boldog melegséggel telik meg körülöttünk a hideg decemberi éjszaka.

Égi glóriával feje körül, itt van közöttünk Ő az isteni gyermek. Ártatlan szeméből a mennyek országának verőfénye ragyog ránk.

Megcsuklanak a térdek és nehéz lefelé nézéssel, elindulnak az emberek. Elindul az Ész, a Tudomány, a Munka, hogy a betlehemi jászol faragatlan deszkáján alázatosan lehajtott fejét megpihentesse.

Hogy megtisztult lélekkel nézzék a Gyermek szeméből kiragyogó, világot megváltó szeretet, minden sötétségen diadalmaskodó meleg fényét.

És szegényes földi tehetségükkel hódoljanak az Örök Eszme előtt, amely megszületett és amely élni fog örökké.

Dicsőség a magasságban Istennek!

Szenes Gyula

vármegyénkben elismerten legnagyobb, megbízható, szabottáru szaküzlet!

Aruforgalom bevásárlási helye.

Férfi-, női- és gyermekcipők, fehérneműek, kötöttáruk, harisnya, url- és női divatáruk, női és leány felöltők, kabátok

S Z O L N O K

Kossuth-tér 8. Telefon 570.

Karácsony éj.

Majdnem kétezeréves keretbe van foglalva ez az éj; hiúnk remény-ségünk keretébe, melyet bearanyoz a karácsonyfák csillogása, kedvessé tesz az örömtől kigyulladó gyermekarcok pirja és feledhetetlenné a Jézust-látó gyermekszemek átszellemült tekintete.

A környezet az mindig változik, de a szent éj az mindig ugyanaz marad.

Meg nem válunk tőle soha sem. Ragaszkodunk hozzá.

Hozzá fűz: a remény, a vágy, a hit.

Betlehem nemcsak volt, nemcsak mult, hanem jelen is.

Betlehem itt van köztünk, bennünk. Lelkeket formál, elvon a bűntől és javít.

Itt van körülöttünk. Itt marad örökké, hogy édesitse, nemesítse az emberiség életét.

Azok, akiknek sötét és vigasztalan a lelke, zarándokoljanak el ilyenkor Karácsony éjszakáján, a szent jászolhoz. Az ő lelkükben is meggyújtja majd a szeretet tüzének fényét az isteni kised megbocsátó tekintete.

És akkor nem lesz az ő lelkük sem üres, sem sötét.

És ha a Krisztusi szeretet égi fénye megtölti az emberiség szívét; lelkét átfogja a Krisztusi eszmék virágkoszorúja; akkor nem lesz szükség a haditechnika raffinált harcieszközeire.

És akkor majd félelem és bizonytalanság helyett a magértés és bizonyosság derűje simítja ki az emberiség fáradt homlokának ráncait.

— Békesség a földön a jóakarató embereknek!

Egyesületi élet

Az Állami Tanítók és Óvónők Orsz. Egyesülete december 3-án tartotta képviseleti közgyűlését Budapesten.

Az ország minden részéből nagy számmal gyűltek össze a tanító-ság képviselői a Tanítók Háza dísztermében. Megjelent a kultusz-kormány képviseletében dr. Hertelendy Jenő ügyosztályfőnök, aki mindig meleg érdeklődéssel kíséri a tanító-ság megmozdulásait. Kiséretében volt Wekerle Imre dr. tanügyi fogalmazó. A pestvármegyei kir. tanfelügyelőséget dr. vitéz Barnabás István tanügyi tanácsos, kir. tanfelügyelő, a KANSZ tanügyi szakosztályát Csontay Győző titkár képviselte.

Galla Endre elnök a tőle megszokott alapos-sággal ismertetette a lefolyt év munkásságát, küzdelmeit, rámutatott az elért nagyon értékes eredményekre. Lelkesült szavakkal köszöntötte a visszatért Felvidéket, a hazatért felvidéki tanító-ságot. Ötezer magyar állami tanító nevében örömtől ujjongó szívvel mondott Isten hozott-at.

A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után *Szőke Andor* a borsodmegyei kör elnöke tartott *Kölcsey Ferencről, mint nevelő eszményről*, költői lendületű, gyönyörű előadást, mely nagy hatást váltott ki a hallgatóságból. Majd a főtitkári jelentés következett. *Vitéz Csorba Ödön* főtitkár részletes és mindenre kiterjedő előadásából meggyőződhetett a hallgatóság az Egyesület sokoldalú, hasznos és értékes eredményeket felmutató munkásságáról. Beszámolt a hajduszoboszlói telekvételről, illetve az ott építendő Szent István Gyógyház létesítésének jelenlegi állapotáról is. A közgyűlés örömmel üdvözölte az Elnökség elhatározását s készséggel ajánlotta fel legmesszebbmenő támogatását.

A főtitkár ismertette a köröktől és várm. egyesületektől beérkezett határozatokat, amelyeket kisebb-nagyobb kiegészítés, pótlás után egyhanguan elfogadott a közgyűlés.

A határozatok tárgyalása alkalmával több értékes hozzászólás és pótdöntvény hangzott el.

Kerék Péter üdvözölte *Galla Endre* elnököt abból az alkalomból, hogy most tölti be elnökké választásának 15. évét.

A közgyűlés közönsége lelkesen és szívből jövő örömmel üdvözölte *Galla Endrét* a ritka évforduló alkalmából. Tanítóság meleg szeretetnyilvánításának e spontán megnyilatkozó kifejezése, felemelő és megható volt. Méltó *Galla Endre* egyéniségéhez, szívós, kitartó, eredményekben gazdag közérdekű munkásságához.

Kerék Péter azután a VIII. osztályú népiskola kiépítésére, a férjes tanítónők elbocsájtása ellen való állásfoglalásra vonatkozóan terjesztett elő határozati javaslatokat.

Szőke Sándor az iskolafelügyelő-igazgatók tehermentesítésére, osztályaiknak helyettessel való ellátására., *Péterhidy József* az illetményekben ma is fennálló háromévi visszavetés megszüntetésére, *Háray Antal* a nyugdíjsökkentés megszüntetésére, *Barcsai István*, a tanyai tanítók helyzetének megkönnyítésére és helyzetük elviselhetőbbé tételére vonatkozóan terjesztett elő határozati javaslatot.

A határozati javaslatokat egyhangú határozatokká emelte a közgyűlés és felhívta az elnökséget az illetékes helyen való sürgős eljárásra.

A számvizsgálók jelentése után a pénztáros a jövő évi költségvetést ismertette. Ennek elfogadása után a Himnusz hangjaival ért véget a közgyűlés, melyet társasbéd követett.

A magyar tanítóság vezetőit december 5-én fogadta *Imrédy Béla* miniszterelnök. Az Egyetemes Tanítószövetséget és az Állami Tanítók Országos Egyesületét *Galla Endre*, *Moldoványi Gábor*, *Kerék Péter* és *Sugár Béla* képviselték. A Katolikus Tanítók Országos Egyesületét *Bajnok Géza* és *Merva Ferenc* az Orsz. Református Tanítóegyesület *Ormós Lajos* az Orsz. Evangélikus Tanítóegyesületet *Somogyi Béla* a Községi Tanítók Országos Egyesületét pedig *Magyar József* képviselte a küldöttségben.

Galla Endre elnök meleg szavakkal üdvözölte a miniszterelnököt a Felvidék visszacsatolása alkalmából, majd arra kérte, hogy *az ország újjáépítésének sokoldalú munkájába vonja be a tanítószövetséget*. Kérte azt is, hogy a férjes tanítónők bizonyos kategóriájának tervbevett elbocsátásánál vegye figyelembe a szociális szempontokat és a *tanító házaspárok különleges méltányolást érdemlő helyzetét*.

A magyar tanítószövetség emlékiratát nyújtotta át ezután a küldöttség szónokája.

Imrédy Béla miniszterelnök válaszában kijelentette, hogy mindig nagy tisztelője volt a magyar tanítószövetségnek. Meggyőződése, hogy a tanító munkája jelenti a jövőt, mert a gyermek lelkét alakítva, az ő kezei közül kerülnek ki a nemzet erős jellemű, tiszta hitű polgárai. Jól tudja, hogy a *tanítószövetség milyen nagyjelentőségű szerepet tölt be a nemzet életében* s örömmel számít közreműködésre, mert nélküle az ő munkája nem lehetne teljes értékű. A mai látogatás különösen értékes számára, amikor oly sok akadállyal és rosszindulattal kell megküzdeni. Mindig őszinte barátja lesz a magyar tanítónak s őket elsőrendű munkatársainak tekinti.

Megnyugtatta a miniszterelnök a küldöttséget és kérte, hogy adják át meleg üdvözlétét minden magyar tanítónak.

HIVATALOS RÉSZ

8879/1938. sz.

Tárgy: Légvédelmi gyakorlat egy elemi népiskolában.

*Valamennyi elemi iskola Tek. Igazgatóságának,
Vezető Tanítójának*

Állomáshelyén

A tanker. kir. főigazgatóság f. évi december hó 21-én kelt 3408—1938—39. sz. rendelete alapján felhívom a Tek. Igazgatóságot, hogy a vezetésük alatt álló tantestület és tanulóifjúság figyelmét nyoma téko san hívják fel a budapesti rádióknak 1938. december 27-i műsorán 18 órára kitérő viaszlemezről adandó közvetítésére, amelynek címe: Légvédelmi gyakorlat egy elemi népiskolában.

Tekintettel a közvetítés tanulságos voltára, felhívom Igazgató urat buzdítsa a tantestületét és az ifjúságot arra, hogy annak meghallgatását tartsák hazafias kötelességüknek.

Szolnok, 1938. évi december hó 22-én.

Dr. TESLÉRY KÁROLY sk.
tanügyi tanácsos
kir. tanfelügyelő.

8624/1938. szám.

Tárgy: Tankönyvsegélykönyvtár ki-
bővítése a népiskolákban.*Valamennyi elemi iskola Igazgatóságának**Állomáshelyén.*

Az elemi népiskolai beiratási díjak szabályozásáról és felhasználásáról szóló 1930. évi VII. t. c. végrehajtása tárgyában kiadott 882-4-674/1930 számú rendelet II. rész 15 §-a értelmében a beiratási díjak felerészből létesített és fenntartott elemi népiskolai kölcsön tankönyvtárba olyan könyveket szabad elhelyezni, amelyek a tankönyvek megválasztása tekintetében fennálló szabályoknak megfelelnek.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter Urnak f. évi november 28-án kelt 65,882/1938. számú rendeletéből tudomásvétel és megfelelő további eljárás végett értesitem Igazgató Urat, hogy habár a hittan tanítására szolgáló tankönyveket, bibliákat és imakönyveket az illetékes egyházi hatóságok hagyják jóvá, azok fenntebb említett szabályoknak megfelelnek és azért a törvény végrehajtási utasításának idézett szakasza úgy értendő, hogy a *beiratási díjnak erre a célra szolgáló felerészből* a valóságoktatáshoz szükséges tankönyvek, bibliák, énekeskönyvek is beszerezhetők és elhelyezhetők a kölcsönkönyvtárba.

Szolnok, 1938. évi december hó 12-én.

Dr. Teslery Károly s. k.
tanügyi tanácsos,
kir. tanfelügyelő.

Temetkezési Alosztály tagjainak figyelmébe!

Borsódy Vidor elhalt tagtársunk után fizetendő személyenkénti 1 P 20 fillér temetkezési járulék befizetésére felkérem a tagokat.

Pénztáros.

IRODALOM

Számképek, számfogalmak, biztos és gyors számolás a címe *Bene Lajos* legújabbban megjelent munkájának.

Bene Lajos nevét az életben bevált eddigi számolókönyveiből is jól ismerjük. Minden szava egy hosszú utat járt ember okos figyelmeztetése azok számára, akik ezt az utat most kezdik, vagy akik ezen az uton eddig csak tétovázva haladtak előre.

Célja a helyes ut megvilágításával párhuzamban az egységes eljárások ismertetése és ennek az eljárásnak a követésére buzgó követők toborzása

A számolás történetének ismerőire hivatkozva kiemeli azokat az igazságokat, amelyek előfeltételei a számolás tanításának. Gördülékeny nyelvezetének segítségével raktározza lelkünkbe azokat a *fékozatokat*, amelyek követése az életben számunkra — és gyermekeink számára — a sikert biztosítja.

Különösen értékes munkájának az a része, amelyik a sokféle szemléltető eszköz magazinjából a leghasználhatóbbakat ismerteti. Világosan megmondja, hogy mik az egyes eszközöknek az előnyei. Ezt olvasva a felesleges kísérletezéstől menti meg a kezdőket, hogy ezzel is időt takaríthassanak.

A gyors számolásról írt cikkében rámutatott arra, hogy az életből merített példák sokszor lassu megoldása mellett továbbra is helyet kell biztosítani a tiszta számokkal való fejbeli gyakorlásnak, amire legjobb mód, ha a kiszabott tárgykörben mozgó műveletek, munkaterv (óra) megkezdése előtt 6—8 percet az ugynevezett fejbeli számolásra fordít a tanító. Ezzel, mintegy behangolja, bemelegíti a gyermeket a későbbiek befogadására. Jó ez a tanács azok számára, akik a napi élet számításainak kultiválása mellett megfelelnek a fejbeli számítások melegítő és észképző erejéről. (A fejbeli számolás természetesen az óraterv későbbi részének témakörében mozoghat, sőt ez tanácsos.)

Azzal az elgondolásával, hogy iskoláinkban a munka ütemének elevenítése mellett az egységes eljárások utjainak keresését tűzte ki célul, ujszerű s igen hasznos munkát végzett s bennünket magával ragadva, azokra az új utakra irányít, amelyen a százszemű és százfüllű emberek járnak, akikről azt mondhatjuk, hogy vérükké vált a számolás.

A kis vezérfonal a szerző kiadása. Nyolcadrét alakban 50 oldal. Ára: 1 pengő.

Kiskun József.

FÉRFI- SZÖVETET, SELYMET	A BRÜLL	SZOLNOK Takarékosság Baross-utca 1
DIVATÜZLETBŐL		

<p>Aki az Eötvös-Alap Onsegélyző és Családjóléti Osztályába belép, nem csak önmagáról és családjáról gondoskodott, hanem sok tanító-özvegy és árva könnyeit is letörli!</p>
--

HIREK

Áthelyezés. A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter dr. *Padányi Tibor* tanügyi fogalmazót az abaujtonnavármegyei kir. tanfelügyelőségtől Szolnokra, *Járosi Szilárd* nyiregyházi ber. áll. isk. igazgató, körz. iskolafelügyelőt a szolnoki kir. tanfelügyelőséghez helyezte át. Kinevezte dr. *Prell Györgyöt* tanügyi fogalmazó gyakornokká és ugyancsak a szolnoki kir. tanfelügyelői hivatalba osztotta be szolgálattételre. Az áthelyezett tanügyi tisztviselők kiváló képességeit már hirből ismerjük. Bizalommal tekintünk mindhármuk itteni működése elé és szeretettel mondunk nekik szíves Istenhozzótat.

Helyettesi megbízás. A vallás és közoktatásügyi miniszter *Husi Erzsébetet* a mezőturi-kuria-tanyai, *Szikorszky Lászlót* a rákóczi-falva-ujtelepi, *Borbás Emmát* a tizzasülyi *Bartos Máriát* a turkevei-turpász-tói, *Törzsök Mártont* a dévaványai fudéri, *Pecze Mihályt* a fegyverneki vándorkörzeti, *B. Kovács Pétert* *Varga Lajost* és *Bácsy Gyulát* a karcagi vándortanítói körzetbe, *Herpai Sándort* a kisujszállási-csorbatanyai, *vitéz Barsy Bélát* a kunhegyesi-gergelyrészi, *Sztopka Pált* a kunmadarasi II. körz. *Czakó Jenőt* a mezőturi-karaszlyéki, *Mezei Istvánt* a szolnoki-alsócsiszi vándoriskolai körzetbe, *Gaal Pétert* a tiszaföldvári belt., *Csoknyai Gyulát* a pusztatenyői, *Makra Sándort* a turkevei II. körz.

Debreczeny Sándort a turkevei I. *Király Lászlót* turkevei III., körz. *Szebeni Lászlót* a törökszentmiklósi Montagh-uradalombeli vándoriskolai körzetbe, *Sári Józsefet* a jászberényi meggyestanyai, *Ivanits Mihályt* a mezőturi pusztapói, *Biró Erzsébetet* és *Bilkei Sándort* a törökszentmiklósi pozderkahalomi, *Kalmár Józsefet* a pusztakengyeli, *Böze Tibort* a jászárokszállási-nagyároki, *Gulyás Józsefet* a jászárokszállási-gyarokparti, *Kecskés Józsefet* a nagyköri-csataszögi, *Gerendási Sándort* a jászkeséri-nagykéményesi vándoriskolai, *Nagy Lajost* a kunhegyesi-kolbászdülői vándoriskolai, *Doka Dezsőt* és *Rápolthy Viktort* a karcagi vándoriskolai körzetbe és *Márton Andrást* a szelevényi haleszi áll. el. iskolához bizta meg helyettes-tanítónak. Kíséítő helyettesként alkalmazta *Kovács László* okl. tanítót a fegyverneki ujtelepi rk. iskolához.

Hibaigazítás. A múlt számunkban közölt, Iskolafelügyelői értekezlet c. beszámolómba hiba csuszott. „Az iparostanonciskolák felügyelete” címen nem Csiky József hanem *Csiky Ernő* körzeti iskolafelügyelő tartott gyakorlati megfigyelésen alapuló értékes előadást.

Házasság. *Járosi Szilárd* ber. állami isk. igazgató, iskolafelügyelő leányát, *Nórá*t a f. hó 26-án vezeti oltárhoz *vitéz Marton Gyula* urad. intéző.

Angyal Mária áll. tanítónőt, *Angyal Sándor* és neje *Popo-*

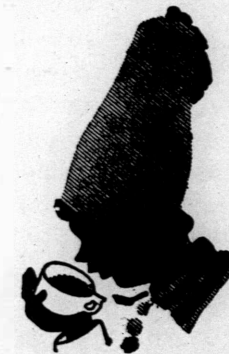
vics Jolán kartársunk leányát a f. hó 29-én vezeti oltárhoz Szolnokon, *Nagy László* községi tisztviselő. Mind két párnak sok boldogságot kívánunk.

Felhívás. Szeretettel kérjük azon kedves előfizetőinket, — akiknek előfizetése a f. hó végével lejár, szíveskedjenek megújítani, hogy januári számunk postára adásánál ne támadjon fennakadás.

Áthelyezések: A miniszter ur *Czifra István* h. tanítót a karcagi örsitanyai vándoriskolai körzetből a szolnoki palotási körzetbe, *Tarnóczi Alfonz* h. tanítót a kunhegyesi gergelyrészi körzetből a szolnoki malommegi vándoriskolai körzetbe, *Erdős Margit* áll. tanítónőt a kunszentmártoni telekparti is-

kolától a kunszentmártoni ugari *Matusik István* áll. tanítót a turkevei-keletujvárosi áll. el. iskolától a pitvarosi, *Petres László* áll. tanítót a jászárokszállási-nagyároki áll. el. iskolától a pestújhelyi, *Aczél Aranka* áll. tanítónőt a jászárokszállási gyarokparti iskolától az ugyanottani Szent Imre áll. iskolához, *Incze Tibor* jászadányi áll. tanítót a tiszaföldvári belt. *dr. Németh Sándorné* áll. tanítót, *Viski Istvánné* toponári áll. tanítót és *Schwanner Julia* áll. tanítót a jászadányi áll. iskolához helyezte.

A Felvidék oktatásügyének átszervezése. A kultuszminiszter a felvidéki iskoláknak a magyar oktatásügyi rendszerbe való beleillesztése és az igazgatás megszer-

ELSŐRENDŰ MINŐSÉGÁRUT VÁSÁROLHAT
JÓL ÉS OLCSÓN

MEINL GYULA

KÁVÉBEHOZATALI R. T.

SZOLNOK LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÜZLETÉBŐL
SZOLNOK, Gr. SZAPÁRY-U. 2. TEL. 318

vezése céljából megbizottakat nevezett ki. A megbizottak a katonai hatóságok mellett fogják átmenetileg ellátni a szükséges szervezési és felügyeleti teendőket. Megbizást nyertek: a dunaszerdahelyi, somorjai és galántai járásokba: *Kehrer Károly* ny. tanügyi főtanácsos, működésének székhelye: Komárom. — A komáromi, ógyallai, vágsellyei, érsekújvári és nyitrai járásokba: vitéz *Szabó István* tanügyi tanácsos, működésének székhelye: Komárom. — A lévai, zselizi, párkányi és verebélyi járásokba: *Szabó Béla* ny. tanügyi főtanácsos, működésének székhelye Léva. — A korponai, ipolysági, kékkői és losonci járásokba; dr. *Kontárik Gyula* tanügyi titkár, működésének székhelye: Ipolyság. — A rimaszombati, feledi, tornaljai, nagyrőcei és rozsnyói járásokba: *Szakolszky Rezső* ny. tanfelügyelő, működésének székhelye: Rimaszombat. — A kassai és a szépsi járásokba *Takács Béla* ny. kir. tanfelügyelő, működésének székhelye: Kassa. — A töketerebesi, királyhelmeci és nagymihályi járásokba: *Petreczky Jenő* ny. kir. tanfelügyelő, működésének székhelye: Sátoraljaujhely. — A nagykapocsi és ungvári járásokba: *Szentkereszthy Tiódar* ny. kir. tanfelügyelő, működésének székhelye

Ungvár. — A beregszászi, munkácsi és nagyszőlősi járásokba: *Kolumbán Lajos* ny. kir. tanfelügyelő, működésének székhelye: Beregszász. — A megbizottak tevékenységi köre kiterjed a középiskolák, középfoku szakiskolák és tanító(nő)képzők kivételével valamennyi többi iskolafajra. — A középiskolák, középfoku szakiskolák és tanító(nő)képzők szervezési és felügyeleti teendőivel, működési székhely megjelölése nélkül vitéz dr. *Bessenyei Lajos* ny. tankerületi kir. főigazgató (Debrecen) biztatott meg.

Ugyanekkor felhívta a kultuszminiszter mindazokat az állami elemi, és középiskolánál működő tanítókat és tanárokat, akik a most felszabadult területen működtek, vagy őket származásuk és családi összeköttetések odafüzik és ezekre a területekre vissza akarnak kerülni, jelentsék ezt az óhajukat postafordultával írásban a minisztérium megjelölt illetékes osztályánál. Jelöljenek meg lehetőleg több helyet ahova áthelyezésüket óhajtják. Indokolt esetben az áthelyezés hivatalból, államköltségen fog meg történni. Nyomatékosan hangsúlyozza a miniszter, hogy csak *jelenleg is állami iskolánál működő* tanerők jöhetnek az áthelyezés szempontjából figyelembe.

A Vármegyei Tanítóegyesület Temetkezési Alosztálya
akkor segít, mikor a legnagyobb a szükség — Magad és
családod érdeke, hogy tagnak belépj!

Házasság. *Bacskó Györgyi* okl. tanítónőt, Bacskó Gyula szolnoki kartársunk leányát f. hó 26-án vezetni oltárhoz Hargitai István felsőkereskedelmi iskolai tanár. Sok boldogságot kívánunk.

Ingyen balesetelleni képek iskolák részére. A helyes közlekedésre s a balesetek megelőzésére oktató 40 képsorozatot s egy Légoltalmi Utmutatót díjtalanul kap bármely iskola, tanfolyam és egyesület, ha az Orsz. Közegészségügyi Egyesülettől (VIII., Eszterházy-utca 9.) levélben kéri s postaköltségre 40 fillér bélyeget mellékel. Oly iskolák részére, melyeknek tanulói eredeti balesetelleni rajzokat készítenek, 1000 P értékű díjat tűzött ki az egyesület s a rajzok beküldésének határidejét a rendkívüli események miatt 1939. márc. 1-ig meghosszabbította.

Rádióval szerelik fel a tanyai iskolákat. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye iskolán kívüli népművelési bizottsága legutóbbi ülésén Alexander Imre alispán bejelentette, hogy a vármegye a legtávolabbi tanyai iskolákban és az ugynevezett vándoriskolákban hangszórós rádiót szereltet fel. Még ebben az évben 2200 pengős költséggel 11 darab rádiót szereznek be, januárban pedig újabb 14 darabot, de ezzel még nem áll meg a tanyavilág lakosságának rádióval való ellátása, mert minden évben újabb és újabb kvantumot szerelhetnek fel, hogy a rádió útján a legkisebb helyre is eljusson a tudomány és a lélek szava.

**Nyugtázások. — Csekkiszám-
la:** Jász-Nagykun-Szolnok vármegyei Ált. Tanítóegyesület Szolnok 57.480. — **Előfizetés Népművelésre:** Áll. isk. Igazg. 6 P. Szathmári Lajos 3 P. Nagykörű, Fehér József 6 P. Törökszentmiklós, Hajagos Józsefné 3 P. Kunszentmárton, Balogh Zsigmond 3 P. Kisujszállás, Róm. kath. isk. Tantest. 6 P. Tiszapüspöki, II-III. ke. Áll. isk. Tantest. Jászberény 6 P. Áll. isk. Tantest. 6 P. Kosnár Lajos Mezőtur-Rákóczi ut, Dobai József 3 P. Felsőszászberek.

Tagdíj címen: Korom Zoltán, Korom Zoltánné, Barócsi Antalné, Sztavenyik Vilma, vitéz Voloncs Ferencné, vitéz Voloncs Ferenc, vitéz Bakos Dénes, Karácsonyi Virgil, Jurányi Benedek, Nagy Ferenc, Nagy Ferencné, dr. Pádár Aladárné, Vidra Pál, Thiel Bernát, Thiel Bernátné, Péterfy Imréné 4-4 P. Jászárokszállás, Kis Károly, Skoda Mária, Koháry Ilona, Bennyovszky Jolan, Skoda Ilona, Vásárhelyi Mária, Bathó Róza, Szentirmay Kálmánné, Keszthelyi Ferenc, Mozsár József Németh Mária, Magyarai Károly, Bátorhonyé, P. Mária, Bennyovszky Ida, László József, Rusz János, Magyarai Károlyné, Szegedy Jánosné, Koncsek Jánosné, Józsy Ferencné, Ring Károlyné, Szentiványi

A Vármegyei Tanítóegyesület Temetkezési Alosztálya
akkor segít, mikor a legnagyobb a szükség. Magad és
családod érdeke, hogy tagnak belépj!

Béláné, Kiss Károlyné, Jankovics Béláné, Blénesy Jánosné, Ring Károly Jászberény, Markóth Dezső, dr. Magay Miklósné, Fogarassy Mihály, Szegedy Istvánné, Pethes Gyuláné, dr. Kerekes Sándorné, Hunyor Ilona, vitéz Haám Sándorné, Szolnok, Fehér József, Fehér Józsefné Törökszentmiklós, Mihályfalvi József, Török Lőrinc, vitéz Fodor Béla, vitéz Fodor Béláné, Matusik István, Teleky László, Nagy Julia, Lőrinczy Béla, Turi Lajos, Nagy Kálmán, Doktor István, Turkeve 2-2 P. Császár Ferencné, Teleky Ella 4-4 P. Szolnok, Fogarassy Mihályné, Baumgärtner Nándorné, Mohács László, Vass Andor, Bányai László, Vass Andorné, Nagy Tiborné, Nagy Boldizsárné, Busay Mária, Ragyina Margit, Mohács Katalin, Ágoston Angela, Cseh Margit 2-2 P. Cibakháza, Szedenics Ilona, Móró Ferenc, Fejes István 4-4 P. Jászárokszállás, Koós Andorné 2 P. Turkeve.

Temetkezési díj címen: Petrovay Béláné 2 P. Nagykörű, Madarász Anna, Magyar Gyuláné, Ország Pál Bpest, Muhy Sándorné, Muhy Mária, Szathmáry Lajosné, Ferenczy Sándorné, dr. Rimóczy Józsefné, Sztipits Bódogné, Horváth Jolán 1 P. 20-1 P. 20 f. Brindáné, L. Mária, Csiky Ernő, Koltay Anna 2 P. 40-2 P. 40 f. Szolnok, Baloghné, F. Ida, Bátky Antal, Érpárti Mária, Hajagos Józsefné, Martikány István, 1 P. 20-1 P. 20 f

vitéz Iványi Károly, Szabó Róza 2 P. 40-2 P. 40 f. Kunszentmárton, Körmendyné, P. Julia 1 P. 20 f. Mezőtur, Benyovszky Ida, Ring Károly, Ring Károlyné, 2 P. 40-2 P. 40 f. Jászberény, Szabó Ilona 4 P. 80 f. Jászfelsőszentgyörgy Glodeák Béláné 1 P. 20 f. Buda-keszi, Kopasz Sándor 1 P. 20 f. Kunmadaras, Subaly Józsefné 4 P. 60 f. Nagykörű, Székely Emma 7 P. 20 f, Kerekegyháza, Molnár Lujza 2 P. 40 f. Jászberény, Molnár Béla, Molnár Béláné, Mezőtur, Bogyó Béla Jászfelsőszentgyörgy, Vásárhelyi Mária, Skoda Mária, Bennyovszky, Jolán, Szentirmay Kálmánné, Jászberény, Ferenczy Kálmán, Ferenczy Kélmánné, Vajay József, Gombkötő Márta 1 P. 20-1 P. 20 f. Szolnok, Vida Gyula, Mogyorósy János 2 P. 40 f. Vida Gyuláné, Kiss Sándor, Kiss Sándorné, Flórenczné Sz. Ilona 1 P. 20 -1 P. 20 f. Tiszaföldvár.

LAPUNKAT IS
TÁMOGATJA.

*ha a benne hirdető,
feltétlenül megbizha-
tó cégnél vásárol!*

RÉNYI DEZSŐ KÖNYVESBOLTJA

GOROVE-U. 15.

SZOLNOK

TELEFON 113.

Raktáron lévő és azonnal szállítható elemi népiskolai vezérkönyvek:

Tesléry : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o.	2'—
	III. o.	3'—
	IV. o.	4'—
	V. o.	2'—
	VI. o.	3'—
Tesléry : Fogalmazási eredmények	II. o.	4'—
	III. o.	4'—
	IV. o.	4'—
Tesléry : Táblai rajzok	I. o.	3'—
	II. o.	3'—
	III. o.	3'—
	IV. o.	3'—
Quint—Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	I. o.	6'80
	II. o.	6'—
Drózdy : Beszéd- és értelemgyakorlat	II. o.	6'80
	IV. o.	7'—
Drózdy : Helyesírás és nyelvi magyarázat	II. o.	3'20
	III. o.	4'50
	IV. o.	5'40
	V—VI. o.	7'—
Drózdy—Móra : A magyar fogalmazás tanítása	II—VI. o.	—
Drózdy : A földrajz tanítás vezérkönyve	IV. o.	8'—
Kaposy—Stolmár : Természettani és gazd. ismeretek	III—IV. o.	5'—
Bervaldszky—Tscheik : A rajzoktatás vezérkönyve		7'80
Szalatsy—Ferenczy : A történelem, polgári jogok		6'—
Jósvay—Schmidt : Az éneklés tanítása		5'60
Óveges : Vezérkönyv a „Betűvetés” ABC-hez		2'—
Straub—Vadász : Vezérkönyv a számolás és mérés tanításához	I—II o.	2'80
	III—IV. o.	2'80
	V—VI. o.	2'60
Tirpák : Az elemi népoktatás vezérkönyve		3'—
Tirpák : Beszélő rajzok I., II., III., IV.	à	1'—
Kókai : Vezérkönyv a helyesírás és nyelvi magyarázatokhoz I—II—III. o. egykötetben		2'—

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOKVÁRMEGYEI NÉPMŰVELÉS

1938. /31.évf./ . jan. -dec.

1-12.szám.

Borítólap:1-12.számhoz.